

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istorია

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Evsebii Pamphili De Laudibus Constantini Imperatoris Oratio in ejus
tricennialibus habita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΥΣΕΒΙΙ ΡΑΜΦΙΛΙ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ,
ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΤΟΝ
ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑΕΤΗΚΟΣ.

DE LAUDIBUS
CONSTANTINIIMPERATORIS

Oratio in ejus tricennialibus habita.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΕΠΑΙΝΩΝ.

PROLOGVS ORATIONIS.

Ἄλλ' ὅχι ἐγὼ μύθους, ὅχι ἀκοῆς θήρα-
Α τρεῖς λόγων ευγλωθίαν πλάσαμεν, ἃ
πάρειμι κηλήσων ὡς διὰ Φωνῆς Σειρήνων ἔ-
δε χρυσοῖς δεπάρουσιν, ὠραίοις ἀνθεσι, ῥημά-
των φράσει κεκαλλιπερημένοι, ἠδ' ὄνης φάε-
μακατοῖς τῶν δὲ παρ' ἐπιμαί φιλῶσι ἑσφοῖς
δὲ παύρῳ, ὡς ἀγαλλῶ τὰς λεωφόρους
φύγεν κ' ἐκτρέπεδ'· μηδὲ πῶ πληθει συ-
νωθείᾳ διακελεύομαι ἢ κ' δὴ βασιλικῶν
ὑμῶν καινωτέρως ὡδῆς ἐν ὑμῖν ἀπαρξόμε-
ν'· μυσίων δ' ἀμφὶ τὴν αὐτὴν ἐμοὶ σπυ-
δοῦτων χορείαν, πάτον ἀνθρώπων ἀλείνων Β
αὐτοῖς, τῶν ἀτελεῶν βασιδῆμα, ἢς ἔξιμι ἀ-
κρίτοις ἐπιβαίνειν ποσίν· οἱ μὲν γὰρ δημῶδες,
μερακίον τε ἑσφοῖσιν πεπληρημένους με-
ποιτες λόγους, μᾶσάν τε ἠδ' εἶαν κ' πᾶνδη-
μοὶ ἀπαζόμενοι, θητὰς ἀκοῆς θητῶς δι-
γῆμασι θελογίῳν, ἠδ' ὄνη τὸ κριτήριον δι-
σῆτες· οἱ δ' αὐτῆς μύσας τῆς καθόλου ἑσφίας,
θῆων ἑσφῆμας ἀτε κ' ἀνθρώπων ἐπήκοοι,
τῶν κρείττων ἑσφῶν ἐν ἀγαθῆ μοίρᾳ
ἑσμένοι, τὰς αὐτῆ βασιλείας θεοφιλεῖς δρε-
τας, φιλοθέας τε πᾶσι, τῶν ἀνθρώπων
πᾶσι μῆσάν τε κ' εἶλοντο, δδύτεροις ἀνμ-
νῶν τὰ δεύτερα τῶν καλῶν, ὡς ἀχρησάντες.
θῆων γὰρ κ' ἀνθρωπείων ἑσφίας ἑσφῆς κ' ἐν
βασιλείας ψυχῆ, κ' τῶν μὲν εἰς Θεόν, τῶν δ'
εἰς ἀνθρώπους τεινόντων, τοῖς μὲν ἐκτός ἑσφ-
εἶλων ἑσφῶν ἐσφῶσιν, οἱ πᾶσι δὴ ἑσφῆμας, τὰ
ἀνθρώπων διακονεῖσθαι, σεμνὰ μὲν ὡμῶς ἑσφ
ἑσφῆμας, βιωφελῆτες κ' ταῦτα πάντα γὰρ
τὰ βασιλείας, καλὰ, πλὴν ἐπὶ λειπόμενα
τῶν θεοτέρων· οἱ δ' ἀνακτόρων ἀγίων εἶσθαι,
ἀδύτων τε κ' ἀεδατων μυχῶν ἐντός δια-

Go verò non fabulas, nec sermo-
A nes ad aurium illecebras composi-
tos commentus, in hunc locum pro-
cessi; ut quasi Sirenum cantu audito-
res permulcerem: nec ut aureis pocu-
lis, elegantium scilicet verborum flo-
sculis summo cum artificio decoratis,
voluptatis pigmenta, hujusmodi rerum
studiosis hominibus propinarem. Quin
potius Sapientum præceptis obtempe-
rans, cunctis suadeo ut vias publicas fu-
giant, neve unà cum multitudine col-
lidi velint. Accessi ergo, ut Imperato-
rias laudes novo quodam carminis ge-
nere præcinerem. Quamvis verò infi-
niti panè alii eandem mecum viam car-
pere conantur, ego tamen hominum ve-
litigia vitans, ut ait ille: viam ingredi-
ar minimè tritam, quam illotis pedibus
ingredi nefas est. Liceat quidem illis
qui vulgares ac juvenilibus tritos argu-
tiis sermones consecantur, & qui sua-
vem quandam ac popularem colunt
Musam, hominum aures humanis nar-
rationibus delinire, dum cuncta refe-
runt ad voluptatem. Hi verò qui uni-
versalis sapientiæ mysteriis initiati
sunt, utpote divinarum humanarum-
que rerum scientiam consecuti: cum
præstantioris rei delectum summæ fe-
licitatis esse ducant, Imperatoris no-
stri Deo amabiles virtutes, & pios
actus, humanis ejusdem dotibus factis-
que anteponunt: & inferiores res, in-
ferioribus hominibus prædicandas re-
linquunt. Nam cum Imperatoris ani-
mus rerum divinarum humanarumque
scientiæ præditus sit: & illæ quidem ad
Deum; hæ verò ad homines referan-
tur: illis quidem qui extra templi am-
bitum positi sunt, res humanas sug-
gerant ii qui ad hoc munus obeundum
idonei extiterint. Sunt hæ quidem fa-
nè illustres & eximie, & in primis u-

tiles generi humano. Quippe cuncta quæ in Imperatore nostro cernuntur, eximia sunt.
Sed tamen à divinis rebus longo intervallo superantur. Hi verò qui intra sacrarium & in

Ggg g ij

ipla templi adyta ac penetralia ingressi sunt, januas profanis auribus occludentes, arcana Imperatoris mysteria folis initiatis exponant. Isti porro ubi aures suas pietatis fontibus purgaverint, & intelligentiam quasi expansis animi alis in sublime sustulerint, circa ipsum Deum omnium Regem choreas agant, divina mysteria percipientes. Oracula porro, non illa ex vaticinatione, seu potius furore quodam atq; insanîa profecta: sed quæ divini Spiritus afflatu atque intimâ illustratione sunt edita, nobis pro magistris sint sacrorum: qui nos instituunt de Regno ipso ac de summo omnium Rege; deque divino illo satellitio supremum omnium Moderatorem ambiente: tum de exemplari quod apud nos est regia potestatis, ex illo cælestis regni expressum archetypo; & de altero falso & adulterino: ac postremo de his quæ utrumq; regnandi genus atq; institutum comitantur. Ab his igitur oraculis, velut à quibusdam Hierophantibus divina edocti mysteria, sacros sermones in hunc modum aggrediamur.

EUSEBII PAMPHILI

DE LAUDIBUS
IMPERATORIS CONSTANTINI
Oratio habita in tricennialibus.

CAP. I.

EST hæc quidem summi Imperatoris festivitas, in qua nos qui Imperatoris famuli sumus, sacrorum sermonum documentis afflati exultamus. Festivitatis autem Auctor nobis & Signifer est, summus ipse Imperator. Maximum porro Imperatorem appello eum, qui verè est maximus. Eum dico (nec succensebit qui hæc adest, quin potius hunc de divinitate sermonem pari nobiscum studio ac favore prosequetur) qui ultra universa consistit; qui omnium summus est atque altissimus & immensus. Cui cælestes quidem fornices, throni vicem præbent: terra verò est pro scabellum pedum. Atque hunc intelligentiâ comprehendere nemo unquam perfectè possit. Quippe lux undequaque ex eo emicans, inexplicabili quodam radiorum fulgore cunctos ab divinitatis illius conspectu repellit. Circa hunc cælestes discurrunt exercitus: huic stipatorum officium exhibent supernæ potestates: huic

Α βεβηκότες, δύσας βεβηκότας ἀκοαίς δαπάναις
σαντες, τὰς ἀπὸρρήτους βασιλείας μυστικὰς
τοῖς τέτων μύσταις διηγεῖσθαι μόνον ἐπι
τὰ ὅσα νὰ μασῶν ἐυσεβείας καθήκοντα
ψυχῆς τε αὐτῆς μηλασεῖω πέρα τοῦ νοση
πείσαντες, ἀμφὶ τὸν πάντων βασιλέα
εὐδόντων, σιγή τὰ θεῖα τελέμφοι λόγων
χρησμοί, οὐκ ἐκ μαντείας μάλλον ἢ μαντι
ᾧ δ' ἀφ' ἑρμῆ, φωτὸς δ' ἐπιπνοίας ἐνδὲς
ἁπλοῦς φωνημένοι, τῶν τελείων ἡμῶν ἡρώτων
διδασκαλοὶ ἀμφὶ βασιλείας αὐτῆς ἀμ
τε βασιλείας Ἐ ἀνωτάτης. δορυφοροῦσι
θεῖας, ἀμφὶ τὸν πάντων βασιλέα. τῆ
καθ' ἡμᾶς βασιλικῆς ᾧ δ' εἰματῶν, καὶ
τὸ χάσμα κεκλιθῆναι τῶν Ἐ ἀνω
ρω σωμαστῆντων τάγμα. οἷς δὴ τῶ
θεοπρεπῆς τελετὰς ἱερῶν ἀμφοῖν
πὶ θεῶν ὀργῶν ἐφαψόμεθα.

EUSEBIOY

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ,
ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΤΟΝ
ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΕΤΡΑΚΟΝΤΑΕΤΗΜΩΣ.

ΠΑΝήγουρ μὲν αὐτῆ βασιλείας μεγα
C Πλ. χαίρετε δ' ἐν αὐτῇ θεῶν ἡρώτων
γων ἱερῶν παιδεύμασι, οἱ βασιλικοὶ πα
δες ἔξοχεῖ δ' ἡμῶν τῆς ἐοσῆς, ὁ μέγας βα
σιλεύς, μέγαν δ' ἐγὼ βασιλέα καλῶ, τὸν
ληθῶς μέγαν τέτον δ' εἶναι Φημι (ἐνεμα
σῆσει ἢ παρὸν βασιλεύς, ἀλλὰ ἡ σωμαστῆ
μῆσει τῆ θεολογία) τὸν ἐπέκεινα τῶν
τὸν πάντων ἀνωτάτων τὸν ἁγίστων
ὑπεμεγέθη Ἐ θρόνοι μὲν τῆς βασιλείας
δες ἔξοχοι. γῆ ἢ ὑποπόδιον αὐτῶν πᾶσι
ἔδῃ πῶς ἐπαξίως νοῆσαι τέτον δ' ἡμῶν
Φῶς δ' ἀμφ' αὐτὸν ἀπασφαλτοῦ ἀρροῦ
ἀκόντων μαρμαρυγαῖς, παντὶ τῶν αὐτῶν
τῆ Ἐ ἀπέργει τῶν θεῶν. τέτον ἔξοχοι
πολεῖσιν ἔξοχοι. δορυφοροῦσι δ' ὑπεκ
με

δυναμεις, τον αυτον δεσποτην κ̄ κυριον κ̄ βα-
 σιλευα γνωρίζουσι ἀγγέλων τε ἀπειρα πλή-
 θη, θιασοί τε δεχαγγέλων, κ̄ πνομάτων ἀ-
 γίων χοροί, των ἀμφὶ αυτον μαρμαρυγῶν ὄ-
 πων δὲ ἀενάων φωτός πηγῶν δρυθόμενοι,
 καὶ λαοὶ (ζ̄). Φωτὰ τε πάντα, ζ̄ φωτων ἀ-
 σμάτων θεῶν ζ̄ νοσρὰ γῆν, τον ἐπέκεινα χῶ-
 ρου ἔραν ἑ λαχόντα, τον μέγαν βασιλευα τοῖς
 ανωτάτω καὶ θεοπρεπέσιν ὑμνοῖς, γεραίροσι
 μέσος δ' ἀμφιέδλη) μέγας ἔρανός πε-
 πέτασμα κυάνεον, τρεῖς ὀκτὸς, των εἰσω βασι-
 λεῶν οἰκων διεύρονον ἀμφὶ ἴθρον ὡς ἐν βα-
 σιλείοις περὶ θύροις περὶ πόλεις διαδεχοῦ-
 τες, ἡλιθ̄ ζ̄ σελήνη ζ̄ τὰ κατ' ἔρανόν φωσ-
 φόρα, τον βασιλευα ἡμῶν, αὐτῶν τε νύμα-
 ζ̄ ζ̄ λόγῳ, τοῖς τον σκοπόν ἔξω λαχέσιν ἔρα-
 νῶ χῶρον, φωτός ἀσέεσες δὲ ἀπὸντες λαμ-
 πάδας, τῶτον ἡμῶν τον μέγαν βασιλευα
 Χριστόν, ζ̄ αυτον ἰον καλλίνικον ἡμῶν βασιλευα
 ἀνυμνεῖσιν ἡσθημένῳ, εὐ μάλα δοκῶ μοι
 ποιεῖν, ἀτε τ' βασιλείας ἡμῶν τῶτον μόνον εἰ-
 δῶς αἴτιον τῶτον καὶ φιλόθεοι Καίσαρες, πη-
 γῶν ἀπάντων ἀγαθῶν εἶναι γνωρίζουσι πα-
 τερθεν ἰο μάθημα παρεληφότες ἴθρον στρα-
 τῶν δῆμοι λαοὶ πανπληθείς κ̄ χῶρας
 ζ̄ πόλεις, ἐθνῶν τε ἀρχοντες ἐκκλησιαζον-
 τες, εὐσεβῶσιν ὑπὸ μεγαλωζῶν κ̄ διδα-
 σκάλῳ παιδθόμενοι ἀλλὰ καὶ πᾶν ἀνθρώπῳ
 ἦρος ἀνθρώπων ἔθνη παντοῖα, φυλαὶ ζ̄ γλωσ-
 ται κοινῆ τε πάντες ὁμῶ καὶ κ̄ μέσῳ, ταῖς
 γνώμας διεσῶτες τὰ ἄλλα, κ̄ μόνῳ τίνδε
 συμφωνεῖσιν τιλὼ ὁμολογίαν τον ἕνα κ̄ μόνον
 λογισμοῖς ἐμφύτοις, αὐτομαθέσιν τε κ̄ αὐ-
 τοδιδάχτοις ἐννοίας θεοκλυτουῦτες, τί δ' ἔχῃ
 ζ̄ τὸ πᾶν τῆς γῆς σοικεῖον αυτον δεσποτην
 γνωρίζει, τοῖς δὲ αὐτῆς ἀναδιδομένοις βλα-
 στήμασι τε ζ̄ ζῶσις, τὴν πρὸς τον εὐ μάλα τῶ
 κρείθον ὑπολαγῆν ἐνδεκνυμένη; τῶτον καὶ
 ποταμῶν ῥοαὶ πλημμυρεῖσαι τοῖς νάμασι,
 πηλῶν ἰσίων ἔξ αἰῶνος, βυθῶν ἀπείρων ἀενάων
 πηγὰς ῥοαὶ ῥύσες, τ' ἀρρήτες θαυμασείας
 ἐπιγρὰ φονίαι αἰπὸν αυτον ζ̄ θαλάσσης ἀ-
 εῖστοι βένθεσιν ἀπείροις ἐκκεκλῆσμένοι, κυρ-
 τῶμενα ἰε κύματα, μελίσωρα εἰς ὕψος αἰρόμε-
 να κ̄ φόβον ἀπειλῶσι τῇ γῆ, μεχρὶς αυτων
 αἰγαλῶν περιόλια, πῆλοσιν, νύματι θεῖς νό-
 με πεπεδημένα αυτον ζ̄ χημερίων ὁμῶσιν

A herum & dominum atque Imperato-
 rem agnoscunt. Ex hujus splendore
 tanquam ex perenni quodam luminis
 fonte haurientes, Angelorum & Arch-
 angelorum innumerabiles ordines, &
 sanctorum spirituum chori, collustran-
 tur. Cuncta item lumina, ac præcipuè
 divina illa atq; intellectualia spiritualium
 luminum genera quæ ultra cælum sedes
 habent, magnum hunc Imperatorem
 summis ac divinis canticis celebrant.
 Cælum verò tanquam ceruleum quod-
 dam velum, obtensum est, quod eos
 qui extrà positi sunt, ab illis qui in Re-
 gia versantur secludit. Circa hoc non
 secus ac lampadarii in Imperialis palatii
 vestibulis discurrunt Sol & Luna, ac re-
 liqua cæli luminaria: & cum Imperato-
 rem ipsùm impensè venerantur, tum
 ex ejus nutu ac præcepto, semotis à cæ-
 lo & obscuram regionem incolentibus,
 inextincti luminis faces præbent. Hunc
 ergo in maximum Imperatorem à Victo-
 re nostro Augusto hymnis quoque ce-
 lebrari consuevit cum sim, rectè mihi fa-
 cere videor: quippe qui sciam hunc un-
 um Imperii nobis auctore esse. Hunc
 etiam Dei amantissimi Cæsares omniū
 C bonorum fontem agnoscunt; ita scilicet
 à parente suo instituti. Hunc exer-
 citus, populi ac turba tam in agris quam
 in urbibus; & Rectores Provinciarum
 in ecclesiam convenientes rite colunt,
 à magno Servatore & magistro eruditi.
 Denique universum simul hominum
 genus; gentes omnes, tribus & linguas;
 & tam in unum coacti omnes, quam
 seorsum positi, licet in aliis rebus inter
 se dissentiant, in hac tamen sola con-
 fessione consentiunt; hunc unum ac
 solum naturali ratione & notionibus si-
 bi infitis nec ullius magisterio traditis,
 invocantes Deum. Quid totius terræ
 moles, nonne illum Dominum agno-
 scit? germinibus & animalibus ex se
 nascuntibus aperte declarans, se tan-
 quam ad potioris nutum Imperiumque
 famulari. Hunc & fluminum cursus,
 aquarum copiâ exuberantes; & fontium
 lapsus ex abditis & immensis ter-
 ræ finibus perpetuò manantium, inex-
 plicabilis miraculi Auctorem profitentur.
 Hunc profundi maris gurgites,
 immensa altitudine conclusi; & flu-
 ctuum vortices in altum sublatis, terræ
 que ipsi formidinem incutientes, simul
 atque ad litus accesserint, reformi-
 dant, divinæ legis Imperio constricti.
 Sed & hibernorum imbrium moderata
 Ggg g iij

dispensatio; fragor tonitruum; fulgurum coruscatio; ventorum reciproci impetus; nubium denique varii per aërem discursus, ejus praesentiam exhibent iis, qui ipsum coram intueri non possunt. Sol quoque totus lumine radians, qui extensa saeculorum spatia decurrit, solum hunc Dominum agnoscit; ejusque obsequens nutui, nunquam extra praescriptos terminos audet incedere. Luna etiam quae luminis splendore Soli concedit, dum certis temporum intervallis minuitur & augetur, divinis legibus obtemperat. Cali quoque pulchritudo, quod astrorum choreis resplendet, & numeroso atque ordinato motu progreditur, ac circulos suos metitur, Deum totius lucis Auctorem pronuntiat. Cuncta item cali luminaria, ex ejus nutui ac mandato, velut pulcherrimo instituto concentu, multis annorum conversionibus longissimum cursum absolvunt, instar aurigarum in aethereo circo decurrunt. Noctium insuper ac dierum alterni recursum; tempestatum anni mutationes; ordo denique ac numerosa modulatio universi, immensa ejus potentiae multiplicem solertiam celebrant. Huic praeterea invisibiles potestates quae per apertos aëris campos discurrunt, debitam & convenientem Deo laudem tribuunt. Hunc ergo maximum Imperatorem totus simul mundus hymnis prosequitur. Hunc sursum cali & qui supra calos sunt chori, venerantur: hunc angelorum exercitus canticis celebrant: hunc spiritus ex intellectuali luce editi, parentem suum ac Deum nuncupant. Hunc Aëones temporis expertes, ante hoc caelum & hunc mundum conditi; alii praeterea infiniti Aëonum Aëones ante omnem rerum visibilium constitutionem, unum ac summum Dominum & Principem agnoscunt. Iple denique in omnibus & ante omnes & post omnes unigenitus ejus Filius ac Sermo praexistens; magnus magni Dei Pontifex, omni tempore omnique aëvo antiquior; Patris sui cultui devotus ac dicatus, primus ac solus pro omnium salute ei supplicat. Qui praerogativam quidem honoris obtinet Principatum universi: aequalem autem cum Patre gloriam in Patris possidet Regno. Quippe ipse lux est universa transcendens; quae circa Patrem discurret, & interventu suo naturam principii atque ortus expertem a rerum generatarum substantia secludit.

A μεμετρημένα ρεύματα. κτύποι τε βροχῶν
 ἢ ἀστραπῶν λαμπρόνες. παλινερχοί τε
 ἀνέμων ριπαί. νεφῶν τε διαέροι ποταμοί, τῶν
 τῶν αὐτῶν θείων αὐτοπτεῖν ἀδυνάτοις, πρὸς
 φαίνεσθαι ἀλλὰ καὶ ὁ παμφαῆς ἡλιος τὸν μακροῦ
 αἰῶνα δολιχέων, μόνον αὐτὸν οἶδε κινεῖ
 εἰον. αὐτῶν τε νεύματι δαλεῶν, ἔποτε βροχῶν
 οὐκ ὄρων τολμᾷ σελήνη τε ἰσχυροτέρα τῆς
 φέγγος ἡλίου, χροῶν τε ἀειδόοις μεμετρη
 καὶ πάλιν ἀυξομένη, θεσμοῖς ἰσχυροτέ
 θεοῖς κάλλι τε ἔραυθῶν χορείαις ἀστροῦ
 εἰλοντα, βαίνοντά τε σωτάξει καὶ ἀεμῶν.
B καὶ τὰς αὐτῶν ἀναμετρήματα κύκλους, το
 παντοίων δοτήρα φωτῶν ἀνακηνήσασθαι
 μὲ τε πάντες ἔραυθῶν φωσῆρας, αὐτῶν τε
 μαλὴ καὶ λόγῳ μίαν σωτάξει ἀμφοῖν μελῶν
 μακρῶν αἰῶνων κύκλοις δολιχῶν ὄρων
 δρόμον, αἰθερίων σαδίων διῆπρωσθαι ἀγ
 νας νυκτῶν τε καὶ ἡμερῶν ἀμοιβαῖα κινῆσαι,
 ρῶν τε καὶ καιρῶν μετέβολα, ρυθμοῖ τε καὶ τα
 ξεῖς ἔ παντός, (τῆς ἀπέρμεγεθες οὐρα
 μείως) τῶν πολυπόικιλον θεφίαν γεραιεσθῆ
 αὐτῶν καὶ δυνάμεις ἀφανείς, ἀμφὶ τὰ θεῶν
 ρος ἀνέμμενα πεδία ποταμῶν, τῶν εὐφρο
C μένῳ καὶ πρέπεσαν θεολογίαν ἀπαπει
 σιν ἔττον δὴ τὸν μέγαν βασιλέα, καὶ αὐτοῦ
 μὲ πᾶς ἀνύμνει κόσμος ἔττον ἀνωθεν ἔραυ
 θῶν τε ἀΐδων ἑπέρτεροι χοροὶ, γεραι
 εσθαι ὑμνοῖσι δ' ὑμνοῖς ἀρρήτοις ἀγέλωσιν
 παῖ πνεύματά τε νοερῶν φωτῶν ἐκγονα, το
 σφῶν χηνήτορα θεολογῶσι ἔττον Αἰῶνες ἀ
 χρονοὶ πρὸ ἔραυθῶν τῶνδε καὶ πρὸ κόσμου, ἀλλ
 τε ἔττον ἀπειροὶ Αἰῶνες Αἰῶνων, πρὸ πατ
 τῆς τῶν ὁρατῶν ἑσπασείας, μόνον καὶ μετ
 δεαστότην καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἔττον
D αὐτὸς Ἰησοῦς καὶ πρὸ πάντων καὶ μετ
 τας, ὁ πατρῶν αὐτῶν μονογενὴς λόγος, ὁ εὐ
 μέγας δεχιστεὺς τῶν μεγάλων θεῶν, πα
 τὸς χρόνος καὶ πάντων αἰῶνων πρεσβυτάτος
 τῆ τε πατρὸς καθοσιωμῆς τιμῆς, πρεσβυ
 καὶ μόνος τῆς πάντων ὑπερλάσκειται τι
 τηρίας πρεσβυτείας μὲν τῆς τῶν ὁλῶν δεχισ
 τοῖς ἰθὺς πατρικῆς βασιλείας ἐν ὅσῳ αἰῶ
 νος, ὅπῃ δὴ τὸ φῶς αὐτὸς ἦν τὸ ἐπέκεινα τῶν
 ὁλῶν ἀμφὶ τὸν πατέρα χοροῦν, μεσση
 τε καὶ διεῖγον τῆς τῶν χηνητῶν εἰσίας, τῶ
 ἀναρχοῦ καὶ ἀρχητοῦ ἰδεῖν, ὅ δὴ καὶ αὐτῶν

ἡ ἀληθεία καὶ ἀνάρχος θεότης ἀναβλύσανον, ἡ
 ἐξωπρόσει. τὸν ὑπερεράνιον χώρον, τὰ τε
 εἰσὼ ἕρπονῃ πάντα, κρείττον ἢ κατ' ἥλιον Ἐ-
 φίας καὶ ἀλάμπων αὐγαῖς· αὐτὸς δ' ἀνείη ὁ
 τῶν δὲ ἑξὶ συμπάντων καθήμενὸν κόσμῳ. ὁ Ἰππὶ
 πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πάσιν ὀρωμένοις τε
 καὶ ἀφανέσιν, Ἰπποβοῦδρον ἑξ ἑσθ' λόγος·
 παρ' ἑξὶ δ' ἐστὶ ἀνωτάτω βασιλείας τῶν εἰ-
 κονα φέρον ὁ τῶν Θεῶν φίλος βασιλεὺς, καὶ
 μιμησὶν ἑξ κρείττον, τῶν ἐπὶ γῆς ἀπάντων
 τῶν οὐρακας διακυβερνῶν, ἰδύνηι

Ὁ μὲν γὰρ ἑξ Θεῶν μονογενὴς λόγος, τῶν αὐτῶν
 πατρὶ συμβασιλεύων ἑξ ἀνάρχων αἰῶνων εἰς
 ἀπείρους καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας· ὁ διαρκὴς δὲ
 τῶν φίλος, τῶν ἀνωθεν βασιλικαῖς δόξασ-
 ροῖαις χορηγούμενος, τῶν τε τ' εἰρηκῆς ἐπιχορηγίας
 ἐπικωνυμωθὺν μέγιστος, μακρῶν ἐτῶν πρῶ-
 τῶν τῶν ἐπὶ γῆς κρατεῖ· εἰδ' ὁ μὲν τῶν ὄλων σω-
 τῆρ, τὸν συμπάντων ἕρπονῃ τε καὶ κόσμῳ, τὴν τε
 ἀνωτάτω βασιλείαν, εὐπρεπῆ τῶν αὐτῶν πατρὶ
 ἀσπασκὰ δὲ ὁ ἑξ τῶν φίλος, αὐτῶν τῶν μονο-
 γενῆ καὶ σωτῆρ λόγων ἐπὶ γῆς τῶν ὑποχει-
 ρεῖται ἀσπασκῶν, Ἰππὶ δὲ εἰς πρὸς τὴν αὐτὴν
 βασιλείαν καὶ εἰσῆσι· καὶ ὁ μὲν κοινὸς τῶν ὄλων
 σωτῆρ, τῶν ἀποστικῶν δυνάμεις, ὅσα ποτὲ
 ἀμφὶ τὸν δὲ τὸν ὑπερῶν γῆς ἀέρα διηπάμεναι
 τῶν ἀνθρώπων ἐνεχέμενον ψυχῶν, ἀω-
 ράτω καὶ εἰρηκῆ δυνάμει, οἷα εἰρήρας ἀρτίους, τῶν
 αὐτῶν ἀρεμμάτων ποιούμενος ἀγαθῶν δικῶν, πορ-
 ρητάτω καὶ εἰσῆσι· ὁ ἑξ τῶν φίλος, ἀνωθεν
 παρ' αὐτῶν τοῖς κατ' ἐχθρῶν κοσμήμενος προ-
 παίους, ἵδης ἐμφανῆς τ' ἀληθείας ἐχθρῶν νόμῳ
 πολέμου χεῖρ μέγιστος, σωφρονίζῃ καὶ ὁ μὲν λόγος
 ἡν προκόσμιος καὶ σωτῆρ τῶν ὄλων, λογικὰ καὶ
 σωτηριώδη ἀσπασκῶν τοῖς αὐτῶν ἀσπασκῶν
 διασώτῆρ, λογικῶν ἀμα καὶ τ' ἑξ πατρὸς βασι-
 λείας ἐπιστημονικῶν ἀσπασκῶν· ὁ ἑξ τῶν φί-
 λος, οἷα πρὸς ὑποφῆτης ἑξ Θεῶν λόγος, πᾶν γένος
 ἀνθρώπων ἐπὶ τὴν ἑξ κρείττονος ἀνακαλεῖται
 γνώσῃν, τῶν πάντων ἀκοαῖς ἐμβοῶν, μετὰ ἡγε-
 τῆ φωνῆ τοῖς ἐπὶ γῆς ἀπασί τῶν ἀληθῶν ἐν-
 σπασκῶν καὶ ἀληθείας ἀνακηρύττων νόμῳ. καὶ ὁ
 μὲν τῶν ὄλων σωτῆρ, τῶν ἕρπονῃ πύλας τ' τῶν
 πατρὸς βασιλείας, τοῖς ἐνθένδε ἐκείσε μεδι-
 σαμένους ἀναπέλάνυσιν· ὁ ἑξ ἱλῶ τῶν κρείττο-
 νος, πάντα ῥύπον ἀθέετ πλάνης τῆς καὶ γλυ-
 βασιλείας ἀποκαθηράμεν, χορῶν ὁσίων

A Quæque supernè ex divinitate princi-
 pii ac finis expertè emanans, extra pro-
 cedit & supercaelestem regionem, cun-
 ctæque quæ intra cælum sunt, sapien-
 tia luce, quæ Solis splendore longè
 præstantior est, illustrat. Hic est to-
 tius mundi Dominus, supra omnia
 & per omnia, & in omnibus tam vi-
 sibilibus quàm invisibilibus incedens
 Dei fermo. A quo & per quem, hic
 noster Deo carus Imperator, caelestis
 Imperii imaginem gerens, terrena
 cuncta quorum gubernaculis admotus
 est, instar Dei moderatur.

B Et ille quidem unigenitus Dei ser-
 mo, à sæculis principio carentibus ad
 infinita usque & interminata sæcula
 regnat cum Patre. Noster verò Impe-
 rator eidem perpetuò carissimus, qui
 ex caelesti fonte Imperiales quosdam
 percipit effluxus, & divinæ appella-
 tionis cognomento roboratur, mul-
 tis jam annorum circulis & conversio-
 nibus terras regit. Præterea ille qui-
 dem omnium Conservator, cælum ac
 mundum univèrsùm ac caeleste Re-
 gnùm Patri suo decentissimum atque
 aptissimum comparat. Hic verò ejus
 amicus, ex his qui in terris degunt,
 C omnes Imperio suo subjectos ad uni-
 genitum Dei sermonem Servatorém-
 que adducens, idoneos ad ejus Re-
 gnùm efficit. Et ille quidem commu-
 nis omnium Servator, rebelles illas
 potestates, quæ per hunc terræ pro-
 ximum aërem volitantes hominum a-
 nimis incubabant, tanquam bonus
 pastor feras bestias, spiritali quadam
 & divina virtute ab ovili suo longissi-
 mè expellit. Hic ejus amicus, multis
 tropæis ab ipso cælitus exornatus, a-
 pertos veritatis hostes belli jure sibi sub-
 jiciens, pœna afficit. Ille utpote ratio
 ante mundum subsistens, & omnium
 D rerum Conservator, rationalia ac salu-
 taria semina suis tradens sodalibus, ra-
 tionales eos reddit & paterni Regni
 scientia instructos. Hic ejusdem ami-
 cus, velut quidam interpret Verbi Dei,
 univèrsùm genus humanum ad cogni-
 tionem Dei revocat: omnium auribus
 inclamans, & clara voce, veræ pieta-
 tis ac veritatis leges cunctis per or-
 bem terrarum degentibus annuntians.
 Ille omnium Servator, caelestes pater-
 ni Regni portas hinc eò migrantibus
 aperit. Hic verò Dei exemplum amu-
 latus, postquam terrenum Imperium
 cunctis errorum sordibus purga-

CAP. II.

vit, sanctorum ac piorum hominum cœtus in sacras ædes & basilicas invitat; summam adhibens curam ac diligentiam, ut tota classis quam regendam accepit, cum ipsis vectoribus conservetur. Solusque ex omnibus qui Romano Imperio unquam præfuerunt, tertio jam decennalium circuitu à summo omnium Imperatore Deo honoratus, hanc festivitatem non terrenis quibusdam spiritibus, ut veteres illi; nec spectris dæmonum imperitam multitudinem seducendum; nec fraudibus & commentis hominum impiorum celebrat: Sed ipsi à quo honoratus est Deo, gratias perfolvit; conscius scilicet bonorum quæ ab eo accepit. Non veterum ritu, palatium cruore ac tabo inquinans; nec fumo & igne & holocaustis terrenos dæmones placans: verum summo omnium Regi gratam & acceptam victimam, suum videlicet regium animum, ac mentem Deo dignissimam consecrans. Sola enim hæc victima Deo jucunda est: quam Imperator noster absque igne & sanguine, puris animi cogitationibus litare condidit: dum partim veris opinionibus ac sententiis in animo reconditis pietatem confirmat; partim magnificis orationibus laudes Dei prædicat, & regis actibus Dei clementiam æmulari; totus ei addictus; magnique instar doni semetipsum ei dedicans, velut primitias orbis cujus ipse administrationem accepit. Hanc igitur maximam hostiam ante omnes rite immolat Imperator. Immolat verò utpote bonus pastor, non

Agnorum cadens primogenitorum hecatombas:

Sed rationalis gregis qui ab ipso pascitur animos, ad cognitionem Dei cultumque perducens. At Deus hujusmodi delectatus hostia, donumque sibi oblatum libenter accipiens, venerandi hujus & eximii sacrificii Antistitem collaudat, multosque annorum circuitus ejus Imperio adjicit; pro modo religionis qua ab Imperatore colitur, sua in illum beneficia vicissim adaugens. Omnesque ei festivitates celebrare concessit cum summa singularis Imperii felicitate; singulis decennalium circulis unum ex ejus liberis ad Imperialis throni confortium promovens. Primo enim natu maximum qui paterno appellatur nomine, primo Imperii decennio confortem Regni renuntiavit: Eum dein

εὐσεβῶν ἀνδρῶν, εἰς τὴν βασιλικὴν οἶκον εἰσπα-
 λῆται. ἀνταυτὸν τὸν σύμπαντα εὐλογοῦν-
 τῶν αὐτῶν κυβερνωμένων, διασώσαντες ἀεὶ
 μνησθέντες πανηγυρίᾳ τε ταύτῃ μόνον ἀλλὰ
 τῆς πόσε τῶν Ῥωμαίων καθηγεμονισσῶν
 βασιλείας, τριπλάσις ἤδη πατρίδοις δεκάτῃ
 πρὸς τὴν παμβασιλέως Θεοῦ ἡμῶν, ἐκ
 νόις κτ' τὰς παλαιὰς σωτηρίας πνεύματι,
 δὲ λαοπλάνων φάσμασι δαίμωνων, ἐκ
 πάταις καὶ ἀκροῖς ἀβέων ἀνδρῶν. αὐτῶν
 χαριστήρια τῶν τελευτησάντων, σωτηρίας
 εἰς αὐτὸν κεχορηγημένων ἀγαθῶν, ἀποδόν-
 τῶν κτ' τὰς παλαιὰς, αἵμασι καὶ λυθραῖς τῶν
 βασιλικῶν οἴκων μιαινῶν ἐκείνων καὶ πνεύ-
 ζῶων τε ὀλοκαύτων θυσιῶν, χθονίῶν δαί-
 μονας ἀπομειλιόσμεν τὴν δ' αὐτῶν τῶν
 σπλείτων ὄλων παρὰ Φιλίῃ καὶ χαριστοῦ
 σίαν, αὐτὴν δηλαδὴ τὴν αὐτῆς βασιλικῆς
 χὴν καὶ τὸν νῦν τὸν θεοσπεπέσασιν, ἀφ' ἧς
 αὐτῶν θυσία γὰρ αὐτῆ προσήνης αὐτῶν μὴ τῶν
 βασιλέως ὁ ἡμεῶν ἀποσπερῶν ἀποσπερῶν
 καὶ ἀναίμοκ τοῖς κτ' διάνοιαν κεκαθαρισμένης
 λογισμοῖς δεδιδάχθαι. ψυχῆς μὲν ἀδιαφύ-
 σους δόγμασι, τῆς εὐσεβείας κρατύνων. ἡ
 γὰρ ἡμεῶν ἀποσπερῶν γεραιῶν τὴν δουλοκρα-
 τῶν ἀξίως τε βασιλικῆς τὴν τῆς κρείττω
 λῶν Φιλανθρωπίας ὄλος τῆ ἀνακείμνητος αὐτῶν
 καὶ μέγα δῶρον ἀναπέθεῖς αὐτὸς ἑαυτοῦ, ἐπι-
 πισθῶν τὸν κόσμον τὸ ἀκροθῆπιον ἵστοδὴ μὲν
 ἱερεῖον πρὸς τῶν ἀπάντων καλλιερῶν βασι-
 λέως. Δύει δ' ἄτε ποιμὴν ἀγαθός, ἀπὸ δὲ
 πρῶτον γόνων ῥέζων κλειῶς ἐκατόμηναι τῶν
 ἑαυτῶν αὐτῶν ποιμανομένων λογικῶν θεομ-
 των τὰς ψυχὰς, τῆ αὐτῆ γνώσει καὶ εὐσεβεί-
 ας παρὰ τὸν ὄντα. Ὁ δὲ τῶν τοιῶνδε χαίρων ἱερεῶν
 τὸ δῶρον ἀσμένως ἀσπαζόμενοι. τῆς συμ-
 νῆς καὶ καλλιπεπέδης θυσίας τὸν ἱερεῶν
 ἀγάμενοι, προσθήκας αὐτῶν μακρῶν ἀπο-
 δῶν τῆς βασιλείας προσθήσω. ἀμειλίχ-
 ταῖς εἰς αὐτὸν ὁσάσις αὐξῶν τὰς εὐεργεσίας
 παρέχει τε παντοίας ἑορτῶν ἐπιτελεῖν
 πολλῇ τῇ ῥασώνητῆς μοναρχίας. ἐφ' ἑκάστη
 πατρίδω δεκάετες πανηγυρεῖας, ἐκαστῶν
 τῶν αὐτῶν παίδων, ἐπὶ τὴν τῆ βασιλικῆς
 θρόνου κοινωνίαν προχειρίζομενοι. πρῶ-
 τὸν γὰρ τῶν πατρῶν τὸν ὀνόματι, κτ' τῶν
 πρῶτην τῆς βασιλικῆς πατρίδος δεκάετες

τῆ βασιλικῆ κοινωνίᾳ ἀπέφλυε κλήρα. δευ-
 τερὸν δ' ἔπι τῇ δευτέρᾳ δεκάδι, τὸν ἐφεξῆς
 τῷ χρόνῳ, τὸν τρίτον ὡσαύτως, ἔπι τῇ τρίτῃ
 τῆς μὲν χάριτος ἐορτῆς δεκάδι ἢ δ' ἡ δ' ἐκ τετάρ-
 τῆς ἀνακυκλεμῆς παρ' ἰδ' ὡς ἀν τῷ χρόνῳ
 εἰς μὴ σὺ σκενομήρων, σωμαξῶν τῷ βα-
 σιλείᾳ ἀθρόω κοινωνία τῶ γενέου, Καυσάρων
 τε ἀναδέξεισι, παρ' ἑφ' ἡτῶν θείων ἀποπληροῖ
 θεασίματα, ἀ δ' ἡ πάλαι καὶ πρόσπαλαι ὡδ' ἔ-
 πη εἰσά. κ. διαλήφοντα τῷ βασιλείᾳ ἀγιο-
 υλίας. ἔτω δ' ἡτα χρόνῳ ἀμα κ' παίδων αὐ-
 ξήσεις βασιλείᾳ Θεοφιλεσάτω θεός αὐτός ὁ
 παμφασιλεύς δωρεμῆρος, ἀμμάζσαν αὐ-
 τῷ κ' νεαράν τῷ κ' τῷ ἔπι γῆς ἐθνῶν ἡγεμο-
 νίαν, ὡσπερ ἀεπ φύειν ἀρχομῆρῳ καθίστησι
 αὐτός τε αὐτῷ σωτελεῖ τὴν πανήγυριν. νι-
 κητὴν αὐτὸν καθίσας ἐχθρῶν ἀπάντων κ' πο-
 λεμίῳν, δι' ἑσέειας τε ἀληθούς ἀπόδειμα τοῖς
 ἔπι γῆς ἀπασιν δαποφάνων, ὁ δ' ὡς φῶς ἡλίας
 μαρμαρυγαῖς ταῖς τῷ Καυσάρων ἔπι ἀμ-
 βροσι, τῶ πορρωτάτω τοῖς τόποις ἀπακισμέ-
 νους, ταῖς εἰς μακρὸν ἔξ αὐτῶ παρ' ἀπεμπομέ-
 ναις ἀέσι, καλωγαίει ὡδ' ἔμῃ ἡμῖν τοῖς ἴλω
 ἔμῃ λαγῶσι τὸν ἐπάξιον αὐτῶ καρπὸν. ἑάτε-
 ρον δ' ἔπι παίδων, ἑατέρω γενεῇ τῷ ἀνθρώ-
 πων κ' πάλιν ἀλλοῖ ἀλλαχὸθι, λαμπήρας οἶα
 κ' φῶς ἡρας, τῷ ἔξ αὐτῶ παρ' ἑφ' ἡτῶν φῶ-
 τῶν, διενείματο· εἶδ' ὑπὸ μίαν ζευγλίω βα-
 σιλικῆ τεθρίπτῃ τῆ παρας ὑποζεύξας αὐτὸς
 ἑαυτῷ οἶα ἴνας πάλους τοῖς ἀνδρειοτάτους
 Καυσάρων, ἡμῖν τε αὐτοῖς ἐν ἑσέ συμφώνι-
 ας τε κ' ὁμονοίας ἀρμολάμῃρος, ἀνωθεν ὑψη-
 λῶς ἡνοχῶν ἐλαυῖει. ὁ μὲ τῷ σύμπασαν,
 ὡς ἡλίας ἐφορᾷ, διππεύων. αὐτὸς τε τοῖς
 πᾶσιν ἐπιπαρῶν, κ' ἰὰ πάντα διασκοπέμῃρος·
 κατ' ἑα τῆ ἐρανίε βασιλείας εἰκόνι κεκοσμη-
 μῃρος, ἀνω βλέπων, κ' τὴν ἀρχέτυπον ἰδέαν
 τοῖς κάτω διακυβερνῶν ἰθύνει. μονάρχη δυ-
 νασίας μιμήματι κεκατ' ἑμῃρος· τῆ γδ
 ἀνθρώπων φύσει τῶν ἐπι γῆς μόνος τῷ ἀπάν-
 των δ' ἐδ' ὡρηται βασιλεύς νόμος γδ ἔτος βα-
 σιλικῆς ἔξουσίας, ὅ τῷ κ' πάντων μίαν ἀρ-
 χὴν οὐκ ἔμῃρος· μοναρχία δ' ἑ τῆς πάντων ὑ-
 περκειται συσάσεως τε καὶ διοικήσεως· ἀναρ-
 χία γδ μάλλον καὶ σάσις, ἢ ἔξ ἰσοτιμίας ἀν-
 τιπαρ' ἑξατομῆ πολυαρχία· διὸ δ' ἡ εἰς Θεός,
 ἀλλ' ἔδ' ὡς, ἔδ' ἑ τῆς, ἔδ' ἑ ἑτι πλείονες ἀκε-

A de qui secundus erat atate, secundo im-
 perii decennio : tertium deinceps ter-
 tio ejus festivitatis quam nunc celebra-
 mus decennio. Cumque jam quartus
 volvi cæperit circulus; utpote tempo-
 rum spatii magis magisque sese exten-
 dentibus, copiosa generis societate, &
 Cæsarum nuncupationibus imperium
 amplificans, divinorum Prophetarum
 implet oracula, quibus jam pridem præ-
 dictū erat: Et suscipient regnum, sancti
 Altissimi. Adhunc modum, temporum
 simul ac liberorum incrementa piissimo
 Imperatori largitus summus omnium
 Imperator Deus, vigentem ei ac florentem
 orbis terrarum dominationē præ-
 stat, perinde ac si nunc primum nasci at-
 que erumpere cæpisset. Ipseque ad e-
 hanc ei festivitatem curat arque ador-
 nat; quippe quem hostium & inimico-
 rum omnium victorē constituit, ac ve-
 re pietatis exemplum humano generi
 ptoposuit. At noster Imperator, tan-
 quam Solis jubar homines locorum spa-
 tiis longissimè remotos, Cæsarum suo-
 rum præsentia, quasi quibusdam radiis
 ex se procul emisissis illustrat. Ac nobis
 quidem qui Orientem incolimus, sobo-
 lem plane se dignam attribuit: alterum
 verò ex filiis, alteri hominum parti: a-
 lium rursus alibi, tanquam faces quas-
 dam, & luminaria ex sua luce diffusa par-
 titus est. Fortissimos deinde quatuor
 Cæsares, quasi quosdam equuleos uno
 Imperialis quadrigæ copulans jugo, &
 cælestis contentus atque concordia ha-
 benis eos devinciens, ipse sublimis vel-
 ut auriga, incitat atq; impellit; univer-
 sum terrarum orbē qui Solis illustratur
 radiis, percurrens; ubique præfens & om-
 nia inspectans. Deniq; cælestis impe-
 rii imaginē ferens, oculis in cælum de-
 fixis, ad primitivi illius exemplaris simi-
 litudinem res mortalium regit; monar-
 chia Dei adumbrata quadā effigie ro-
 boratus. Hoc enim summus univer-
 sorum Rex, soli omnium quæ in terra
 sunt animantium, humano generi in-
 dultit. Quippe hic regis potestatis
 lex est, quæ omnes unius imperio sub-
 jacere decernit. Porro imperium sin-
 gulare, supra omnes status & admini-
 strationes eminet. Etenim multorum
 æquali inter se potestate præditorum
 dominatio quæ huic opposita est, turba
 potius ac tumultus dici debet. Pro-
 inde unus Deus, non duo tresve aut et-
 iam plures. Nam Deorum multitudo

Hhh h

Deum penitus tollit. Unus Rex, euf- A que sermo & regia lex una; quæ non verbis ac syllabis enuntiatur; nec in chartis aut tabulis perscripta, temporis longinquitate corrumpitur: sed vivus ac per se subsistens Dei sermo; qui omnibus qui sub ipso & post ipsum sunt, patris regnum disponit atque ordinat. Hunc cælestes ambiunt exercitus, & infinita angelorum militia Deo ministrantium; turmæ item innumera- biles militiæ supra mundum posita, & invisibilium spirituum; qui intra cæli septa residentes, totius mundi ordi- nem ac dispositionem curant. Quo- rum omnium Dux ac Princeps est, regi- us Dei sermo, velut quidam summi Im- peratoris Præfectus. Hunc Magistrum militiæ; magnum Pontificem; Prophe- tam Patris; magni consilii nuntium; pa- ternæ lucis splendorem; unigenitum fi- lium, aliisque huiusmodi innumeris vo- cabulis sacra Theologorum appellant oracula. Quem quidem vivum sermo- nem, legem ac sapientiam, omnique bo- ni complementum Pater cum constitui- set; cunctis qui imperio suo subiacent, summum hoc bonum muneris loco do- navit. Ille verò cuncta permanens & ubi- que; incedens, & patris beneficia copio- se in universos extendens, usque ad ipsa quæ in terris degunt ratione prædita animalia, similitudinè regii principatus produxit; hominis animum ad imaginem ipsius formatum divinis exornans facul- tatibus. Idcirco hominis animus alias quoque virtutes divina quadam deriva- tione participat. Solus enim sapiens est is, qui solus etiam est Deus. Idem solus natura bonus: solus fortis & potens. Idem iustitiæ procreator: pater rationis atque sapientiæ; fons lucis ac vitæ; veri- tatis ac virtutis dispensator: ipsius deni- que imperii & principatus omnis ac po- CAP. IV. testatis auctor. Verum unde homini- bus datum est hæc nosse? quis hæc mor- talium auribus annuntiavit? Unde carnali linguæ id concessum est, ut res à carne & corporis mole semotas lo- queretur. Quis invisibilem regem propius intuitus, has in illo dotes ac virtutes vidit? Etenim elementa quidem affinitate cum corporibus conjuncta, & res ex iisdem elementis composita, corporis sensibus percipiuntur. Verum nemo unquam invisibile illud regnum quo cuncta gubernantur, corporis ocu- lis se vidisse gloriatus est: nec morta- lis natura, sapientiæ pulchritudinem

ὡς γὰρ ἄθεον τὸ πολυθεον· εἰς βασιλεὺς καὶ ὁ τέτρα λόγος· καὶ νόμος βασιλικός, εἰς ἡμασι καὶ συλλαβαῖς ἐκφωνημένον, καὶ ἰσ- γραφαῖς καὶ σήλαις, χρόνος μὴκει ἀπανήμι- νος. ζῶν δὲ καὶ ὑφεσώς Θεός, λόγος τοῦ ἑαυ- τὸν καὶ μετ' αὐτὸν ἅπασιν, τὴν δὲ πατρὸς δια- ταγήν· βασιλείαν. στραπαῖ δ' ἐ τέλει ἐ- ρήνιοι περιπολοῦσι, μυριάδες τε ἀγγέλων Θεῶ λατρωγῶν, πλήθη τε στρατοπέδων ἐ- πεκοσμῖς, τῶν τε εἰσὺ ἕραν ἐ πνεύματων ἀ- φανῶν, τῆ τε πάντος κόσμου τάξει διακυ- βήτων· ὧν πάντων ὁ βασιλικὸς καθήγειν λόγος, οἷα τις μεγάλης βασιλείας ὑπαρχῆς ἀρχιστάτηγον αὐτὸς καὶ ἀρχιερεῖα μεγά- λης ἀγγελῶν, φωτὸς τε ἀπανήμισμα πα- τρικῆ, μονογενῆ τε υἱόν, καὶ τέτων ἕτερον μι- εἶα θεοπρεσβῆσιν ἀναφανῆσαι θεολόγων Φο- ναι· ὃν δὴ ζῶντα λόγον καὶ νομον καὶ σοφίαν ἀγαθῆ τε πνεύμα πάντος ὁ γενήσας ἰ- ποσησάμμος μέγισον, ἀγαθὸν δόμα τοῦ ἐ- ποτῶ βασιλείαν πᾶσιν ἐδωρήσασθαι δὲ ὁ ἐ- κων τὰ πάντα, πάντη τε ἑπιπορδύμενον καὶ τὰς τε δὲ πατρὸς χάριτας ἀφ' ὅπως ἐξάπῃ εἰς πάντας, μέχρι καὶ τῶν ἐπιγῆς λογικῶν, τῆς βασιλικῆς δυναστείας ἐξέτενε μίμημα, θεικαῖς δυνάμεσι τῶν εἰκὼνα τῶν αὐτῶν πε- ποτημένων ἀνθρώπων· ψυχῶν καὶ ἀκακομίας ἐνθεν αὐτῆ καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἠκωνία, θεικῆς ἐξ ἀπορροίας περιέσει. μόνον ἡμῶν σοφός ὁ καὶ Θεός μόνον· ὁ δ' αὐτὸς τῆν ἑσθίαν ἀγαθῆς μόνον· ἰσχυρὸς δὲ δυνατὸς αὐτὸς κω- νος· καὶ γενήσας μὲν αὐτῆς δικαιοσύνης, πάντες δὲ λόγος καὶ σοφίας, πηγὴ τε φωτὸς καὶ ζωῆς· ἀ- ληθείας τε καὶ ἀρετῆς ταμίης. καὶ δὴ βασιλείαν αὐτῆς, ἀρχῆς τε πάσης καὶ ἐξουσίας καθήγε- μων. ἀλλὰ ταῦτα πόθεν ἀνθρώποις εἰδῆσαι· τίς δ' ἀκοῆ θνητῶν ταῦτα ἀκηκόησθε; ποῦ δὲ γλώττη σαρκός, τὰ σαρκῶν ἀλλότεια καὶ σαμάτων, ἀποφθέγγεται; τίς τοῖ ἀφανῶν βασιλεία διοψήσας, ταύτας ἐν αὐτῶν κατὰ- δε δυνάμεις; αἰδῆσσει μὲν γὰρ σωματικῶν, ἀ- δελφάσοχέιατά τ' ἐκ τέτων συγκείμενα καταλαμφάνεται· ἀλλ' ἐδὲς πῶ σωμα- των ὀφθαλμοῖς τὴν καὶ πάντων ἀφανῶν βασι- λείαν ὄψαι ἀβλαβῶν, ἐσεμνωτα· εἰδῆ- θητὴ φύσις τὸ σοφίας κατεῖοσης καὶ ἄλλης

δὲ σαρκῶν αἰδοῦσαι τὸ δικαιοσύνης ἐνεῖδε πρό-
 σπον: ἐνόμα δ' ἀρχῆς καὶ βασιλικῆς ἐξου-
 σίας: πόθεν ἀνθρώποις ὑπεισῆλθεν ἔννοια: πό-
 θεν αὐτοκρατορικὴ δύναμις, τῷ σαρκεὶ καὶ αἵ-
 ματι πεπιηδῶν: τίς δὲ τὰς ἀφανεῖς καὶ ἀ-
 ρηματίους ἰδέας, καὶ τὴν ἀσώματον καὶ ἀρ-
 ματίον ἔσταν, τοῖς ἐπὶ γῆς ἐξηγόρευεν:
 ἀλλ' ἠὲ ἀρα τῶν εἰς ἐρμηδὸν, ὁ δὲ ἀ πάλ-
 των ἦσαν ἐ Θεῷ λόγῳ. ὁ γὰρ ἐν ἀνθρώποις
 λογικῆς καὶ νοεραῖς πατὴρ ἔσταν. μόνῳ ἢ μηδ' ἧ
 ἔπατος θεότητος ἐξημεδρος. τοῖς δὲ σφε-
 τέραις ἐκ γόνου, τὰς πατρικὰς ἀπορροίας ἐ-
 παράδωκ ἐνθεν ἅπασιν ἀνθρώποις, ἐλλοισιν ὅ-
 με καὶ βαρβάραις, οἳ καὶ φύσιν αὐτομαθεῖς
 λογισμοῖ. ἐνθεν λόγος καὶ σοφίας ἔννοια. ἐνθεν
 φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης σπέρματα. ἐνθεν αἰ-
 τῶν τεχνῶν καταλήψεις. ἐνθεν ἀρχὴς ἁπλῆς ἡ-
 μη. σοφίας τε φίλον ὄνομα, καὶ σεμνός φιλο-
 σόφου παιδείας ἐρώς: ἐνθεν ἀγαθὸ παντός
 καὶ καλῶ γνῶσις. ἐνθεν αὐτὸ φαντασία Θεῷ, καὶ
 βίῳ Θεοσεβείας ἐπάξι. ἐνθεν ἀνθρώπων
 βασιλείας ἰαχρὸς, καὶ κράτ' ἀμαχόν τῶν ἐ-
 πίγῃς ἀπάντων. ὡς δὲ τὸν κατ' εἰκόνα Θεῷ
 καὶ κατ' ὁμοίωσιν ἐν ἀνθρώπων ψυχῇ χαρακ-
 τῆρα, λόγῳ ὁ τῶν λογικῶν ὑφίστη παύσης, βα-
 σιλικὸν τε τὸ ζῶον ἀπειργάζετο, μόνον
 τῶν ἐπίγῃς βασιλεύειν καὶ βασιλεύεσθαι τὸ
 εἰδέναι ἀναδέξας, παρεμειλετὰν τε καὶ παρο-
 δάσκωδ' ἐνθεν δε τῆς ἑρανῆς βασιλείας τῶν
 ἐπιγγεληδῶν ἐλπίδα, δι' ἠὲ καὶ ἀφίκαται,
 σθητοῖς τε εἰς ὁμιλίαν ἑλθεῖν αὐτός ὁ τῶν παι-
 δων ἕκ ἀπὸ κναι πατῆρ, τὰ δ' αὐτὸ γέωρ-
 γῶν σπέρματα καὶ τὰς ἀνωθεν ἀνανεωμῆδρος
 χροηγίας, ἑρανῆς μετέξεν βασιλείας, τοῖς
 πᾶσιν ἐνηγελεῖ ζέβ. ἐνάλει τε καὶ παρεκάλει
 πρὸς τῶν ἀνω πορείαν ἐντεπέεις εἶναι, τῶν
 ἐπάξιον σολὴν τῆς κλήσεως ἐδὲ καὶ δασα μεί-
 νους. ἐπλήρε τε ἀρρήτων δυνάμει τὴν σύμπα-
 σαν ὅσῃν ὁ ἥλιῳ ἐφορεῖ, τὴν κηρύγματος.
 τῶ τῆς καὶ γῆν βασιλείας μιμήματι, τὴν ἐρά-
 νου ἐκτυπέμῆδρος. ἐφ' ἣν καὶ σπεύδεν τὸ πᾶν
 τῶν ἀνθρώπων παρορμαῖ γενῶν, ἀγαθὴν ἑλ-
 πίδα ταύτην παροβέλεμῆδρος. Ἡς ὁ μῆδρος τῶν
 Θεῷ φίλος ἐνθεν ἡδὴ μετέξεν, ἀὶ εἰς ἐμφύτοις
 τῶ Θεῷ κοσμηθεῖς ἀρεταῖς, καὶ τὰς ἐκείθεν ἀ-
 πορροίας τῆ ψυχῇ καταδεδμενῶν.
 tuntibus à Deo exornatus sit, & caelestes effluxus ex illo fonte in animum derivaverit.

A intelligentiā unquam comprehendit :
 Quinam verò justitiæ vultum carnis
 oculis aspexit: Unde legitimi imperii
 & regie potestatis notio hominibus ob-
 lata est: Unde imperialis potentia,
 homini ex carne & sanguine compa-
 cto: Quis invisibilem & figuræ omnīs
 expertem formam, quis incorpoream
 externique carentem lineamentis sub-
 stantiam, mortalibus exposuit: Unus
 certè horum interpretes fuit, per
 omnia permanens Dei sermo. Qui ra-
 tionalis & intellectualis substantiæ quæ
 in hominibus conspicitur, pater est ac
 procreator: qui cum solus patris coha-
 reat Divinitati, filios suos paternis efflu-
 xibus rigat. Hinc universis hominibus,
 Græcis pariter & Barbaris, naturales fi-
 ne ullius magisterio ratiocinationes:
 hinc rationis ac sapientiæ notiones:
 hinc prudentiæ ac justitiæ semina: hinc
 artium comprehensio: hinc virtutis sci-
 entia, & nomen philosophiæ, & venerân-
 dus amor sapientiæ. Hinc omnis boni
 honestique cognitio. Hinc ipsius Dei
 efficta in animo imago: & vivendi ratio
 divino cultui apte respondens. Hinc
 homini vis suppedit regia, & in cuncta
 quæ in terra sunt, imperium inexpugna-
 bile. Postquam verò ratio illa ratio-
 nalium parens, in hominis animo effigi-
 em incidit ex imagine ac similitudine
 Dei expressam, hominemque profusus
 regale animal effecit: uni ex terrenis
 animantibus ei tribuens, ut regnare &
 regnanti parere nosset: utque prologia
 ac proemia spei regni caelestis quod
 nobis promissum est, jam tum ab hac vi-
 ta auspicaretur: cujus gratia ipse adve-
 nit, & cum mortalibus versari ipse ut-
 pote filiorum pater non refugit: sua i-
 plemet excolens semina, & caelestia re-
 novans dona: caelestis regni omnibus
 copiam fore annuntiavit. Cunctos item
 vocavit: hortatusque est ut ad illam in
 caelum profectionem prompti ac pa-
 tati essent, vestemque ea vocatio-
 ne dignâ sibi compararent. Et inexplic-
 abili quadam virtute universum terra-
 rum orbem qui Solis radiis illustratur,
 prædicatione sua implevit: terreni re-
 gni similitudine exprimens regnū cae-
 lorum. Ad quod ipse universum genus
 humanum incitat atque impellit; hac
 fiducia bonaque spe omnibus ostenta-
 ta. Cujus quidem spei hoster hic Deo
 carus Imperator, etiam in hac vita
 fit particeps; quippe qui innatis vir-
 tutibus à Deo exornatus sit, & caelestes effluxus ex illo fonte in animum derivaverit.
 Hhhh ij

CAP. V.

Et enim rationalis quidem est ex illa universalis ratione : sapiens verò participatione divina: sapientia: bonus bonitatis illius communione. Et iustus quidem est illi participatione iustitiae; temperans ex illo temperantiae exemplari; fortis verò divinae virtutis beneficio. Hic ergo jure optimo Imperator vocabitur, qui animum suum omnibus virtutum coloribus ac lineamentis ad caelestis Imperii similitudinē effinxit. Qui verò ab his alienus extiterit, & qui hujus universi Regem abnegaverit, nec caelestem animorum parentem agnoverit; nec convenientem Imperatori cultum atque ornatum sumperit, sed deformitate ac turpitudine animum impleverit; & pro Imperiali mansuetudine, ferae belluae immanitatem induerit; pro liberali affectu pestiferum improbitatis venenum; pro prudentia stultitiam; deniq; loco rationis ac sapientiae, foedisissimam omnium vitiorum infipientiam; ex qua tanquam ex amara potione, perniciose nascuntur germina, vita scilicet intemperans & perdita; cupiditates; caedes; bellum adversus Deum; impietas: Qui, inquam, his omnibus vitis mancipatus fuerit: is licet tyrannica violentia dominari interdum videatur, revera tamen Imperator nunquam merito dicitur. Quo enim modo caelestis monarchiae similitudinē exprimeret, qui mille daemonum falsas atque adulterinas imagines in animo suo impressas gestat? Quo pacto Princeps sit & omnium Dominus, is qui infinitos ac saevissimos Dominos sibi metipso assciverit. Qui servus sit saeva libidinis, servus effusa in mulieres infantiae; servus pecuniae malis artibus partae; servus iracundiae & furoris, servus metus ac pavoris; postremo cruentorum daemonum, & spirituum perniciem animis creantium vile mancipium. Solus ergo Imperator ad stipulante nobis veritatis testimonio praedicetur, hic Imperator omnium Deo carissimus: qui solus liber, seu potius re ipsa Dominus est. Qui & pecuniarum cupiditate & mulierum amore superior est: victor voluptatum, etiam illarum quas natura permittit. Qui non furori & iracundiae succumbit, sed eos affectus in potestate habet. Hic reuera Imperator, convenientem adibus suis appellationem fortitus; verè Victor: quippe qui de perturbationibus quae portavit. Qui ad principium illud

καὶ λογικός μὲν ἐν τῷ καθόλου γεγονότι λόγῳ σοφίας δὲ μετεξία σοφός, ἀγαθός δ' ἀγαθῆς κοινωγία, καὶ δίκαιος μετοχή δ' αἰσθητικῶν σωφρων τε σωφροσύνης ἰδέα. καὶ τῆς ἀνωτατώ μετὰ τῶν δυνάμεως ἀνδρείῳ ἀτάξῃ, καὶ βασιλεὺς ἀληθεὶ λόγῳ χρηματίζειν ἔτος, ὁ τῆς ἐπέκρουα βασιλείας τὸ μίμημα, βασιλικῆς ἀρεταῖς τῶν ψυχῶν μεμορφωμένος, ὁ δὲ τέτων ἀπέξενωμένος, καὶ τὸν βασιλεὺς τῶν ὅλων ἀπαρηθείς. μὴ δὲ τὸν ἐπεφώνοντων ἰππῶν Ἰππῶν φάρμῳ πατέρα. μὴ δὲ τὴν πρὸς πᾶσι βασιλεὶ κόσμον ἀεθελμένος, ἀμφοφίαν δὲ καὶ αἰγῶ ἀναλαβὼν τῆ ψυχῆ, καὶ θνητὸς μὲν ἀρχὴν θυμὸν βασιλικῆς ημεροστος ἀντικαταλλάξῃ ἀμῶν. ἰὸν δὲ δυσάλει κακίας, ἀντ' ἐλδοθεῖς διαβίσεως, μαρτυρῶν ἀντὶ φρονησεως, καὶ ἀντὶ λόγου καὶ σοφίας τῶν πάντος δυσειδῆς ἀτῶν ἀλογίαν. ἔξ ἧς ἀπασθεντο πικρῆ πόματῶ, τάλυμαντικά σωμαρθεὶ βλασήματα, βίος ἀσώτος, πικροῦν μαιφωγία, θεομαχία, δυσείθεια, τέτοιον ἐνδοθεῖς, καὶ νομίζεται ποτε τυραννικῆ βίω κρατεῖν, ἀλλ' ἐπωταλῆθεὶ λόγῳ χρηματίζει βασιλεὺς ἔτος. πῶς δ' ἀντὸ μίμημα τῆς μοναρχικῆς ἔξουσίας οἷός τε ἀντὶ εἶη φέρει, ἡμετέρας ψευδογραφειμῶν δαιμόνων ἐκείνας, τῆ αὐτῆ ψυχῆ τετυπομῶν: πῶς δ' ἀρχὴν καὶ τῶν ὅλων κύριῳ, ὁ μνηστὴς κατ' αὐτῆ πικροῦς δεσποτίας ἐφελκυσμῶν, καὶ δ' ἄλλοι μῆ αἰσχροῦς ἠδονῆς, δ' ἄλλος δ' ἀκολασῆς γυναικμανίας δ' ἄλλος δὲ χρηματῶν δ' ἄλλος δὲ πνευμομένων. δ' ἄλλῳ θυμῷ καὶ ὀργῆς, δ' ἄλλῳ φροῦ καὶ δειμάτων, δ' ἄλλῳ μαιφώνων δαιμόνων. δ' ἄλλῳ ψυχοφθόρων πνευμάτων. δ' ἄλλῳ δὴ μόνος ἡμῶν βασιλεὺς σὺν ἀληθεία μαρτυρεὶ κεκρηύχθω, ὁ τῶν παρβασιλεὶ Θεῶ φηλῶ ὁ δὴ μόνῳ ἐλεύθερος, μάλλον δὲ, ὁ μνηστὴς ἀληθῶς, καὶ χρηματῶν μὲν ἀνώτερος, γυναικῶν δὲ Ἰππιδυμίας κρείττων, νικητὴς δὲ ἡδονῶν ἢ τῆ καὶ φύσιν κρατῶν δὲ θυμῷ καὶ ὀργῆς ἀλλ' ἐκρατεῖ μῆ αὐτοκρατῶς ἀληθῶς ἔτος, φερόντων μὲν τῆ πρῶτα φέρων τὴν ἐπισημῶν νικητὴς ἐτύμως, ὁ τὴν νίκην τῶν καταπαλαιόντων θηπτόν γένῳ πατῶν, ἀραμῶν καὶ πρὸς τὴν ἀρχέτυπον τῆ μεγάλης βασιλείας exemplar summi omnium Imperatoris efficitur

ἀπεικονισμῶς ἰδέαν. ἢ τὰς δὲ ἀνιῆς τῶν ἀ-
 ρετῶν ἀνυγὰς, ὡσπερ ἐν καλοῦ πρῶ τῆ διανοίᾳ
 μορφωθεὶς. δὲ αὐτῶν δὲ δποτελεθεὶς σώ-
 φρων, ἀγαθός, δίκαιος, ἀνδρείος, εὐσεβής, φι-
 λθεός, ἀληθῶς δὴ ἢ μόνος φιλόσοφος βασι-
 λεὺς ἔτος, ὁ ἑαυτὸν εἶδος, ἢ τὰς ἐξωθεν ἀντά,
 μᾶλλον δ' ἐρανόθεν ἐπαρδομῆρας παντός
 ἀγαθῆ χροηγίας, δὲ ξεπισαμῶν. ὁ τῆς μο-
 ναρχε δωασείας ἰο σεβάσμιον παρῶρημα,
 τῶν ἡς ἀμπεχόνης ἐξαίρετῶ παρῶρήματι δια-
 φάνων, καὶ τῶν πρῆπεσαν αὐτῶ βασιλικῶν
 ἀλεγειῶν, μόνος ἐπαξίως ἐμπεριελημμέ-
 νῳ βασιλεὺς ἔτος, ὁ νύκταε ἢ μεθ' ἡμέραν, B
 τὸν ἐπερανοῖον ἀνακαλέμῶν πατέρα. ὁ δὲ
 τὸν ἐν τὰς εὐχαίς ἐπιβοῶμῶς. ὁ τῆς ἀνωτά-
 τῶ βασιλείας ὀριγνώμῶς μὴ γῶλα παρόλα
 ἀξια τῆ παμδασιλέως Θεῶ σιωειδῶς, τὰ
 εἰρητὰ ἢ εἰρητὰ ἢ πόλεμῶ δίκην ρέοντα καὶ
 ἀπολλύμενα, τῶν ἀφθαρτῶν ἢ ἀσώματων ἢ
 Θεῶ βασιλείαν ποθεῖ. κακείνης ἰσχυρῶν εὐχῶν,
 διὰ μεγαλόφρονα λογισμῶν, ὑπερτῶν ἐρα-
 νοῖον ἀψίδα τὴν διανοίαν μετεωρεῖται, ἢ τὸν
 οὐκί φάτων ἀλεκτον πόθον ἐνεερισμῶς.
 ὡν τῆ παρῶρησει, σκότους ἐδὲν διαφῆρειν ἢ
 γῆπιτα τῆ παρῶρητος βίσιτίμια. τὴν τε γῶ
 ἀνθρώπων ἀρχὴν, εἰρητὰ καὶ παρῶρηκαίε βίε,
 μερεῖν καὶ ὄλογοχρόνιον ἐπισασίαν ἔσαν ὀ-
 ρῆ. ἢ μακερῶ κρεῖττονα, τῆς αἰπόλων ἢ
 ποιμῶν ἢ βουκόλων ἀεχῆς. μᾶλλον δὲ,
 καὶ ἐργῶδ ἐσερανοῖον ἢ δυσκολατέραν θρεμμά-
 των ηἰγῆται. τὰς τε τῶν δῆμων ἐκδοσῆεις,
 καὶ τὰς κολάκων φανῶς, παρῶρη ὄχλε τίθεται
 μᾶλλον ἢ παρῶρη ἢ δονῆς, διὰ σερρόν ἢ φος καὶ
 γῆσιαν ψυχῆς παίδευσιν. ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν
 ἰππικῶν δ' οὐροφείαν. μυριάδας σερατοπέ-
 δων. ὀπλιτῶν πρῶτων τε ὀμῆ καὶ ἰππικῶν δ' ἔλα
 ἢ ἰππικῶα πῆδῆ, ἐδαμῶς ὀρῶν καταπλήπε-
 ται. ἐδ' ἐπὶ τῆ τῶτων ἀεχῆ τυφῶται, σερῶων
 εἰς αὐτὴν ἴην δ' ἀνοίαν, τὴν κοινὴν ἀπαντων φύ-
 σιν ἢ παρῶρη ἐαυτῶ βλέπων. ἐδ' ἡτα γεμῆν
 χευσσοφῆ ποικίλοις ἀνθεσιν ἐξυφασμῶν,
 ἀλεγειῶν τε βασιλικῶν σιν αὐτῶ διαδή-
 ματι, γελῶ. τὰς πολλὰς θεῶμῶν ὀκπε-
 πηγμένους, καὶ τὸ φάντασμα κομιδῆν πῆ-
 ὡν δ' ἰκῶ, οἷον τι μορμολύκειον θεαζονταε. ἐ-
 δ' αμῶς αὐτὸς τὰ ὀμοια πεποιθῶς δι' ἐπίσ ἢ
 ἰφικετην. Verum ipse nihil huiusmodi passus,

est, & effusum ex illo caelesti exemplari
 virtutum splendorem in mente velut in
 speculo refert. Ex his formatus, tempe-
 rans; bonus; justus; fortis; pius; ama-
 tor Dei: quòdque illi uni convenit,
 amator sapientia est Imperator noster.
 Quippe qui seipsum probe novit; &
 qui extrinsecus, seu ut verius dicam,
 caelitus sibi concessam esse bonorum
 omnium affluentiam intelligit. Qui
 singularis imperii augustam appellationem,
 eximii paludamenti prerogativam
 demonstrat; & conveniente sibi imperi-
 ali purpurâ solus merito amictus est.
 Hic verè Imperator, qui noctu atq; in-
 terdiu caelestem invocat Patrem; qui
 in precibus opem ejus implorat; qui
 caelestis regni flagrat desiderio. Nam
 cum intelligat res praesentis saeculi cum
 summo omnium Imperatore Deo mi-
 nime esse comparandas, quippe quae
 mortales sint & caduca, & annis instar
 fluentes atque assidue pereuntes; idcirco
 corruptionis expers ac spiritale Dei
 regnū concupiscit. Illud regnum con-
 sequi optat ac precatur; praeranimi cel-
 situdine, supra ipsos caeli fornices me-
 tem suam attollens, & splendentium il-
 lic luminum incredibili quodam desi-
 derio percitus. Praer quibus tenebras esse
 existimat, quaecumque in hoc mun-
 do pretiosa habentur. Nam imperium
 quo homines reguntur, cum nihil aliud
 sit quam mortalis vitae exigua ac brevis
 procuratio, haud multo praestantius esse
 censet quam imperium captariorum
 aut pastorum aut bubulcorum: sed
 potius difficilium & morosiorum praesi-
 dens pecori. Sed & populorum accla-
 mationes, & voces adulatores, mole-
 stiae potius deputat quam voluptati; ob
 constantiam morum & sinceram animi
 disciplinam. Praeterea quoties subdi-
 torum obsequium; quoties innumera-
 biles copias, & tam peditum quam equi-
 tum agmina sibi famulantia ac dicto au-
 dientia contuetur, nequaquam admi-
 ratione percillitur, neque eam ob cau-
 sam intumescit: sed mentis acie in se-
 metipsum conversa, communem omni-
 um hominum naturam in se quoque ag-
 noscit. Vestem quidem auro inte-
 xtam & variis floribus pictam; Imperia-
 lem item purpuram unam cum diadema-
 te deridet, cernens multitudinem hu-
 jusmodi rerum admiratione percul-
 sam, & omnem hunc apparatus velut
 larvam quandam more puerorum su-
 animam suam scientiam Dei, velut

Hhh h ij

vestimento quodam; temperantia; iustitia; pietate ac reliquis virtutibus variegato, induit; utpote cultu vero Imperatori maxime conveniente. Adhuc divitias ad quas hominum vota suspirant, aurum scilicet & argentum, & quæcumque in admiratione habentur lapidum genera; lapides revera esse intelligit prorsus inutiles, & rem sine ullo fructu. Qualia igitur ista suapte natura sunt tanti ipse ea æstimat; nihil utiq; ad depulsionem malorum conducentia: Quam enim vim ac virtutem hæc habent vel ad sanandos morbos, vel ad mortem propulsandam: Verùm quamvis id ita esse apprime norit, tamen ad decentem ornatum subditorum causa iis utitur; animi vigore nihil ob hæc immutato; ridens eos homines, qui ob simplicitatem atq; imperitiam ista mirantur. Porro à crapula ac temulentia, & ab exquisitis cupediis, utpote quæ lutconum propriæ sint, abstinet atque abhorret; aliis ista convenire censens, non sibi. Hæc enim plurimum afferre nocuenti, & intellectui tenebras offundere, pro certo habet. His omnibus de causis Imperator, rerum divinarum scientia instructus, & ingenti animo præditus, ad res præsentis vita præstantiores adspirat, caelestem invocans Patrem; eiq; regnum omnibus votis desiderans; & cuncta cum singulari pietate faciens; universis denique imperio suo subiectis, quos velut optimus magister erudiendos suscepit, summi Imperatoris ac Dei notitiam tradens. Porro Deus velut pignora quædam futura remunerationis ei in antecessum præbens, tricennales ipsi coronas tribuit, felicibus annorum circulis contextas. Jamque ter-denis annorum spatiis confectis, publicas populorum, seu potius totius mundi festivitates, universis hominibus celebrare concedit. Interim verò dum mortales floribus cognitionis Dei redimiti exultant, non absurdum fuerit caelestes etiam choros naturæ legibus incitatos, cum terrenis pariter gaudio exsilire. Ipsumque adeò universorum Regem, instar optimi patris læticia affici credible est, dum bonos filios Deum rite colentes videt; atque ob id maxime, principem auctoremque earum rerum, pluribus annorum curriculis honorare. Ad eò ut non jam satis habeat, terdenos annorum circulos imperio ejus tribuere: sed illud in longissimum tempus,

CAP. VI

ἡ μὲν τῶ θεῶ. τῆ ψυχῆ ἀντὶ ἀειδελήματ^{ος}
σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ τε καὶ
ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς πεποικιλμένον, τοῦ ἐπι
ἀληθείας πεποιθότα βασιλεὺς κόσμον περιλάμβαν
σιν. ἐπὶ μὲν πρὸς τέτοις τὰ τεμπούση τὰς
πολλοῖς χεῖμα. χρυσὸν λέγω καὶ ἀργυρὸν
καὶ ὄσα λίθων θαυμάζεται γενῆ, λίθους ἀν
θρώπῳ ὑπάρχον ἀνωφελεῖς καὶ ἀχρηστοὺς ὕλην αἰ
τῆ φύσῃ ὅσα ἰσχυάνας τοιαῦτα ἐὶ ὅσα ἐξέπει
εἶδεν πρὸς κακῶν ἀλέξῃμα οἷά τε ὄντα βασι
θεῖν τὶ γὰρ ταῦτα πρὸς νόσων ἀπαλλαγῆναι
θανάτου ἀποφυγῆναι ἰσχύει: ὁμοῦ δ' ὡς καὶ
περὶ ταῦτα εἰδὼς ἐπιστημόνως αὐτῶν τῆ χρο
πρὸς εὐπεπῆλῶν ἀρχομένων κόσμον, ἀπὸ αὐ
λογισμῶ διαίθεσθαι γελῶν ἰδὲ ταῦτα διαπο
πύση φρονῶν ἐπισημῶν. κραιπάλης γὰρ
μὲν καὶ μετῆς τῆς περιτῆς καρυκείας, οἷα
σεμάργοις οἰκείας ἀπέχεται, ἀποστρέφει
ροῖς ταῦτα, ἀλλ' ἐχέαι ὅσα ὁμοῦ ἐπισημῶν
μοῦ γὰρ τὰ μεγάλα, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς νοση
ἀμαυροῦν τὰ τοιαῦτα πέπεισται τὰς ἀ
ἐνεκα πάντων, ὅ τὰ θεῶτα πεπαιδευμένος βα
σιλεὺς, καὶ τὰ μεγάλα φρονῶν, τῶ παρόντος
τῶν κρείττων ἔφίεται, τὸν πατέρα καὶ τὸν
ἐπεφανῶν, καὶ τῶ ἐκείνης βασιλείας πατῶν
πάντα τε σὺν εὐσεβείᾳ πρᾶτῶν. ἐ τῶ σὺ
αὐτῶ ἀρχομένοις ὡς ἐπὶ διδασκαλίᾳ παι
δευομένοις ἀγαθῶ, τὴν τῶ μεγάλη βασιλείᾳ
θεογνωσίαν ἀποβαλλόμενος. Ὁ δεῖ τῶ ἀμ
βαίων τὰ ἐχέαι ἀποστρέφει τῶ, τῶ
ταετηρικοῦς αὐτῶ διανέμει ἐσφάνους, χρο
νῶν ἀγαθοῖς περιόδους ἀποτελεῖ ἔντας τῶ
τῶς τε ἰδὲ δεκάδων περιελθῶν κύκλους, πα
δήμους, μάλλον δὲ κοσμικὰς ἐορτάς, πᾶσι
ἐφίσησιν ἀνθρώποις ἐκτελεῖν. τῶν οἱ ἐπισημῶν
θεογνωσίας ἀνθρώποις φαυδερνομένων, ἐπὶ
σκοποῦ ἀν εἶη καὶ τὰς ἐν ὁμοῦ χρεῖας το
μοῖς φύσεως ἐλκομένης, τοῖς ἐπισημῶν
χαίρειν. αὐτὸν τε τὸν ἐπισημῶν βασιλεὺς
πατὴρ ἀγαθῶ δίκην, ἐφ' ἣ οἱ ἀγαθῶ ἐπι
σεβοῦσιν εὐφραίνεσθαι. καὶ ταῦτα μάλλα τα
καθηγεμόνα καὶ τῶν ἀγαθῶν αἴτιον, πολλοῦ
οἱς γεραίρειν τιμαῖς ὡς μὴ ἀπαρκῆσαι
ἐν δεκάσι περιόδους τῆ βασιλείᾳ. μ
νεῖν δὲ αὐτῶ ἐπισημῶν μήκισον, καὶ ὅ
μακρὸν παραπέμπει αἰῶνα. αὐτῶ
& in ultimum usque ævum producat,

δ' ο σύμπας ἀγήρωσ καὶ ἀτελεύτητος. ἔτ' ἀρχῆ, ἔτε ἀειγραφῆ θνητῶν λογισμοῖς πεφυκῶσ ὀρεῶσ, ἀλλ' ἔδ' ἐν μέσσο κέντροσ λαμβάνεσ. ἔδ' ἐ τὸν ὑπ' αὐτῆσ λεγόμενον ἐφείσ τοῖσ ἐθέλωσι ἀεὶ ἀράτῆσ, μήποτε τὸ μέλλον ἢ τὸ παρερχικὸσ τε χροῖσ τὸ μὲν γὰρ, ἔκ ἐσιν. ὁ δ' ἐ παρήλθε, τὸ δ' ἐ μέλλον ἔπω παρῆσ. διὸ, ἔδ' ἐσὶ τὸ δ' ἐ γεννῶ αὐτῆσ λεγόμενον, ἀμὰ νοήματι καὶ φωνῆ, λόγῃ θάτῃον διαδοιδράσκει. ἔκ ἐσὶ δ' ἀλλῶσ αὐτῆσ ἑπιλαβέσ, ὡσ ἐσὶ τῷ. ἢ ἢ τὰ μέλλοντα παροδοκαῶ, ἢ παρελθόντα σωροῶν ἀνάγκη· ἀμὰ γὰρ ἐνοία διολιδαρων, φενογῆ· ἔτ' ὡσ ο σύμπασ αἰών, ἔ φέρεθ θνητῶν λογισμοῖσ καὶ τυπὸ ἀτῆσ. ἀλλ' ἀναίνετα τὴν ἀράτῆσ δελεῖαν. τὸν δ' αὐτῆσ βασιλεῖα δ' ἀσότησ ὁμολογεῖν ἔ παραλείεται· φέρεθ δ' αὐτὸν ἐπὶ νῶτων ὀχέμενον, ἐναβρονόμεροσ τοῖσ ἔξ αὐτῆσ καλλωπίσμασιν. ὁ δ' ἐ ἀναθεν αὐτὸν λυνοχῶν, ἔ σειρῆ χροσῆ καλὰ τὸ ποικτικὸν ἐνδῆσ αὐτῶ. σοφίασ δ' ἀρρήτῃσ δεσμοῖσ ὡσπερ τισιν ἡνίασ χαλινώσασ, μῆνας ἐν αὐτῶ καὶ χροῖουσ, καροῦσ τε καὶ ἐναυτῆσ, νικτῶν τε καὶ ἡμερῶν ἀμοιβαῖα διασημάσ, σὺ ἀρμονία τῆ πᾶσῃ κατεβάλετο. ποικιλίασ αὐτὸν ὀρεῖσ καὶ μέτροσ περὶ δῆσ· ὁ μὲν γὰρ δι' ἐν γενῆσ ὦν, καὶ εἰσ ἀπεροῖ ἐκτενομεν. τὴν τε τῶ αἰῶν ἐπῆγοεῖαν ὡσπερ αἰὲν εἰληφῶσ, αὐτὸσ τε αὐτῆ ὦν τοῖσ μέρεσ τῆ ἐμφορῆσ. μᾶλλον δ' ἀμειρῆσ ὦν καὶ ἀδιάσαστοσ, εἰσ μονῶ ἐυθεῖαν μηχανόμεν. ἀυξείσ δ' ἐ μέσοσ αὐτὸν διαλαβῶν τμήμασ, καὶ ὡσπερ ἐυθεῖαν γεαμμῶν εἰσ μῆκ. τεταμῶν διελῶν κέντροσ, πόλυ πλῆθ. ἐν αὐτῶ κατεβάλετο· ἔνα τε ὄντα καὶ μονάδι παρεκασμένον, πάντοῖσ κατεδῆσαστο ἀειθμοῖσ. πολύμορφοσ ἐξ ἀμφοτετῶν ἐν αὐτῶ ποικιλίασ ἑποσῆσ αὐτῶ· μίαν μὲν γὰρ πρῶτῆσ πάντων ἐν αὐτῶ τῶ ἀμορφοσ ὕλησ, ὡσπερ τῶα πάνδοχοσ ἔσαν ὕφῆσ δ' ἐυτεροσ δ' ἐν ὕλησ ποῖότητα, διωάμει δ' αὐτῶ, εἰδ. ἐξ ἀειδ' ἐσ ἀπεγαρομεν. ἐποεῖ κειάδ. δ' ἀειθμῶ τριχῆ διασασ, εἰσ τε πλάτ. καὶ μῆκ. καὶ βάσασ, σὺμβετον ἐξ ὕλησ καὶ εἰδ' ἐσ σῶμα κατεγλάζῆσ. δ' ἡτῆσ δ' ἐν δ' αὐτῶσ ἡντῶσ σοικεῖων ἑλεακτῶν ἐπωοῆσασ, ἡν ὕδωρ. ἀερα. πῦρ, πῆσασ

A porro integrum nec senescit unquam nec interit: ejulq; nec initium nec finem mentes mortalium dispicere possunt. Sed neque centrum suum percipi, nec tempus quod praesens nominatur comprehendi a quoquam sinit; nedum futurum aut praeteritum. Hoc enim non est, quippe quod jam transit. Futurum verò nondum adest, ac proinde non est omnino. Praesens autem quod dicitur tempus, simul cum ipsa cogitatione ac locutione, immo etiam citius evolat. Prorsus verò ipsum tanquam praesens apprehendere non licet. Nam aut futura exspectemus, aut praeterita contemplerur, necesse est. Quippe simul cum ipsa cogitatione fugiens elabatur. Hoc igitur totum ævum, mortalium supputationibus subijci se minime patitur: sed servire illis recusat. Deum tamen Regem ac Dominum suum agnoscere non renuit; eumq; dorso suo infidentem vehit, ornamentis quæ ab illo accepit, sese efferens. Ille verò è sublimi ævum regens, non aurea constructum catena, ut est apud Poetam, sed inexplicabilis sapientiæ vinculis velut habenis quibusdam vincitū ac frenatum; menses ac tempestates; annos, & dierum ac noctium alternas vices cum admirabili quodam concentu in ipso constituit; variisq; terminis ac menturis illud circumscripsit. Nam cum ævū suapte natura rectum sit, & in immensum tendens; dicaturq; ævum quasi *rei æv*, id est, semper existens; cumq; ipsum suis partibus simile, aut potius partium ac distantiae expertis sit, ipsum quidem in rectum duntaxat productum augetur. Deus verò mediis ipsum segmentis dispartiens, ac velut lineam rectam in longū productam multis dividens punctis, immensam in eo multitudinem conclusit. Cumq; unum esset & unitati simillimum, ille variis ipsum numeris illigavit, & ex informi multiforme illud effecit. Nam primum quidem informem materiam, quasi omnium substantiarum receptaculum in eo condidit ac substravit. Deinde in materia qualitatem creavit binarii numeri potentia decorum faciens, id quod prius expertis erat venustatis. Posthæc ope ternarii numeri, corpus ex materia formaque compositum, trium dimensionum capax fecit; longitudinis scilicet, latitudinis & altitudinis. Tum ex geminato binario quaternariū elementorum numerum commentus; terram; aquam;

quosdam fontes ad hujus universi utilitatem produxit. Porro quaternarius denarium gignit. Unum enim; duo; tria & quatuor, denarium numerū absolvunt. Ternarius autem junctus cum denario, mentis spatium dedit. Mensis autē duodecim circuitionibus, Solis cursum absolvit. Ex quo annorum circuli & tempestatum mutationes, informe atque omni specie carēs eorum vario quasi colorum lumine distinxerunt, ad requiē & oblectationem eorum qui vitæ spatium decurrunt. Nam ut iis qui spe præmiorum impulsī, in sacris certaminibus cursu contendunt, intervalla stadiis distincta sunt: & quemadmodum longum iter ingresses, via publica mansionibus quibusdam & stadiis definita est, ne quis protracta in immensum expectatione alacritatem animi infringat: sic plane summus omnium Imperator Deus, totum ævum sapientiæ vinculis adstrictum moderatur, & instar aurigæ quocumque visum est ducit. Idem ille moderator universi, ævum antea expertæ figuræ, colorum venustate & amœnitate florum circumvestiens; diem quidem candore ac Solis radiis illustravit: noctem verò atro colore suffundens, stellarum luminibus quasi quibusdam aureis ramentis conspergit. Quinetiam accensa luciferi face, & lunaris luminis varietate; & astrorum splendidissimo cœtu, cælum omne tanquam ingens peplum multiplici colorum venustate exornavit. Aerem item cum è sublimi in profundum extendisset, eiusque ope totam orbis latitudinem ac longitudinem refrigerasset, omni avium genere decorari præcepit: cunctis per aerem commitantibus tam visibilibus quā invisibilibus, hoc velut immensum pelagus ad natandum aperiens. Terram denique cum in medio instar centri libravisset, Oceano circumdedit, cœruleo vestis suæ colore exultantem. Hanc verò posteaquam domicilium matremque ac nutricem omnium quæ in ipsa sunt animantium effecisset, & partim pluvialibus, partim fontium aquis irrigasset: omni plantarum ac florum genere virere ad humanam vitæ oblectationem jusfit. Cumque in ea præstantissimū animal ipsiq; carum divinitati, ad imaginē suam formavisset; hominem scilicet, mente ac scientiā præditum, & rationis ac sapientiæ fetum; principatum ei atque imperium in reliqua quæ humi serpunt &

A ἀενάου εἰς ἡν ἰδὲ τὸ παντὸς περὶ αἰῶνος
ρηγίαν τετρακτὺς δὲ γενεὰ δεκάδα ἐν
δύο. τρία. τέσσαρα, τὸν δέκα συντεταγμένον
ἀριθμὸν τριάς δὲ συμπλακίσα δεκάτη, ἡ
νὸς ἀνεῦρε φύσιν μὴ δὲ τροπαῖς δ' αὐτῆς
λίξ ἀεὶ ἰοδὸν ἐπήρη· ἐνθεν ἐναντιῶν κινήσει
καρῶν τε μεταβολαί, τὸν ἀμορφὸν καὶ ἀεὶ
αἰῶνα, ὡς περὶ ἐν ποικιλίᾳ γραφῆς πολυπλο
θῆς, ἐμόρφεν, εἰς ἀνάπαυλα καὶ θυμολογίᾳ
ἐν αὐτῷ τὸν τῆς ζωῆς διηπευόντων δρόμους
ὡς γὰρ καὶ τοῖς ἐπ' ἐλπίδι βραβεύων ἐν ἀγῶνι
B τοὺς δρόμους διεξάνυσσι, καὶ τοῖς ὡρεσιν τα
διαστήματα. τοῖς τε μακρὰς πορείας ὁδοπο
ρεῖσι, καὶ τοῖς τισιν καὶ κατὰ τοὺς ἀποστάσεις
λεωφόροις, ὡς ἀν' μηδὲν ἀπεῖρον τὴν πορείαν
δοκίαν ἐκτείνων ἀποκἀμοιτῆ ἀποθυμία, τὴν
αὐτὸν δὴ ἰρόπον κίλὸν σύμπαντα αἰῶνα σὺν
δεσμοῖς ὁ τῶν ὄλων βασιλεὺς περιελαβὼν, ἀ
κὴ φέρει. ποικίλως ἠνωχῶν, ἢ καλῶς ἔχον
τῷ καταφαίνεται ὁ δ' αὐτὸς χρώματι ὡρε
οῖς καὶ νεαροῖς ἀνθεσι τὸν πῆν ἀρχαῖα
ἀμφιεννὺς αἰῶνα, λευκὴν ἠνέφατον ἡμε
C μέραν, ἠλίω. νύκτα δ' ὑποσρωσας μελαίνου
χρώματι, ὡς περὶ τινα χερσοῦ φησὶ ἡμε
σίλβαν ἐν αὐτῇ τὰς τῆν ἀσέρον λαμπρό
νας ἐποίησε· φῶσφόρος δ' ἔξ' αὐτῆς λαμπρῆς
ἀκτίνας, σελήνης τε ποικιλίαν φέρον, ἀστρο
τε σωόδους πολυαγείας τὸν σύμπαντα ἔχον
νόν, οἷον μέγαν πέπλον, παντοῖοις γραφῆς κα
λεσῶν ἐξεφάνωσεν· ἀέρα δ' ἐκτείνας εἰς ὅλη
θος ἀνωθεν ἐξ ὕψους, πλάτη τε καὶ μεκτε
σύμπαντ' ὁ κόσμῳ τῆ τέτι ψυχῶσας ἐ
νάμει, πῆλοισ ἀπασιν ἀνῆκε μορφῶσαι, τῶν
ἀέρα· φερεμῶν ἀφανέσι τε καὶ ὡρεσιν
D μέγα πέλαγος ἐξ ἀπλώσας διανηχῶν, ἡ
δ' ἐν μέσῳ κέντρει δίκλῳ σαθροσάμει, ἡ
κεανῷ ταύτῳ περιέλαβε. σμαραδί δὲ τε πα
τος ἐπ' αὐτῇ, τῷ τῆς περιεβολῆς κωνῶ ἡμε
ματι καλλωπιζομένη ταύτῳ δ' ἐστὶν καὶ
τιθῆνὸν καὶ μητέρα ζωῶν ἀπάντων τῆν ὡρε
τῆ καταδείξας, ὁμειοῖς τε καὶ πηγαῖς κα
μασιν ἀρδύσας, ἡλοῶσεν παντοῖοις καὶ φ
τοῖς καὶ ὡρεσιν ἀνθεσιν, εἰς ἐνθυμῶν ζω
δπόλασιν ἐδωρήσατο· ζωῶν δ' ἐν αὐτῇ
τιμιώτατον καὶ αὐτῷ Θεῷ φίλον καὶ ἐπ
να τὴν ἀπὸ πλασάμεν, καὶ καὶ ἐπ
μῆς ἐπήρολον, λόγου τε καὶ σοφίας ἡ
γονον, λογικὸν ἀνθρώπον, τῶν λοιπῶν ὡσαύ

γλυπέται καὶ νέμεται ἀρχικὴ δυνάμει κρε-
 τείν, τὸ ἴδιον ἔδωκεν ἀνθρώποις γὰρ ἡ αὐτῶν,
 ζῶν τῷ ἴδιον γῆς, τὸ θεοφιλέστατον. ὧ καὶ
 τῶν ἀλόγων γένεθ' ἀλλοεῖν, οἷα παλιν ἔδωκεν
 δέδωκεν ἀνθρώποις, ὧ καὶ θάλατταν πλω-
 τῶν ἀνήκε, καὶ γλυπτοῖσι φουτοῖς ἐσεφά-
 γωσεν ὧ καὶ δυνάμεις Ἰησημονικὰς εἰς
 παντοίων μαθημάτων ὑποδοχῶν, ἔδωκεν
 σατο ὧ καὶ τὰ ἐν βυθίοις ἐξουσία, πτηνῶν τε
 τὰ μεταέρια, ὑποχέειρα πεποίηται ὧ καὶ
 τὰς ἄρνας δὲ καλῶν ψευθεωρίας, δρόμους τε
 ἡλίας καὶ σελήνης τροπὰς, ἀεὶ ὁδὸς τε πλανή-
 των καὶ ἀπλανῶν ἀστέρων ἐκφῆνας ἀνθρώ-
 ποις, ὧ μόνον τῷ ἴδιον μῆτι, τὸν πατέρα γνωσ-
 κειν τὸν ἐπεράνιον, καὶ τὸν μέγαν, τὸ σύμπαν-
 τῶ αἰῶνι βασιλεῖα γεγαίρειν ὕμνοις διε-
 τάξαστο, ἀλλὰ γὰρ ἐπιτέτοις ἀπασιν ὁ κοσμο-
 ποιὸς, τῆ ἡσῶν ἐνιαυτῆ τροπὰς ἰὸν ἀπρεπῶν
 αἰῶνα ἀεζῶν. χειμερῖος μὲν ὥρας ἐὰν
 ἀεζῶν. ἐὰν δ' ἐνιαυσίων ὥρων ἀε-
 γῆν, ἰσορροποῖς ἑλάντευσας ζυγοῖς κἀπειτα
 ἐὰν πολυκαρπία τὸν σύμπαντα ἐφάνω-
 σας αἰῶνα, θέρους ἀκοῆ τῆτον μετασῶν δέδω-
 κεν εἰς οἷα καμάτε διαναπύουσας, ἀνεκτῆ-
 σατο μετοπῶν ὡ διαστήματι ὕψους δ' αὐ-
 τῶν ὁμῶν χειμερῶν φοραῖς ὡσπερ τινα βα-
 σιλικὸν ἰσοσμήτων ἵππων, κ' τοῖς δὲ αὐτῶν νό-
 μασι λαμπρῶν ἀπερὶ ἀζοῦ μὲν τοῖς τ' ἐξ ὕ-
 ψους ἀνὰ κῶν πῖνας ἀεζῶν μασῶν, αὐτῶν αὐτῶν
 ἐὰν ἐν ἀεζῶν ἰσῶν πύλας ἐν τῶν δ' ἐν
 τῶν πάντων ἐνιαυτῆ κύκλω, ἰοαῖς δ' ἐσοφίας
 ἡνίας ὁ μέγας βασιλεὺς ὡδ' ἐπεριδῆσά μῆρος
 τῶν αὐτῶν αἰῶνα, ὑπο μείζονι φέρεσθ' διετά-
 ξαστο κυβερνήτη. τῶ αὐτῶν μονογενεῖ λόγῳ, τῶ
 δὴ κοινῶ τῶ ὅλων ζωτῆς, τὰς τῶ πάντων πα-
 τέρων ἡνίας ὁ δ' οἷα ἑδῶ πατὴρ ἀγαθῆ
 τῶν κληρῶν ὑποδεδεγμένῳ, ὁμῶν τε τὰ πάν-
 τα ὅσα κῦτῶ ἐρανῶ εἰσῶ τε καὶ ἐκτός αὐτῶ
 περιλαβῶν ἐχει, μῶ σῶν δὴσά μῶν ἀρμο-
 νία, εὐθεία περαίνει. σῶν δὴσά τῶ ἀεζῶν φορα
 τοῖς κατὰ γῆν αὐτῶ λογικοῖς θεέμασιν ἐπι-
 σκοπῶ μῶ μέτρα τε ζωῆς τοῖς τῶν θνητῶν
 διανύσῶ βίον διαθεσμοθετήσας, ἀεζῶν
 μελετῶν ἐν τῶ δέ τῶ προοίμια τῆς ὑπὲρ τῶν
 κῶν αἰῶνα ζωῆς, ἀπασιν ἀνθρώποις συγκε-
 χῶνκεν εἰνα γῶναι καὶ ὑπὲρ τῶν παρόντων
 αἰῶνα θείαν καὶ μακαρίαν ζωῶν, καὶ τοῖς εὐ

A pascuntur animalia, concessit. Quippe
 Deus hominem præ reliquis terræ ani-
 mantibus amore complexus est: & tan-
 quam pater omne brutorum genus ejus
 obsequio ac ministerio deputavit. Hu-
 jus gratiâ mare navigabile effecit, ter-
 ramque omni plantarum genere exor-
 navit. Huic ingenium scientiis ido-
 neum, & omnium disciplinarum ca-
 pax largitus est. Huic animalia in pro-
 fundo natantia, & per sublime volan-
 tes aves, in manus tradidit. Huic cele-
 stium rerum scientiam & contempla-
 tionem aperuit, Lunæ cursus, Solis con-
 versiones, & errantium ac fixorum si-
 derum circuitus patefecit. Huic deniq;
 Soli ex omnibus quæ in terra sunt ani-
 mantibus, Patrem cælestem agnoscere,
 & summum totius ævi Imperatorem
 laudibus celebrare, in mandatis dedit.
 Præter hæc omnia magnus ille mundi
 Opifex, immutabile ævum quatuor an-
 ni mutationibus cinxit: hiemis quidem
 tempestatem terminans vere: ver autem
 quod anni tempestatum initium
 est, velut æquâ lance ponderans. Dein-
 de cum universum ævum multiplicibus
 veris fructibus exornasset, æstatis ardori
 illud tradidit. Postea verò velut laboris
 cessationem ac requiem concedens,
 autumnali intervallo ipsum refocilla-
 vit. Postremò velut regium equum, hu-
 midis hibernorum imbrium lapsibus
 ipsum abstergens, & ex alto fluentibus
 aquis politum ipsum ac splendidum
 reddens, & assiduis pluviarum irriga-
 tionibus pinguefaciens, rursus ipsum
 in veris constituit vestibulo. Adhuc
 modum summus omnium Imperator,
 cum ævum suum totius anni circulo hu-
 jusmodi divinæ sapientiæ habenis ad-
 strinxisset, præstantissimo moderatori
 illud regendum tradidit, unigenito sci-
 licet Verbo: cui utpote communi om-
 nium rerum Conservatori, hujus uni-
 versi habenas commisit. Ille verò velut
 hæreditaria forte ab optimo Patre ac-
 cepta: cuncta quæ tam interiore quàm ex-
 teriore cæli ambitu continentur, con-
 cordi inter se consensu devinciens, re-
 cta progreditur; rationalibus suis alu-
 mnis qui in terris degunt, quæcumque
 adiposum utilitatem pertinent, sum-
 ma cum æquitate prospiciens. Certoq;
 vivendi spatio mortalibus præstituto,
 universis hominibus concessit, ut in
 hac vita præstantioris cujuldæ & æ-
 ternæ vitæ proliudiis exercerentur. Nam
 post hujus ævi curriculum aham præter-

ea divinam ac beatam vitam superesse docuitis qui hujus vitæ certamen cum spe cælestium bonorum obiissent, reconditam ac præparatam. Et eos quidem qui modestè ac piè vitam transegerint, hinc ad meliora migraturos: illis verò qui in hac vita scelerum convicti fuerint, congruas sedes paratas esse præmonuit. Post hæc sicut in distribuendis certaminum præmiis fieri solet, varias cujusque generis coronas victoribus clara voce pronuntians; alios quidem aliis virtutum præmiis coronat. Bono autem Imperatori, qui pietatis ornamentis decoratus sit, longè majora certaminum præmia præparata esse denuntiat. Quorum quasi procemia quædam hîc celebrari permittit; festivitatem scilicet ex perfectis numeris compositam; ternariis, & unitatibus triplicatis. Ac primus quidem ternarius, unitatis partus est: unitas verò numerorum mater, cunctis mensibus ac tempestatibus; annis quoque & omnibus temporum circulis præsidet. Quæ multitudinis omnis principium, fundamentum atque elementum merito dici potest; *μονάς* à manendo appellata. Quippe cum omnis multitudo minuat atque augetur pro numerorum imminutione aut adjectione, sola unitas stabilitatem ac firmitatem sortita est; ab omni multitudine & procreatis ex se numeris segregata. Ideòque indivisibilis illius & ab aliis omnibus discretæ substantiæ imaginem præfert, cujus vi ac participatione, universarum rerum natura subsistit. Unitas enim omnis numeri opifex est: quandoquidem compositione & adjectione unitatum, omnis constat multitudo. Et sine unitate quidem, numerorum substantia cogitatione comprehendi non potest. Ipsa verò extra multitudinem subsistit, longissimè secreta, & omnibus numeris præstantior; cuncta faciens & constituens: ipsa verò à nullo incrementum accipiens. Hujus autem affinis est ternarius, qui nec ipse scindi nec dividi potest, primusque est numerorum qui ex paribus & imparibus compositi sunt. Nam binarius numerus par, adjuncta sibi unitate ternarium, primum numerorum imparium procreavit. Porro ternarius justitiam primus hominibus ostendit, æqualitatem docens: quippe qui principium, medium, ac finem, & regni Trinitatis imaginem referunt; quæ cum in natura ortus ac principii experte constet, omnium quæ ortum habent substantiarum semina, rationes, causæque in se

A *διγωνισμῶν ἐν ἀγαθῶν ἐλπίσι τῶν εὐδῶ ἐδίδαξε. καὶ ἐν τοῖς μὲν ἑσπεύουσιν ὡς εὐδῶς βεβιωκόσι, τῶν ἐν δὲ οὐκ ἀκρίτως μετὰ βασιῶν τε καὶ μετοικίαν γενέσθαι, τῶν ἡλληλεγκμῶν ἐν τῷ δευτέρῳ χρόνῳ ἀποπέσοιεν ἀπορήκοντα. εἰδὲ ὡς ἐν ἀγῶνι ἀδύνατον τοῖς τοῖς νενικηκόσιν ἀναγορεύσας εὐφρανέσθαι ἄλλως ἐφ' ἑτέροις ἀρετῶν βραβεύσας εὐφρανέσθαι βασιλεῖ δὲ ἀγαθῶν θεοσεβεία κοσμησάμεν, μείζονα ἀπορητομάδων κενύθει τῶν ἐσπεύουσιν τὰ γέγραπται ἐν τοῖς ἀπορητομασίαις ἐπιπέσει πανηγυρίζειν δὲ ἰδῶσιν ἐορτῆς τελείων ὡς ἀβελῶν μὲν συγκειμήν τριάδων, μονάδων τε τριῶν ὁμοσιόνων ὧν ἡ μὲν πρώτη τριάς, μονάδων αὖτε τριῶν νοῖτο ἔχον. μονάς δὲ μήτηρ ἀβελῶν, ἀβελῶν δὲ ἀπάντων καὶ ὡρῶν ἐκ ἐκινωτῶν πάσης ἐκκοινωνῶν ἀειδῶς ἀπροσβέυσσα ἡδὴ καὶ πάντων ἀβελῶν ἀρχὴ, καταβολὴ τε καὶ συγκοινωνία, εἰκότως αὖτε βεβημονάς, ὡς ἀβελῶν ἀνομασίων, ὅτι αὐτῶν μείζονα καὶ ἀβελῶν πάντες πληθύνονται τῶν ἀβελῶν ὑφ' ἀρετῶν τε καὶ προσδοκῶν, μὲν μονάς εἰσὶν καὶ μονῶν εἰληθε. μετὰ τὴν πληθύνουσαν ἀπάσης, ἐκ τῶν δὲ αὐτῶν γεννηθῶν ἀβελῶν φέρεται εἰκόνα τῆς ἀμεριμνίας ἀβελῶν κριμένης τῶν ἄλλων εἰσίας, ἡ δὲ ὑπὸ καὶ ἀβελῶν, ἡ τῶν ὄντων ἀπάντων σωτήριος φύσις, ἡ δὲ πάντων δημιουργὸς ἀβελῶν, ἐπιπέσει καὶ σωθῆσιν ἐκ προσδοκῶν μονάδων, πάντων ἀβελῶν κρατιώταται ὡς ἐν ἄλλῳ δίχα μονάδων εἰσὶν ἀβελῶν ἐπιπέσει αὐτῆ δὲ οὐκ ἀβελῶν πλήθους, πόρρωτά τε καὶ κενύθει ἀβελῶν πάντος πάντα ποιῶσα καὶ ὑφ' ἀβελῶν τῶν ἀβελῶν δὲ ὑπὸ ἑδενός πώποτε. τῆς δὲ ἀβελῶν συγγενῆς ἀβελῶν ὡσαύτως καὶ διάβηται ὡς ἀβελῶν πρώτη τῶν δὲ ἀβελῶν καὶ ἀβελῶν ἀβελῶν σωθῆσιν ἀβελῶν ἀβελῶν γὰρ ὁ δυο μονάδων ἀβελῶν ἀβελῶν, τριάδων ἀβελῶν ἀβελῶν γενέσθαι φύσιν πρώτη δὲ τριάς δικαιοσύνης ἀβελῶν εἰξεν, ἰσόστητος καθηγησαμένη. ὡς αὖτε ἀβελῶν καὶ μεσότητα καὶ τελειότητα ἰσῶν ἀβελῶν εἰσὶν εἰκὼν ἡ τῶν ἀβελῶν καὶ ἀβελῶν καὶ βασιλικῆς τριάδων ἡ τῆς ἀβελῶν καὶ ἀβελῶν γενέσθαι φύσεως ἡγετημένη, τῆς τῶν ἀβελῶν ἀπάντων εἰσίας τὰ ἀβελῶν καὶ τῶν ἀβελῶν*

habeat equalia. Atque hæc mysticè, sacramentatè & regni Trinitatis imaginem referunt; quæ cum in natura ortus ac principii experte constet, omnium quæ ortum habent substantiarum semina, rationes, causæque in se

γης ἑταίρας αἰτίας, ἀπέληψε. καὶ τριάκοντα μύρια
 δυνάμεις, εἰκότως ἀνὰ ἕνα παντός ἀρχή νομι-
 δαίη δεκάς ἢ τὸ πάντων ἀριθμῶν πέρας διπο-
 λαβῶσα, μέχρι αὐτῆς τὸ πάνις ἴσῃσι. πλήρης
 καὶ παντέλειον ὀνομασμένη εἰκότως. ἄτε δὴ
 πάσας ἰδέας καὶ πάντα μέτρα πάντων ἀριθ-
 μῶν, λόγων τε καὶ συμφωνιῶν καὶ ἀρμονιῶν, ὡσε-
 ἕξασα, μονάδες ἔχον ἀξιοθεύσαι καὶ συνθεῖσιν,
 τοῖς δέκα ὡσεὶ ζῶνται. μητέρα τε τούτων καὶ
 πηξάωρον ὡσεὶ γραφῶν κτησάμεναι, ὡσεὶ
 ἐπιπεριερόμω καμπήρα περιεπέσσω. εἶτα κύ-
 κλον ἐργασάμεναι δευτέρω, καὶ πάλιν τρίτον
 καὶ τέταρτον καὶ μέχρι τῶν δέκα, τὸν ἑκατὸν ἐν
 δεκάδων δέκα πληρῶσι καὶ πεῖρα, ἑπτακλήν πρῶ-
 τῶν ἀνατρέχων ἀφειρήσαν. καὶ τεύθεν πάλ-
 λιν ἀρξάμεναι καὶ ἑπτακλήν δέκα ὡσεὶ ἐλθεῖσαι,
 δεκάκις τε τὸν ἑκατὸν ἀμφιδραμέσαι, πα-
 λίσυτοι δὲ τῶν αὐτῶν καμπήρων μακρὰς
 δολιχεύουσι διαύλους. Ἐξ αὐτῶν εἰς ἑαυτὰς ἀ-
 νακυκλήμεναι. τῶν ἑνὸν δέκα ἰσοδύνατον, μονάδας
 δεκάς ἢ μονάδες, μίαν διποφαίνουσι δεκάδα
 δεκάς ἢ πέρας μονάδων ὄρος, καὶ καμπή κα-
 τασατικός καμπή μύριον, τὴν ἀπειρίας τῶν ἀριθ-
 μῶν. ὅρα ἢ καὶ τέλει μονάδων. ὁμοῦ ἢ τριάς
 δεκάδι συμπλακείσα, τρίτον τε περιελθεῖσα
 τῶν τῶν δέκα κύκλων περιόδου, φυσικώτατον
 ἀριθμὸν γενῆσαι, τὸν τριάκοντα. ὅρα ἐν μονάσι
 τριάς, τὰ τὸ ἐν δεκάσι τριακοντάς. ὅρα τε
 παρὰ ἑαυτῶν, τὰ δευτέρω μετ' ἡλίον μεγάλ-
 λα φως ἦρος σελήνης γενέσεος ἰσοδύνατον
 δεκάσι σιμόδου, μίως κύκλον ἀπειργάζετο.
 μετ' ὃν αὐτῆς ἀρχὴν γενέσεως ἀπολαβῶσα,
 ἕως φωτός καὶ νέων ἡμερῶν ἀπάρχεται. τριά-
 κοντα μύρια κοσμηθεῖσα μονάσι. τρισὶ ἢ τιμη-
 θεῖσα δεκάσι, δέκα ἢ τριάσι φαιδρωθεῖσα.
 τέτοις αὐτοῖς, τὰ τῆς κοσμοκρατορικῆς ἀρχῆς
 ἰσχυρῶς βασιλείως, πρὸς τὰ πάντων ἀγαθῶν
 δοτῆρος τετιμημένα, νέων ἀρχῆς ἀγαθῶν
 ἐπιλαμβανέται. τῶν μὲν, τριακονταετηρικὰς
 ἑορτάς ἀποπληρῶσα, ἡδὴ δὲ ἐν τεύθεν, μακρο-
 τῶν ἐφαπτόμενα διασημάτων. ὡσεὶ μὲν ὡσε-
 να τε μελλοντῶν ἀγαθῶν ἐλπίδας, ἐν ἕρα-
 νίᾳ βασιλείᾳ ἔνθα σερατιαὶ φώτων ἀπειρῶν
 ἀμφοτέρων πάντων βασιλεία χορεύουσι. ἔχ-
 ἑος ἡλίου, πάντων δὲ αὐτοῦ τὰ φῶτα ἡλίου
 κρείττονα ἐπαγομένων. φαιδρωμένων ἰε καὶ
 ἀποσιλότων τῆ ἀίγλη, τῶν τῆς αἰδίου πηγῆς

A continet. Et ternarii quidem potentia,
 omnium rerum principium jure meri-
 to censetur. Denarius verò finem nu-
 merorum omnium continens, cuncta
 ad se usque progressa sistit ac terminat:
 plenisque & undequaque perfectus
 merito appellatur, quippe qui omnes
 species, omnesque numerorum, ra-
 tionum, concentuum & harmonia-
 rum modos ac mensuras complectitur.
 Unitates ceterè per compositionem au-
 ctæ, denario finiuntur: & decadem
 matrem ac terminalem limitationem
 fortitæ, tanquam in circensi curriculo
 circa hanc metam decurrunt. Deinde
 secundo, tertio & quarto, usque ad
 decimum confecto circuitu, centenari-
 um numerum ex decem denariis im-
 plent. Hinc ad primos carceres rever-
 sæ, ac repetito iterum cursu ad dena-
 rium progressæ; postquam centenarium
 decies circuverint, iterum retroceden-
 tes, circa eandem metas longissi-
 mos cursus conficiunt, à seipsis in se-
 metipsas per gyrum redeuntes. Quip-
 pe in denario unitas, pars decima est;
 decemque unitates unum efficiunt dena-
 rium. Denarius verò, terminus, finis,
 C meta ac perfectio est unitatum: Meta
 quidem infinitatis numerorum: finis
 verò, id est, perfectio unitatum. Por-
 rò ternarius cum denario simul junctus,
 ubi decem circuituum orbem pere-
 gerit, tricenarium gignit numerum
 maximè naturalem. Quod enim ter-
 narius est in unitatibus, id ipsum in dena-
 riiis est tricenarius. Hic etiam certus
 est limes magni illius luminaris, quod
 secundum est à Sole. Quippe Lunæ
 cursus à coitu cum Sole ad proximum
 coitum, mensis orbem conficit: quo
 confecto, rursus quasi ortus initium ad-
 D epta, novum lumen, novisque dies in-
 staurat. Ac triginta quidem unitati-
 bus, tribus verò exornatur denariis, ac
 ternariis decem. Iisdem dotibus à sum-
 mo omnium bonorum Largitore exor-
 natum Imperium Augusti nostri Victo-
 ris, & orbis terrarum Domini, novo-
 rum bonorum initium sumit; hætenus
 quidem tricennialium festivitatem ex-
 plens; ab hinc verò longiora jam inter-
 valla temporum attingens, & spem fu-
 turorum bonorum in caelesti spondens
 Regno. Ubi non unicus Sol, sed innum-
 erabilium luminum agmina circa
 summum omnium Imperatorem exul-
 tant: quorum singula Sole ipso splendi-
 dora sunt, & radiorum ex aeterno fonte

manantium fulgore illustrantur. Ubi vita est animi in bonorum incorruptibili pulcritudine : ubi vita omni molestia libera : ubi modesta sancta q̄ voluptatis fruitio : tempus sine tempore ; avum longum ac finis expers, & in spatia nullo termino circumscripta porrectum ; nec amplius dierum ac mensium intervallis, nec annorum circulis ; nec tempestatum vicibus distinctum ; sed vite cuicdam in immensum producte sufficiens. Quae non Solis radiis nec astrorum Lunae splendore illustratur ; sed luminare ipsum habet Deum Verbum, unigenitum Filium summi omnium Imperatoris Dei. Quam ob causam illum Solem esse iustitiae, & omnium luminum praestantissimum lumen, divinis Arcanae Theologiae sermonibus traditur. Eundemq̄ beatissimas illas potestates iustitiae radiis & sapientiae splendore collustrare, & animas hominum vera pietate exornatas, non caeli ambitu, sed sinu suo accipientem ; promissa sua reb⁹ ipsi firmare atq̄ adimplere credimus. Mortalium vero nec oculus vidit nec auris accepit, nec mens carnis mole circumdata perspicere unquam poterit, ea quae pietate praeditis hominibus sunt preparata : quae item tibi, religiosissime Imperator. Cui soli ex omnibus qui unquam extiterunt, summus ille huius universi Imperator Deus id largitus est, ut vitam hominum perpurgares. Cui etiam salutare signum ostendit, cuius virtute cum mortem superasset, triumphum de hostibus egerat. Quod quidem victoriae tropaeum & demonum flagellum, cum tu simulacris erroris opposuisses, de omnibus impiis hostibus ac Barbaris, ac de ipsis demonib⁹ quod aliud est Barbarorum genus, victoriam reportasti. Nam cum duae in nobis sint substantiae sibi invicem conjunctae, animi scilicet & corporis : quorum hoc quidem conspectui expositum est ; ille ab oculis remotus ; adversus utrumque eorum duo hostium ac Barbarorum genera : alterum occulte ; alterum palam & aperto Marte aciem instruunt. Et alterum quidem corpora componit corporib⁹ ; alterum vero incorporeis cuiusque modi machinis nudum hominis animu oppugnat. Porro Barbari illi qui sub aspectum cadunt, velut Nomades quidam feri & agrestes ; qui nihil a bellis distant, in mansuetos hominu greges impetu faciunt ; agros populantur ; urbes in servitute redigunt ; & tanquam

CAP. VII.

A μάγμα αυγων εντα ζωη ψυχης, ου αρατι ακηρατοις καλλεσι εντα βιη πασης οπτοι ακηρατον. εντα σωφρον και πικρα για ηδονης διπλαυσι. και χρονον ακηρατον μακραιων και ατελευτητον, εις απεργα φοντελος μηκυνομυρος. εκ εδ ημερων η μινων διασημασι, εδ ενιαυτων κυκλοις, και εδ τε η χρονον απειροδεις αναμετρομυρον. και εδ εις απεργην εκτενορρη ζωη διαρκων. εν υφ ηλις φωτιζομνη, εδ απεργην πηλη και σελwyns αυγαις καταλαμπομνη. αλλ αυτη εχουση φωσηρα τον θεον λογον, τον μωσων παιδα τα παμβασιλευς παρο και ηλιου αυτον δικαιοσυνης και φως επεκενα φωτειν παντων λογων διπορητοι μωσι θεολογικα τετον δ αυτον δικαιοσυνης ακτισι, σελων τε αυγαις, τας παμμακραιας καταλαμπεν δυναμεις. τας τε ευσεβια παρεσκυμνας ψυχας αντι της βρανης απεργου τοις αυτη κολποις διπλαυσι, τη οικουσι αγελων εργοις πισ εδ τας υποχρεους, πσενομυρητων δ οφθαλμοις εκ εδεν, εδ ακη τις διεγνω. αλλ εδ ενες σακα ημφομυρον, οιοις τε ανειη διατηρησαι, ατοις ευσεβια διακομψαριους απεργουσαι, ωσπερ εν η σοι βασιλευ θεοσεβιας, ω μων τη εδ αιων εντευθεν ηδη τον ανθρωπον διποκαθαριβιον, αυτος ο τη όλων παμβασιλευς θεος εδωρησατο. ω η το αυτη σπηνη ανεδειξε σημαιον, δι ε τον θανατον καταγινισαμυρον, τον κη τη εχθρων η ηρε θραυρον. ο δη νικητικον τροπαιον, δαμωσων απετροπαιον τοις τη πλάνης ενδάλμασι απεργατάξας, τας κη παντων αδων πολεμικων τε και βαρβαρων. ηδη δε και αυτων βαρβαρων άλλων τετων δαμωσων, ηρω το ηη του Δουον γδοι φύσεων εν ημιν συμπεπλεγμων, ψυχης λεγα η σώματος. κη τη μωσων τοις πασι, τε δ αφανους καθεστωθ. εη τε τοις εναντια βαρβαρα η πολεμικων ηνη, τομυρη αφανως, το δ επε προφανους παρετατετο και τομυρη σώματος σώματα πρεβλημυρον. το δ ασωματοις παμμαχιας, γυμνι αυτην επολιόρκει την ανθρωπη ψυχην. εδ οι μωσων ορατοι βαρβαροι, νομαδες πνε αγριοι, θηρων εδεν διαφερογτες, εη τας ημερας των ανθρωπων

των εφοίων ἀγγέλων. χόροι δὴ ἄνθρωποι πόλεις
 ἔξω δὲ ποδὶ ζόμβροι. λυκῶν ἀπηνῶν δὴ λυ
 οὐκ τῆς ἐρήμης τοῖς κατὰ πόλιν ἑπιόντες. κα
 πειτα λυμανοὶ ἄνθρωποι ὅσοις ἀνδύαυτο· οἱ δὲ
 ἀφανοὶς ἐχθροὶ ψυχοφθοροὶ δαίμονες, οἱ δὲ
 βαρβάρων ἀπάντων ἀπώτεροι, ἀμφὶ τὸν
 ἀέρα τὸν δευτέρου, πᾶν τὸ θνητὸν γένος
 μηχαναῖς πολυτέλει κακίας, ἔξω δὲ ποδὶ
 ζόμβροι· ὡς μικρὸν αὐτοῖς εἶναι θεὸν τὸν ἀληθῆ
 θεόν. ἀλλὰ τινα πολὺν καὶ ἀθεὸν πλάνον ἀλά
 δεῖ, τοὺς γὰρ μηδ' ἀμὴ μηδ' ἀμῶς ὄντας ἐκ οἱ δ'
 ἐπὶ ὅδῳ ἀγαγόντες, τὸν ὄνα καὶ μόνον ἀλη
 θῆς ὄνα, ὡς ἐκ ὄνα, πάρεργον ἐποίησαντο.
 ἄθεν αὐτοῖς ἢ τῶν σωμάτων γένεσις, ἐνομιᾶ δὲ
 θεός, καὶ πάλιν ἄλλος ἐναντίος τῷ θεῷ, ἢ τῶν
 αὐτῶν διαφθορὰ τε καὶ λύσις· ἀλλ' ὁ μὲν
 πρῶτος αὐτοῖς ὡς ἀν γενέσεως ἀρχηγός, ἀ
 φροδίτης ὀργῆσις ἐπιμάτο, ὁ δὲ δευτέρος ὡς ἀν
 πολὺν καὶ τὸ θνητὸν κατακρῦνον γένος, Πλάτων
 καὶ Θανάτου ὀνομάζετο ὡς γὰρ μηδ' ἐτέραν ἢ
 τῶν δια γενέσεως ζωῶν εἰδότες οἱ τότε ἀν
 θρωποι, τὴν ταύτης αἰτίαν καὶ γένεσιν, θεὸν
 ἐπιπέφανον καὶ ὡς μικρὸν ὄντας μετὰ θά
 νατον, νικητὴν ἀπάντων καὶ μέγαν θεόν, τὸν
 θάνατον ἀνηγόρευον· εἰδ' ὡς δι' ἑνὸς ἐδά
 μῃς ἑσπερίοι δια τὴν ἐκ θανάτου λύσιν.
 τα μείων θανάτων ἀξία δρῶντες διήγον,
 ὡς τῶν ἀείων καὶ θεὸν ἐν νῷ λαμβάνον
 τες, καὶ θείας κείσεως δικαιοσύνην ἀποδο
 κῆτες, καὶ τῆς σφῶν καὶ ψυχῆν ἐσίας τὴν μνή
 μω ἀναζωπυροῦντες. ἐν δὲ δεινῷ ἀποστάτη
 τῷ θανάτῳ χεῖρῶν, καὶ τὴν ἐκ τούτου τῶν
 σωμάτων φθορὰν, λύσιν τῆς παντός ἑαυτοῦς
 εἶναι πέσαντες, μέγαν θεὸν καὶ πλούσιον.
 παρὰ καὶ πλάτων, τὸν θάνατον ἀνηγόρευον·
 καὶ θάνατος ἡ αὐτοῖς θεὸς ἐμὸν θ. ἀλλὰ καὶ
 τὰ πρὸ τέτυτῆμα, τὰ δὲ πρὸς ἡδύπαθῆ
 ζῶν αὐτοῖς συμβαλλόμενα. θεὸς γὰρ αὐτοῖς
 καὶ τῶν σαρκῶν ἡδονή. θεὸς ἢ τροφή· θεὸς ἢ
 πέτρων βλάστη· θεὸς ἢ τῶν ἀκροδρυῶν φυή.
 θεὸς ἢ διὰ μέθης τροφή. θεὸς ὁ τῶν σωμάτων
 πόθος, θεὸς ἢ τῶν ἡδονῶν ἔνθεν τὰ δὴ μητρος
 καὶ φερεφάτης μυσηλα, καὶ κόρης ἀρπαγῆ
 ἑσπερίων, καὶ πάλιν ἢ ταύτης ἀνάδοσις

A immanes lupi ex solitudine prorumpentes, in civitatum incolas irruunt; & quoscumq; potuerint interimunt. Invisibiles autem hostes, qui & Barbaris omnibus crudeliores sunt, demones scilicet animarum corruptores; per aërem circumvolitantes, superstitionis impiaë machinis universum genus humanum sub ditionem suam redegerant: adeo ut verus Deus non amplius ab ipsis Deus haberetur; sed multiplici errore absq; ullo divinitatis cultu hac illac circumferrentur. Deos enim qui nusquam & nullibi sunt, nescio unde sibi asciscentes, eum qui solus ac verus est Deus, perinde ac si non esset, nullo in pretio habuerunt. Itaque & corporum generatio ab iis pro Deo culta est: & contrarium huic numen, corporum videlicet interitus ac dissolutio. Ac prior quidem ille Deus, utpote generationis Auctor, Veneris nomine & mysteriis honorabatur. Posterior verò utpote opibus pollens, & humanum genus viribus superans, Pluto & Orcus appellabatur. Quippe homines illius ætatis, cum nullam aliam agnoscerent vitam præter eam quæ ex generatione sumit initium, ideo illius vitæ causam & ortum, Deum esse asseruerunt. Et cum post obitum homines nihil amplius esse crederent, Victorem omnium & summum Deum esse Interitum pronuntiarunt. Deinde ob illam quæ in morte fit dissolutio, nulli posthac rationem se reddi-turos rati, vitam minime vitalem dege-re instituerunt; ejusmodi perpetrantes facinora, quæ mille mortibus luenda essent. Quippe qui nec Deum animo reputarent, nec divini judicii tribuna-lia expectarent, nec animorum suorum substantiam sibi in memoriam revoca- rent: sed unum tamen si gravem & acer- bum patronum agnoscentes Interitum, & ab illo factam corporum dissolutio- nem, totius hominis internecionem esse sibi ipsis persuadentes, magnum atq; opulentum Deum Interitum, eamq; ob causam Ditem nominarent. Deus igitur illis fuit Interitus, non ille quidem solus, sed præ illo quæcumque plurimi aestimabant; ea videlicet quæ ad mollem ac delicatam eorum vitam conferebant. Deus enim ab illis habebatur voluptas corporis, Deus nutritio, Deus generatio, Deus Deus carnalium rerum cupiditas. Deus denique earundem rerum voluptas. Hinc Cereris ac Proserpinæ mysteria, Hinc raptus Proserpinæ à Plutone, ejusdemque restitutio, Hinc Bacchi sacrorum initia.

tiones; & Hercules à temulentia tanquam à potiore Deo superatus. Hinc Cupidinis ac Veneris orgia adulteriis plena; Hinc Jupiter ipse in mulieres infaniens, & Ganymedis amore captus: hinc lascivarum commenta fabularum, de Diis voluptati ac mollitiæ deditis. Tot igitur ac tantis impiæ superstitionis telis crudeles Barbari, Deique summi omnium Imperatoris hostes, humanum in terris genus obruerunt, tandemque sub potestatem suam redegerunt: adeo ut impietatis simulacra ubique terrarum ab illis erigerentur, templaque ac delubra falsæ divinitatis, in quolibet terrarum angulo exstruerentur. Quinetiam ii qui tum dominari putabantur, utque adeo mancipati erant huic errori, ut tribulium & necessariorum suorum cæde Diis istis litarent; & adversus veritatis propugnatores, gladios acuerent; bellumq; inexpiabile & impias manus, non contra alienigenas & barbaros hostes inferrent; sed contra domesticos & cognatos; contra fratres & amicos; qui vitæ gravitate ac modestia, & institutis veræ pietatis, divinum Numen colere atque observare instituerant. Ad hunc modum hi quidem insania perciti, viros summo omnium Imperatori dicatos, quasi victimas dæmonibus suis mactabant. Illi verò utpote generosi veræ pietatis testes, & gloriosam pro veritatis defensione mortem vitæ ipsi antepone-re assuefacti, tantam tyrannicæ dominationis violentiam nihili fecerunt: quin potius, sicut milites Dei decebat, tolerantia armis muniti, quodvis mortis genus despectui habuerunt: ignem scilicet ac ferrum, clavorum confixiones, bestias, profundos maris gurgites, abscissiones membrorum ac perustiones, effossiones oculorum, totius corporis mutilationes, famem denique & metalla ac vincula. Quæ quidem omnia ob amorem quo erga Regem suum flagrabant, omnibus bonis ac deliciis potiora esse sibi persuaserant. Mulieres quoque non minori prædita robore quam viri, aliæ eadem quæ viri certamina subeuntes, æqualia virtutis adeptæ sunt præmia. Aliæ cum raperentur ad stuprum, vitam citius quam pudore corporis sui prodere sustinuerunt. Sexcentæ item aliæ, cum stupri minas quas Provinciarum Prefides ipsi intentabāt, ne auditu quidem tenus ferre potuissēt, omnia tormentorum genera, & quamcunq; capitalē sententiam forti animo

A ἐνθεν, διούσης τελευτῆς. καὶ νικώμενος Ἡε-
 κλῆς ὡς ὑπὸ κρείττονος Θεοῦ τῆς μέσης ἐπι-
 ἐρωτῆσθαι καὶ ἀφροδίτης ὄργια μοιχευαίαν
 Ζεὺς αὐτὸς γυναικομανῶν καὶ Γανυμήδεος
 ἐρῶν. Φιληδόνων τε Θεῶν καὶ Φιλοπατῶν, ἀσπί-
 μύθων ἀπαλάσματα. Ἰσοτέοις δὴ τὰ βασι-
 σιθεομάχων πλάνης, οἱ δὲ νοὶ βάρβαροι καὶ
 βασιλεῖ τῶν ὅλων ἐχθροὶ, τὰς δὲ τῆς γῆς κατὰ
 πόνων καὶ εἰλὸν γε τοπῶν γενέσθαι ὑποσχε-
 ὡς ἀπανταχῆ γῆς, ἀθεότητος ἀνεύρεται
 λας, νεῶς τε καὶ ἱεραῖ. Ψευδωνύμους θεολογίας
 καὶ ἑκάστην γωνίαν συνίστασθαι, οἱ γὰρ τῶν
 κρατῶν νομίζονται, τοσούτο κατὰ δὲ δόξαν
 τῆς πλάνης, ὡς ὁμοφύλων καὶ συγγενῶν Φαντα-
 τοῖς αὐτῶν καλλιερῆν θεοῖς, καὶ τὰ ἐπιφθί-
 γεν καὶ τῶν θεομάχων τὴν ἀληθείας, πᾶσι
 τε ἀσπονδῶν καὶ ἀθεῶν ἀρετῶν χεῖρας, ἐκ
 ἐχθρῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀπεξενωμένων κατὰ
 τῶν συνεσίων καὶ φίλων, κατὰ τε ἀσπί-
 καὶ συγγενῶν καὶ φιλοπατῶν, οἱ δὲ σημειώθητι
 Ἐσφροσμητε καὶ θεοσεβείας ἀληθῶς ἐγγυ-
 ρήμασι, τιμᾶν τὸ θεῖον καὶ σέβειν διευγνώσκου-
 αἱ δὲ οἱ μὲν, ὡς δὲ πημανία φρενῶν, τὰς τῶν βα-
 C σιλεῖ τῶν ὅλων κατὰ σωμῶν ἰσοῖς αὐτῶν ὁμο-
 μοσι κατέσφαθον οἱ τῆς ἀληθείας εὐσεβείας
 Γενναῖοι μάξιμους, καὶ ζωῆς αὐτῆς, τοῖσι δὲ ἀ-
 θεῖας εὐκλεῆ θάνατον ἀρετῶν μεμειστη-
 κότες, παρ' ἐδὲν τῶν τοσαύτων ἐπίτεστο τυ-
 ραννιδ' αἰοῖα τῆς θεοσεβείας, κατὰ τῶν ἀ-
 ρετῶν φραξάμενοι, πάντα τρέπον θανάτου, γυ-
 λῶτα ἔθεντο. πῦρ καὶ σήθηρον καὶ προσπλάσσειν
 ῥαῖς τε ἀγρίαις καὶ θαλάσσης βυθῶν, ἀποτομῆ
 μελῶν καὶ καυτήρας, ὁφθαλμῶν ὀξυρῶν
 D τῶν παντὸς σώματος ἀκρωτηριασμοῦ. κα-
 μὸν ἐπιτέτοις καὶ μέταλλα καὶ δεσμά, πᾶσι
 τὸς καλῆ καὶ ἡδονῆς ἀπάσης ταῦτα γινώσκου-
 να ἠγασάμενοι, δι' ἐρωτῆσθαι καὶ πόθον τὸν πρὸς το-
 αὐτῶν βασιλεῖα ἐπλεῖων τε ὡσαύτως νεκρῶν
 καὶ ψυχῶν, τῶν ἀνδρῶν ἐχθῆρον ἠρῆναι μὲν
 αἰμῶν τὰς αὐτῶν τοῖς ἀνδράσιν ἀγῶνας ταπ-
 σάσαι, ἴσα τῆς ἀρετῆς ἀπηνέγκαντο βασιλεῖα
 αἱ δὲ ἐπὶ φθορᾷ τῶν σωμάτων ἐκκαρῶν
 θάψον τῶν ψυχῶν θανάτω, ἢ τὸ σῶμα παρ-
 ραδεδόκασιν. μνηστῆρες ἀλλοῖς πρὸς τῶν κατὰ
 ἔθνος ἀρχόντων, πορνείας ἀπειλῶν μὴ δ' ἀνομι-
 ῶσιν ἐπαχῶσαι δὲ δυνάμει, πᾶσι εἰδὲν τῶν
 ἐλαττειῶν, πᾶσάν τε ψήφον θανάτου φέρου-

εὐδασσῶς ὑπέστησαν. ἀλλ' οἱ μὲν τῆ μεγάλε
 βασιλείῃ προμαχοί, τῆς πολυτέλει στρατιᾶς
 ἀδελφῆς ἀθλῆς ἡνυχῆς ἐρρωμένῳ λογι-
 μῶ κατηγωνίζοντο· οἱ δ' ἐχθροὶ τῷ Θεῷ, καὶ τῆς
 αὐθραπῶν πολέμοιοι Σωτηρίας, παντός ἀνι-
 μέσης βαρβαρῶν χεῖρας, τοιαύτας ἔχαιρον
 αὐθραπῶν ἀματῶν ἀποδῶς· οἱ τ' αὐτῶ-
 ταν ὑπερταρτοῦτας αὐτοῖς προπόσεις δὲ
 ἀδίκῃ μισθῶν ἀπορῆτων. πικρὰν αὐτῶν
 καὶ δούσεῖν πανδασίαν, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶ κοινῷ
 γένει αὐτοῖς ὠδασκιδάζοντες. τῶν ὧδ' ἐ-
 γόντων, τὴν ἐχρῶν τὸν τῆ καλαπονεμένων
 βασιλείᾳ Θεὸν διαπεράξασθ' ἀξιά γέτω τῆ
 φιλάτων παρελθεῖν Σωτηρίαν, καὶ παρελθεῖν
 στατῆς οἰκείας πολιορκημένους· ἀλλ' ἔτε κυ-
 βερνητῆς ἔπω ποτ' ἀνλεχθεῖν σοφός, εἰ κατὰ
 βυθῶν αὐτανδρον τὸ σκαφῶ ἐκδώσει, μη-
 δ' ἐν παρ' αὐτῶ πρὸς τῶ τῆ ἐμπλέοντων Σω-
 τηρίαν ποιεῖται μὲν ὧδ' ἔτε στρατηγός ἔπω ποτ'
 ἀν γένοτο ἀφείδης, ὡς τῆς αὐτῶ γνωρίμης ἀ-
 τιμωρεῖται τοῖς ἐχθροῖς ὠδασκιδάζουσα· ἀλλ'
 ὧδ' ποιμῶν ἀγαθός, τῆς αὐτῶ ποιμῆς τὸ πε-
 πλανημένον ἀπαθῶς παρῆδοι ἀν θρέμμα. C
 ἀλλὰ τὰ μὲν εὐέχοντα αὐτῶ, ἐν ἀσφαλῆ κεί-
 μῃ καλαλείψαι τῆς ὧδ' πεπλανημένους χά-
 ρει Σωτηρίας, πᾶν ὅτι ἐν καὶ πάθοι, εἰ καὶ πρὸς
 δὲ ἀγένης συμπλακιδάζουσι. ἀλλ' ἐκ
 τῶ ἀλόγῃ θρέμματῶ ἢ παρῆδοι τῶ μεγά-
 λῃ βασιλείᾳ, τὸ ὧδ' πᾶν αὐτῶ τῆς οἰκείας στρα-
 τῆς καὶ τῶν δι' αὐτὸν πολεμῶν χάρις,
 ἡσυχῆ ἀζέτω ὡν τῆς ἀγῶνας καὶ τῆς ὑπερ-
 τῆς ἀθλῆς ἀποδέξασθ' μὲν ὧδ', τῆς μὲν τὴν
 παρῆδοι αὐτὸν σφαιραμένους πορείαν, τοῖς παρ'
 αὐτῶν νικητῆροις τιμήσας, ταῖς κατ' ἔρανόν
 ἀγγελικαῖς ἐνέθεραφε χορείαις τῆς δ' Ἰπὶ γῆν
 ἐφιλάτην. εὐσεβείας ὠπνερα σπέσματα
 τῆς ὧδ' ἡγῶνους, θεατῆς ἀμα τῆς καὶ τῶν ἀσε-
 βῶν δίκης, καὶ τῆς τῶν πεπεραγμένων ἰσορίας ἐ-
 σπῆγῆς γενεσομένων· εἰτ' Ἰπὶ τὴν ἀμυραν
 τῶν πολεμῶν τὴν αὐτῶ δεξιάν ἐκ τῆνας, ὑπὸ
 νουματῆς μὲν ἀθρῶς ἀφανῆς κάλεσησας,
 θελάτοις πληγαῖς ὠδασκιδάζουσα μὲν ὧδ'. ἀν-
 τῆς τε οἰκείας χεῖρες, τὴν παλινοδίαν τῆς ἰῶν
 πεπλημμελημένων σφίσω αὐτοῖς, καὶ μὴ βα-
 λῶνους, ἀσαι καταναγκάσας· τῆς δ' ἀπο
 χθῶνους ἡγεῖται, ὑψώσας τῆς παλαιαταπεινῆς
 καὶ πρὸς ἀπάντων ἀπεγνωσμένους· καὶ τῆς δ' ὧ

A pertulerunt. Adhunc modum summi
 omnium Imperatoris Dei antesignani,
 adversus exercitum multos colentium
 Deos fortissimè decertabant. Dæmo-
 nes verò utpote hostes Dei, & humanæ
 salutis inimici, quibusvis Barbaris cru-
 deliores, ejusmodi libationibus huma-
 ni cruoris delectabantur. Eorumque
 adjuutores & administri, talia ipsis pocu-
 la ex injustis cædibus propinabant: di-
 rum hoc atque impium epulum, ad per-
 niciem generis humani eis præbentes.
 Quæ cum ita se haberent, eorum qui
 opprimebantur Deus ac Dominus quid
 facere debuit: utrum carissimorum ho-
 minum salutem negligere, & familiares
 suos hunc in modum oppugnatos des-
 picere? Atqui nec gubernator ille pru-
 dens unquam dici posset, qui navem
 simul cum ipsis vectoribus mergi sine-
 ret; nec quicquam ad navigantium sa-
 lutem solertiâ suâ atque industriâ con-
 tulisset. Neque dux ille cautus unquam
 & providus diceretur, qui necessarios
 suos inultos atque indefensos hostibus
 prodidisset. Sed neque bonus pastor o-
 vem gregis sui à reliquo agmine aber-
 rantem, absq; ullo doloris sensu negle-
 xerit; quin potius cæteris omnibus qui-
 bus bene est, in tuto relictis, unius ejus
 quæ aberrat, servandæ causâ nihil non
 libentissimè passurus sit; paratus etiam
 cum immanibus bestiis, si opus esset,
 decernere. Enimverò summus omniū
 Moderator, non de overationis exper-
 te laborabat: sed pro exercitu suo, pro
 his qui ipsius causâ oppugnabantur, om-
 ni cura ac studio satagebat. Quorum
 certamina & pro pietate exantlatos la-
 bores cum judicio suo comprobasset,
 eos quidem qui jam ad ipsum migra-
 sent, triumphalibus apud se ornamen-
 tis decoratos, cælestibus Angelorum
 choris adscripserat. Alios verò velut re-
 diviva quædâ pietatis femina, adhuc in
 terra servavit ad posteros; ut & sumpti
 de impiis supplicii spectatores, & rerum
 gestarū quas ipsi suis oculis aspexissent,
 narratores existerent. Posthæc cum ad
 ulciscendos hostes brachium suū exten-
 dere cœpisset, ipso statim nutu illos qui-
 dem repente è medio sustulit, & cælitus
 inflictis verberib' prius excruciatos, pa-
 linodiam scelerum suorum suo ipsius ore
 canere, vel invitos cœgit. Hos verò qui
 humiles erant & abjecti, & ab omnibus
 propemodum deplorati, Deus ab humo
 in sublimè fastigium extulit. Atque id
 summus omnium Imperator Deus celi-

tus perpetravit, cum famulum suum quasi quendam invictum militem, in medium produxisset. Gaudet enim Imperator noster ob eximiam pietatem, Dei famulus appellari. Quem quidem Deus omnium cujusque generis hostium victorem praestitit, cum illum solum contra plurimos excitasset. Nam illi quidem erant innumerabiles; multique, utpote multorum demonum amici. Immo verò nihil erant; ideoque in praesentia nihil sunt. Hic autem unus ex uno Imperator, unius Dei summi omnium Imperatoris effigiem gerit. Illi animis impiis praediti, pios viros cruentis caedibus sultulerunt: hic Servatoris sui exemplum imitatus: nec quidquam aliud quam servare homines callens, ipsos etiam impios servavit, ad veram pietatem eos instituens. Deinde verò, utpote revera Victor, duplex illud Barbarorum genus superavit: homines quidem ipsos Barbarica feritate praeditos, prudentibus legationibus manuefaciens, cogensque potioribus sese submittere, & ab illegitima ac belluina vivendi ratione eos ad civilem humanioremque traducens. Illud verò crudele atque efferatum invisibilibus demonum genus, rebus ipsis convincens, jam pridem a Deo fuisse superatum. Nam communis quidem omnium Servator, invisibiles spiritus invisibili quadam virtute profligaverat. Hic verò tanquam summi Imperatoris Legatus, victos persecutus est: eos qui jam dudum mortui consumptique essent, spolians: & Victoris Dei militibus manubias abundè distribuens. Nam cum imperitam hominum multitudinem instar infantium, hujusmodi erroris larvae ex auro argentoque fabrefactas frustra expavescere intelligeret, eas è medio tollendas esse censuit: quippe quae velut offendicula quaedam essent, ante hominum in tenebris incedentium pedes projecta, planumque deinceps & aequabile iter viae regiae cunctis esse apertendum. Quae cum apud se reputasset, non militum manu, nec exercituum multitudine ad haec reprimenda sibi opus esse existimavit: sed unus & alter ex familiaribus, ad hoc munus obeundum ei suffecit: quos ille solo duntaxat nutu in omnes provincias direxit. At illi tum Imperatoris pietate, tum sua ipsorum erga Deum religione confisi, per confertissimas hominum turbas & per numerosam plebem transeuntes, passim per urbes & agros vetusti erroris latebras percurre-

CAP. VIII.

A μέγας βασιλεὺς ἐξανάθεν ἐνήγχε, ἀπὸ τοῦ
 ἄμαχον τὸν αὐτὸν θεράποντα, ὡς ἔστιν ἡ
 νῦν χαίρει γὰρ ὡς ἀποστολὴν ἐπι-
 βείας ὑπεβόλη βασιλεὺς. ὃν δὴ νικητὴν πάλαι
 τῶν πολεμίων ἀπίφνε γίνεσθαι, ἵνα κατὰ
 πολλῶν ἐγείρας· οἱ μὲν γὰρ ἦσαν μωροὶ
 πολλοῖτε πολλῶν ἀτε δαυμόνων φίλοι, μω-
 λον ἢ δὲν ἦσαν, ὅθεν ἐξήλθον· ὁ δὲ ἔξ ἑνὸς
 βασιλεὺς, εἰκὼν ἐνὸς τῶν παλαιῶν βασι-
 λῆων, οἱ μὲν, ἀθέω ψυχῇ, τὰς εὐσεβεῖς ἀπο-
 μιμνήσκοντες ἀνήρην σφαγαῖς ὅτι, τὸν ἀπὸ
 τῆρα μὲν μὲν, καὶ μόνον σάξεν εἰδὼν
 τὰς ἀθέους ἐσωξεν εὐσεβεῖν διδάσκων, εἰς
 νικητὴς ἀληθῶς, τὸ δὲ πῶν ὁ κείνο βασιλεὺς
 ἕνικα γένεθ. ἀδελφῶν μὲν τὰ ἀνημεροῦ
 λαλογικαῖς ἔξ ημερῶν πρεσβείας, καὶ τὰ
 κρείττονας εἰδέναι καὶ μὴ ἀγνοεῖν ἐπανά-
 ξων, ἔξ ἀνόμους καὶ θρησκείας βίαι, ὅτι
 λογικὸν καὶ νομικὸν μετὰ ρομῶν μὲν.
 ἢ ἀπῆνες καὶ ἀπληρωμένοι τῆς ἀνά-
 δαυμόνων φύσεως, ἐργοῖς αὐτοῖς ἀπὸ
 χων, ὑπὸ τῶν κρείττων παλαμνητικῶν
 ὁ μὲν γὰρ κωνὸς τῶν ὄλων σωτῆς, τὰς ἀφαι-
 C ἀφανῶς ἡμῶν. ὁ δὲ οἷα μεγάλης βα-
 σιλείως ὑπαρχῶν, τοῖς νεικητῶν ἐπέχει
 τὰς παλαμνητικὰς ἢ ἀπολωλοτάς τῶν
 καὶ τὰ λαφύρα διανεμῶν ἀφθόνως τοῖς
 νικητῶν στρατιώταις. Ἐπειδὴ ἡρωσῶν δὲ με-
 τῶν δευμαίνοντα νηπιῶν δίκην ἀφρονῶν
 πῆθη, τῆς πλάνης τὰ μορμολύκεια, ἡν ἡ-
 σῆ καὶ ἀεργεῖα πεπονημένα. καὶ τῶν
 ποδῶν ὡς το δὲν ἀεργῶν, ὡς αἰετῶν
 ἐγκόμματα, τοῖς ἐν σκίτῳ βαδίζουσι
 D τῶν ποδῶν ἐρριμμένα, λείαντε καὶ ὁμοῦ
 τὰ λοιπὰ τῶν βασιλικῶν τοῖς πᾶσι ἀπὸ
 τάσιν πορείαν ταῦτ' ἐνδιανοθεῖς, ἐν
 πλιτῶν αὐτῶν καὶ πῆθους στρατοπέδους ἡ-
 σατο δὲν πρὸς τὸν τέτων ἐλεγχον. ἐν
 μόνῳ αὐτῶν καὶ δεύτερον τῶν αὐτῶν ἡ-
 ελιμῶν, ὡς τῶν ὑπηρεσιῶν ἀπῆκεν
 ἐν νευματι, κατὰ πᾶν ἔθνη· διεπέμπετο
 δ' εὐσεβείας πίστῶν μωρῶν δὲ ἡμῶν
 ἢ λαῶν μέσον παριόντες, ἀναπάσας πάλαι
 τῆς χώρας, πολυχρονίως πλάνης ὅτι
 εἰς ἀντὶς τὰς ἰερωμένους σὺ πολλῶν γῶν
 recellit

καὶ σὺ ἀρχὴν παρὰ γενεῆς Φῶς ἐκ σκοτιῶν
 μὴ γὰρ τὰς αὐτῶν Θεοὺς, ὡς ἀκελεύθη μοι
 κατεπαύσασθαι ἀπογυμνῶντες τὸ φάσμα τῶ, καὶ
 τὴν εἰσὴν τῆς Ἰππευτικῆς μορφῆς ἀμορ-
 φῶν τοῖς πάντων ὀφθαλμοῖς ἐνδεκνύμενοι.
 εἴ τι ληξέοντες τὸ δοκεῖν χεῖρισμον τῆς ὕλης,
 χωνεῖα τε καὶ πυρὶ δοκιμάζοντες, τὸ μὲν λυ-
 σιτελεῖς καὶ ὅσον αὐτοῖς ἀναγκαῖον ἐνομίζε-
 το, ἐν ἀσφαλεῖ τιθεμένοι, σιωπεῖον. τὸ δὲ
 ἄλλως ἀετῶν καὶ ἀχρηστον, εἰς μνήμην ἀ-
 γῶν τῆς παρὰ χῶρεν τοῖς δεσποδαιμοσιν. οἷον
 δὲ καὶ τὸ δὲ ἐξεξέ βασιλεὺς ὁ θανμάσι τῶ ὡς
 ἦ καὶ τῶ νεκρῶν εἰδώλων τῶ τῆς πολυτελεῖς
 ὕλης τὸν δὲ ποδοθέτα τρεῖς ἴσχυετο, τῶ
 λοιπὰ μετῆς ἀιδεῖελα χαλκῆ πεπονη-
 μένα δέσμοι δῆτα καὶ οἷγε μύθων Θεοὶ
 γενηροκότων, τειχῶν ὑφάσμασιν ἤγοντο
 ἀετῶν καὶ τῶν κατὰ τῶν ὁ μέγας βα-
 σιλεὺς ἀσπῆς τινα πολυφειγγῆ πυρὸν ἔξά-
 ντας, μὴ πη λανθάνοι κενύθιον τι πλάνης
 λείψανον, ὁμματι βασιλικῶ ἀεισκοπέι
 οἷα δὲ τις ἐρανοπέτης ἀετῶν ὄξυωπέσα τῶ,
 ἀνωθεν ἀφ' ὑψηλῆς τῶ πορρωτάτω διεσῶτα
 κατὰ γῆς ἴδοι, ὡς καὶ αὐτὸς τῆς αὐτῆ καλ-
 λιπολεως τῶ βασιλικῶ ἀμφοπολεῦαν ἐ-
 σία, δεινὸν τι λυχῶν θήρατρον ἔπῃ τῶ Φοι-
 νικῶν λανθάνον ἔθνης, ἔξ ἀπόπης σιωπεῖον
 ἀπὸ τῶ δὲ τῶ καὶ τῶ μὲν. ἐκ ἐν μέ-
 ταις πόλεσιν, ἐδ' ἐν ἀγοραῖς καὶ πλατείαις, ὁ-
 ποῖα τῶ πολλὰ κόσμη χῶρεν ταῖς πόλεσι Φι-
 λωμῆται. τὸ δὲ τῶ ἔξω πατῆς τειρόδων τε
 καὶ λωφόρων, αἰσχετῶ δαίμονι ἀφροδίτης,
 ἐν ἀκρωρείας μέρῃ τῶ λιβάνη καθιδρυμένον
 χυλὴ τις τῶ αὐτῆ κακοεργίας ἀπασιν ἀνο-
 λασοῖς. πολλῆ τε ρασῶνθι διεφθοροῖσι τῶ σώ-
 ματι. γυνῆδες γέντινες ἀνδρες, ἐκ ἀνδρες.
 τὸ σεμνὸν τῆς φύσεως ἀπαρησταμφοῖ, θη-
 λείαν ὀσῶ τῆν δαίμονα ἰλεῖντο. γυναικῶν τε
 ἀνπαρῶμοι ὀμιλία, κλεψίγαμοῖ τε φθο-
 ραῖ, ἀρρητοῖ τε καὶ ἄρρητοι πρᾶξεις, ὡς ἐν
 ἀνομῶ καὶ ἀποσᾶτη χῶρεν κατὰ τὸνδε τὸν
 νεῶν ἐπεχείρεν ἔφορός τε ἐδῆς τῶ τῶ
 παραπορῶν, τῶ μὲν ἔνα σεμνῶν αὐτότι τολ-
 μῶν παρῆναι ἀλλ' ἐχί καὶ βασιλεία τὸν μέ-
 γαν τῶ τῶ δὲ δῶ μὲν λανθάνειν αὐ-
 τοπήσας ὅ τῶ βασιλικῶ ἀετῶν θεία,
 καὶ ἀξίον εἶναι ἡλῆς αὐτῆ τὸν τοῖόνδε νεῶν ἐκεί-

A recessibus deos suos proferre jubebant.
 Dehinc eosdem Deos exteriore cultu
 nudantes, interiore deformitate quæ
 sub pictâ latebat effigie, omnium con-
 spectui subjiciebant. Postremò abrasâ
 utiliore materia, & in ignem conjecta
 atq; confata, ipsi quidem id quod com-
 modum ac necessarium esse videbatur,
 sepositum reservabant. Quidquid verò
 superfluū ac prorsus inutile erat, ad per-
 petuam opprobrii memoriam supersti-
 tiosis reliquerūt. Aliud quid etiam huic
 simile præstitit Princeps omni admira-
 tione dignus. Eodē enim tempore quo
 mortuorum simulacra ex pretiosâ ma-
 teriâ confecta, eo quem diximus modo
 spoliabantur, cetera quæ ex ære fabrefa-
 cta erant, convehenda curavit. Itaq; Dii
 illi anilibus grecorum fabulis celebrati,
 circumiectis restib⁹ vincti abduceban-
 tur. Posthac Imperator velut splendi-
 dissimam faciem ex specula quadam at-
 tollens, undiq; regalibus oculis circum-
 spicere cœpit, sicubi abditę adhuc erro-
 ris reliquię superessent. Ac veluti aquila
 quædam acutissimo visu prædita, cūm
 pennis in cælū usq; subvecta est, ea quæ
 in terris sunt longissimo intervallo di-
 stantia, ex sublimi facillimè dispicit: sic
 ille, dum in pulcherrimę urbis suę pala-
 tio versatur, ex itialem quandam anima-
 rum decipulam in Phœnice latere, tan-
 quā è specula prospexit. Lucus hic erat
 ac delubrum, quod non in media urbe,
 nec in foro aut plateis positum erat, cu-
 jusmodi multa visuntur in civitatibus,
 ornamenti causâ ambitiosè constructa:
 sed devium, procul à triviis & publico
 calle, fœdissimo dæmoni quę Venereim
 appellant, in parte verticis Libani mon-
 tis consecratum. Erat illic schola quędā
 nequitia, omnibus obscœnis hominib⁹
 D & quī corpus suum omni licentia corru-
 perant, aperta. Quippe effeminati qui-
 dā, & femine potius dicendi quām viri,
 sexus sui gravitate abdicatā, muliebria
 patientes, dæmonem placabant. Adhęc
 illegitimi cōcubitus & adulteria, fœdā-
 que & nefaria flagitia eo in templo, tan-
 quā in loco ob omni lege ac rectore va-
 cuo, peragebantur. Nec quisquā erat,
 qui ea quę illic gerebantur observaret,
 propterea quòd itemo vir gravis ac mo-
 destus eò accedere audebat. At nō etiam
 Imperatorem maximū latere potuerūt
 quæ ibi perpetrabantur scœlera. Sed cū
 imperialis providetiæ oculo ea ipsemet
 inflexisset, hujusmodi templum indi-
 gnum cenfuit quod Solis radiis illustra-

retur. Proinde illud unà cum simulacris ac donariis, totum funditus everti iussit. Confestim igitur lascivi erroris machinamenta, Imperatoris precepto dissipata sunt: militibus ad purgandum locum operam suam præbentibus. Et qui lascivia hæcenus dediti fuerant: Imperatoris minis perterriti, modestè se gerere didicerunt. Hunc in modum Imperator cum larvas & integumenta nequitiæ quæ vulgi animos seducebat, omnium oculis subiecisset, Servatorem suum coram universis prædicavit. Nec fuit ququam, qui convictis ac deprehensis subveniret; non dæmon aut Deus; non vates aut hariolus. Neque enim hominum mentes, in profunda caligine amplius volutabantur: sed vera pietatis radiis illustrata, majorum suorum ignorantiam condemnabant, eorumque cæcitatem miserebantur; scq; ipsas beatas judicabant, quæ gravissimo errore liberatæ essent. Ad hunc modum Dei optimi nutu, & Imperatoris operâ, universum hostiû genus tam aspeçtabilium, quàm eorum qui oculorum aciem effugiunt, brevi temporis spatio deletum est: ac deinceps pax optima juventutis educatrix, orbem terrarum occupavit. Nec bella amplius erant, cum utiq; nec Dii essent. Sed neq; pugnae per agros perque urbes exstiterunt, sicut antea, cum dæmonum cultus vigeret. nec amplius inter homines cruor passim fundi vitus, ut antea, cum impie superstitionis invaluisset furor. Opportunum nunc tempus est, ut recentia cum veteribus comparemus, & rerum in melius factam mutationem ex collatione deteriorum intueamur; videamusq; quo pacto olim quidem vestibula, delubra, luci ac templa, in singulis urbibus ambitiosè erant ipsis exstructa, & plurimis donariis exornata. Ac tyranni quidem qui tunc temporis dominabantur, Deos maximo in pretio & honore habebant. Gentes quoque & populi in agris atque in locis omnibus, in privatis etiam domibus, in penariis scilicet cellis ac thalamis, flatuis eos ac signis juxta patrios ritus honorabant. Fructus autem pietatis illis contigit, non illa quam nunc oculis cernim⁹ pax; sed omnia prorsus contraria: bella nimirum, pugnae & seditiones; quibus toto vitæ suæ spatio divexati, sanguine atque intestinis cadibus regiones suas compleverunt. Dii porro qui ab ipsis colebantur, vaticinia quidem & oracula, & rerum futurarum præscien-

CAP. IX.

Α νεν. αυτοίς ἡ ἀφιερώμασιν, ἐκβαθύνοντο τοῦ ἀφανθῆναι κελευεῖ ἐλύετο δὴτα πάντα βασιλικῷ νύματι, ταύτης ἀκολούθησαν μηχανήματα. χεῖτε στρατιωτικῆ, τή τε πεκαθάρασθαι δικονοίτο. (αφιερέν δ' ἔμαρ θανον ἀπαλή βασιλέως, οἱ μερεῖ τὰς ἀλλοδασοι. ἀλλὰ ἡ ὡδὲ καὶ ταύτης λαυπαυ φάσματα κακίας ἐμφανήτοῖς παύκατα σπασάμην βασιλέως, τὸν αὐτὸν σατήρα τὸν πᾶσιν ἀνεκέρησεν ἐκλή τε δρωγος ἐδωκεν ἐδ' ἐπαμύμων τοῖς ἐαλωκόσιν, ἐδαμύμων Θεός. ἐχρησμοδός. ἐμάντις ἐγγύρετι σκοτιῶ ζοφῶ αἰ τῷ ἀνθεσπῶν ἐκ ἀλλοδέντο ψυχαί. θεοσεβείας ἡ ἀπαιεῖς αἰ τῖσι πεφωτισμένοι, τοῖς μὲν αὐτῶν πᾶσι τοσοῖ κατεμέμφοντο ἀγνωσίαν ἢ ἐν τῶν τὰς τῆς ἀδελφείας. σφᾶς ἡ αὐτὰς μακαρῶν ἀπέφανον, ὡς ἀνδρείης ἢ ἐν εὐεργετῶν πᾶσι. ἔτω δὴτα ἐν βραχεῖ, Θεὸς μεγάλη βασιλέως τε ὑπεργία, πᾶν τῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων, ὄρωμένων τε καὶ ἀφαιεῖν, ἐρητο γένθ. εἰρήνη τε λοιπὸν ἀγαθὴ καὶ ἐργετῶν Θεός, τὸ πάντων ἀνθεσπῶν δὲ ἀμύβανεν οἰκητήριον καὶ ἐκ' ἐτ' ἴσαν πόλει, ἢ μὴ ἡ Θεοί. ἀλλ' ἐδὲ μάχα κατ' ἀγρῶν κατὰ πόλεις, οἷα τὸ πρῖν, ὅτε τὰ δαίμων ἐπὴν τε. καὶ ἐκ' ἐτ' αἱμάτων παρ' ἀνθεσπῶν ἐκ γύσει, ὡς ὅτε τὰ τῆς πολυθῆς μακαρῶν μαζεν. Ὡσαυτ' ἐν τὰ νεὰ τοῖς παλαιῶν σῶν τι παραβάλλειν, καὶ τῶν ἴσθ' τὰ κρησπῶν πῆν ἐκ τῆς τῆς χειρόνων ἀντιπαραβέβαιον πισκοπεῖν. διακρίνειν τε καὶ συνορεῖν, ὡς πᾶσι μὲν προόπυλα καὶ τεμύχη, ἀλλοση τε ἡ ἰσοστα τα πᾶσαν πόλιν αὐτοῖς φιλοπόνως ὄρωσιν ἀναθήμασί τε πάνυ πολλοῖς ἐσεβαίνοντο ναοί. καὶ Θεῶν μὲν πολὺς ἢ ὁ παραταύ τότε τυρανοῖς λόγθ. ἔδην τε καὶ ὄρω κατ' ἀγρῶν καὶ πάντα τόπον, ἢ ἢ τε κατ' ἀγρῶν ἐν αὐτῶν αὐτοῖς ταμείοις τε καὶ ἰσοσταμοῖς καὶ ἀγάλμασιν ἐτίμων τα πάτεραι τῆς εὐσεβείας αὐτοῖς ὁ καρπός, ἔτανυ ὁ φηλοῖς ὄρω μῆρα τῆς πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ χεῖν ἐστῶν πάντα ἡ ταναυτῖα τῆς πόλεμοι. καὶ ἰσοστα καὶ καὶ εἰσεῖς αἰς διὰ παντός τε βίον κατὰ τῆς ὄρω μῆροι, αἱμασι καὶ φόνοις ἐμφανῶν τῶν ἰαυτῶν ἐπλήσαν χώρας οἱ δὲ τ' αὐτῶν αὐτῶν τιμῶ μῆροι, μαντεῖαν μὲν καὶ κρησπῶν

ὁμελλόντων παρηνώσεις, σὺ κολακεία πολ-
 λήτοις τότε κρατῶσιν ἐπηγελλόντο· τὸν ὃ
 σφῶν ὄλεθρον ἐκ ἐγνωσαν παρηνώσας, ἐδὲ
 παρῆσαι σφίσιν αὐτοῖς· ὁ δὲ καὶ μέγιστον
 γένουσι αὐτῶν δ᾽ εἶγμα τῆς ἀπάτης ἐλέγχῃ. ἐ-
 δὲ γὰρ πῶποτε τῷ Ἰππὶ χρισμοῖς πάλαι
 θαυμαζομένων, τῷ εἰς ἀνθρώπους ἐκλαμ-
 ψη τῶ κοινῶ σωτήρης παρηγόρουν, ἐδὲ τὸ
 νέον κήρυγμα τῆς ἑσπέρως παρηγορήσεως
 θεογνωσίας· ἀλλ' ἐδ' αὐτοῖς ὁ Πύθι· σὺν ἡ-
 κσι, ἐδ' ἑτέροις τῶ μεγαλοδαιμόνων, τῷ οἰ-
 κείαν ἐρημίαν. ἐδὲ τὸν πολιορκητῶν ἐβέσι-
 σεν, ἐδὲ τὸν αὐτῶν καθαρῶν ἐμαντεύσατο.
 τίς ὃ χρισμοῦ δὲς ἡ μάντις, τὰ μὲν αὐτῶν σεμ-
 νὰ νεκρῶς ἐπιφανέντων τὰ βίω σβεδήσεως.
 τὴν δ' εἰς τὸν πάντων βασιλέα γνωῶν τε καὶ
 εὐσεβείαν, πᾶσιν ἀνθρώποις παραδοθήσεως
 παρηγορῶσεν· τίς τὸ σεμνόν τετι καὶ θεοσεβές
 βασιλεῖον, αὐτὸν τε τὸν καλλίνικον ἡμῶν, τὰ
 ἰεῖ δαιμόνων αὐτῶ πανταχῆρῃς ἀνεγέρ-
 μῃνα τρέπαια, καὶ τῶ ὑψηλῶν τὸν ἀφανισμόν,
 παρηγορῶσιν ὃ δια πυρὸς χονείαν, καὶ τὴν ὃ
 ἀγρῆς ἰδέας εἰς ἀναγκαίας χεῖρας τῶ ἀ-
 λυτῶν μεταβολῆν, τίς πῶποτε ἡρώων διεσεί-
 λατος χονδουμῶν δ' αὐτοῖς τῶ ἰσοάνων, εἰς
 λεπτόν τε γελῶν καταπυμῶν, τίς πῶποτε
 Θεῶν ἐκμημόνευσεν, ποῖ δ' ἦσαν οἱ τέτων ἀρω-
 γη, μὴ ἐχρῆπα μόνον αὐτῶν ἀφιερώμα-
 τιν ὡς ἀνθρώπων ἀφανισμοῖς, ποῖ ποτ'
 ἦσαν οἱ τῆς πολέμου τὸ πρὶν ἐνεργῶντες, τῆς
 σφῶν πολιορκητῶν ἐν βαθυτάτῃ διατελέν-
 τας εἰρήνη θεῶν μῶν, ποῖ ὃ οἱ τέτοις ὡς Θεοῖς
 ἐπιταρῶντες, καὶ πεποιθήσῃ ματαία τῆς λο-
 γημῶν ἐπαυροῦ μῶν, οἱ τὴν μὲν πλάνην εἰς ὑ-
 ψῆ ἐγείρατες, πόλεμον δ' ἀκήρυκτον κατὰ
 τῶ προμάχων τῶ ἀληθείας ἀρά μῶν, κακοὶ
 κακῶς δὲ πολῶσιν ποῖ δὲ τὸ τῶν θεομάχων
 γιγάντων σφῶν καὶ τῶν δρακόντων τὰ συ-
 ἐγκματα, οἱ τῆς γλώπης ἀκούσαντες, φω-
 νὰς ἀθέως κατὰ τῆ παμβασιλείας ἠφίεσαν·
 ἀλλ' οἱ μὲν τῶ βασιλείων ὄλων πεπολεμῶ-
 μῶν, πολυπληθεία Θεῶν παρῶντες, σὺν
 πολλῇ δυνάμει χερός στρατιωτικῆς ἐπή-
 σαν νεκρῶν εἰδῶλα καμνόντων, ἐν ἀλύχοις
 ἀλάμασι παρηγορῶσιν. ὁ δ' εὐσεβείας θῶ-
 ρακι πεφραγμένον, τὸ ζωτήριον καὶ ζωοποιόν
 ἐμῶν, ὡς περὶ τὸ φῶδῃρον καὶ κακῶν ἀμυντή-

A tiam promittebant iis qui tunc rerum
 potiebantur, turpiter adulates. Iidem
 verò suum ipforum exitum prævidere
 ac sibi ipsis prædicere minimè potue-
 runt. Quod quidem maximum argu-
 mentum est ad fraudem eorum convin-
 cendam. Nullus certè ex iis qui oracu-
 lorum causà olim in admiratione fue-
 rant, splendidissimū communis omniū
 Servatoris in terras adventum, & cogni-
 tionis divinæ ab illo primū tradite no-
 vam prædicationem unquam prædixit.
 Sed nec Pythius ipse, nec alius quisquā
 ex magnorum dæmonum numero, va-
 fitatem suam præcivit; nec quis ipsos
 expugnaturus atq; everfurus esset, vati-
 cinatus est. Quis item ariolus aut va-
 tetes, Deorum quidem cultum novi cu-
 jusdam in terris adventu penitus extin-
 ctum iri prædixit summi verò omnium
 rerum Moderatoris notitiam universis
 hominibus tradendam esse? Quis hunc
 sanctum & religiosū Principatum, quis
 hunc ipsum victorè, quis tropea ab ipso
 contra dæmones ubiq; erecta, & excel-
 sorum destructionem prævidit? Jam si-
 mulacra igni conflanda esse, & ex inutili
 specie in necessarios usus vertenda, quis
 Heroum unquam pronuntiavit? Quis
 Deorum, de statuis suis quæ constantur
 & in tenues laminas non sine ludibrio
 conscinduntur, mentionem unquam
 fecit? Ubinam quæto erant illorum de-
 fensores, ut monumentis sibi consecra-
 tis, quæ ab hominibus destruebantur
 subvenire non possent? Ubinam sunt,
 qui bella antea concitabant, & qui nunc
 expugnatores suos in summa pace de-
 gentes conspiciantur? Ubinam sunt, qui
 illis tanquam Diis confidebant, & inani
 persuasione animos suos extulerant; qui
 cum errorem quidem superstitionis suæ
 ad summum culmen evexissent, bellum
 verò injustum adversus veritatis propu-
 gnatores suscepissent, miseri miserè per-
 ierunt. Ubinam gigantum catervæ con-
 tra Deum ipsū pugnantium? ubi draco-
 num sibi, qui linguas suas acuentes ad-
 versus summum omnium Moderatorè,
 voces impias emittebant? Enim verò il-
 li, summi omnium Imperatoris seipfos
 hostes professi, Deorum freti multitu-
 dine, cum ingentibus armatorum co-
 piis irruebant; mortuorum simulacra
 in statuis anima destitutis præferentes.
 Hic verò noster Imperator lorica pie-
 tatis indutus, cum salutarem ac vivificum
 signum, tanquam terriculamentum &
 malorum propugnaculum hostium

multitudini opposuisset, de hostibus pa-
 riter ac demonibus victoriam reporta-
 vit. Posthæc gratum animum suum
 ostendens, precibus cum gratiarum
 actione Deo qui victoriæ Auctor fue-
 rat perfolutus; clara voce & monument-
 is statuarum erectis, triumphale signū
 cunctis hominibus prædicavit; in me-
 dio urbis regiæ in sine hoc tropæum
 contra omnes hostes statuens; cunctisq;
 difertè præcipiens, ut hoc salutare si-
 gnum quod nulla unquam ætas deletura
 est, Imperii Romani, id est, orbis totius
 præsidium agnoscerent. Atq; hoc tum
 universos homines docuit, tum inpri-
 mis milites. Neq; enim eos in hastis ar-
 misq;, nec in corporis robore spem po-
 nere oportere; sed summum Deum, om-
 nium bonorum ipsiusq; adeo victoriæ
 Largitorem agnoscere. Sic Imperator
 (ò rem pæne incredibilem) exercitui
 suo precationum magister ipse atq; in-
 stitutor fuit: piaq; ipsi preces divinis
 legibus ac ceremoniis congruentes
 tradidit; ut manibus quidem in cælum
 sublatis, mentis autem oculis altius ad
 ipsum usq; cælestem Regem erectis, il-
 lum victoriæ Auctorem; illum Servato-
 rem, Custodemq; & Adjutorem in ora-
 tionibus invocarent: Utq; diem preca-
 tionibus congruum existimarent eum,
 qui reverà primus & caput ceterorum,
 & qui verè dominicus est ac salutaris:
 qui que lucis, vitæ, immortalitatis atque
 omnis boni vocabulo appellatur. Quin-
 etiam ipse sibi tantorum bonorum præ-
 ceptor factus, in ipsis regia penetrabi-
 bus Servatorem suum veneratur; &
 nunc precando, divinas implet leges ac
 ceremonias; nunc sacrarum Scriptura-
 rum auscultatione animum suum insti-
 tuit. Præterea homines Deo consecra-
 tos, qui vitæ gravitate & reliquis virtu-
 tibus ornati essent, ministros, & totius
 domus custodes ordinavit. Denique
 Protectores & stipatores fidi, benevo-
 lentia armis muniti, Imperatorem ipsū
 pietatis magistrum agnoscunt. Porro
 Imperator triumphale illud signum col-
 lit, utpote latentem in eo vim divinita-
 tis expertus. Etenim hostium agmina
 ab hoc signo in fugam versa, & invisi-
 bilium demonum exercitus profligati.
 Hoc signo intolerantia eorum qui Deo
 bellum indixerant, compressa; & male-
 dicorum atque impiorum linguæ con-
 strictæ. Hoc signo barbæ gentes sub-
 actæ, & superstitiosi demonum cultus,
 fraudes ac ludibria convicta sunt. Huic

A ριον, τῶ πλήθι τῶ ἑναντιῶν αὐτῶν ἐπὶ τῶν
 ὀμᾶ τῶν κατ' ἐχθρῶν καὶ τῶν δαίμονων καὶ
 ἀπηνέγκατο· εἶτ' ἐγγνώμονι λογισμῷ χρο-
 σήριον δοπιδίδε εὐχλῶ τῶ τῆς νίκης ἀπὸ
 φωνῆ μεγάλης καὶ σήλαις, ἀπασιν ἀνδραγαθῶν
 τὸν νικοποιὸν ἀνεκλήσει τὸ σημεῖον. μέση τῆ βα-
 σιλευσι πόλιν μέγα τροπαιὸν τετὶ κτ' παύ-
 των πολεμίων ἐγείρας, διαρρόδω τε ἀντι-
 λειπὸν σωτήριον τετὶ σημεῖον, τῆς Ῥωμαίων
 ἀρχῆς καὶ τῆς καθόλου βασιλείας φυλάκτι-
 ριον κρηπῶν εἰδέναι· τῶ τῶ δὲ γινώσκον
 ἀπασιν ἐδίδασκεν ἀνδραγαθῶν, καὶ περὶ
 πάντων τῶ στρατιωτικῶν. οἷς δὲ μάλα χρο-
 νῶν, μὴ δόρασι καὶ παντευχίαις, μηδ' ἀν-
 σωμάτων τῶς ἐλπίδας ὄξαπην. τὸν δὲ οὐ
 πάντων Θεὸν εἰδέναι, τὸν παντὸς ἀγαθῶν καὶ
 αὐτῆς νίκης δοτήρα. ἔτω δὲ βασιλεὺς αὐτῶν
 ὡ τῆς ᾠδῆς ἀκοῆς, λόγων εὐκτηριῶν ἐν
 δάσκαλῶ τῶ αὐτῶν στρατῶ κατὰ τῶν εὐχῶν
 τε εὐσεβεῖς, θεσμοῖς ἀκολουθῶν παρὰ τοῦ
 Θεοῦ. ἀνω μὲν ἀρετῶν εἰς ἕρανὸν μετεβί-
 ταις χεῖρας. ἀνωτάτω δὲ Ἰησοῦν ἑρῶν βα-
 σιλεῖα ἕως τ' διανοίας ᾠδῶν ἀποποιῶν ἀφαι-
 μῶν καὶ κείνον τῶν εὐχῶν νίκης δοτήρα σωτή-
 ρα, φυλάκα τε καὶ βοηθὸν Ἰησοῦν ἑρῶν καὶ
 μὲν καὶ ἡμέραν εὐχῶν ἠγάθῃ καταλλῶν οὐ-
 τῶν κυρίαν ἀληθῶς καὶ πρώτῃν οὐτως κρη-
 κῶ τε καὶ σωτήριον, τῶν δὲ καὶ φωνῆ καὶ
 ἡς, ἀθανασίας τε καὶ ἀγαθῶν παντὸς ἐπινο-
 μον αὐτός τ' εἰς αὐτῶν δὲ δάσκαλῶ· καὶ τῶν ἀν-
 γαθῶν ἐν αὐτοῖς βασιλικῶν ταμίῶν τῶν σω-
 τῆρα γεραίρων ἀπὸ, ὡ δὲ μὲν εὐχῶν θεσμοῖς
 ὄξατελεῖ θεῖα. ὡ δὲ ὅ τῶν ἑρῶν ἀκοῆς, τῶ
 νέν ὄξατελεῖ εὐετό· διάκονοι δὲ αὐτῶν καὶ ὑπε-
 ρέται· Θεῶ κατὰ τῶν ἑρῶν, ἑρῶν τε σεμνῶν
 καὶ ἀρετῶν κεκοσμημένοι ἀνδρες, φυλάκα τε
 παντὸς οἴκου κατὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ δούλοισιν ὅ τῶν
 σωματοφύλακες, τρίτοις εὐνοίας ἀγαθῶν
 καθωπλισμένοι, βασιλεῖα δὲ δάσκαλοι βασι-
 ἑρῶν ἐπεγεράφοντο βίβ. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν
 πρῶτον ἐτίμα σημεῖον, ἐρῶ τῶν πᾶσαν τῶ αὐτῶν
 θεοτήτῶ· μαθῶν καὶ γὰρ δὲ τῶν ἀπὸ τῶν ἀν-
 τῶν στρατίας ὑπεχωρῶν, τῶ τῶ δυνάμεις ἀφαι-
 νῶν δαίμονων ἠλασῶν τῶ ἑρῶν θεομαχῶν καὶ
 γαλαυχίαι καθῆεντο. τῶ τῶ δὲ συστῆσαι καὶ
 δυοσεβῶν ἠλώθῃ κατὰ τῶν ἑρῶν τῶ τῶν
 ἑρῶν φυλάκα καὶ περὶ ἀπὸ τῶ ἑρῶν παύσαι δὲ

συνικίμων ἀπάτης ἠλέγχοντο· τέτω τὸ πάντων ἀγαθῶν τέλος, οἷον τιχρὲ βασιλευς ἀποδιδέξ, ἀπανταχῆ γῆς εἰλας ἑπιμακίαις ἰδρευτο. πλεσίαι κ, βασιλικῆ χειρὶ, νεῶς καὶ τερωμῆ, ἰερατε παροδικτήρια σωίς ααδ τοίς πασι διακελευόμην· ὑψέτο ἡ παραχρημα μέσαις αἰταίς ἐπαρχίαις τε καὶ πόλεσι, βασιλικῆς μεγαλονοίας μεγαλεργήματα. ἐν ὀλίγω τελευτα κατὰ πᾶν ἐθνη δὲ λαμπρῆ, ἀθέε τυρανίδ· τὸν ἠλεγχον ἐφελκόμενα· οἱ μὲν γὰρ ψυχῆς ἀνομοία παρ μικρῶ θεομαχίῳ ὠρημυδροί, κινῶν δίκην ληπτόντες, κτ' ἀψυχῶν οἰκοδομημάτων, ὅτι μὴ κατ' αὐτῆ θεῶ ἠδύωντο, τῆς θυμῶς ἠφίεσαν. εἴτ' ἔξ ὑψος εἰς ἔδαφ· καταρρίπτοντες, ἔξ αὐτῶν τε βάθρων ἀασιαπίοντες τὰ παροδικτήρια, ἐαλωκίαις ὑποπολεμίων πόλεως παρήχον θεῶν· καὶ τῆτ' ἰὼ αἰτοίς τῆ κακῶν τὸ δέμα, δι' ἐ τὸ θεῶν ὡσπερ ἀμυρόμυδροί, τῆς φρενοδλαβείας αὐτίκα τῶ πείραν ἐλαμῶσαν ὅπω δ' ἐν αὐτοίς βραχυς δῆμιχρῶ, κ, μιᾶ ῥοπή θεηλάτε καταγί· δ· ἀφανείς ἐποί. ὡς μὴ γέν· μὴ σπέρμα, μηδ' ἐ τι λείψανον τῆς αὐτῶν μνήμης, ἐν αὐτῶν τοίς ἀπολειφθῆναι. ἀεθ' ἰὼ δ' ἐν βραχέι τῶς πάντας, καίπε εἰς πῆθ· ἀφωρισμῶν, θεηλάτοις μᾶσιξι τιμαρμυδρῶς ἀποπῆναι. ἀλλ' οἷδ' ἐμὲ θεομαχῶ λυτῆς, τοῖσιν ἔρανο τέλος. ὅ τὸ ζωτήριον τρώπαι· ἀσπῆ εὐλημῶ μόντ· αὐτῶς· ἐ μὴν μόντ· σωόντ· ἡ καὶ συμπράττοντ· τῆ μόν βασιλεύς, τῆ μικρῶ προδεν ἐαλωκότων, τῆ νέα πολὺ κρείττονα. τῆ δ' εὐτερα, μακρῶ τῆ πρώτων ἀπέβαινε τιμώτερα. ὡδ' ἐμὲ τῆ ἐπάνυμον αὐτῶ πόλιν, διαφόρῳ ἐκκλησίαις θεῶ φαιδευῶν. ὡδ' ἐ τῆν Βιδυλῶν ἀρχεσαν, μεγίστην τιμῆ καὶ πεκαλλεστάτην· τῆ ἡλοιπῶν ἐθῶν τὰς μάλισα κρατισεύσας, τοίς ὁμοίοις ἐκόσμει πάντων ἐ ἐξαιεστα δύο τμήματα τῆς ἐώας ἀπολαβῶν. τὸ μὲν ἑπιτῆ Παλαισηνῶν ἐθῶς, ὡς αὐ ἐνθένδε ζωποικῶ νάματ· πηγῆς δίκην ἀνομῆσαντ· εἰς πάντας. τὸ δ' ἐπὶ τῆς ἀτατοικῆς μητροπόλεως ἠτῆν ἐπάνυμον Ἀντιόχε κοσμῆ προσηγορίαν, τῆ ἡμῶν ὡσπερ ἐν κεφαλῇ τῶν τῆδ' ἐθῶν ἀπάντων, θεῶν τικῶ μονογενῆς χρημα μεγέθῳς ἐνεκα κ, καλλοῆς,

A denique (quod omnium bonorū caput ac summa est) Imperator quasi debitum quoddam persolvens, ubique terrarum arcus triumphales erexit. Templi item ac delubra in ejus honorem constituit, regali opulentia ac liberalitate: & oratoria construi, omnibus præcepit. Confestim igitur in mediis Provinciis ac civitatibus, eximia Imperialis magnificentiæ opera exstrui cœpta: brevique temporis spatio in omnib' provinciis refulerunt, tyrannicæ dominationis impietatem apertè confutantia. Hi enim nuper præcipiti furore ad bellum contra Deum gerendum impulsī, instar rabidorum canum, in ædificia sensu carentia, quandoquidem in Deum ipsū non poterant, vim omnem effuderant: & oratoria ab ipsis culminib' ad solum usq; disturbantes, ac fundamenta ipsa eructes, captæ urbis imaginem spectantib' præbuerant. Hujusmodi scelerum tragœdia ab illis acta est: in qua Deum ipsū oppugnare aggressi, furoris sui illicò ultionē senserūt. Vix enim breve temporis spatium interceaserat, cū procella cœlitus invec̄ta, omnes uno momento abripuit atq; delevit: adeo ut nec genus, nec soboles, nec ullum vestigium nominis eorum inter homines relicto sit, sed omnes licet numero plurimi essent, verberibus divinitus inflictiis excruciatī, funditus perierint. Et hi quidem furoris sui quo adversus Deum insurrexerant, hujusmodi exitum nacti sunt. Hic verò qui salutaris tropæi præfidio munitus, solus in hostes irruerat: aut potius non solus (aderat enim ipsi & auxilium ferebat is qui solus est Imperator) nova oratoria longè præstantiora iis quæ paulo ante expugnata fuerant, exstruxit, & posteriora multo magnificentiora priorib' effecit: nunc urbem nominis sui variis Dei illustrans Ecclesiis: nunc urbem totius Bithyniæ facile principem, amplissimā & pulcherrimā exornans Basilicā. Sed & in reliquis provinciis, urbes nobilissimas hujusmodi ornamentis decoravit. Ceterū cū duo præcipua Orientis loca elegisset, alterum in Palestina, propterea quod salutaris fidei rivus inde tanquam ex fonte in omnes gentes exundavit; alterum in urbe totius Orientis metropoli, quæ ab Antiocho nomen accepit: in hac quidem tanquam in vertice omnium ejus tractus provinciarum, singulare quoddam opus seu amplitudinem, seu decorem spectes, Deo consecravit. Quippe univertum tem-

plum lōgo extrinsecus ambitu circum-
 scripsit:interiūs verōBasilicam ipsam ad
 summam erexit altitudinem, eamq; o-
 ctadri formā constructam variè exor-
 navit, & plurimis undiq; cubiculis & ex-
 hedris circumdatam, diversis cujusque
 generis ornamentis venustavit. Et hæc
 quidem confecta sunt in hunc modum.
 In provincia autem Palæstina, apud ci-
 vitem quæ Hebræorum regia quon-
 dam sedes fuit, in ipso urbis meditullio,
 ad locum Dominici sepulcri, Basilicam
 immensæ amplitudinis, & ædem sacram
 in honorem S. Crucis omni magnifi-
 centiæ genere exornavit. et monumentum
 Servatoris sempiterna memoria di-
 gnum, illiusq; tropæa contra mortem e-
 recta, ornamentis quæ dicendo exprimi
 nequeunt, decoravit. Cumq; tria elegif-
 set loca tribus sacris & mysticis spelun-
 cis honorata, singula magnificis ædifi-
 ciis ornavit: ei quidem speluncæ in qua
 Deus primùm apparuit, congruum ho-
 norem impendens: in altera autem, ulti-
 mæ illius assumptionis in montis verti-
 ce illustrans memoriam: in illa verò spe-
 lunca quæ inter utramq; media est, Ser-
 vatoris nostri certamina & victoriam
 extollens. Has omnes speluncas Impera-
 tor magnificè exornavit, salutare crucis
 signum universis hominibus prædicans.
 Porro hoc signum Imperatori mercedem
 pietatis rependens, totā ipsius do-
 mum & Imperium amplificat, Regniq;
 tempus multis annorum circulis confir-
 mat, optimis liberis ejusq; generi & eo-
 rundem posteris virtutis fructus ac præ-
 mia reservans. Atq; hoc maximum est
 argumentum potentia, ejus qui ab Im-
 peratore colitur Dei, quod rectam ju-
 stitiæ lancem paribus utriq; momen-
 tis librans, utriq; parti congruam mer-
 cedem attribuit. Nam illos quidem qui
 sacras ædes expugnaverant, impietatis
 pœna è vestigio infecuta est. Quippe om-
 nes illico sine stirpe, sine domo, sine
 larè, è medio sublati sunt. Hic verò qui
 dominum suum omni genere pietatis
 colit atq; observat, & nunc Basilicas in
 honorem ejus instruit, nunc donariis ubiq;
 terrarum consecratis illum subditis
 suis commonstrat, jure merito eum fami-
 liaræ Imperii ac generis suis Servatorè
 Custodemq; habere cernitur. Hoc modo
 Dei gesta, per divinam salutaris signi
 virtutem omnibus innotuerunt. de quo
 signo plurima dici possunt, quæ norunt
 ii qui sacre Theologiæ mysteriis initia-
 ti sunt. Est enim hoc reverà salutare

CAP. X.

A ἀφίερα. μακροῖς ἐξωθεν περιόλοις τὴν πο-
 τα νεὼν περιλαμβάνων. εἰσω δὲ τὸ αὐτὸ
 τορὸν εἰς ἀμήχανον ἐπέβησαν ὡς
 ταῖς ἐξ ἐξωθεν ἀμύχανον ἐπέβησαν ὡς
 ἡ τῆτο πλείοσι, ἔξεδραϊστε ἐν κύκλῳ ἀπὸ
 σοιχισάμην, παντοίοις ἐσεφάνε καλλή-
 τὰ ἡ μὲν ἐν, ὡδὲ σιωετελεῖτο τὰ ἐπὶ
 τῆ παλαμηνῶν ἐθνικῆς ἐξεραιῶν βασιλῆως
 ἐστίας ἐν μέσῳ, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ σωτηριῶν μα-
 τύριον, οἶκον εὐκτῆριον παμμεγέθη, νεὼν τε
 Β ἰον τῶ σωτηριῶ σημεῖω πλεῖστοις καὶ δαυλῶσι
 κατεκόσμη φίλοτιμίας. μνήμᾳ τε μνη-
 αἰωνίᾳ γέμον. αὐτὰ τετὲ μεγάλα σωτηρι-
 τὰ κατὰ τῆ θανάτε τροπία, λόγο παρὰ
 κρείησιν ἐτίμα καλλωπίσασι πρὸς
 ἀπολαβῶν ἐν τῆδε χώρῳ τρισὶν αἰσθησι-
 σικοῖς τετιμημένας, πλεῖστοις ταύτας ἀπο-
 μαῖς ἐκόσμη. τὰ μὲν πρὸ τῆς θεοφανείας
 αἰσθησι, τὰ τῆς καταλήψεως νέμων τιμῆ. τὰ
 ἡ τῆς ὑστάτης ἀναλήψεως, τὴν δὴ τῆς ἀνε-
 ρείας μνήμῳ σεμνύνων. τὰ ἡ μέσῳ τῆ πα-
 τὸς ἀγῶν, τὰς σωτηρίας ἀνδρῶν καὶ
 C ταῦτα δὴ πάντα βασιλεὺς ἐκόσμη, το σω-
 τριῶν εἰς ἀπάντας ἀνακηρύξαν σημεῖον τῆ
 τῆς εὐσεβείας αὐτῶ τὰ ἀμοιβαῖα ἀνακηρύ-
 οἶκον, ἀπάντα καὶ θεῶν αὐξί, θεῶν τε θεο-
 σιλείας, μακροῖς ἐτῶν περὸς οὐρανὸν
 πασὶν ἀγαθοῖς καὶ αὐτὰ γενεὴ διαδοχῆς
 τῆτων, τὰς τῆς ἀρετῆς κατὰ τὰ μνη-
 νων καὶ δὴ τῆτ ὡ τὸν μέγιστον τῆ τετι-
 μωμένη δυνάμει δ᾿ ἔγχε, ὅτι δὴ δυνά-
 σωῆς ἔξισ νέμων τὰ τάλαντα, τὴν κατὰ
 ξίαν ἀμοιβῶν ἐκατέρω τὰ γαματι ἀπο-
 D διό τοῖς μὲν τὰς εὐκτῆρις οἴκας πολυμερῶ-
 σι, ἀπαπόδας εἶπετο τὰ πῆχιστα ἀπο-
 βείας. ἀρρῖζοῖτε καὶ οἰκοι, ἀπὸς νεότερον
 φανείας κατὰ τὸ ἀπολαβῶν ὡδὲ τῆ
 αὐτῆ δεσποτίῳ παντοίοις τροπῶσι εὐσεβῶ-
 τιμῆ. καὶ τοτὲ μὲν οἴκας αὐτῶ βασιλῆως
 νων ὡν, τοτὲ ἡ τοῖς ἀπάντα χεῖ γῆς ἀπο-
 μασι, τοῖς ἀρχομένοις ἀναφανῶν, εὐσεβῶ-
 τὸν οἶκον βασιλείας, καὶ γενεὴ σωτηριῶ-
 φερῶν εὐερατο. ὡδὲ θεὸς κατεφάνητο περὶ
 ξίς, διὲν ἀρετῆς τῶ σωτηριῶ σημεῖω
 Οὐδὴ πῆρ μακροῖς ἀν εἰη λεί, μῆσιν
 λόγων ἀνδρῶν ἀποδομέν, καὶ ὡδὲ τῶ

σωτήριον ἀληθείας. θαῦμα μὲν εἶπεν. πολὺ
 δὲ θαυμάσιον ἐνοῆσαι ὡς πάντα μὲν τὰ εἰς
 αἰῶν ὁ Θεὸς ἐψευσμένα, μόνον δὲ τῆς γῆς
 ἐκάλειν ὁ Θεός. καὶ σκότω μὲν καὶ λυθῆ
 ὡς ἀδ' ἔδωκε τὴν πλάνην. Φῶς δὲ νοερόν ἡ-
 γῶν ἀθροῦσαν ἐκλάμψαν, τὸν μόνον ἀλη-
 θητοῦς πᾶσιν ἀνεκάλειν Θεόν δι' ὃ δὴ πᾶς
 ἄπ' τοῦ κρείττονος μετέβαλον, νεκρῶν μὲν εἰδώ-
 λων καὶ ἀπύτων ἁεθροῦσι. πατεῖ δὲ ἄθεο-
 μα δαμόνων θῆσσιμα, καὶ παλαμᾶς ἀπάτης
 πατροῦ ὡς ἀδ' ὅτε καὶ ἀγγελῶν λόγων δὲ ἰε-
 ρῶν ἀπάνταχ' διατεθείας ἀνθρώποι συνη-
 σαμνοί, ὡς ἑσπερίους μαθήμασιν ἐκπα-
 δεύονται. ὡς ἀν' μηκέτι τὴν ὀρειμῶν ἑσπε-
 ρῶν ὀφθαλμοῖς ἐπισηᾶς κτίσιν, μὴ δ' ἀνω-
 βλεπτοῦς ἡλίον καὶ σελήνην καὶ ἀέρας, μέ-
 χει τῶν ἰσάναι τὸ θαῦμα. τὸν ἴτερον ἐ-
 πέκεινα. τὸν ἀφανῆ καὶ ἀόρατον, κτίσιν
 τῆν ὅλων ὁμολογεῖν, μόνον αὐτὸν σεβεῖν δεδι-
 दाγμένους. τὸς ἴτερον δὴ τὰ παρρησίον ἀγα-
 θῶν ἀνθρώποις, τὸ μέγα τῆτι καὶ παραδό-
 ξον ἀναπέφανται σημεῖον δι' ἑτάμην ἐκεί-
 νη, ὡς ἀφ' αὐτῶν. ἡ δὲ πρὶν ἐκόντα, νῦν ὡς ἀ-
 τοῖς πᾶσιν ἀκτίσιν εὐσεβείας ἐκλάμπει λό-
 γοι δ' ἐν καὶ μαθήματα καὶ ἁεθροῦσι
 ἀφ' ἑρῶν καὶ θεοσεβῆς βίαι, εἰς Ἰσακκσον
 πᾶσιν ἐθνεσι κηρύσσονται κηρύττει βασιλεὺς
 αὐτός τὸ δὴ μέγιστον θαῦμα, ὅτι δὴ τὸς ἴτερος
 βασιλεὺς μεγίστη φωνῆ τῶν παντὶ κόσμῳ, οἶα
 τὴν ἁποφίτης τῆ παμβασιλείας Θεῶν κέ-
 κληγε. πάντας ὁμειτῆς ὑπ' αὐτῶν ποιμα-
 νόμενος, ἡπὶ τὴν τῆ ὄντ' ἡ γνῶσιν ἀνακαλ-
 μεν καὶ δὴ μέσοις βασιλείων οἴκοις, ἐκεί-
 νη τὸ πρὶν, ἀδελφῶν ἀδελφῶν φιλῶν φιλῶν. ἰερεῖς δὲ
 καὶ διασώται Θεῶν, βασιλικοῖς ὕμνοις εὐσε-
 βῆσαι μεμνημένοι πανηγυρίζουσι. Θεός τε εἰς
 αὐτός ὁ τῆν ὅλων βασιλεὺς, εἰς ἀπαντας κα-
 τὰ γλῶσσαι ἀγαθῶν τῶν λόγων ἑυαγγελικός,
 τῶν τῆ παντός βασιλείᾳ τὸ τῆν ἀθροῦσαν συ-
 νάπτει γέν' ἡ ἰλεων καὶ φίλον τὸν ἐπεβάνον πα-
 τέρ' αὐτοῖς καὶ τῶν γλῶσσαις, εὐαγγελίζομενος.
 χροῖ τε παντοίας ὁδαῖς Ἰππικαῖς, γεραί-
 ρουσι. καὶ πᾶν τὸ θνητὸν σωτηρίας γέν' ἡ, τοῖς
 κατ' ἐργον ἀγγελικοῖς θιάσοις. Ἰσχυαί τε
 λογικῶν, δι' ὧν ὡς ἐβέλνεται σώματων ὡς
 πρὸς διὰ μυσικῶν ὀργάνων, τῶν πρὸς ὄντας
 ὕμνοις αὐτῶν καὶ τὰς θεοφιλεῖς ἀναπέμψουσι

A signum, dictum quidem mirandum; intel-
 lectu autē ipso longē admirabilius: quo
 pacto confictas jam inde à priscais tem-
 poribus de Diis fabulas, simul atque in
 terris visum est, per seipsum obscuravit
 ac tenebras quidem atq; errorem obli-
 vioni tradidit; intellectualem verò lu-
 cem, quæ hominum animos illustrave-
 rat, unum scilicet ac verum Deum, om-
 nibus patefecit. Itaq; nunc omnes ad
 meliora conversi, mortuorum quidem
 simulacrorum vultus conspuunt, & im-
 pios demonum ritus conculcant, & ve-
 tustum errorem à majoribus propaga-
 tum irrident. Contra verò sacrosanctæ
 fidei scholis constitutis, omnes tanquã
 salutaris disciplinæ præceptis imbuun-
 tur: adeò ut non amplius res creatas quæ
 corporis oculis cernuntur, reformident;
 nec furtum versus ad Solem, Lunam, &
 sidera sublatis oculis, in eorum admira-
 tione subsistat: sed illum qui hæc omnia
 transcendit, quicq; nec visu nec sensu ul-
 lo percipi potest, omnium rerum Con-
 ditorem esse fateantur, eumque unum
 colere discant. Tot bonorum Auctor
 mortalibus existit; magnum & admi-
 rabile hoc signum. Cujus vi ac virtute,
 mala quidem quæ prius erant, nunc esse
 desierunt: quæ verò ante non erant bo-
 na; irradiante jam pietatis luce ubique
 resplendent. Sermones item & præcep-
 ta atq; hortationes ad vitam modestè
 ac religiosè instituendam, cunctis gen-
 tibus prædicantur, ipseq; adeò Imperator
 hujusmodi prædicationem instituit.
 Atque hoc maximum miraculum est,
 quod tantus Imperator contentissima
 voce, tanquam interpret summus omnium
 Moderatoris Dei inclamans, omnes qui
 ipsius curæ commissi sunt, ad veri Dei
 cognitionem vocat. Quodq; in medio
 palatio non ut antea moris fuit, impio-
 rum hominum nugæ, sed Sacerdotes ac
 ministri Dei, pietate conspicui, regiis
 hymnis ac laudibus factum diem cele-
 brant. Quod unus Deus qui hujus uni-
 versi Imperator est, omnibus annuntia-
 tur, & Evangelicus sermo cuncta no-
 bis bona promittens, humanum genus
 Deo conjungit: Patrem cælestem suis
 in terra filiis propitium ac benevolum
 nuntians. Quod cum chori trium-
 phalibus eujusque generis canticis ve-
 nerantur: & univèrsum hominum ge-
 nus unã cum Angelicis agminibus
 concinit, & rationales, animi corpo-
 ribus quibus induti sunt, velut musi-
 cis quibusdam instrumentis utentes;
 hymnos ipsi convenientes, gratasque

laudes cū adoratione persolvunt. Quod A
 ii qui Occidentis tractum incolunt, unā
 cum Orientalium partium incolis, uno
 eodemque temporis momento ipsius
 præceptis erudiuntur: & qui ad Septen-
 trionem habitant, simul cum iis qui ad
 Meridiem degunt, uno concentu reso-
 nant: iisdem moribus ac legibus reli-
 giosum vivendi genus consecrantes: &
 unum quidem qui super omnia est col-
 laudant Deum; unum verò, unigenitū
 scilicet ejus Filium, Servatorem & om-
 nium bonorum Auctorem agnoscūt:
 unum quoq; orbis terrarum correcto-
 rem atq; Imperatorem, & Deo amabi-
 les eiusdem liberos norunt. Hic vero
 instar periti Gubernatoris in sublimi se-
 dens, clavumq; manu tenens, recto cur-
 su navem dirigit, omnesq; subditos ad
 tutum ac tranquillum portum secundo
 vento perducit. At Deus summus om-
 nium Imperator dextram ipsi ab alto
 porrigens, hactenus quidem omnium
 inimicorum & hostium victorem eum
 præstat, & multis annorum circulis Im-
 perii robur amplificat. Sed longè præ-
 stantiorum bonorum participem eum
 præterea facturus est, & promissa sua re-
 bus ipsis ei approbaturus. Quæ quidem
 promissa præsens tempus adhuc com-
 memorari non patitur: sed expectan-
 dus est ex hac vita discessus: quando qui-
 dem mortalibus oculis & carneis auri-
 bus, divina comprehendere nullatenus
 possunt. Age vero victor Maxime Con-
 stantine, tibi nunc in hoc imperiali de
 summo omnium Imperatore conscri-
 pto libro, arcanorum sermonum myste-
 ria tradamus; non quò te doceamus qui
 divinitus institutus es: nec quò arcana
 tibi retegamus, cui Deus ipse multò an-
 te sermones nostros, non ab hominibus
 nec per hominem aliquem, sed per ipsū
 communem omnium Servatorem, per-
 que Divinitatis suæ præsentiam quæ ti-
 bi sæpius affulsit, occulta sacra aperuit
 ac nudavit: Sed ut rudes & ignaros ho-
 mines, ad veritatis notitiam perducā-
 mus, tuorumque pie & religiose facto-
 rum causas ac rationes, ignorantibus
 suggeramus. Nam ea quidem quæ in
 honorem & cultum summi omnium
 Imperatoris Dei, tua eximia virtus per
 universum terrarum orbem quotidie
 gerit, omnium mortalium sermone ce-
 lebrantur. Quæ verò in nostro solo (Pa-
 læstinam provinciam intelligo) in eaq;
 urbe ex quatanquam ex fonte salutaris
 sermo in omnes homines exundavit,
 Custodi ac Servatori tuo consecrasti

CAP. XI.

θεολογίας. ὁμᾶτε τοῖς κατ' αἰατολας ἀνα-
 σινοῖτά περὶ δυσμας λαχόντες, καὶ καὶ
 καρεῖ ῥοπήν τοῖς αὐτῶ μαθήμασι συνε-
 δυνονταί τοῖς τε κατὰ μεσημέριαν οἰκίαν
 ἀρκτῶαν διελιφότες λήξιν, συμφωνη-
 λαδ' ἑσμι μέλη. τοῖς αὐτοῖς τρέποις τε καὶ ῥη-
 γοῖς, τὸν θεοσεβῆ μέγα διώκοντες βίον. καὶ ἵ-
 να μὴ τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν ἀιδόνηματι
 ἕνα δὲ τὸν μονογενῆ σωτήρα, πάντων ἀπὸ
 ἀγαθῶν ἄπυρα φόντροι. ἕνα ἢ καὶ τοῖς
 πηγῆς διορθωτῶ βασιλέα, παῖδας τε
 θεοφιλεῖς γνωρίζοντες. ὁ δὲ οἷα τοῦ
 κυβερνήτης, ὑψίστου, ὑπερπῆδ' αἰώνου
 φόντρο, εὐθεία τε περαίνων οἰκίαν. ἐπὶ
 πνεύματι τὰς ὑπὸ ἀπὸ πάντας, ἐπὶ τῶ
 φάλῃ καὶ γαλιῶν ναυτολῶν ὄρμου Θεῶ
 ἢ αὐτὸς ὁ μέγας βασιλεὺς, ἀνωθεν ἀπὸ
 ξιαν χεῖρα σωστῶν, τέως μὴ ἀπαται
 ἐχθρῶν καὶ πολεμίων νικητῶ αὐτῶ καὶ
 σπῆσι. μακρῶς ἐτῶν περὶ τοῖς τῆς βασι-
 λείας ἐπαύξων κρατῶ. μέλει ἢ καὶ κρατῶ
 ἀντὸν τὰς οἰκείας πιστῶ φόντρο ἐπαγγε-
 λίας ἐκ ἐθ' ὁ παρῶν καρεῖς ἐπιτρέπει λῆγει. μ-
 νειν ἢ καὶ τῶ ἐκείσε πορείαν. ὅτι ἢ ἴπτοι
 ὄμμασι καίσαρος τ' ἀκοαῖς ἐκ ἐχθ' ὄψο
 τὰ θεῖα καταλαμβάνουσι. Φίεθ' δὲ συ-
 νικητὰ Μέγιστε Κωνσταντίνε, λόγων ἀπόρρητων
 μνήσεις, ἐν τῶ βασιλικῶ τῶ δὲ ἀμῶν
 παμβασιλείως τῶ ὅλων συγγεγραμματα
 ἐραθώμεθα. εἰ σὲ μνηστῆς τὸν ἐκ Θεοῦ
 σοφισμῶν. εἰδ' σοὶ τὰ ἀπόρρητα γινώ-
 στες, ὡ καὶ περὶ τῶ ἡμετέρων λόγων Θεοῦ
 τὸς, ἐκ ἐξ ἀνθρώπων, εἰδ' δὲ ἀνθρώπων, ἢ
 αὐτῶ ἢ τῶ κωνσταντίνου, καὶ τῆς αὐτῶ
 πολλαχῶς ἐπιλαμψῆς θεῖας ὄψο
 κρύφια τῶ ἱερῶν ἐξέφνη τε καὶ ἀπειλοῦ
 ψε. τὰς δὲ ἀμαθείς ἀνθρώπων εἰς φῶ
 γοντες. καὶ τῶ σῶν τῆς εὐσεβείας ὄψο
 γωντὰς ὑποδέσεις καὶ τὰς αἰτίας τοῖς ἀγνο-
 σιν ὑποτιθέμενοι τὰ μὲν γ' εἰς τὴν τῆ βασι-
 λείως Θεῶ τῶ ὅλων θεοσεβείαν τε καὶ τιμῶ
 ὄσημέραι κατ' ὅλης τῆς ἀνθρώπων οἰκουμένης
 πρὸς τῆς ἀρετῆς κατορθώμενα, πᾶν σῶμα τῶ
 τῶ ἀνυμνεία δ' ἐπὶ τῆ ἡμεδαπῆς ἐξείας φῶ
 δητῆ Παλαισινῶν ἔθνεσ, πολέως τε τῆς δὲ ἐξείας
 ὁ σωτήριος λόγος ὡσπερ ἀπὸ πηγῆς εἰς πᾶσι
 ἀνυμνείαν

ἀνώμωρον ἀνδρώπων, ἀνατεθέντα τῷ σὺν
 Φιλακίῃ τε καὶ Ἐπιφάνειῃ χαριστήρια. τρέποια
 τε τῆς κατὰ τὴν θανάτου νίκης, ἐν περσευκτη-
 ρίων οἴκοις καὶ ναῶν ἀφιερωμασιν ἀνεστηγε-
 ῖν. Ἰνδιὰ τε καὶ ἑκαταλλῆ βασιλικῆς
 διανοίας βασιλικὰ μεγαλεργήματα, ἀμ-
 φι τὸ Ἐπιφάνειον τῆς ἀθανάτου μνήμης ἐπε-
 σκιδασμῶν, ὅ τοις πᾶσι πρόδηλον ἔχει τὴν αἰ-
 κλιαν οἰκονομίαν. θεῖα δὲ δυνάμει πνεύματος ἐν-
 ῥέει περσευκτοῦ, ἵσασί τε καὶ γνωρίζουσι, κί-
 σε τῆς ἐπιφάνειας διανοίας τε καὶ ὁμοίως ἐκ
 ἀθεῖ κεννημῶν, ἐν δὲ τῶν θαυμαζέσθαι τε καὶ
 μακαρίζεσθαι οἱ δὲ τῶν θεῶν ἀγνωμονες, ψυ-
 χῆς ἀδελφείας, χλευσῆ καὶ γέλωτα πλατύν-
 θηται τὸ πρῶτον. νεκρῶν Ἐπιφάνειων μνη-
 μεία καὶ τάφους τοσούτω βασιλεῖ σπευδά-
 ζουσι, ἀπεσπείρες εἶναι ἢ ἀνοίκειον ὑπερηφάνους
 εἶναι ἐπιβέλτιον φαίει ἂν τις αὐτῶν, τὰ πάτρια
 φυλάσσειν. καὶ τὰς κατὰ ἕκαστον ἐν τῷ τιμω-
 ρῶν κηρώσας τε καὶ θεῶν εὐμνήσων, μὴ ἴδο-
 ῦσθαι αὐτὰς καὶ φεύγων τῶν τοιῶνδε συμφο-
 ρῶν ἕνεκα ἢ γὰρ καὶ κείνας ὁμοίως τῶνδε τῆς ὁμο-
 παθείας χάριν θεάζειν. ἢ εἰ δὲ πόλιτιοι διά-
 τας ἀνθρώπων παθείας ἐκείνοι, καὶ τῶν δι-
 καιῶν εἶναι τὴν αὐτὴν ἀπονεμῆσαι ψῆφον. ταῦτα
 γὰρ αὐτῶν εἶποι τις ἂν δὲ μάλα τὰς ὁφείδους
 συναγων, οἴησασί τε δοκασίσοσθαι καὶ τὸν
 ἀπὸ σεμνολογῶν τύφον ὃν δὴ συζητήσας ἀ-
 ξιῶν ἴμαθιας, ἐμόνον, ἀλλὰ καὶ πάντα πε-
 πηνημῶν, ὅ τε παναγαθὸς πατὴρ Φιλάν-
 θρωπος λόγος, διατεθείας καὶ διδασκαλίας
 κατὰ ὅλης τῆς τῶν ἐπιφάνειων οἰκονομίας πρῶτα ἐ-
 ῥέειν τε χάριστας καὶ κώμιας, ἀγροῦς τε καὶ ἐ-
 ρμίας, ἵσασί τε ἀπανταχὲ πόλεσιν, εἰς Ἰνδιῶν
 ἐπιφάνειων μαθημάτων παιδευσάμενος ἐπι-
 καλεῖται, Ἕλληνας ὁμοῦ καὶ βαρβάρους, σωφρο-
 νῶν καὶ ἰσχυρῶν, πέντητας καὶ πλεονεξίας, οἰκέτας ἀ-
 μαθῶν, ἀρχοντας καὶ ἀρχομένους, ἀ-
 σέβεις, ἀδίκους, ἀμαθῆς, αἰχρεοποιούς, βλα-
 σφημῶν, ἠκεν καὶ σπεύδων ἐπιφάνειαν ἐνθεον θε-
 ραπειαν, οἷα φιλανθρώπων Ἐπιφάνειον ἢ ψυχῶν
 κατὰ τὸν ἑκαταλλῆ δούλον λαμπραῖς Ἰνδιῶν
 ναῖς περσευκτοῦ κακῶν ἀμνησῆσαι τοῖς πᾶσι ἀ-
 νακηρῶν ἕνεκα, δεύτε λέγων πρὸς με πάν-
 τες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀνα-
 παύσω ὑμᾶς καὶ αὐτίς. ἐκ Ἰνδιῶν καλέσασθαι
 δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν, καὶ

grati animi monumenta; & quæ in ora-
 toriorum ædificiis & ædium sacrarum
 dedicationibus erexit tropæa victoriæ
 de morte reportata; excelsa, inquam, il-
 la & pulcherrima Imperialis magnifi-
 centiæ opera, verè Imperialia, circa sa-
 lutare immortalis vitæ monumentum
 exstructa, non omnibus conspicuam &
 manifestam causam habent. Quippe hi
 quidem qui caelesti divini Spiritus vir-
 tute illustrati sunt, causam ipsam sciunt
 atq; intelligunt; teq; ob consilium illud,
 eumq; impetum animi quem non sine
 divino quodam motu sumpsisti, meritò
 mirantur ac beatum predicant. Qui
 verò rerum divinarum imperiti sunt, o-
 pus illud præ cæcitate mentis derident
 atq; subfannant; indecorum & à Maje-
 state tanti Imperatoris alienum esse ra-
 ti, ut in monumentis ac sepulchris cada-
 verum, studium suum atq; operam col-
 locet. Enim verò (dixerit horum aliquis)
 annon satius esset patrios ritus servare,
 & heroës ac deos qui in singulis provin-
 ciis coluntur placare; nec eos despere
 & averfari propter hujuscemodi cala-
 mitates. Aut enim illos perinde atque
 hunc, ob ærumnarum similitudinem di-
 vinis honoribus afficere oportet. Aut si
 illi abjiciendi sunt, utpote humanis per-
 pessionibus obnoxii; idem quoque de
 hoc sentiendum est. Hæc fortasse ali-
 quis eorum dixerit, contracto admodum
 supercilio, sapienterem se ceteris exi-
 stimans, & vanitatem suam gravitate
 verborum extollens. Cui tamen utpote
 per imprudentiam erranti, veniam im-
 pertiens optimi Patris clementissimus
 Filius, Dei sermo: non hunc solum, sed
 omnes qui à recto tramite aberraverunt,
 ad divinæ disciplinæ institutionem libe-
 raliter invitât: exstructis per universum
 orbem scholis atq; auditoriis, in regio-
 nibus & vicis, in agris locisque desertis,
 in cunctis denique civitatibus: Græcos
 simul ac Barbaros, sapientes & imperi-
 tos, pauperes ac divites, servos ac domi-
 nos, subditos juxta ac Principes, impios,
 injustos, indoctos, flagitiosos, blasphe-
 mos ad divinam curationem accedere,
 immo accurrere jubens, utpote cle-
 mentissimus Servator & Medicus ani-
 morum. Itaque priorum scelerum obli-
 vionem cunctis annuntians, clara vo-
 ce sic olim clamabat: Venite ad me o-
 mnes qui labore defecisti estis & onere
 oppressi; & quietem vobis dabo. Et
 rursus: Non veni ut vocarem justos, sed
 peccatores ad pœnitentiam. Et causam

Math. 11.

Math. 9.

subiungit: Non enim valentibus opus est Medico, sed malè habentibus. Et alibi: Nolo mortem peccatoris, sed ut pœnitentiam agat. Hinc est quod solus ille qui divinis imbuitur disciplinis, ubi causas studii ac diligentia in supradictis operibus collocata didicerit, fateatur necesse est excellentem quandam impulsam in Imperatore existisse, eusque in colendo Numine pietatem admiretur; credatque curam hanc & sollicitudinem erga salutis resurrectionis monumentum, non sine divino nutu natam esse, sed re ipsa ex afflatu divini Numinis profectam, cujus se famulum, bonumque bonarum rerum ministrum esse Imperator gloriatur. Hæc tibi, Imperator maxime, grata imprimis & jucunda esse cum certò sciam, piorum operum tuorum causas & rationes hoc præsentis sermone cunctis explicare constitui, tanquam consilii tui nuntius, & religiose mentis interpret: docens omnes ea quæ discenda sunt ab omnibus, quotquot nosse desiderant rationes virtutis Dei ac Servatoris nostri; propter quas ille qui dudum antea existebat, rerumque omnium curam gerebat, serò tandem ad nos è celo descendit: propter quas humanam induit naturam: propter quas denique ad mortem accessit: Causas præterea docens immortalis quæ subsecuta est vitæ, & resurrectionis; nec causas solum, verum etiam certissimas demonstrationes & documenta perspicua, his qui adhuc istis opus habent necessaria. Sed jam tempus est ut huiusmodi sermonem exordiamur. Qui cultum summi omnium Conditoris ac Rectoris Dei ad res ab illo creatas transfulerunt; & Solem, Lunam & reliquas mundi partes, primaque omnium rerum elementa, terram, aquam, aërem, ignem, pari cum eorum Opifice & Creatore vocabulo honorarunt; Deosque appellarunt ea quæ nec fuissent unquam, nec substitissent, nec nomen ullum habuissent, nisi Dei sermoni qui huius mundi Opifex est, attissent: ii parum differre mihi videntur ab his, qui eximiorum in Imperialibus palatiis operum Architectum prætermittentes; cameras & parietes, & varias in iisdem picturas; aurata item lacunaria & lapidum sculpturas summo operè admirantur, iisque rebus laudem nomenque peritiæ artificis ascribunt: cum tamen non rebus illis quæ oculis cernuntur, sed soli

A **ᾧ** Θεσίῳ ἴσῳ γὰρ τὸ αἴτιον, Φάσκων. ἐγγὺς ἔχουσι οἱ ἰατροὶ ἰατρὰς, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. καὶ ἐβλομαὶ τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτίας, ὡς τὴν μετάνοιαν αὐτῶν. οὐδέ τις μόνος τῶν θεῶν πεποιημένω, τὰς αἰτίας ἐκμαθῆναι τῶν πεποιημένων σωθῆς, κρείττονίη καὶ θρωπὸν ἐπιπνοία τῶ ἡμετέρῳ βασιλεῖ σπουδασθῆναι ἐπίσει, καὶ τῆ τροπῆ τοῦ θεοῦ ἐπιποδασμαῖζεν, τὴν τε περὶ τὸ μαρτυροῦν σωτηρίας ἀθανασίας σωθῆναι ἐκ ἀθανάτου γένεσθαι πιστεύειν. Ἐξ ἐπιπνοίας δ' ἀληθῶς ἰσχυροῦτον ὁ, ὁ θεῶν ἀγαθὸς ἀγαθῶν ὑπερταρῆναι σπινθηρῶται. ταῦτά σοι βασιλεῦς μεγάλῳ φίλτατα καὶ ἀσπασίως εἶναι ἀληθῶς πεποιημένω, τῶ ὄντων φιλοθέων ἐργων τῶν λόγων. τὰς αἰτίας, ὁ παρῶν μοι λόγῳ τοῖς παρῶν φῆναι βέλεται. ὑφ' ἐμῶν δὲ τις ἐπιπνοίας διανοίας, καὶ τῆ φιλοθέας ψυχῆς ἀρχῆς παρῆεν εὐχόμενῳ. διδάσκων πάντα, ἀλλ' ἔσθ' ἀσπασίως παιδευέσθαι πάντα, ὡς πᾶσι μὴ θάνειν τῆς τῆ σωτηρίας ἡμῶν Θεοῦ ὁπωπιμῶς τῶν λόγων. δι' ἑσὶ καὶ πάλαι πεποιημένω, καὶ τῆ παντὸς ἑπιπνοίας, ὅτι ποτε ἐργῶν εἰς ἡμᾶς κατήει. καὶ δι' ἑσὶ φύσιν ἀθανάτου ὑπεδύετο, καὶ δι' ἑσὶ τὸν θάνατον παρῆεν τῆς τε μὲν ταῦτα ζωῆς ἀθανάτου, καὶ τῆς ὄντως ἀθανάτου ἀναδιώσεως τὰς αἰτίας, ἐμόνον δ', ἀλλὰ καὶ λογικὰς διπλῆς εἰς, ἀναγῆτε διδασκαλίας εἰς ἐπιπνοίας δεσποῖς ἀναγκαῖα ἀλλὰ καὶ καὶ τῶν αὐτῶν οὐδέ τις ποτε ἀξέσθαι, ὡς οἱ τὸ σέβας τῆ κοσμοποιῆ καὶ πανηγυρῶν Θεοῦ τῶ ὄντων, τοῖς περὶ αὐτῆ γενεθῆσιν ἀπικαλλὰ καὶ ἀμύροι, ἠλιόν τε καὶ σελῶν, καὶ λοιπὰ τῆ κοσμοποιῆ, τὰ τε πρῶτα εὐχόμενῳ γῆ, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ, τῆ ἴσθ' ἀσπασίως τῆ τῶν ποιητῆ καὶ δημιουργῶ τιμησάντες. καὶ Θεοῦ ταῦτα ἀσπασίως, ἀξέσθαι ἐδασκαλῆν, ἐδ' ὑπῆρχεν ἀν' ἐδ' ὀνόμασθαι, εἰ μὴ τῶ κοσμοποιῶ τῆ Θεοῦ λόγῳ παρῆσθαι. καὶ μοι δ' ἀσπασίως τῶν διαφῆσθαι, ὅσοι τον ἀρχιτεκτονῶν τῆ ἐν τοῖς βασιλικῶν οἰκοῖς μεγαλοεργῶν παρῆσθαι, ὁρόφους, καὶ τοίχους, καὶ τὰς οὐρανῶν τοῖς πωλυεργῶν τε καὶ πολυανθῶν γενομένων χερσὶν ἀλλὰ δ' αὐτῶν καὶ λῶν ἰσχυρῶν ὑπερεκπλήσονται. τῶν τε αὐτῶν, τῆ τῆ ἰσχυρῶν σοφίας ἀνατίθενται τῶ ἐπιπνοίας ὅσον μὴ τοῖς δεσποῖς, μόνω δὲ τῶ τῶν

ἀρχιτέκτονι ἢ τῆ θαύματος Ἐπιγράψεν
 ἁπλῶς καὶ σοφίας ἔργα τὰ πολλὰ ἐνωμομολο-
 γῆν, σοφῶν δὲ ἐκείνων μόνον, τὸν δὴ τοῖς πολ-
 λοις ταῖς αἰτίας ἀνεῖναι ἀποδιδόντα αἰτίαν νηπίων
 γὰρ κομῆδ' ἡ παιδῶν διαφέρουσαν ἀνὰ εἶδος, καὶ οἱ
 τῆς ἐπιτοχῆς ἀλλοτρίως αὐτὸ δὴ τὸ μακρικὸν ὄρ-
 γανον, ἀλλ' ἐπὶ τὸν τὸ σωτῆρα εὐρέτητε καὶ
 Ἐπισημόνα, τῆς σοφίας ἀποθαυμάζοντες. ἢ
 οἱ τὸν οἰοῖσιν πολέμοις ἀρετὰ παρώντες, τὸ δ'
 ὄθεν καὶ τῶν ἀσπίδα Ἐπισημῶν κοσμεῖντες σε-
 φάνοις ἢ οἱ τῶν μεγάλων βασιλείων τῆς μελά-
 λης καὶ βασιλικῆς παρρητίω πόλεως ἐξίστη-
 μῶντες ἀγωγῆς καὶ πλατείας, καὶ οἰκοδομήμα-
 τὰ τεύχρη τε ἀλυσχὰ καὶ γυμνασία. διόν, μὴ
 δὴ λίθους, τὸν δὲ τῶν σοφῶν μεγαλεργόν
 καὶ κομῆτην, ὑπερεκπλήθησεν. κατὰ ταῦτα
 αὐτὰ δὴ καὶ τὰς τὸ σύμπαν τὸ δὲ Σαρκὸς ὀφ-
 θαλμοῖς θεωμεῖντες, ἔτε ἡλίω ἔτε σελήνῃ,
 ἔτ' ἄλλω τῶν κατ' ἐρεθὸν ἀναθετόν τῶν αἰ-
 τῶν σοφίας δ' ἔργα τὰ πάντα ἀπορρήκον ὁ-
 μολογῆν. μνήμην ὁμοίως τῆς τέτων ποιητῶ
 καὶ δημιουργῶν ποικίλων, τιμᾶν τε καὶ σέβειν
 ἀποπαντὸς τιθεμένων τῶν ἄλλων. ἐκ δ' ἐτέ-
 των αὐτῶν τῆς ὄψεως, τὸν μικρὸν σώματι
 ὀφθαλμοῖς, μόνω ὅν ἡ διαγωγὴ καὶ καθαρώ
 κέμενον, τὸν παμμεγαλῆ Θεῶν λόγον, πᾶσιν
 διαθεσὴ ψυχῆς θεολογῆν τε καὶ ἀποσκυνεῖν
 ἐπὶ καὶ ἀνθρώπων σώματι, ἔδει πᾶποτε τῶ
 σφῆ καὶ Ἐπισημόνῃ, ὀφθαλμοῖς ἢ κεφα-
 λῶν ἢ χεῖρας, ἢ πόδας, ἢ τὰς λοιπὰς σάρκας.
 πᾶσι δ' αὖ τῶν πνεύματι τῶν ἔξωθεν ἀποδο-
 λῶν, σοφῶν ἀνιγόμενοι. ἔδει σοφὰ τῆς οἰ-
 κίας ταῖς ἐπιπλά. ἔδει τῶν φιλοσόφων τὰ ὑψη-
 λῶν σκεῦη. τὸν δ' ἀφανῆ καὶ ἀόρατον ἐν
 ἀνθρώπων νῆν, πᾶσι τῶν ἐμφερῶν θαυμάζει.
 αὐτῆτοι καὶ μάλλον, ἀπο τῶν ὀρατῶν δαι-
 δαλμάτων τῶν σύμπαντ' ὁσμοσ, σωματικῶν
 ὧν καὶ ὁκ μιᾶς ὕλης πεποιημένων, τὸν ἀφα-
 νῆ καὶ ἀόρατον λόγον, τὸν δὴ τῶν παντὸς εἶδο-
 ποιῶν τε ὁ κοσμητορᾶ, ὑπερεκπλήκτηον. ὄντα
 τῶ Θεῶ μονογενῆ. ὃν ὁ τῶ ὄλων ποιητῆς, ὁ πά-
 σης ἐπέκεινα καὶ ἀνωτάτω ἐστίας, αὐτὸς ὁ ἔξ-
 ἠτῆ γενήσας, ἢ γεμόνα καὶ κυβερνήτην τῶ δὲ
 τῶ παντὸς κατεστήσατο. ἐπεὶ γὰρ μὴ οἷόν τε ἡ
 τῶν ῥύσιν τῶν σωμάτων ἐστίαν, τὴν τε τῶ
 ἀετι γενομένων λογικῶν φύσιν τῶ πανηγε-
 μῶν Θεῶ πελάζειν, δι' ὑπεροβὴν τῆς ἀπὸ τῶ

A architecto admirationis causa tribuen-
 da sit: faterique oporteat multa qui-
 dem esse opera peritiæ; solum verò il-
 lum peritum esse atque sapientem, qui
 earum rerum quæ à plurimis spectan-
 tur, auctor extiterit. Nec sanè mul-
 tum à pueris distare viderentur hi, qui
 ipsum quidem lyrae instrumentum quod
 septem chordis constat; non invento-
 rem ipsum aut peritum ejus harmoniæ,
 ob hanc scientiam admirarentur: aut
 qui omisso illo qui egregiam operam in
 prelio navasset, hastam & clypeum
 triumphalibus coronis exornarent: aut
 qui forum, plateas, & ædificia sensu
 carentia, templaque & gymnasia, pari
 honore afficerent ac magnum Impera-
 torem, magnæ ac regiæ civitatis au-
 ctorem; cum tamen non columnas
 nec lapides, sed ipsum potius magni
 operis Conditorum ac Legislatorem
 mirari conveniat. Sic etiam qui hoc
 universum corporis oculis intuentur,
 nec Soli, nec Lunæ, nec ulli ex cælesti-
 bus corporibus causam illius adscribere
 debent: sed omnia illa sapientiæ opera
 fateri; memores interim illius qui ea
 condidit, ejusque cultum & observan-
 tiam reliquis omnibus præferentes. Ex
 Cistarum autem rerum aspectu, illum qui
 non jam corporis oculis, sed pura dun-
 taxat ac defæcata mentis acie percipi-
 tur, Dei scilicet sermonem hujus univ-
 versi Imperatorem, toto animi affectu
 venerari atque adorare. Nam nemo
 unquam in hominis corpore oculos aut
 caput, manus vel pedes aut reliqua
 membra hominis sapientis ac docti, sa-
 pientiam appellavit; nedum pallium
 quo obvolutus est, aut domesticam su-
 pellectilem, aut vasa ad usum Philoso-
 phi necessaria: sed qui vis prudens, men-
 D tem ipsam intus latentem atque invisi-
 bilem admiratur. Ita quoque præ cun-
 ctis hujus mundi aspectabilibus operi-
 bus, quæ corporea sunt, ex unâ eadem-
 que materiâ fabricata: invisibilem il-
 lum sermonem mirari debemus, qui
 hoc universum formavit atque exorna-
 vit; qui est unigenitus Dei Filius; quem
 ille omnium rerum Conditor qui om-
 nem substantiam transcendit, ex se
 ipso genitum, Principem ac Rectorem
 hujus universi constituit. Nam quom-
 iam fieri non poterat, ut fluxa corpo-
 rum substantia, & rationalium quæ re-
 cens edita fuerant animalium na-
 tura ad summum omnium Recto-
 rem Deum accederet, eò quod infini-

tis spatii ab illo superantur: Quippe hic quidem ingenitus est, supra & ultra omnia positus, inexplicabilis, inaccessus, ad quem perveniri non potest; lucem habitans inaccessibilem, ut sacra loquuntur oracula: illa verò ex nihilo producta, longissimo intervallo distita ac separata ab ingenita illa natura: Non sine causa Deus Optimus Maximus velut mediam interjicit divinam ac præpotentem unigeniti sermonis sui virtutem. Quæ quidem perfectissimè & proximè cum Patre versatur & colloquitur, intraque ipsum manens, arcanis ejus perfruitur: nihilominus tamen seipsam benignè dimittit, & quodammodo componit coaptatque iis qui à summo vertice longius absunt. Aliter enim nefas esset, eum qui supra ultraque omnia positus est, cum corruptibili materia & corpore copulare. Idcirco divinus sermo huic universo sese commiscens, sumptis in manus habens totius mundi, incorporea ac divina virtute eum regit: instar sapientis aurigæ moderans prout ipsi visum fuerit. Hujus porò sermonis perspicua est demonstratio. Etenim si ipsa per se subsistunt mundi partes, quæ prima elementa vulgò appellantur, terra scilicet, aqua, aër & ignis, quæ naturam habent rationis expertem sicut oculis ipsis videmus: si una eademque omnium est materia, quam cunctorum receptaculum & parentem ac nutricem vocare solent ejusmodi rerum periti: eaque informis est ac sine specie, animâ & ratione prorsus destituta: unde ornatum ei ineffe quis dixerit? Undenam quæso elementorum distinctio? Unde contrariarum rerum concentus atque concordia? Quis gravissimam terræ molem humidâ aquæ substantiâ vehi præcepit? Quis deorsum vergentem aquarum naturam retrò in contrarium abducens, sublimem in nubib⁹ circumtulit? Quis vim ignis constringens, eam in lignis delitescere, & cum rebus sibi contrariis commisceri jussit? Quis frigidò aëre cum calidâ ignis natura permisto, & mutuâ inter ipsos pugnâ diremptâ, in gratiam & concordiam eos reduxit? Quis mortalium genus, excogitato successione beneficio, ad longævum immortalis cujusdam vitæ spatium propagavit? Quis mare & feminâ in hunc quem cernimus modum formatis atque compositis, & ambobus in unam conjunctis harmoniam, generationis principium cunctis animalibus molitus est? Quis fluidam semi-

Ακρείτην ὁ ἑλλείψεως. ὁ μὲν γὰρ ἰὼ ἀγεννητὸν ἀνωτάτω τε καὶ ἐπέκεινα τῶν ὅλων, ἀφ᾽ ἑσῆ ἀνέφικτῆ ἀπερραπέλας. Φάσι οὖν ἐπιπρόσιτον ἢ φασὶν οἱ ἑρέσει λόγοι ἢ εἰς ἐκείνων ἀπερραπέλας, πορρωτάτω τε διεσπαστῆ καὶ μακρὰν τῆς ἀγεννήτης φύσεως ἀπερραπέλας. εἰκότως ὁ πανάγαθῆ καὶ θεῶν τῶν ὅλων, μέσην τινὰ παρεμβάλλει τῶν τε μονογενῆς αὐτῆ λόγῳ θείαν καὶ παναγῆ δυνάμει ἀκρείεστατα μὲν ὅτι μάλιστα καὶ ἐξήστια τῶν πατρὶ ἀπερραπέλας, εἰσω τε ἀπὸ τῶν ἀπὸρρήτων ἀπλάνασαν. παρ᾽ ἑσῆ γὰρ ἐπικατιῶσαν, καὶ ἀμωσγέντως συζηματικῶν τῶν τοῖς τῆς ἀκρεῆς ἀπολυμπαυμῶν ἀπὸ τῶν γὰρ εἰς εὐαγγέλιον ὅσιον, τὸν τῶν ὅλων ἐπέκεινα καὶ ἀνωτάτω, ὑψηλῆς τῆς σώματι τῶν ἐπέκεινα διὸ δὴ λόγῳ θεῶν ἀγαμῆς τῶν ἐπιπᾶν ὑπελθῶν, καὶ τὰς ἡνίας τῶν πάντων ἐπέκεινα σάμῃ, ἀσωμάτω καὶ θείῃ δυνάμει ἀκρεῆ καὶ φέρε. πανσόφως ἡνιοχῶν, ἢ καλῶς ἔχον ἀπὸ καταφαίνεται τῆς λόγῳ φάσι ἀπὸ δειξίς. εἰ γὰρ δὴ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἐκείνων μίση, ἀδὴ καὶ πρῶτα σοικεῖα καλεῖν ἐκείνων γῆν. ὑδρὸς, ἀέρα, πῦρ, ἀπὸ εἰς ἀλόγῳ συνεισφέρει φύσεως, ὁ δὴ καὶ αὐτοῖς ὁ φθαλμῶν ἐκείνων εἰ μία τοῖς πᾶσιν ὑπόκειται ἔσθια, ἢ δὴ καὶ πάντοσιν καὶ μητέρα καὶ τιτῆσιν, τῶν ἀπὸ τῶν ταῦτα δεωῖς ὀνομάζων φίλον. ἀμωσγέντως καὶ ἀνείδεῖ αὐτῆ, πάντα τε ἀπὸ τῶν ἀλόγῳ, πόθεν ἀνείποι τις τὸν ἐν αὐτῶν μὲν ἐνυπάρχειν αὐτῆ: πόθεν ἢ τῶν σοικεῖων διάκρῆσις, πόθεν ἢ τῶν ἐναντίων ἐπιταίτων δρομῆς, τίς τὸ βαρὺ τῆς γῆς σοικεῖσθαι ὅτι ἔσθιας ὀχρεῖσθαι παρεκελεύσατο: τίς τῶν ἐκείνων φύσιν κάτω ἔρεσαν ἀναστέφας εἰς τὸ πίσω, μετέωρον διὰ νεφῶν ἡγάγε; τίς τῶν πρὸς δυνάμειν πεδήσας, ἐξυλοῖσθαι φάσιν καὶ τοῖς ἐναντίοις τῆ φύσει συνεκεράσατο; τίς τὸν ψυχρὸν ἀέρα θερμῆ δυνάμει καταμύξας, τῆς πρὸς ἀλλήλα μάχης αὐτὰ διαμύξας, εἰς φιλίαν κατήλαξε; τίς τὸ ἐπιπᾶν γῆν, πᾶν τῆς διαδοχῆς πρὸς μὴχανισμῶν, εἰς μακρὸν αἰῶνα ζωῆς ἀθανάτου βίω διεξήγαγε; τίς ὡδὲ τὸ ἀρρεν μοσφάσας, τὸ δὴ ἡλυζηματίσας, ἀμφοτέρας εἰς ἀμωσγέντως συναγαγὼν, μίαν γενέσεως ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ζωῶν εἰσεύρατο: τίς τὴν ῥοῶδην καὶ ἀμωσγέντως

τι κινῶ γενέσθω τῆς φθαρτῆς καὶ ἀλογίᾳ με-
 τὰ τῶν ῥοῆς, ζωογόνον ἀπέδειξε, τίς τῶν
 πάντα καὶ μυρία τέτων ἐπέκεινα θαύμα-
 τῶν καὶ ἐπιπέως κρείττονα, εἰς ἐτι καὶ νῦν
 ἐνεργεῖ; τίς ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας καὶ ὥρας τὰς
 τέτων γενέσεις καὶ ὥρας, ἀφανῆ καὶ ἀορα-
 τῶν δυνάμει πατερῶν γέται, ἀλλὰ γὰρ τέ-
 των ἀπάντων ὁ ἀσάδοξοποιὸς τῶν Θεῶν λό-
 γῶν ἀπὸ τοῦ ἀνιδίωκτος ἀποφανθεῖν λόγῶν
 γὰρ ὡς ἀληθῶς Θεῶν παντοδύναμῶν διὰ
 πάντων ἑαυτὸν ἀπλώσας, καὶ ἀνω τε ἄνω ὑ-
 ψῶν, καὶ κάτω πρὸς βάθος ἑαυτὸν ἀσωμά-
 τως ἐκτείνας πλάττει τε καὶ μήκει τῶν παντός,
 πλατείᾳς ὡς πρὸς τῆς χειρὸς ἀεὶ ἀδῶν, σιμῆ-
 γαγετὸ δὲ τὸ πᾶν καὶ σιωπῶν φηγεῖν. ὄργανόν τε
 τῶν παναερόνιον αὐτὸς ἑαυτῶν συμπηξά-
 μῶν τῶν ἀλογον καὶ ἀμορφον καὶ ἀειδέον
 τῶν ζωμάτων ἐσίαν, πανσόφῳ καὶ λογικῇ δυ-
 ναμῆ, δὲ μάλα τοῖς διατόνοις τὰ διεξυγμέ-
 να σιωπῶν ἀνακεῖται. ἡλίον τε αὐτὸν καὶ
 σελῶν καὶ τὰ κατ' ἕρανὸν φωσφόρα λόγοις
 διακυβερόν ἀρήτοις, ἐς τὸ χρησίμων τῶν ὅλων
 ὁδηγεῖ ὁ δὲ αὐτὸς ὁ τῶν Θεῶν λόγῶν καὶ γὰρ
 ἑαυτὸν βαθυῖνας, παυλοδαπῶν γένη ζωῶν, φυ-
 τῶν τε πολύμορφα κάλλιπ σιωπῶν ἑαυτοῦ ἕτος
 αὐτὸς ὁ τῶν Θεῶν λόγῶν καὶ βυθῶν ἀρχὴ θαλάτ-
 τας καταδύς, νηκτῶν ἐπενόσησθε φύσιν. πάλιν
 καὶ τῶν μυρίας καὶ ἀναείθικας ἰδέας καὶ παν-
 τῶν ζωῶν διαφορὰς ἐξέασα μῶν ὁ δὲ αὐ-
 τῶν ἐπὶ καὶ τὰ καὶ γαστρός κυοφορέμῳ, ἐν-
 ὅσον ἐν τῇ φύσει ἐργασθεῖω τελεσιεργῶν
 ζωοπλασεῖ ἐπὶ καὶ τὴν γὰρ ἐσίας ἡν ῥῶσθην
 καὶ βαρεῖαν φύσιν, ἀνω μείεωρον ἀνακεφίσας,
 καπειτα γλυκάνας τῆ μεταβολῆ, μέτρω μῶν
 ἑαυτῶν τῆ γῆ χερόνις ὁ ἀεισμῶν τῶν ἀπ-
 χρεθῆν ἐκτελεῖ εἶθ' οἷα τίς γεωργὸς ἀερισος
 ἀποχετεύσας δὲ μάλα τῶν χώραν, τῆ τε ξη-
 ρῆ τῶν ὑγρῶν συγκερασάμῶν, μεταρρυθ-
 μιζέει παντοίως, τοτὲ μῶν ὡραῖς ἀίδεσι, τῶν ὅ
 ἡμασι παντοίως, τῶν ὅ δ' ἡμαῖς ἡδέϊας, τοτὲ ὅ
 ἡ καρπῶν ἐναλλαθῆσας διαφοραῖς, τοτὲ ὅ
 τῆ τῶν παντοδαπῶν ἀπολαύσεις παρῆχων.
 τί με δὲ τῶν Θεῶν λόγῶν τὰς δυνάμεις ἐπέξί-
 ναι το μᾶν, καὶ ἀδύνατοις ἀπῆχεεῖν. πᾶσαν
 ἡν τῶν δianoian ὑπερνεκῶσης τῆς ἐνεργείας,
 ἄλλοι μὲν ἐν τῶν φύσιν τῶν παντός ὠνομα-
 κῶν, ἄλλοι δὲ τῶν κατ' ὄλα ψυχῶν. ἄλλοι

A nis naturam, ex corruptibili & fluxa ac
 sensus experte, prolificam & animali
 generando idoneam effecit? Quis hæc
 omnia & alia præterea innumerabilia,
 omni stupore atq; admiratione majora,
 etiamnum operatur? Quis singulis die-
 bus & horis, istorum omnium genera-
 tiones & corruptiones occulta quadam
 & invisibili virtute perficit? Harum o-
 mnium rerum auctor jure merito exi-
 stimandus est, admirabilis Dei sermo.
 hic enim revera omnipotēs, per omnia
 sese diffundens, & sursum quidem in
 sublime, deorsū verò in profundum in-
 corporeo quodam modo sese exten-
 dens, longitudinem quoq; ac latitudinē
 universi vastis quasi manibus amplexus,
 totum hunc mundum compegit atque
 cōstrinxit. quem cum velut instrument-
 tum quoddam omnes in se harmonias
 continens, sibi ipse fabricasset, materiā
 corporum quæ per se informis & irratio-
 nalis & sine specie est, ratione ac sapien-
 tia pullare cœpit: disjuncta diatonis cō-
 jungens. Solem quoq; ac Lunam & re-
 liqua cæli luminaria, inexplicabili quadā
 proportione mōderans, ad hujus uni-
 versi dirigit utilitatem. Idem Dei sermo
 seipsum quoq; in terram demittens, va-
 ria animalū genera, & multiplices plan-
 tarum species produxit, & in profundos
 maris recessus penetrans, natantium ge-
 nus commentus est: Ibiq; rursus infini-
 tas & innumerabiles animantium for-
 mas ac varietates effecit. Idem sætus in
 utero conceptos, intus in ipsa nature of-
 ficina perficiens, animat atq; effingit.
 Idem fluxam & gravem humidam sub-
 stantię molem in sublime tollens, ac de-
 inde mutatione quadam dulcem effi-
 ciens, eandem postea moderatē ac pau-
 latim in terram effundit, certisque tem-
 poribus copiosius subministrat. Dein-
 de verò instar periti cujusdam agricolæ,
 eā in varios rivos diductā agros irri-
 gans, & cum arida humo humidam
 commiscens substantiam, terram variis
 modis exornat: nunc florum amcenita-
 te pingens: nunc formarum varietate:
 nunc odorum suavitate: nunc fructuum
 variis generibus vestiens, modò multi-
 plices saporum delicias præbens palato.
 Sed quid ego divini Sermonis potentiā
 exponere præsumo, eaq; facere conor-
 qua fieri non possunt, cum omnis hu-
 mana cogitatio operum illius magnitu-
 dine longē superetur. Hunc alii qui-
 dem naturam universi appellarunt, alii
 animam totius mundi, alii fatum. Alii

CAPUT
XII.

verò ipsum esse summum & ultra omnia positum Deum affirmarunt; inter se longissimè distantia, nescio quomodo confundentes; dum ipsum omnium Rectorem, & supremam atque ingentiam naturam, deorsum in terram dejiciunt, & cum corpore & corruptibili materia colligant, mediúmque inter rationalia & rationis expertia animalia, interque mortales & immortales substantias volutari affirmant. Ita quidem illi. Divinitus autem tradita doctrina, id quod summum omnium bonum & univerforum causa est, ultra omnem comprehensionem positum esse asserit: ac proinde nec verbis & oratione exprimi, nec nomine appellari posse; & cogitationem omnem, nedum vocem excedere. Idem nec loco comprehendi, nec in corporibus, nec in cælo aut aethere aut alia qua parte universi existere: sed profus extra omnia, in arcano quodam intelligentiæ recessu abditum esse. Hunc solum verum Deum agnosci debere sacra docent oracula; qui ab omni corporea substantia segregatus, & ab omni ministerio dispensationis alienus est. Quocirca ex ipso cuncta, non autem per ipsum extitisse dicuntur. Sed ipse quidem velut Imperator, intus in abditis & inaccessis penetralibus, lucem habitans inaccessam, ubique pro suæ voluntatis arbitrio statuit ac præcipit. Ipso enim volente existit quicquid existit; eodémque nolente, non existit. Vult autem quæcumq; sunt bona, quoniam ipse suapte naturâ ipsum est bonum. Dei autem sermo per quem omnia sunt, sursum ex optimo Patre tanquam ex perenni & immenso fonte emanans, instar fluvii profuit; totus ad communem omnium rerum conservationem exundans. Et quemadmodum, ut ex nobis ipsis sumpto utar exemplo, mens quæ in nobis est spiritualis & invisibilis, cujus substantia quæ qualifve sit, nullus unquam cognovit mortalium; tanquam Imperator quidam in secretis regiæ penetralibus residens, sola quæ agenda sunt dispicit: Sermo vero, tanquam unigenitus Filius inexplicabili quodam modo & arcana virtute quæ verbis exprimi non potest, ab ipsa mente generatus, ex abdito ejus sinu velut ex Parente progreditur; primúque paternarum cogitationum nuntius atque interpret factus, palam omnibus annuntiat ea quæ à parente clam & occultè constituta sunt, & ad omnium aures perlatum, consilia Patris sui operibus

A δὲ εἰμαερῶν. οἱ δ' αὐτὸν εἰμαερῶν ἐπέκεινται τῷ ὄλῳ Θεόν, ἐκ οὗδ' ὅπως τὰ πορρωτάτω διαστάτω μνηστῆρες, ἀπεφίνετο. αὐτὸν τοιοῦτον γενόμενον, καὶ τὴν ἀγέννητον καὶ αἰώτατον ἐναντιον, κατὰ βάλοντες ἐπιγῆν. καὶ σωματικὰ ὑλὴ φθαρτῆ συμπλέξαντες. ἀπὸ τῶν τε ζώων καὶ λογικῶν, θνητῶν τε καὶ ἀθανάτων μέσον εἰληθῆς φήσαντες. ἀλλ' οἱ αὐτὰ ταῦτα. Ἡ δ' ἐνδεῶς διδασκαλία, τὴν ἀγαθῶν αἰώτατον αὐτὸ δὴ τὸ πάντων ὅτιον, ἐπέκεινα πάσης κατὰ τὴν φύσιν εἶσαι φησὶν διὸ δὴ ἀρρητὸν καὶ ἀλεκτὸν καὶ ἀνομιμαστὸν καὶ φανῆς ἕ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐνοίας ἀπὸ τῶν ὑπερτέρων εἶναι. ἐκ ἐν τόπῳ ἀεὶ ὑπὸ τῶν ἐν σώμασιν ὄν. ἐκ ἐν ἕρανῶ. ἐκ ἐν αἰσθητοῦ ἐδ' ἐν τῷ μέρει τῶ πάντος. ἀλλὰ πάντων πάντων ἐκτός, ἐν ἀπορρήτῳ βυθῶ γινώσκοντες τεταμιωμένον τῆτον μόνον, ἀλλ' ἴδιον ταῦ θεῖα λόγια εἰδέναι παιδῶν, πάσης χωρὶς μὲν ὁματικῆς ἐσίας. πάσης ἀλλοτρίων ὑπηρετικῆς οἰκονομίας. διὸ δὴ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν, ἕ μὴν καὶ δι' αὐτῶν φύσιν ἀεὶ ἔσται. C ἀλλ' αὐτὸς μὲν οἷα βασιλεὺς, εἰσὼ περὶ ἀρρητοῦ καὶ ἀδύτου καὶ ἀβάτου, φησὶ αὐτὸν ἀπερῶσιτον διὰ πάντος, μόνῳ τῷ θεῷ καὶ ὄντι νάμει νομοθετῆ καὶ διατάκτη καὶ ἐπιτάκτη γὰρ ἐστὶν ὅτι καὶ ἐστὶ καὶ μὴ θέλοντος, εἰ θέλει ἢ ἀγαθὰ πάντα, ὅτι δὴ καὶ αὐτὸν ἔσται τῷ ἑσία τυγχάνει. ὃ δ' ἔσται πατὴρ θεῶν λόγος, αἰώτατος δὲ ἀγαθῶ πατὴρ, ὡς δὲ ἀέναντος καὶ ἀπείρου πηγῆς ἀνομιμαστῶν λόγῶν ἀρρητῶ, ποταμῶ δίκην πρῶσιτω. ἐκ τῶν πλημμυρῶν ἐς τὸ κοινὸν τῆς τῶ πάντων ὁμοτηρίας. ὡς ἢ ἐπὶ τῶ κατ' ἡμᾶς ἀεὶ ἀδύτου τῶ, ὃ μὲν ἀόρατος καὶ ἀφανῆς οἱ ἡμῶν, ὄν ὅς τις ποτε καὶ ὅποιος ὦν τῶ ἑσία ὑπαρῆς, ἐδὲ τῶ πᾶσι ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων βασιλεὺς δ' οἷα ἐν ἀπορρήτῳ εἰσὼ τῶ αὐτῶ ταμείοις ὑπαρῆσαν, μόνῳ τῶ ταμείω κτεία βεβλενύεται. λόγος δ' ἐξ αὐτῶ πᾶσι μονογενῆς, οἷα πατὴρ ἐξ αὐτῶ μὴ γεννητῶν ἀρρητῶ λόγῳ, καὶ διωκτικῶν κατονομάσῳ. ὡς δὴ καὶ πρῶτος τῶν πατρῶων τοῖς πᾶσι καθίσταται νοματῶν ἀρρητῶν εἰς φανερόν τε κρηφεί τα ἐν ἀπορρήτῳ πατρὶ βεβλενύμενα. ἐργοῖς τε ἐπιτάκται βεβλενύμενα κατὰ τῶν ἀπορρητῶν

εἶδ' οἱ μὲν ἐκ τῆς τῆς λόγος μετέλαβον ὠφέ-
 λειας. τὸν δ' ἀφανῆ καὶ ἀόρατον νῦν τὸν δὴ
 τῆς λόγος πατέρα, εἰδὲς πρόποτε εἶδεν ὀφ-
 θαλμοῖς· κατὰ τὰ αὐτὰ δὴ, μᾶλλον ἢ καὶ ἐ-
 πιπενα πάσης εἰκόνου τε καὶ ὡσαυδήματου,
 ὅτε παυδασιλῆως Θεὸς τέλει λόγου, οἷα
 μονογενῆς πατρὸς υἱός, ἐπεροφρομῆσι σωεσῶς
 δυνάμει, εἰδ' ἐκ συλλαβῶν ὀνομάτων τε καὶ
 ὀνομάτων τῆς φύσει κατεσκευασμένον. εἰδ' ὅτι
 οἱ Φωνῆ δι' ἀέρος πληρομήρη σημαίνονμε-
 νον. Θεὸς ἦ τῆς πάντων ζῶν καὶ ἐνεργῆς
 ἰσχυρῶν λόγου, κατ' ἐσῆαν τεύφεσῶς οἷα
 Θεὸς δυνάμει καὶ Θεὸς σοφία, πρόεσι μὲν
 τῆς πατρικῆς θεότητος τε καὶ βασιλείας. ἀ-
 γαθὲ ἡ πατρὸς ἀγαθὸν τυγχάνων γεννη-
 μακωῖς τε ἀπάντων ζωῆς, ἐποχετεύει τὰ
 συμπάντα ζῶν. καὶ λόγος καὶ σοφίας καὶ φω-
 τός, καὶ πάντων ἀγαθῶν ἐκ τῆς οἰκείης πληρώ-
 ματου τοῖς πᾶσι ἑπιλημνά ζῶν, ἀεὶ δὲ εἰς τὰ
 περὶ σελή μόνον ἐξελύτατο, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρ-
 ρω διστάτα κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν, καὶ
 εἰς ἑτέρα τέτων ἐν τοῖς ἐσσι τυγχάνει λήξις.
 οἷς οὐκ πᾶσι, ὄρεσ καὶ χῶρας καὶ νόμους καὶ
 κληῖρας διατάσσεται καὶ τὸ δικαιοτάτον. Ἐξ-
 οὐ βασιλικῆ τὰ πρόσφορα νέμων ἐκάστω καὶ
 χρησῶν καὶ τοῖς μὲν ὑπεροσμίας ἀψίδας.
 τοῖς δ' αὐτὸν ἐργονοῖ οἰκῆν, τοῖς δ' αἰθερίας
 διατεθείας τοῖς ἡ ἀέρα. τοῖς ἡ γῆν ἀφορέ-
 ῖ κακὰ πᾶσι μεθιστῶν ἐνθὲν δε πάλιν ἀλλαχό-
 ρε διακρίνων τε δὲ μάλαι τῆς ἐκάστων βίβας,
 ἡ καὶ τρέπων διατεθείας ἀμειβομένη.
 ὡς τε καὶ τρεφῆς ἡ λογικῶν μόνον, ἀλλὰ
 καὶ ζῶων ἀλόγων ἐπὶ χησῆ τῆς λογικῶν ἐπι-
 μελομένη. καὶ τοῖς μὲν θνητοῖς ἡ περὶ σκαί-
 ρε ζωῆς ἀπλάσσω, τῆς τ' ἀθανάτου μετ' ἐσῆαν
 παρῆτων, πάντα τε αὐτὸς οἷα Θεοῦ λόγου ἐ-
 νεργεῖ, τοῖς πᾶσι ἐπιπαρῶν, καὶ τὰ πάντα λογι-
 κῆ δυνάμει ἐπιπροενομένη. ἀνω τε πρὸς
 τὸν αὐτὸν πατέρα βλέπων, τοῖς ἐκείνη νέυμα-
 σὶν κατὰ, καὶ μετ' αὐτὸν ἀκολούθως, οἷα
 κωῖς ἀπάντων ζωῆς διακυβερεῖ. μεσεύων
 ἀμνηγετη καὶ σωάγων πρὸς τὸν ἀγέννητον τὴν
 γεννητὴν οὐσίαν. δεσμός τις οὗτ' ἀρραγῆς
 Θεοῦ λόγου μέσῃ τυγχάνει, σινδῶν τὰ
 διστάτα, καὶ μὴ μακρὸν ἀποπίπτειν αὐτὰ συγ-
 χρωσῶν οὗτ' ἡ καθόλου πρὸ νοῖα καὶ δεμῶν οὐ-
 κῆ καὶ διορθωτῆς τοῦ παλῆος οὗτ' Θεοῦ δύν-

A
 A ipsis exequitur. Atque hi quidem ex ser-
 mone ipso magnam percipiunt utilita-
 tem: ipsam verò mentem quæ abdita &
 invisibilis est sermonis parens, nemo
 unquam oculis aspexit. Sic planè, aut
 potius præstantiore quodam modo &
 omnis exempli comparisonem longè
 superante, Dei omnium Regis perfectis-
 simus sermo, utpote unicus ejus Filius,
 non ex prolationis vi consistens, nec ex
 syllabis & nominibus ac verbis compo-
 situs: nec voce per aëris percussione
 expressus; sed summi Dei vivus atque
 efficax sermo, ac personaliter subsistens:
 quippe qui Dei virtus sit atque sapien-
 tia, ex Patris divinitate & regno procedit.
 Cùmque boni Patris bonus fetus,
 & communis omnium rerum Conser-
 vator sit, universa permeans irrigat, &
 præ abundantia rationis, sapientiæ, lucis
 & omnium quæ in ipso sunt bonorum,
 sese in omnia diffundens, non vicina
 duntaxat & sibi proxima rigat: verùm
 etiam res longissimè distitas, tam in ter-
 ra quàm in mari, seu quæ alia in rerum
 natura sedes est præter istas. Quibus u-
 niversis terminos, regiones, leges ac
 certas fortes summa cum æquitate con-
 stituit: quæ unicuique congrua sunt, re-
 gali quadam potentia tribuens ac sub-
 ministrans. Et his quidem fornices illos
 qui supra mundum sunt, illis verò cæ-
 lum ipsum, aliis sedes æthereas, aliis
 aërem, terram aliis colendam assignans.
 Ac rursus eos inde in alia transferens lo-
 ca, ac singulorum vitam optimè dijudi-
 cans, moresque ac studia cujusque re-
 munerans. Victum etiam & alimenta
 non modo animalibus ratione præditis,
 sed brutis etiam ad hominum usus pro-
 spicit: his quidem mortalis & caducæ
 vitæ brevem fructum concedens; illis
 verò immortalis vitæ indulgens conforti-
 um. Cuncta denique tanquam Dei
 sermo exsequitur; ipse ubique præsens,
 & rationali virtute universa pervadens.
 Sursum quoque defixis in Patrem suum
 luminibus, ex nutu imperioque ejus in-
 feriora cuncta & post se ipsum orta, ut-
 pote communis omnium Servator moderatur;
 medius quodammodo inter utra-
 que existens, & substantiam quæ ortum
 habet, cum ingenito Patre conjungens,
 Est quippe Dei sermo quasi firmissimū
 quoddam vinculum, quò distita inter se
 colligantur, nec longius sinuntur absce-
 dere. Hic est Providentia quæ universa
 reguntur: hic est qui omnia curat & cõ-
 ponit ac corrigit, Hic Dei virtus est at-

In. 1.

que sapientia. Hic deniq; est unigenitus fermo, Deus e: Deo genitus. Nam, ut facta Theologorum docent pagina; In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Hic est communis omnium agricola, cujus ope cuncta germinant ac pubescunt, ipsius imbribus assidue irrigata, novoq; indies vigore & venustâ amoenitate decorata. Hic ergo habenas universi manu sua retinens, recto cursu cuncta dirigit, & vastam illam totius mundi navem paterno gubernat arbitrio. Hujusmodi præstantissimum Artificem, unigenitum scilicet Filium, cum is qui super omnia est Deus, tanquam optimus Pater optimum factum ex se genuisset, eum huic mundo quasi summum bonum donavit, illumq; corporibus inanimatis tanquam animam infundens, & ratione destitutis sermonem suum ac rationem immiscens, in formam materiam & animæ, speciei ac figura omnis expertem, divina sermonis sui virtute illustravit & animavit. Quem quidem nos & agnoscere & contemplari debemus, in materia quidem & corporum elementis ubique præsentem, & cuncta animalia generantem, eundemque lumen, & inexplicabilis luminis intellectualem foetum. Qui substantiâ quidem unus est, utpote ex uno editus Patre: multas tamen in se virtutes continet ac facultates. Neq; enim ex eo quod multæ sint mundi partes, existimare debemus multas esse potestates: neq; eò quod multa sunt condita, plures quoque Deos statuere oportet. Superstitiosi quidem illi multorû Deorum cultores, utpote simplices & imperiti, gravissimo errore aberrarunt, dum mundi quasdam partes inter Deos referunt, & mundum qui unus est, in plures partiuntur. Eodè planè modo ac si quis oculos hominis seorsû sumptos, hominem ipsum esse diceret: aures quoq; aliû hominem, caput etiam & collû, pectus itè & humeros, pedes & manus ac reliqua membra minutatim dividens, ipsas denique sensuum facultates mente dispartiens, multos homines esse affirmaret eum qui reverà unus est. Qui profecto amentia suam prudentib; viris ridendâ propinaret. Hujusmodi omnino sût, qui ex unius mundi partibus innumera-biles Deos constituerunt: aut qui ipsum mundum, qui & ortus est & ex pluribus constat partibus, Deum esse existimant: nec intelligunt fieri nullo modo posse,

Α ναμις καὶ Θεὸς σοφία. ἔτι ὁ μονογενὴς Θεὸς ἐν Θεῷ γεγεννημῆς ὁ λόγος. διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ὡς ὁ λόγος. καὶ ὁ λόγος ὡς πρὸς τὸν Θεόν. Θεὸς ὡς ὁ λόγος. πάντα δι' αὐτῆς ἐγένετο. καὶ χωρὶς αὐτῆς ἐγένετο ἑδὲ ἐν ὃ γέγονε. ἔπειτα καὶ ἀδελφῶν ἱερῶν διδάσκασι φωνῶν. ἔτι ὁ πᾶσι νόσ ἀπάντων φυταργός, δι' ὃν ἡ τῆς οὐρανῆς φύει καὶ θάλλει. ὁ μὲν ἡμᾶσι τοῖς ἐξ αὐτοῦ πάντος ἀεδομῆν. νεαράν τε αἰετῶν ἀετοῦ καὶ τῶν ὄρεων ἀεμαλλῆν τε πάντος παρομοιωμῆν. ὃ τῆς λυγίων ἐπειλημῆς, εὐδαιμονοῦσαι πατερικῶν νεύματι, τὸ μέγα τὸ σῶμα πάντῳ κόσμῳ πηδάλισχῶν σκαφῶν. τὸ ἔτον καλλιτέχνῳ ἵον μοιογενῆ ὃ τῆς ἐπέκενα Θεός, οἷα πατρὸς ἀγαθῶν διαπραγμάσας καεπὸν, τῷ δὲ τῷ κόσμῳ μέγιστον ἀγαθὸν ἐδωκεν. ἀτε ψυχῶν ἀνθρώπων σωματικῶν τῶν σωματικῶν ἀλόγῳ φύσει τὸν αὐτὸν λόγον ἐμβαλόν. καὶ τῶν ἀμορφῶν καὶ ἀνεύροισιν ψυχῶν τε ἐσχηματίσιν ἐστίαν, ἑταῖρα δὲ μετὰ λόγῳ φωτίσας τε ἐψυχώσας ὅτι οὐκ ἔγνωμεν τε ἡσκεπῆον, ἐν ἴσχυρι καὶ σωματικῶν σοικείσιν δια παλῶν ἐπιχειρήσας καὶ τὰ πάντα ζωογονεῖν. τὸν αὐτὸν δὲ Θεὸν καὶ γέννημα νεορον ὄρωτος ἀλκτεκμηνα μὲν τῶν ἐστίαν, ὡς ἀν' ἐξ ἐνός ὄντα πατρὸς, πάλῶν ἵστας ἐν αὐτῷ κεκτημῆρον δυνάμεις. ἐξ ἑπειδὴ πολλὰ μέρη κόσμου, δια τῶν πολλὰς δυνάμεις ἡγητέον. ἐδ' ἐπει πάλῶν τὰ πεπονημένα, ταῦτη καὶ Θεὸς ὁ Θεὸς ἀπερσῆκει πλείους δυνῶν ἢ οἷα νηπιοντες ἀρχάς, πολυθέων ἀδελφῶν παῖδες πάλῶν ἐπὶ νήθησαν, τὰ μέρη τε πάντος θεοποιήσας καὶ τὸν ἕνα κόσμον εἰς πολλὰ διελόντες καὶ ἀνθρώπων σωματικῶν ἐνός, διαπαλέων διδύως ὀφθαλμῶν, ἀνθρώπων ἐναυδῶν τε γας. καὶ ὡτα πάλῶν, ἄλλον ἀνθρώπων καὶ ὀφθαλμῶν ὁμοίως, ἀνθρώπων τε καὶ σῶμα καὶ ὀφθαλμῶν πόδας τε καὶ χεῖρας, καὶ τὰ λοιπὰ καὶ ἀμαμασίσας μέλην, ἵσας τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεις καταδιελὼν τῶν λόγῳ, παμπόλλους ἡγεῖν ἐναυδῶν τὸν ἕνα. πλείον ἐδ' ἐν ἡ μωρε γέλωτα, ὡς αὐτοῖς ἐμφερῶν ὀφθαλμῶν τοῖς τῶ ἀνείη καὶ ὁ μὲν εἰς ταῦτα Θεὸς ἐξ ἑνός κόσμου τῶν μερῶν ὕφισαμεν, ἡ αὐτὸν Θεὸν ἵον γενήσον τετονὸν κόσμον πολλῶν

μερῶν ὑφεσῶτα νομίζων. καὶ ἐκ εἰδῶς ὅτι θεία
 φύσις, ἐκ ἂν ποτε ἐκ μερῶν συσταῖ εἰδῆ σῶ-
 ζεται. γίνοιτο. καὶ ἕτερος δέοιτο ἂν τῶ σῶθῃ-
 σαι. ἀντὶ τῆς ἐξ ἂν πολυμερῆς ἔσα, ὑπάρ-
 χου ἂν θεία πῶς γὰρ ἔξ ἀνομοίων διαφορῶν,
 χερῶν τε καὶ ἀμεινόνων ὑφεσῶσα ἀπλή δὲ
 καὶ ἀμερῆς καὶ ἀσώζεται. ἔσα, πάσης ἐπέ-
 κεινα τυγχάνει τῆς ὀρωμῆς τῶ κόσμου δια-
 τάξεως. διὸ δὴ τῆς ἀληθείας ὁ κήρυξ, ὡδὲ πη-
 λέγων διαρρήδην κέκεραγε Θεὸν μὴ λόγῳ ὁ
 παρὰ πάντων, μόνῳ ἂν εἴη λογικῶν πάντων
 ζωτῆς. Θεὸς ὁ ἐπέκεινα λόγου γενεσιδερχης,
 μόνῳ ἀπάντων ἀντιῳ ὦν, ἀπὸ μὴ οὐα μο-
 νογενῆς, κυρίως ἂν λεχθῆι τῶ λόγῳ πατρὸς.
 αὐτὸς δ' αἰώτερον αἰτίον ἐκ ἐπιγνώσεως διὸ
 δὴ καὶ μόνῳ Θεὸς αὐτὸς. μονογενῆς δ' ἔξ ἀπὸ
 πατρὸς ὁ τῶ ὅλων ζωτῆρ, Θεὸς λόγῳ εἰς, ὁ
 διαπάντων ὡς μὴ ἐν ὁ αἰδιτητῶ κόσμος, οὐα-
 λης πολύχορδος λύρα ἔξ ἀνομοίων σῶσεσῶσα
 χορδῶν ὀξειῶν τε καὶ βασιῶν, τῶ τε ἀειμένων,
 καὶ ἐπιτεταμμένων καὶ μέσων. δι' ἡμεροσμένων
 ἀπασῶν τέχνη τῆ μουσικῆ. κατὰ ταῦτα δὴ καὶ
 ὁδὲ πολυμερῆς ὦν καὶ πολυσύνδετος, ψυχρᾶς
 ὁμῆς ἔναντίας ταύτης θερμῆς, ὑγρᾶς τε καὶ
 ἀνὸ πάλιν ἔναντίας ταύτης ξηρᾶς ἔσας, εἰς
 μίαν συνελθὼν ἀρμονίαν, ὄργανον ἂν εἴη μέγα
 μέγα Θεὸς δημιουργημάτων λόγῳ δ' ὁ θεὸς
 ἐκ τῶ ἐκ μερῶν σῶσεσῶς, ἐξ ἔξ ἐναντίον συλ-
 κείμῳ, ἀμερῆς αὐτὸς ὦν καὶ ἀσώζητος, ἐν καὶ
 σοφῶς τὸ πᾶν ἀνακρέεται τῶ ἀπὸ πατρὸς καὶ
 βασιλεῖ τῶ ὅλων, τῶ ὀφειλομένῳ καὶ ἀπὸ
 πρῆπσαν λαοδιδῆς μελωδιαν ὡς ὑφ' ἐνὶ σῶ-
 ματι, μέλη μὲν ἔμερη, ἀλλάχνα τε ἔγκα-
 τα σῶνῃκαται μυσία. ψυχὴ δ' ἀφανῆς ἠπλω-
 ταί δι' ὅλων μία, καὶ νῆς ἀμερῆς καὶ ἀσώματος
 εἰς ἔτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶ δέ, ἐν μὲν πολλῶν με-
 ρῶν, κόσμῳ σῶσεσῶς εἰς. λόγῳ δὲ ὡσαύ-
 τως Θεὸς πολυδύαμῳ καὶ παντοδύα-
 μῳ εἰς, δια πάντων ἡκῶν καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπλα-
 νῶς ἐφῆπλωμένῳ, πάντων ἂν εἴη τῶ ἐν αὐτοῖς
 αἴλιος, ἐχ ὄρας ὀφθαλμοῖσιν ὅσον παντὶ κόσ-
 μῳ. ὡς ἔρανός εἰς, μυσίας ἀπειλαμβάνει ἀμ-
 φιπτετον χορδαίας ἀσῶν ἀπειπολῆσας πάλιν
 ἡλῶ εἰς, ἀλλῆς πλείους, καὶ τὰς ἀπάντων

A ut divina natura ex multis partibus con-
 flata sit. Nam si concreta esset atq; com-
 posita, altero opus haberet ut compo-
 neretur; nec omnino divina esse posset,
 quæ ex multis partibus constaret. Quo-
 modo enim divina esse posset, cum ex
 diversis ac dissimilibus, & ex deteriori-
 bus simul ac præstantioribus compone-
 retur. Est autem Dei natura simplex
 profus, & indivisibilis atque incompo-
 sita; & ultra omnem quæ oculis cernitur
 mundi constitutionem posita. Quocir-
 ca ille veritatis præco, contenta voce
 clamans sic ferè ait: Dei quidem sermo
 qui ante omnia existit; solus est omniū
 rationalium Servator. Deus verò qui
 supra omnia est, Principium & Auctor
 generationis; cum solus sit omniū causa,
 Verbi quidem sui utpote unigeniti Pa-
 ter propriè dicitur: ipse verò superiore
 causam nullā agnoscit. Ipse igitur unus
 est Deus: Unigenitus autem ex eo pro-
 cedit, Dei sermo unus, per cuncta per-
 manans & omnium conservator. Ac scē-
 fibilis quidem hic mundus, non secus ac
 lyra quedā ex multis ac dissimilibus con-
 stans chordis, quarū aliæ acute, aliæ gra-
 ves sunt; aliæ remissæ, intense aliæ; quedā
 inter has mediæ; omnes verò probè apta-
 tæ ex artis mûsicæ præceptis: sic etiam
 C ipse ex multis partibus compositus, ex
 frigidâ scilicet & huic contrariâ calidâ;
 item ex humidâ, eiq; cōtrariâ siccâ sub-
 stantiâ; unamq; ex his omnibus harmo-
 niam efficiens, magnum Dei magni in-
 strumentum opusque meritò dici pot-
 est. Divinus autem sermo, qui neque ex
 partibus constat, neque ex contrariis
 compositus est, sed simplex atq; indivi-
 sibilis, peritè ac modulatè pulsat hoc u-
 niversum, Patriq; suo, summo omnium
 Moderatori debitum, ac sibi ipsi conve-
 nientem edit concentum. Et quemad-
 modum in uno corpore, partes quidem
 ac membra, viscera quoque & intestina
 D quàm plurima, simul compaginata sunt,
 unus autem animus per cuncta diffun-
 ditur: & mens indivisibilis atque incor-
 poreâ una est: sic in hoc universo, mun-
 dus quidem ipse ex multis partibus in
 unum conflatus est: divinus autem ser-
 mo multa vi pollens & omnipotens,
 itidem unus: per universa permanans,
 & absque vago errore per omnia diffu-
 sus, omnium quæ in ipsis sunt causâ
 est. Annon oculis tuis vides univer-
 sum hunc mundum? qualiter unicum
 celum innumerabiles astrorum choros circa ipsum discursantes complectitur. Qua-
 liter etiam unicus Sol plures alios siderum choros ductat, & lucis suæ præstantiâ alio-

rum omnium splendorem occultat. Sic cum unus sit Pater, unum quoque ejus fermonem, utpote optimi Patris optimum factum esse oportet. Quod si quis conqueratur eo quod plures non sint, idem etiam quod non plures sint Soles, plures Lunæ, plures mundi, & alia sexcenta conqueri poterit; instar infanti cujusdam ea convellere aggrediens, quæ sunt optimè ac prudentissimè à naturâ constituta. Enimvero ut in visibilibus rebus Sol unus mundum sensibus subiectum illuminat: sic in rebus quæ intelligentia percipiuntur, unus Dei sermo omnipotens, invisibili quadam nobiscum occulta ratione, universa collustrat. Quippe etiam in homine unus animus & una ratiocinandi facultas, multarum simul rerum Artifex est: siquidem & agrum colere; & navem ædificare eandemque regere; & domum extruere idem animus plurimarum rerum peritia instructus aggreditur. Una quoque in homine mens ac ratio, plures disciplinas complectitur. Etenim una eademque mens Geometriam & Astronomiam callet; & Grammaticam ac Rhetoricam, & Medicinæ præcepta tradit; nec solum liberalium disciplinarum, sed & artium quæ in manuum opere versantur, magistra est. Nec tamen ideo plures esse uno in corpore animos, ullus unquam existimavit; nec plures in eodem homine substantias, ob multarum simul disciplinarum peritiam miratus est. Ponamus aliquem repertâ luti massâ penitus informi, ex ea deinde manibus emollitâ animalis speciem efformasse; & caput quidem hac figura, manus & pedes aliâ; aliâ oculos, genas, aures item, os & nares, pectus & humeros figulino opere expressisse. Quamvis plures in uno corpore figuræ, partes ac membra efficta sunt, non ideo tamen totidem artifices operis existisse putandum est: sed unum totius operis Artificem agnoscere ac laudare debemus, qui unius rationis & unius facultatis ope, totum opus molitus sit. Idem quoque de hoc universo mundo sentiendum est, qui cum unus sit, ex pluribus tamen partibus constat. Nec plures opifices potestates ideo ponere, nec plures Deos nominare debemus: sed unam veri Dei potestatem atque sapientiam, omnium solertia omnibusque harmoniæ numeris instructam, divinitatis vocabulo afficere: quippe qui una & singulari vi atque virtute per omnia commect, & per universum mundum perva-

A ὑπερβολῆ φωτὸς καλύπτει μαρμαρυγὰς ἐπι
δῆτα ἐνὸς ὄντος πατρὸς, καὶ τὸν τέτατον λόγον
καὶ ἀγαθὸν ἀγαθὸν πατρὸς εἶναι. εἰ δ' ὅτι καὶ
καὶ πλείους ἐπιμέμψετό τις, ὡρατὸν τούτου
ὄτι μὴ καὶ ἡλίους σιωίση πλείους, καὶ σελήνας
καὶ κόσμους, καὶ μυρία ἄλλα αἰτιάσθαι. μαρ-
μυρὸν τρέποντα ὁρᾷ καὶ εὐεχοντα τῆς φύσεως
διασρέφειν ἐπιχειροῦντος. ἀλλ' ὡς ὁ ἴσως
τοῖς ἡλίους εἰς τὸν αἰὸν ἡλὸν ἀπαντα καὶ ἀλλο-
πει κόσμον, ἔτω δὴ καὶ ἐν νοητοῖς, ἀφανῶς καὶ
B καὶ ἀορατῶς εἰς ὃ τὸ θεῶν λόγος παντοδύνα-
μος, τὰ σύμπαντα καὶ ἀναγκαῖα ἐπέκει καὶ ἐπι-
τρέπω μία ψυχὴ καὶ μία λογικὴ δύναμις,
πλείων ὁμῶς γενοῖτ' ἀνδρῶν ἐργῶν. εἰ καὶ γε-
ωργεῖν ἢ αὐτῆ, καὶ ναυπηγεῖν, καὶ κτίσειν, καὶ
οἰκοδομεῖν πολλὰ μαρτυροῦσα ἐπιείκωντο καὶ ἐ-
νῆς ἐν ἀνθρώπων καὶ λογισμῶν, δεῖξαι ἂν πε-
τε μυρίας ἐπιείκων. γεωμετρῆσθαι τε ὁ αὐτῶν
καὶ ἀερονομῆσθαι, καὶ λόγους γεωμετρῆσθαι καὶ
ρητορικῆς ὡς ἀδόσθαι καὶ ἰατρικῆς. ἐν τε μα-
θηματικῆ καὶ τοῖς κατὰ χεῖρα ὡς ἴσως ἴσως, καὶ
ἐπὶ γε ἔδεις πῶποτε πλείους ἐν ἐν σώματι
C ψυχῆς ἠγήσατο εἶναι, ἐδὲ πολλὰς ἐπιείκων
σεῖας ἐν ἀνθρώπων ἕσας, διὰ τὴν τῆς πολ-
λῶν μαθημάτων ὑποδοχῆν. εἰ δ' ἡ ἀνομο-
φον ὑλῶν πληθύνει ἐν ἐν. καὶ περὶ χεῖρας
παλῶνας, ἐπιείκων ζώων μορφῶν, ἀλλοῦ μὲν
χρηματικῆ φωνῆ. χεῖρας δ' ἡ καὶ πόδας ἐπι-
ερω καὶ ὀφθαλμῶν πάλιν ἄλλοι καὶ παρῆται
σαύτως. ὡτὰ τε καὶ σῶμα καὶ ῥίνας, εἰς ἕνα
καὶ ὁμῶς ὑποπυρσάμην τε καὶ τῆς πᾶσι
κῆ. ἀλλ' ἐκ ἐπειδὴ πολλὰ χεῖματα καὶ μέρη
καὶ μέλη φ' ἐνὶ σώματι δεδμησθησθαι, το-
D σέτες χεῖρας καὶ τῶν ποταπῶν ἠγεῖσθαι. ἀλλ' εἰ
μὲν ὄντα τὸν τέπαντος ἀφροῦς τεχνίτων εἰδ-
ναί, ἐπανεῖν δ' ἀναγκαῖον, τὸν ἐνὶ λογισμῶν
μῆ δύναμις, τὸ πᾶν τεκτονῆσθαι. ἔτω δὴ
καὶ ἐπιείκων τε σύμπαντος κόσμου. ἐνὸς μὲν
ὄντος, ἐκ μερῶν δὲ πλείων ὑφῆσθαι. καὶ
πολλὰς χεῖρας ὑποτίθεσθαι δημιουργικῆς δυνά-
μεις, ἐδὲ πολλὰς ὀνομάζειν τῶν. μίαν δ' ἐπι-
λογεῖν τὴν πάνσοφον καὶ παναρεμόνιον, τὴν
ὡς ἀληθῶς Θεῶν δύναμις καὶ Θεῶν σοφία
μῆ δύναμις καὶ ἀρετὴ μῆ διὰ πάντων κεί-
σαν, καὶ διὰ παντὸς τῶν κόσμων χεῖρας
καὶ τὰ πάντα ὑφῆσθαι ἀμύλων τε καὶ ζωῶν

καθ' ὅσον τε τοῖς πᾶσι καὶ τοῖς κτ' μέγεθ' ὁ σώ-
 μασι τε καὶ σοιχείοις, ποικιλῶν τῶν δὲ αὐτῆς
 χροσγῶν ποικιλῶν ἔτος καὶ φωτὸς ἡλίου
 μια καὶ ἡ αὐτῆ παροσβολῆ, ὁ μὲ καὶ κτ' τοαυτὸ
 καθ' ὅσον γὰρ εἰ μὴ ἀέρας. Φοτίζει ὁ φθάλμας.
 ἀφ' ὧν ὁ θερμαίνει, πιαίνει τε γλῶ καὶ αἰθερ
 φυτὰ χρόνον ὑφίστησιν. ἀστρον ἡγεῖται. ἔρανον
 ἀποσπλά. κόσμον φαιδρύνει. Θεὸς δὲ δύναμιν
 ἐναρτῆ τῶ παντί σωῖσιν. Ταῦτά τε πάν-
 τα μιᾷ ῥοπῆ φύσεως σωτελεῖ καὶ πυρὸς μὲν
 οὐσιν ὡσαύτως. χρυσὸν μὲν καθ' αἶρει, μόλις
 δὸν ὁ τήκει. καὶ κηρὸν μὲν λυεῖ. πληρὸν ὁ ξη-
 ραίνει. ὑλῶν τε φρύγ. μιᾷ τῆ καυστικῆ δυ-
 ναμῆ, τὸσαῦτα κατεργαζομένη. Ταῦτη τοι
 καὶ ὁ παμθεσπεύς τῶ Θεὸς λόγος, ὁ διὰ
 πάντων ἡκων, ἐν πᾶσι τῶν καὶ πάντα ἔπιπο-
 ρδοῦν μὲν ἔρανια τε καὶ ἔπιγεια. τῶ ἀφανῆ
 καὶ τῶ ὁρατῶν διακλυθερῶν, ἡλίον τε αὐτὸν, ἔ-
 ρανον καὶ τὸν σύμπαντα κόσμον, ἀρρήτοις δυ-
 ναμῆσιν ἡνιοχεῖ. δραστικῆ δυνάμῆ τοῖς πᾶσιν
 ἔπιπαρῶν, καὶ διὰ πάντων χωρῶν εἴτι αὐτῶ
 μὲν ἡλίω καὶ σελῶν καὶ ἀστροῖς, ἔξ οἰκείας
 πηγῆς ἀέναον φῶς ἐπομδεῖ. ἔρανον ὁ οἰκεία
 μεγέθεις πρὸσφυσάτην εἰκόνα ὑποσῆσάμε-
 νος αἰῶνα διακροτῆ τῶ δ' ἐπέκεινα ἔρα-
 νῆ καὶ κόσμους δυνάμεις ἀγγελῶν καὶ πνυμῶν,
 κηρῶν τε καὶ λογικῶν ἔσιων, ζωῆς ὁ μὲ καὶ φω-
 τὸς καὶ σοφίας καὶ πάσης ἀρετῆς, καλῶ τε καὶ
 ἀμαθ' ἔπαντος, ἐκ τῆ ὡσαῦτα αὐτῶ θησαυρῶν
 ἐπιπλησῖ. μιᾷ δὲ καὶ τῆ αὐτῆ θημισεργῶ
 τῆχη, καὶ σοιχείοις ἔσιας ἔποτε διαλμπα-
 κῆ παρῆχων, καὶ τοῖς σώμασι μίξεις καὶ κη-
 σεις καὶ ἡδῆ καὶ μορφῶς καὶ χημάτα, ποιότητάς
 τε μωείας, ἐν τῶ ζωῆ καὶ φυτοῖς καὶ ψυχαῖς
 λογικαῖς τε καὶ ἀλόγοις, ἄλλοτε ἄλλως κατα-
 ποικιλῶν, καὶ πᾶσιν ὁ μὲ τὰ πάντα μιᾷ δυ-
 ναμῆ ἔπιπροσγῶν. διαρρήδῶν τε ἐπιδεῖκνυς,
 ἐκ ἑπῆ χορδῶν λυεῖται, ἐν ὁ κόσμον πολυα-
 μονιον, ἐν ὁσ λόγος κοσμοποιεῖ ἔραγον. Λέγων μὲν
 δὴ τὰ ἔξῆς καὶ διασαφῶν τῶν αἰτίαν, δι
 ἡ ὁ τὸσ ἔτ' τῶ Θεὸς λόγος τῆν εἰς ἀνθρώπους
 καθ' ὅσον ἐποιεῖτο τῶτον δὴ τὸν ἔρανον καὶ γῆς
 ἐπιπαρῆντα τῶ Θεὸς λόγον, τὸν δὲ αὐτῆς οἶα
 πηγῆς τῆς ἀνωτάτω πατερικῆς θεότητος γε-
 γεννημῶν, καὶ τῶ δὲ μὲν αἰετῶ κόσμῶ πα-
 ρόντα καὶ σωόντα. τῆς δὲ αὐτῶ παροσβολῆς καὶ
 τῆς εἰς ἀνθρώπους κηδεμονίας ἐναρτῆ παρῆχο-

A dat, cunctaq; constituat atq; vivificet; universis deniq; ac singulis corporibus & elementis, varia munera ac beneficia ex se ipsa suppeditet. Sic etiam una eademq; Solatis lucis impressio, simul eodemq; momento, aërem illustrat; oculos illuminat, tactum calefacit, terram fecundat, & plantis incrementum tribuit: tempus præterea constituit; regit ac ducit sidera; cælum circumit, Deique potentiam universis ob oculos proponit: atque hæc omnia una vi naturæ suæ perficit. Ignis quoq; natura, aurum quidem purgat, plumbum verò liquefacit: & ceram quidem dissolvit, lutum verò exsiccat, & ligna comburit; unâ incendiariâ vi tot tantâsq; res perpetrante. Eodem modo divinus sermo summus omnium Moderator, per omnia permeans, & in omnibus existens, & per cuncta caelestia simul ac terrena discurrens: & tam invisibilia quàm visibilia gubernans, Solem ipsum, cælumque ac mundum inexplicabili quadam potentia regit; virtutis suæ efficaciam ubique præfens, & per universa pervadens. Ac Soli quidem ipsi & Lunæ ac reliquis sideribus, ex lucis suæ fonte perenne lumen effundit. Cælum verò quod velut præstantissimam quandam magnitudinis suæ imaginem effinxit, perpetuò moderatur. Eas autem potestates quæ ultra cælum ac mundum ipsum positæ sunt, Angelos scilicet ac spiritus & intellectuales rationalesq; substantias, vita simul & lumine, sapientia omniq; virtute, & pulcritudine ac bonitate ex thesauris suis depromptâ locupletat. Denique una eademque opifex facultate, & substantiam elementis suppeditare non cessat, & corporibus mixtiones ac temperamenta, species, formas, figuras & qualitates innumerabiles tam in plantis quàm in animalibus; tam in rationalibus quàm in brutis, singula admirabili varietate distinguens, & una eademq; virtute omnia omnibus affatim subministrans: & cunctis palam faciens, non seipsum aut plurimum etiam chordarum lyram, sed unum hunc mundum tot in se harmonias continentem, unius Conditoris sermonis opus esse. Nunc verò CAPUT XIII. quam ob causam tantus hic Dei sermo in terras descenderit, exponere aggrediamur. Homines stulti ac vecordes, cum hunc Dei sermonem cæli ac terrarum Præsidem, qui ex Patris divinitate tanquã ex fonte quodam editus, semper huic mundo præfens adest, suæque pro-

videntia & erga homines benevolentie certissima præbet indicia, minimè intellexissent: Soli ac Lunæ, cæloque ipsi ac sideribus venerandum Dei nomen tribuere non dubitarunt. Ne his contenti, terrenam quoque naturam, fructusq; è terra editos, & cujusque modi corporum alimenta, Deos fecerunt: Cereris; Proserpinæ; Bacchi & aliorum hujusmodi Numinum simulacra sibi fingentes. Sed neque hic sistentes gradum, suatum quoque mentium cogitationes, & earum interpretem orationem, Deos appellare non veriti, ipsam quidem mentem Minervam; orationem verò Mercurium; & animi facultates quibus disciplinæ percipiuntur, monetam & Mufas cognominarunt. Neque his adhuc contenti, sed præ nimia impietate deliramenta sua quotidie novis accessionibus cumulantes; animorum suorum perturbationes, quas odio prosequi & temperantiæ præceptis comprimere debuerant, consecraverunt. Ipsamque animi sui cupiditatem, & flagitiosum atq; intemperantem morbum, ipsaque ad eò corporis membra quæ ad oblectamentum impellunt, ipsam deniq; in turpes voluptates effusam intemperantiam, Cupidinem, Priapum ac Venerem nuncuparunt. Sed neque hic substituerunt: verum ad corporum ortus & ad mortalem hanc in terris vitam depressi, homines morti obnoxios in Deorum numerum retulerunt; & post naturalem cunctiq; hominibus præscriptum vitæ finem, Deos & Heroas appellarunt; divinam immortalemq; naturam, circumtullos & sepulcra obvagari existimantes. Neq; verò hic hæsit eorum amentia, sed varia brutorum animantium genera, & ex serpentibus eos qui maximè noxii essent, augusto divinitatis nomine honorarunt. Et ulterius progressi, excisis arboribus & saxi, terræ quoque, aris ac ferri aliisque; effossis metallis, feminarum & virorum effigies, ferarumq; ac serpentum species expresserunt, cultumq; posthac iis exhibuerunt. Nec tamen finem hæc fecerunt amentia; sed malignis dæmonibus qui intra simulacra abditis delitescebant, & qui in obscuris recessibus infederant, quiq; libamentis & hostiarum nidoribus inhiabant, Deorum nomen indiderunt. Nec his contenti, dæmones illos & invisibiles potestates quæ per aërem circumferuntur, quibusdam veterum artium ligamentis, & sceleratis ac nefariis carmi-

νων τὰ γνωρίσματα. ἀνθρώπων ἀφ' ἑαυτοῦ γένεσιν μὴ συλλογισάμενον, ἡλίω καὶ σελήνῃ αὐτῶν ἕραν ἢ ἀστέροις, τὴν σεβασμίον ἀνθρώπων ἀπορηγορίαν καὶ ἐδὲ μέχρι τέτων ἔστησαν. ἀλλὰ καὶ τὴν γεώδη φύσιν καὶ τὴν ἀπογόνους καὶ πύξ, τρυφάσ τε ζωμάτων παντοίας, ἐπέστησαν. δῆμιπταν, καὶ κόρη καὶ δίωνσον, ἐπέστησαν. φάτετων ἕτερα εἰδωλοποιήσαντες: καὶ ἐδὲ μέχρι τέτων ἔστησαν. ἀλλὰ καὶ τῆς σφῶν αἰσθητικῶν διανοίας τὴν λογισμὸν, καὶ αὐτὸν δὴ τῶν τέτων ἐρμηνέα λόγον, Θεὸς ἀνεπίειν ἐκαστὴν κησαν. ἀθηνῶν μὲν τὴν διάνοιαν. τὸν δὲ ἐργον ἐρμηνῆ ἐπονομάσαντες. καὶ ἰδὲ τῆς θεῶν θεμάτων ἐπιβολῆς διωάμεις, μητιστικῶν καὶ μύσας ἀνεπίοντες: καὶ ἐδὲ μέχρι τέτων ἔστησαν. Ἐπι μείζον ὅτι αὐξόντες ἀποπίας τῆς βολῆς δυσεθείας, τὰ οἰκία πάθη, ἀδὴ ἐχθρὸν διποτέρεως καὶ λόγῳ σώφρων, θεοπροπίαν οἱ δὲ ἐπέωσαν. αὐτῶν τε τῶν σφῶν ὁπίστω καὶ τῶν ἐμπαθῆ καὶ ἀκόλασον τῆς νόσον, τὰ τε ὄλα πρὸς ἀγχεργίαν μέχρι μέλη τε σώματι, Ἐπι τῆ τῆς ἀγχεργίαν πόνων ἀκρατεία ἔρωτα καὶ πῆσιπον καὶ ἀφροδίτῳ καὶ ἀλλὰ τὰ συνηθῆ τέτοις ἀνεπίοντες: καὶ ἐδὲ μέχρι τέτων ἔστησαν. ἀλλὰ γὰρ αὐτῶν ζωμάτων γενέσεις καὶ τὸν κάτω θῆται καὶ καταπεσόντες, ἀνθρώπους θῆται οὐκ ἐπέωσαν, καὶ μὲν τὸν κοινὸν θάνατον ἦρας καὶ θεῶν ἐπεφῆμισαν. ἀμφὶ μνήματα καὶ τάφους, τῶν ἀθάνατον καὶ θείαν ἐσίαν ἀποπίας ἡλίος καὶ καὶ ἐδὲ μέχρι τέτων ἔστησαν. ἀλλὰ καὶ ζῶων ἀλόγων παντοία γένη, ἐπεπῆσι τὰ βλαπτικώτατα, τῆ σεβασμίῳ ἀπορηγορίῳ τετμηκασί καὶ ἐδὲ μέχρι τέτων ἔστησαν. ἀλλὰ καὶ δρυὸς καὶ ἀκόφαντες, καὶ πέτρας οὐκ ἐπίμοντες, γῆς τε μέταλλα καὶ χαλκὸν καὶ σιδήρον καὶ τῆς ἀλλης ὕλης διεσθυσάμενοι, ἐπεπῆσι τῶν τύπων καὶ ἀρρένων ἀνδρῶν ζῆματι καὶ εἰωνῶν τε μορφῶν καὶ ἐπεπῆσι ἀνεπίοντες. καὶ πῆσι τέτοις τιμῶν περὶ θεῶν καὶ ἐδὲ μέχρι τέτων ἔστησαν. ἀλλὰ ἵσοις ἐμφαντικῶν σι τοῖς ξοάνοις, σκολίσι τε μυχοῖς ἐγχεργίαν δύκασί δαίμοσι πονηροῖς, ἀμφὶ τῶν τοῖς τοῖς τοῖς καὶ κίνας λιχνύσσι, τῶν αὐτῶν τῶν Θεῶν ἀνέθῆκαν ἐπιγορίαν καὶ ἐδὲ μέχρι τέτων ἔστησαν. ἀλλὰ καὶ αὐτῶν καὶ δεσμοῖς ἴσιν ἀπειρηκῆς ἰσπείας, ἀνθρώπων

τε καὶ ἐπανάγκοις ὡδᾶις καὶ ἐπωδαῖς, δυνά-
 μεις τε ἀφανῆς ἀμφὶ τὸν αἴρα ποταμῶνας,
 παρ᾽ ἑσθλὰς ἐαυτοῖς ἐφελκυσαντο. θνητὲς τε
 μὲν ἄνδρας ἐθέωσαν ἐτέρους ἐτέρῳ παιδῆς
 μὲν γὰρ ἑλλήνων δίουνοσον, καὶ ἠρακλέα καὶ ἁ-
 σκληπίον τε καὶ διπόλλωνα, ἄλλους τέτινας
 ἀνθρώπους, τῆ τῆ ἠρώων καὶ Θεῶν τετιμή-
 κασι παρεσηγορέα. αἰγύπτιοι δὲ ὄρον καὶ ἴσιν
 καὶ ὄσειν, καὶ τέτοις ὡδᾶσι πάλιν ἀν-
 θρώπων, Θεῶν νενομήκασιν. οἱ δὲ κατ' ὑπερ-
 βολῶν Ἐσθλῶν, γεωμετρίας ἰσθλῶν εὐρεσῶν, ἀερο-
 νμίας τε καὶ ἀερί μετρίκῃς ἀνχῆντες, παρ' ἐ-
 σωτοῖς ἐκῆγνωσαν ἐδὲ σιωπῆσαν οἰσοφοῖ σαθ-
 μήσαδ' καὶ λογισαδ', μέτρα Θεῶν δυνάμε-
 ως, θνητῆς τε καὶ ἀλόγῃ διαφορᾷ φύσεως διό
 δὴ πᾶν εἶδ' εἶδε χθῶν κνωδάλων καὶ παν-
 τοῖων ζῶων γένῃ, ἐρεπετατέ ἰοδόλα καὶ θῆρας ἀ-
 γείας, Θεῶν προσεπιπῆν ἐκ ἀπόκνησαν Φοί-
 νικες δὲ μελκᾶθρον καὶ ἔσωρον, καὶ τινας ἄλλους
 ἀτιμότερους θνητῶν πάλιν ἄνδρας, Θεῶν ἀνη-
 γόρευσαν. ὡς καὶ παῖδες ἀρράδων δέσασιν τι-
 να καὶ ὄσον καὶ οἱ γετῶν ζαμόλξιν, καὶ τὸν μόψι-
 οὐκίλικες. καὶ τὸν ἀμφιάρεων θησαῖοι, καὶ παρ'
 ἐτέροις ἄλλοι πάλιν ἐτέρους, τινὲ φύσιν ἐδὲν
 τινὲ θνητῶν διαλλαπνότητας. αὐτὸ δὲ μόνον
 ἀληθῶς ἀνθρώπων ὅμῃ δὲ ἐν πάντες αἰ-
 γύπτιοι. Φοίνικες, ἑλλήνες, καὶ πᾶν τὸ θνητὸν
 γένος ὅσον ἠλίας βολαὶ φωτίζουσι, τὰ μέση τῆ
 καμῆ, καὶ τὰ γεσοιχέια, τῆ δὲ ὄσον γῆς βλα-
 σῆντας καεπέες. καὶ παρ' γετέτων μοιχέιας
 αὐτῶν καὶ ἀρρέων φθορας, γυνακῶν τε αρπα-
 γας ὁμολογεύντες, ἐδὲν ἠπὸν πόλεις πάσας
 καὶ κώμας καὶ χώρας, ναοὶς καὶ ἀγάλμασι καὶ ἱε-
 ρεῖς ἐπλήρην, τῆ τῆ Θεῶν ὁμοιοτροπίας
 αὐτῶν παρεσαπολλυῖτες ψυχᾶς. Θεῶν δὲ
 τῶν καὶ Θεῶν πέλας, ἠρωᾶς τε καὶ ἀγαθῶν
 δαίμονας, λόγῳ μὲν ἦν παρ' αὐτοῖς ἀκχῆν.
 ἔργον δὲ πᾶν τῆναντίον τῆναντία γέν' τοῖς
 ἐναντίοις ἐσέμνωον. ὡς εἰ καὶ ἠλιόν τις καὶ φῶτα
 τα κατ' ἔρανον δαῖξαι τῶ βεληθεῖς, ἀνω μὲν
 εἰς ὑψὸς μὴ ἐπαίρι τὰς ὄψεις, κατὰ δὲ εἰς ἴν
 τὰς χείρας βαλῶν καὶ χαμαὶ εἰς ἔδαφος ῥί-
 ψας, ἐν πηλῶ καὶ βορέω τὰς ἔρανας δυνά-
 μεις θῆρητοῖς ἔτω δὲ τὸ τῶν ἀνθρώπων
 γένος, φρενοελαβεία τῶ δαιμόνων ἀπάτη πο-
 τηῶν, τὴν ἐπέκεινα ἔρανοῦ τε καὶ κόσμου θείαν
 ἐνοπτην οὐσίαν, κατὰ πᾶν ἐν ἑσθλῶν γενέσθ

A nibus & incantationibus, asseffores sibi
 adsciverunt. Et ex hominibus quidem
 non eosdem cuncti, sed alii alios conse-
 craverunt. Græci quidem Bacchum,
 Herculem, Æsculapium, Apollinem &
 alios quosdam homines Deorum atque
 Heroum vocabulo honorarunt. Ægy-
 ptii verò, Horum, Isim & Osirim, & alios
 horum similes homines, Deos esse exi-
 stimarūt. Et qui ob eximiam solertiam,
 Geometriae, Astronomiæ & Arithmeti-
 cæ disciplinas apud se inventas esse glo-
 riantur; licet iudicio suo tantoperè fa-
 B pient, tamen modum divinæ potentia, &
 quantum inter hanc & inter mortalē
 brutamq; naturam interfit, nequaquam
 intelligere & cognoscere valuerunt.
 Proinde turpissimas cujusq; generis be-
 stias, variaq; brutorum animalium spe-
 cies, serpentes etiam venenatos & feras
 belluas, Deos appellare non dubitarūt.
 Phœnices item Melcatharum, & Ufo-
 rum, & alios quosdam ignobiliores qui
 olim homines fuere, Deos vocaverunt.
 Arabes similiter Dufarem quendam &
 Obodam; Getæ Zamolxim; Cilices
 Mopsūm; Amphiaraum Thebanis; & alii
 quidem hos, alii autem istos, nihil à
 communi hominum natura discrepan-
 C tes, sed re ipsa meros homines, Deos fe-
 cerunt. Omnes quidem uno consensu
 Ægyptii, Phœnices & Græci, universū
 deniq; mortalium genus quod Solis ra-
 diis illustratur, mundi partes & elemen-
 ta, fructusq; qui nascuntur è terra, divi-
 nis honoribus affecerunt. Et quod mag-
 nis mirandum est, cum illorum adulte-
 ria, puerilia stupra, & mulierum raptus
 fateantur, nihilominus urbes omnes,
 vicos & agros templis, delubris & sta-
 tuis compleverunt, & Deorum suorum
 sectantes exempla, suas ipsorum ani-
 mas penitus perdididerunt. Ac Deos qui-
 dem Deorumque filios; Heroas item
 & bonos Genios, verbo tenus ab illis
 appellari crebrò audias. Sed res ipsa
 planè in diversum abit. Quippe con-
 traria contrariis exornarunt, perinde ac
 si quis Solem & cæli lumina alteri vo-
 lens ostendere, non sursum attollat oculo-
 s, sed manibus deorsum demissis & in
 solum dejectis, cælestes potestates in
 luto ac cano requirat. Sic planè huma-
 num genus, mentis stupore & pessimo-
 rum demonum fraude deceptum, in-
 telligibilem Dei naturam quæ cælum
 mundumque ipsum transcendit, hu-
 mi in corporum ortu & in hominum
 affectibus atque interitu residere sibi
 M m m iij

perfuaserat. Homines verò eò procel-
 ferunt amentia, ut carissima etiam pi-
 gnora iisdem immolarent: nec com-
 muni saltem parcerent naturæ: sed quos
 unicos habebant liberos, præ furore &
 infania jugularent. Enimvero quid fu-
 riosus ex cogitari unquam potest, quàm
 immolare homines, & universas civita-
 tes, suâque ipsorum domos civili cæde
 contaminare. Annon Græci ipsi his re-
 bus testimonium suum commodant?
 nonne harum rerum commemoratio-
 ne omnis scætet historia. Saturno qui-
 dem Phœnices quot annis carissimos &
 unicos liberos maçtabant. Eidem in in-
 sula Rhodo die sexto mensis Metagi-
 tniõnis, homines immolabant. Item
 apud Salaminiem, in Minervæ Agrauli-
 dis & Diomedis templo, moris erat ut
 vir quidam aliis ipsum persequentibus
 aram ter circumiret: deinde Sacerdos
 lancea pectus ejus configeret: atq; ita
 hominem accensò rogo impositum pen-
 nitus concremaret. Sed & in Ægypto
 plurimæ hominum cædes perpetraban-
 tur. Nam Heliopoli tres quotidie ho-
 mines Junoni immolabantur: cujus rei
 atrocitatem Amosis Rex animadver-
 tens, eorum loco totidem cereos homi-
 nes substitui jussit. In insula autè Chio,
 hominem Baccho Omadio sacrificaban-
 t, itemq; in Tenedo. Lacedæmone
 quoq; humana hostia Marti immolaba-
 tur. Idem fiebat in Creta, ubi Saturno
 hominem sacrificabant. Laodiceæ in
 Syria, virgo quotannis maçtabatur Mi-
 nervæ: cujus loco nunc cervæ immola-
 tur. Afri quoq; & Carthaginenses hu-
 manis victimis Deos suos placabant.
 Dumateni quoque in Arabia quot an-
 nis puerum immolabant, quem sub ara
 sepelire consueverant. Denique omnes
 Græcos antequam ad bellum profici-
 scerentur, hominem immolare solitos
 docet historia. Thraces item & Scy-
 thæ idem fecisse memorantur. Athe-
 nienfes etiam Lei filias virgines, & E-
 rechthei filiam, apud se immolatas refe-
 runt. Jam verò in urbe Roma, die festo
 Jovis Latiaris hominem hodieq; immo-
 lari quis ignorat? Atque hæc ita se habe-
 re, probatissimi Philosophi testimonio
 suo confirmarunt. Quinetiam Diodo-
 rus, qui compendium bibliothecarum
 composuit, ducentos præcipuè nobili-
 tatis pueros ab Afris publicè Saturno
 immolatos refert; trecentos autem a-
 lios, ultrò totidem numero filios immo-
 landos obtulisse. Dionysius verò qui
 res gestas populi Romani Scriptis pro-

καὶ θνητῶν πάθεισιν τε καὶ θανάτοις ἐπέπεσον
 να. οἷδ' εἰς τὸς ἕτον ἡλαίμων ἀνοίας, ἀλλὰ τὰ
 φίλτατα θύειν αὐτοῖς, μὴ δὲ Φερόντων
 εἰδῆ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡδὴ κατὰ μιν γὰρ
 καὶ ἀγαπητὰ τῶν τέκνων, μανία καὶ θανάτου
 ἐκείσε κατασφάθειν. Ἐτὶ γὰρ ἀνθρώπων
 τέτρα μανικώτερον, θύειν ἀνθρώπους. καὶ τὰς
 πόλεις ἀπάσας καὶ τὰς αὐτῶν οἰκίας, ἐμφορῶν
 μολυβῶν φόνους ἢ ἐταῦτα ἑλλήνων παίδων
 μαρτυροῦσι, καὶ πᾶσα γῆ ἰσορῶσα τῆς τῶν
 μνήμης πεπλήρωται; κρόνον μὲν γὰρ φόνους
 Β καὶ ἕκασον ἐτὸς, ἐθύον τὰ ἀγαπητὰ ἐμφο-
 νογενῆ τῶν τέκνων. τὸ δ' αὐτὸ τέτρο καὶ ἐμφο-
 μίως μεταλειτνῶν ἐκτίσει αὐτοῦ ἀνθρώ-
 πους ἐσφαθῶν ἐν τῇ σαλαμινίῳ Φερόντων
 λον ἀθλιῶς ἀγεαυλίδος ἐδιομίδος ἐμφο-
 νόμενος ἰς ἀνῆς, τρεῖς ἀεὶ θειτὸν βωμῶν. ἐπε-
 λα ὁ ἰερεὺς αὐτὸν λόγῳ χηπέπα κ' ἐτὸς μαρ-
 καὶ ἕτως αὐτὸν ἐπιτῶν ἡδὲ εἶσαι πυρῶν ἰσο-
 καύτιζεν ἐγγίγοντο καὶ ἐπὶ τῇ αἰγύπτῳ πᾶσι
 ὅσα ἀνθρώποκτονία. ἐθύοντο τε τῆς ἐπι-
 λίας πόλεις, τῆς ἡμέρας τρεῖς, ἀνδ' ὡν ἀμοσίου
 C βασιλεύς τὸ δεινὸν σσιωδῶν κηθῆς τρεῖς
 ἐκέλευσεν ἐπιτίθειν καὶ ἐν χίῳ τῇ πρῶτῃ
 διονύσω, ἀνθρώπων διασπῶντες ἐθῆ. καὶ ἐν
 τενέδῳ τῇ ὡσαύτως ἐν δὲ λακεδαίμονι παρ-
 τῶν δὲ ἀνθρώπων ἐτέλεον θυσίαν. καὶ ἐκ τῆς
 τῆ αὐτὸ τέτρο ἐπερῶν. ἀνθρώποκτονίας τῆς
 κρόνω. ἀθηνᾶ δὲ παρθεῖν κατ' ἐτὸς ἐθύον-
 το ἐν λαοδικίᾳ τῆς συρίας. καὶ ἐκ τῆς
 ἀλλὰ καὶ λίβυες καὶ καρχηδόνιοι, ἰαῖς ἀνθρώ-
 θυσίας τὰς ἑαυτῶν ἰλεῖντο Θεῶν. καὶ δὲ
 τῆν, οἱ τῆς ἀρραβίας, καὶ ἕκασον ἐτὸς ἐθύον-
 παῖδα, ὅν ὑπὸ τὸν βωμὸν ἐθάπτον. καὶ ἐκ τῆς
 D πάντας ἑλλήνας, πρὶν ἐπὶ πολέμου ὄζειν
 ἀνθρώποκτονεῖν ἢ ἰσορῶσα διδάσκει. τρεῖς κατὰ
 ἐσχύτας ὁμοίως. ἀθηναῖοι δὲ τὰς λευκάδας
 ἐτὴν ἐξεχθῆς θυγατέρα σφαγιασάσαν
 μνημονεύουσιν. ἀλλ' ἐπὶ ἐν τῷ τῆς ἀγνοίας τῆς
 μεγάλην πόλιν, τῆς τελατειαῖς διὰ τῆς
 σφαγιαζόμενον ἀνθρώπων; ταῦτα μὲν
 λοσόφων οἱ ἐδοκιμῶτατοι, μεμαρτυροῦντες
 ἕτως ἔχων διόδωρος τῆς ὁ τὰς βίβλους ἀθηνᾶς
 πιτεμῶν, φησὶ τὰ κρόνω διακοσίους τῶν ἐπι-
 φανῶν ἀτῶν παίδων, δημοσία θύσαι τῶν
 εἰνας. ἐκ ἐλάθης τῆς ἐπιθῆναι τῆς θυσίας τῶν
 σίως ἐτέρες ὁ δὲ τῆς βωμαϊκῆς ἰσορῶσας

γα Φεύς Διονύσι. ὁνομασί αὐτὸν ἰὸν δία κ
 ἢ Ἀπόλλωνα, αἰτῆσαι ἀνθρωποθυσίας ἐν Ἰτα
 λία, ὡς τῶν καλεμένων Ἀβοργίνων. τὰς ἀ
 πέντας ἐν Φησί, καρπῶν μὲν ἀπάντων ἰὸ λα
 ὄδοιτοῦσαι τοῖς θεοῖς, ὅτι ἢ μὴ καὶ ἀνθρώ
 πους ἔθυσαν, παντοίας ὡς περ εἰν συμφοραῖς
 μὴ πρότερον τε κακῶν παύλαν χεῖν, ἢ δεκά
 τῶσαι ἐαυτὰς ἔτω δ' ἐν ἀνθρώπων δεκάτας
 ἀφαιρῶντες τε καὶ θύοντας, ἐρημίας αἰτίαις
 γενέσθαι τῆ χώρα. τοσάτοις κακοῖς τὸ πᾶν τῶ
 ἀνθρώπων γένος κατετύχετο πρότερον. ἐκ
 ἧκε δ' Ἰππύτοις ἰὸ κακῶς πρᾶψεν. μυρίας B
 ἢ ἄλλας αἰκίμοις καταδεδάλωτο συμ
 φοραῖς ὁμῶς γὰ κατ' ὅλης τ' οἰκουμένης ἔβη,
 Ἑλλωά τε κ. Βάρεα εα, ὡς ὑπὸ δαμμονικῆς
 ἐνεργείας οἰσερμύνα, δεινῆ κ. χαλεπωτάτη
 νόσῳ διεσασία. ε. τῶ ἀμικτον εἶναι κ. ἀκατάλ
 λακτον αὐτὸ πρὸς ἐαυτὸ τὸ τῶ ἀνθρώπων γέ
 νος. ὡς κακῆσε τε μεγάλη σῶμα. ὅ τ' κοι
 νῆς φύσεως διεσπασμένε. ἐφ' ἐκάστη τε γω
 νία γῆς διπλοσάτην ἀνθρώπων, κ. νόμοις κ.
 πολιτείαις διαμαχομένων ἀλλήλοις, κ. ἔτε
 ῖο μόνον, ἀλλὰ κ. ἔξαγειρμένων, πυκναῖς ταῖς
 κατ' ἀλλήλων ἐπανασάσεσιν. ὡς τ' αἰεὶ κ. δια
 πατὸς τε βίαι, μάχαις ταῖς κατ' ἀλλήλων
 κ. πολέμοις χολάζειν. μὴ ἔξῆναι τε ποι τῶ
 βελομύρων σελλαδῶς, μὴ πολέμοις τρόπον κα
 τὰ πῶσι μύρων. κατ' ἀγρὰς τε κ. κ. κώμας, ἐξ
 ἠφορεῖν τὰς γεωπόνους, κ. μᾶλλον τῶ πρὸς
 γεωργίαν οργάνων, τὰς ἐνόπλους κεκτῆδῶς
 ἀμακθιάς. τότε ληΐζοις κ. ἀδραποδί
 ζοῖς τὰς ἐκ γειτόνων, ἐπ' ἀρετῆς τίθεσθαι μέ
 ρη. ἔ τ' ἐτό μόνον. ἀλλὰ κ. ἔξ αὐτῶ ὦν ἐλο
 γηποῖσαν πρὸ τῶ οἰκείων Θεῶν, αἰχραῖς ἔ
 παρανόμα ζωῆς ἐφόδια πρὸς λαβόντες, παν
 τῶν τρέποισ ἀκολασίας, ἐμῶ τοῖς σώμασι, D
 κ. τὰς αὐτῶν ψυχὰς πρὸς διεφθίρειν. ἔ τ'
 τὸ μόνον. ἀλλὰ ἔ τὰς ὄρεας ὑπὲρ ὄαντες τῆς
 φύσεως, ἐπέκεινα ἐχώρεν ἀρρητοποιίας τε καὶ
 τ' ἀκοαῖς ἀπίσα κατ' ἀλλήλων ἐμπαροῖν ἐν
 τὰς ἀρρηνές τε ἐπ' ἀρεσει τὴν ἀζημιωσίω
 κατεργαζόμενοι, κ. τῶ ἀντιμιδιαν ἰὸ ἔδει
 τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἐαυτοῖς δόπλα μείανον
 τες, ἢ φασὶν ἱεροὶ λόγοι. ἔ τ' ἐτό μόνον. ἀλ
 λά ἔ τὰς πρὸ Θεῶ φυσικὰς ἐνοίας πα
 ρετρέφαντες, ἀπερὸν ὄντα μὲν ἔ ἀνεπιτέ
 πειλα. τὰ τῆδε πάντα ἢ ἔντ. ἀλόγῳ ἢ καὶ αὐ

Adidit, ipsum nominatim Jovem & A
 pollinem in Italia postulasse scribit ab
 iis qui Aborigines dicebantur, ut ho
 mines immolarent: Istos vero à quibus
 id postulatum fuerat, omnium quidem
 fructuum partem Diis sacrificasse: sed
 quoniam homines quoque immolare
 super sedissent, in maximas calamitates
 incidisse; nec his malis prius esse libe
 ratos, quàm seipfos decimassent. Ita
 cùm hominum decimas persolvere ac
 sacrificare compellerentur, ipsos re
 gionem suam vacuum ac desertam ab
 incolis præstitisse. Tot ac tantis calami
 tatibus humanum genus antea preme
 batur. Nec tamen ejusmodi infelicitas
 sola erat: sed præterea infinitis aliis,
 iisque acerbissimis malis atterebatur.
 Omnes enim nationes quæ per orbem
 terrarum dispersæ sunt, tam Græcorum
 quàm Barbarorum, veluti dæmonum
 impulsu concitata, gravissimo seditio
 nis morbo concussæ sunt: adeò ut hu
 manum genus nulla inter se commu
 nione aut concordia jungeretur; com
 muni nature corpore hinc inde divulso;
 & per singulos fere orbis angulos dis
 junctis hominibus, & ob legum atque
 institutorum discrepantiam inter se de
 certantibus. Neque id solum; verùm
 etiam crebris motibus efferati, seipfos
 mutuo appetebant: adeò ut bellis affi
 due & præliis intestinis districti, æta
 tem agerent; nec quisquam auderet ni
 si hostilem in modum armatus, peregrè
 proficisci. Quinetiam per agros & vi
 cos, gladiis cincti erant agricolæ, & ar
 ma potius quàm instrumenta ad cultu
 ram agrorum necessaria sibi compara
 bant; virtutisque loco ducebant, latro
 cinari & ex vicinis locis captos in servi
 tutem abducere. Neque his contenti;
 ex fabulis quas de Diis confixerant,
 turpis ac sceleratæ vitæ occasionem ar
 ripientes, corpora simul atque animos
 omni intemperantiæ genere corrupe
 runt. Neque verò his acquieverunt;
 sed ipsos nature terminos prætergres
 si, longius processere; nefanda quæ
 dam & auditu incredibilia in seipfos
 flagitia perpetrantes. Masculi enim
 in masculos turpitudinem operati sunt;
 & mercedem quam oportuit erroris
 sui in semetipsis receperunt, ut sa
 cræ loquuntur literæ. Ac ne his qui
 dem contenti, notiones etiam de
 Deo sibi à natura inditas depravarunt.
 Et res quidem humanas nullius cura
 ac providentia regi existimarunt; ca

fui autem fortuito ac temerario, & fatali necessitati, univerti hujus ortum constitutionemque tribuerunt. Neque hic finem facientes; suos etiam animos una cum corporibus interire arbitrati, belluinam quandam ac minimè vitalem vitam agere instituerunt; non animi naturam perscrutantes, nec divini iudicii expectantes tribunal, nec virtutis premia, nec iniuste vite parata supplicia animo revolventes. Quinetiam integre gentes variis nequitiae generibus mancipatae, ferina quadam vivendi ratione, quasi diuturno morbo contabescabant. Alii enim nefario & maximè illegitimo concubitu cum matribus miscbantur: alii forores suas in matrimonium ducebant: alii filias vitabant. Ac nonnulli quidem peregrinos qui ad ipsos advenerant, obtruncabant. Quidam humanis carnibus vesciebantur: quidam etiam senioribus laqueo gulam frangentes, eosdem postea devorabant: alii denique eos adhuc vivos, canibus laniandos objicere consueverant. dies me deficeret, si universam mala veteris illius morbi qui totum genus humanum opprimerat, commemorare nunc vellem. Haec igitur sunt aliaque his similia prope infinita, ob quae clementissimus Dei sermo rationalis gregis licet sibi repugnantis vicem miseratus; olim quidem per Prophetas suos, & longè antea per quosdam Deo amabiles viros; deinde verò per alios qui postea celebres exstiterunt, eos qui deplorati erant ac perdit, legibus suis & hortationibus variis ac praeceptionibus ad recuperandam valetudinem excitavit; huiusmodi principia ac fundamenta divini cultus in animis mortalium praestruens. Sed cum hominum genus non jam humano auxilio, sed praestantiore vi ac potentia indigeret; quippe quod vago errore hanc illac circumferretur, & crudelissimè discerneretur non à lupis & feris bestiis, verum à teterrimis daemonibus, & diris spiritibus qui animos perdunt: tandem ipse Dei sermo optimi Patris voluntati obtemperans, lubentissimè ad nos venit, & nostra ingressus est castra. Causae porro ejus in terras adventus, ea fuere quas supra memoravi. Ob quas omnes ille ad mortalium caetus & colloquia descendens, non id quod familiare & usitatum ipsi erat praestitit; quippe qui expertus esset corporis, & universum mundum occulta quadam & invisibili ratione permearet, cunctisque tam caeli quam terrarum incolis

τομάτω φύσιν, εἰμαρμένης τε ἀνάγκης τῶν πάντων ἐξίσωσίν τε καὶ σύσασιν ἀνετίθετο, ἐτέτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς σφῶν ψυχὰς αὐτοῖς σωδιαφείρεσθαι τοῖς σώματι λαμβάνοντες, θηρώδη ζωὴν βίον ἀείων διήγον. ἐψυχῆς ἐσίαν διεσθονώμενοι, ἐκείσεως δικαιοσύνην παροδοκῶντες, καὶ αὐτῆς ἐπαθλα, ἐκ ἀδίκης βίε τιμωρίας οὐκ ἐβαλλόμενοι ἤδη καὶ ἄλλα ἐθη πολυτεταρπυ κακίας εἶδεσι, θηρώδη κατετήκοντο βίον, ἠδὲ μπερῶσι μιγνύμενοι μίξιν ἐκτεσμενῶν B ὡσανομωτάτῳ. οἱ ἢ τὰς ἀδελφὰς αὐτῶν γαμῶντες, οἱ ἢ τὰς αὐτῶν θυγατέρας διαφείροντες, καὶ οἱ μὲν, τὰς ἐπισημῶν ἐπι κατασφάλλοντες. οἱ ἢ καὶ κρεῶν ἀνθρώπων διαπορεύμενοι, οἱ δὲ ἀγχιόντες γενομένοι διαποτίνοντες, κάπειτα τέτις ἐσώμενοι, καὶ κισιν ἐτι ζῶντας ὡσανομωτάτῳ. ἐπισημῶν με ὁ χρόνος, τὰ πάντα τῆς παλαμῆς νοσε, τὴν δὴ τὸ πᾶν τῆν ἀνθρώπων γένος, κενερακίας διηγέμενον. ταῦτα καὶ ἀδελφάτους μνηρία, ὧν δὴ χάρον ὁ φιλανθρώπων, τὸ θεολόγος, τῆς ἐν ἀνθρώποις λογικῆς ἀρχῆς C οἴκτον λαδόν, πάλαμην διά τινων ἀπὸ σφῶν φητῶν, καὶ ἐτι παρῶν δὲ ἐτέρον θεοφιλῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ τέτους διά τῆν μετετατα γνωρίμων, ἐπισημῶν θεοφιλῶν καὶ καλεῖτο τὸς ἀπεγνωσμένους. νομοὶ καὶ παρεμνέσει ποικίλας, διδασκαλικῆς τε ποιοῖας, παροίμια αὐτὰ καὶ σοφία θεοφιλῶν εἰς ἀνθρώπους καθάβαλλόμενοι, ὧς ἐκείνοι ἀνθρώπων εἰς δυνάμειος, κρείττοι, ἢ καὶ ἀνθρώπων ἐδέετο βοηθῆ τὸ θνητὸν γένος, καὶ ἐκείσε πλανώμενον, ἀφειδῶς τε παρῶν μῆρον, ἐχ ὑπόλυκων καὶ θηρώων ἀτίθασιν δεινῶν ἢ καὶ ἀγείων ὑπὸ δαμονων καὶ πνευμάτων ἀπεινῶν καὶ ψυχοφθόρων, ἠκελασῶν ἡμῖν αὐτὸς μάλα παρῶν, καὶ παρῶν ἡμετέρας παρεμβολὰς ὅτε θεοφιλῶν παρῶν παρῶν ἀναγάθη πειθαρχῶν νευματικῶν ἀπὸ τῆς ἐκείνοι παρῶν, τὰ δὲ ἐκείνοι μῆρα ὧν δὴ ἐνεκα πάντων εἰς θνητῶν δαμονων παρῶν, ἐχ ὅπως αὐτὰ σωήδες ἡμετέρας παρῶν, ἀσωμάτω μὲν ὄντι καὶ τὸν ἀπὸ κόσμον ἀφανῶς ἐπισημῶν, ἐργασίαν αὐτοῖς ἐργασίαις τε καὶ τοῖς κατὰ γένος παρῶν μετῶν

μεγαλεργίας ἐκφαίνοντι. καινότερον δὲ τὸν
 σωτηριᾶσιν παραλλάσσοντι τρόπον δι' ὄργανον γινώσκοντες
 διατεθείκασιν ἰσχυροῦς, τὸ δὲ τὸν διατεθείκασιν ὁμοίως σώ-
 σαι σωτηριᾶσιν ἐκφάνοντι. Φέρε δὲ ἡ μὲν ταῦτα, καὶ
 δι' αὐτὴν αἰτίαν ὁμοίως σώματι χερσὶ ἀνθρώπου
 εἰς αὐτῶν διατεθείκασιν παρὰ τὸ ἀσώματος
 τῶ Θεῷ λόγῳ, ἔξ ἐκείνου καὶ πᾶσι αὐτῶν ἀλ-
 λως θεῖα καὶ ἀναφῆς, αὐτὸς τε καὶ ἀόρατος
 εἶσα, τοῖς ἐν γενέσει τὸν Θεὸν καὶ ἐπιγῆς κατὰ
 ἐπίστασιν, ἀλλως πᾶσι ἐδωκεν ἀνθρώποις ἢ μη βε-
 ληροῖς, τὸν τῶ ἀπάντων γενεσιεργόν τε καὶ
 ποιητὴν ἐποπτεύειν, ἢ δὲ αὐτῶν πᾶσι χήμα-
 τὸς τε καὶ εἰδῆς, ἐαυτῶν ἐφίενεν ὅθεν δι' ὄργα-
 νον τῶ καταλλήλως βοηθήματός, τοῖς θνη-
 τοῖς ἐν ὁμιλίαν κατέθει, ὅτι δὴ τῶ αὐτοῖς φί-
 λων τῶ ὁμοίως τοῦ Θεοῦ φασὶ τοῖς ὁμοίως φίλα-
 τοῖς δὴ τῶ χαίρειν ἢ τῶ ὁμοίως αἰδῆσιν, ἐν
 ἀλάμασι τε καὶ ζῴων ἀνθρώπων ἢ φυλακῆς θεῶς
 ἀναζητῶσιν. ἐν ὕλη τε καὶ σώματι τὸ θεῖον εἶναι
 φανταζομένοις, τῶ τῶ αὐτῶν ὅθεν θεῶ λόγος
 ἐκείνου δι' ὃ δὴ νεῶν πανάγειν αὐτὸς ἐαυτῶν ὁμο-
 ματικῶν ὄργανον κατεσκεύασατο. λογικῆς
 δυνάμεως αἰδῆσιν οἰκητήριον. ἀγαλμα-
 σμῶν καὶ πανέρον, ζῴων παντός ἀφύχου
 πρῶτον ὁμοίως τὸ μὲν γινώσκον ἀφύχου δει-
 κνῶν, χερσὶ θανάτων ἀνθρώπων ἐν εἰκόνι χαλ-
 κῆ καὶ σιδῆρος, χρυσοῦ τε καὶ ἐλέφαντός, λί-
 θων τε καὶ ξύλων ἐν ὕλη τε τεχνασμῶν, προσ-
 φῶς ἀνείδαι ὁμοίως οἰκητήριον τὸ δὲ ἐνθεῶν
 ἀγαλμασοφίας ἐνθεῶν δυνάμει πεποιθη-
 τῶν, ζῴων μετεῖχε καὶ νοεῖας εἰσίας. ἀγαλ-
 μαπάσης ἀρετῆς ἐμπλεῶν ἀγαλμαθεῶν λό-
 γου οἰκητήριον, νεῶς τε ἀγίου ἀγίου θεῶ. ἔδὴ
 ὁμοίως λόγῳ, τῶ τοῖς μὲν διὰ τῶ συγ-
 γενῆς συνῶ τε καὶ ἐγνωρίζετο. ἐμὴν ὁμοί-
 πῆ ταῖς ὁμοίως παθεῖας, ἐδὲ ἀνθρώπων ψυ-
 χῶς τῶ πᾶσι, τῶ σώματι κατεδεδεσμεῖτο. ἐδὲ
 γε χεῖρων αὐτῶ ἐαυτῶ γενόμενος τῶ οἰκείας
 τῶ τῶ μετεβάλλετο. ὡς γινώσκον ἢ ἢς φω-
 τὸς παθεῖν τι ἀκτῆς, τὰ πάντα πᾶσι ἐ-
 σαι, καὶ ὁμοίως νεκρῶν καὶ ἐκαταρῶν ἐ-
 φαπόμενοι. ταῦτα πολὺ πλεον ἢ ἀσώματος

A potentia suae magnitudinem operibus
 ipsis declararet. Sed novo quodam &
 inusitato agendi modo usus est. Mortali
 enim corpore assumpto, cum mortali-
 bus colloqui & versari dignatus est; eo
 consilio, ut mortalium genus per sui si-
 mile servaret. Nunc vero quam ob cau-
 sam incorporeus Dei fermo, corpore
 velut instrumento quodam assumpto
 ad homines accesserit, exponamus.
 Quanam porro alia ratione, divina sub-
 stantia quae materiae expertus est, nec sub-
 tactum aut aspectum cadit, Deum in
 materia & deorsum humi quantentibus
 seipsam poterat ostendere: praesertim
 cum omnium rerum fatorem & effecto-
 rem, aut nollent aut certe non possent
 inspicere, nisi seipsum sub humana for-
 ma ac specie videndum prebuisset. Itaque
 assumpto mortali corpore velut aptissi-
 mo instrumento, cum hominibus con-
 gressus est, quoniam id illis familiare ac-
 ceptumque erat. Simile enim simili gau-
 det, ut vulgari fertur proverbio. His ergo
 qui oculorum sensu ducebantur, &
 qui in statuis & simulacrorum sensu ca-
 rentium sculpturis divinitatem quare-
 bant; quique in materia & in corporibus
 divinum Numen inesse sibi persuaserat;
 homines denique mortales Deorum no-
 minibus appellabant; eo modo Dei sermo
 semetipsum ostendit. Hac de causa
 instrumentum corporis sibi ipse appa-
 ravit, velut sacrosanctum quoddam
 templum, & rationalis facultatis sensibile
 domicilium: simulacrum plane augus-
 tum & sacrum, omni inanimata statu-
 a longe praestantius. Nam haec quidem
 utpote imagines ex materia sensus ex-
 pecte, aut videlicet ac ferro; auro vel e-
 bore; ligno vel lapidibus, vilius artifi-
 cum manibus elaboratae, aptissimum praebent
 daemonibus domicilium. Illud vero
 divinum simulacrum omnipotente in-
 dustria divinae sapientiae expolitur, vite
 & intellectualis substantiae particeps fuit.
 Simulacrum plenum omni genere vir-
 tutis, ipsiusque Dei sermonis domicilium,
 & Dei sanctissimi sacrosanctum delu-
 brum. In quo Dei fermo inhabitans, cum
 ipsis quidem mortalibus per instrumen-
 tum quod ipsis familiare & cognatum
 erat, simul versatus & ab iisdem agnitus
 est: non tamen iisdem quibus illi affecti-
 bus succubuit; nec quemadmodum hu-
 manus animus, corporis vinculis ad-
 strictus est; nec seipso deterior factus,
 radii qui omnia complent, & qui ca-
 verae aliaque contingunt corpora, nihil tamen
 inde patiuntur: sic, & multo etiam

divinitatem propriam immutavit. Nam ut Solis
 radii qui omnia complent, & qui ca-
 verae aliaque contingunt corpora, nihil tamen

Nnn n

magis, incorporea divini sermonis potentia, nec patitur quicquam, nec detrimentum substantia suae sentit, nec deterior unquam se ipsa existit, ubi ipsa quae spiritualis est, corpus attigerit. In hunc igitur modum communis omnium Servator, beneficium se ac salutarem omnibus praestitit; non aliter ac musicus quidam per instrumentum corporis humani quod assumpserat, velut per lyram quaedam, artis suae peritiam ostendens. Orpheum quondam omnia bestiarum genera cantu delinisse, & instrumenti fidibus plectro percussis belluarum immanium furorem mitigasse, Graecorum fabulae narrant. Atque id passim & canitur à Graecis, & verum esse creditur, lyram scilicet animae expertem feras manifestecisse, & quercus suavitate catus delinitas immutasse. Verum sapientissimus omniumque harmoniae peritissimus Dei sermo, cum hominum animis multiplici improbitate corruptis omne curationis genus adhiberet, sumpto in manus instrumento musico à sua ipsius sapientia fabricato, humanam scilicet naturam eo instrumento cantica & quasi incantamenta quaedam, non brutis, ut ille, sed ratione praeditis animantibus insonuit, moreque omnium tam Graecorum quam Barbarorum manifestecit, & feroces ac belluinas animorum perturbationes, caelestis doctrinae remediis persanavit. Et tanquam praestantissimus quidam Medicus, languentibus hominum animis qui Deum in materia & in corporibus pervestigabant, cognatum & familiare adhibens medicamentum, Deum in homine spectandum exhibuit. Post haec vero cum corporum non minus quam animorum curam gereret, stupenda quaedam miracula, & divina prodigia, & omnipotentiae ipsius opera, oculis corporeis cernere licebat. Interim vero auribus corporeis salutaria praecipua ipse ore ac lingua corpoream infusurrare non destitit. Cuncta denique per hominem quem assumpserat, gessit, eorum causam qui non aliter, sed ea sola ratione divinitatem ipsius agnoscere poterant. Atque haec ille patris sui consiliis obtemperans administravit, idem semper manens qui antea erat apud patrem: non immutatam substantiam, nec amisam naturam; nec carnis vinculis constrictus; nec in eo quidem loco in quo humanum ipsius vasculum versabatur, consistens; alibi vero adesse nequaquam valens. Sed eo ipso tempore quo inter homines versabatur, praesentiam suam universa complebat; eratque

A τῆ Θεοῦ λόγῳ δυνάμει, ἔτ' ἀν' ἑαυτῶν τῆς γένετο, σώματ' ἄσωματος ἐπαυ-
 μνη' ἔτα δ' ἴτα ὁ κοινὸς ἀπάντων Σωτὴρ κα-
 γητικὸν ἑαυτὸν τοῖς πᾶσι καὶ Σωτὴρ παρ-
 χε, δι' ὄργανον ἔπεσβέλητο ἀνθρώπων, ἡ
 τις μουσικὸς ἀνὴρ διὰ τῆς λύρας τῶν σαρκῶν
 δεικνύμενος. Ὁρφέα μὲν δὴ μὲν ἄλλοι
 κὸς, παντοῖα γένη θηρίων βελγῶν τῆ ἀδύρ-
 μεσῶν τετῶν ἀγείων τῆς θυμῶν, ἐν ὄργῳ
 Β πληκτῶν κρομμύων χορδῶν, παρὰ δὲ τῶν
 τῶν ἑλλήνων ἀδεται χορῶν καὶ πνεύματι
 ψυχῆ λυρῶν τιθασαίνεν τῆς θήρας. καὶ
 δὴ καὶ τὰ δένδρα τὰς φηγῶν μεταβάλλει
 μουσικῆ εἰκόνα. τοιγαρτὺν ὁ πάνσοφ' ἡ
 παναξιόμ' τῆ Θεοῦ λόγῳ, ψυχῶν ὡς
 θεῶπων πολυτέλοισ κακίαις τῶν ἐπι-
 μύθων, παντοίας θεοπραξίας παρὰ τῶν
 μύθων, μουσικὸν ὄργανον χειρὶ λαλεῖν ἡ
 ποίημα σοφίας τὸν ἀνθρώπων, ὡς καὶ καὶ
 πῶδας διὰ τέτε λογικοῖς ἀλλ' ἐκ ἀλογῶν
 φησὶν ἀνεκρέετο. πάντα τῶν ἀπίμων
 C ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, πᾶσι τε ἀγῶν καὶ
 θηριώδη ψυχῶν, τοῖς τῆς ἐνδὲς διδασκα-
 λίας φαρμακοῖς ἔξω μύθων. κλητῶν
 γὰ ψυχῶν τὰς τὸ θεῖον ἐν γενεῇ καὶ σώ-
 ματι ἀναζητῶσαι, οἳ τῆς κατὰ τῶν ἀεί-
 συγγεῖν καὶ καταλλήλῳ βοήθειᾳ Θεοῦ
 ἐν ἀνθρώπῳ παρῆν κατέπετα Σωματικῶν
 ἐχ' ἡπὶ ἡ ψυχῶν ἑπιμελόμενος, Σαρκοῦ
 μύθων φαρμάκοις ὡς ὄργανα ἑαυτῶν τῶν πα-
 ραδοξῶν καὶ θεϊκῶν τερασείων τε καὶ δυνά-
 μεις ἀκοαῖς ἢ πάλιν Σαρκοῦ, τὰς οὐκ
 D γλώτῃ καὶ Σαρκοῦ ὑπὸ τῆς διδασκαλίας
 πάντα δ' ἐπέτελεν δι' ἐναντιῶν ἀνθρώ-
 πων, τοῖς ἐκ ἄλλως ἢ μόνως ἔτος τῆς τῶν
 θεότητ' ὁ σωματικῶν δυνάμεων καὶ ταῖ-
 ταταῖς πατερκαῖς βλαῖς ἀποκρίτο, μύθων
 αὐτὸς πάλιν αὐτῶν, οἳ καὶ παρὰ τῶν
 παρὰ τῶν πατρῶν. ἐπὶ μεταβάλλει τῶν
 ἑσῶν. ὡς ἀφανοδύσει τῆς αὐτῶν Σαρκοῦ.
 ἔδ' ἐγετοῖς τῆς Σαρκοῦ δυνάμεων περὶ τῶν
 δ' ὡς μὲν ἔντα ἢν ἀνθρώπων σαρκοῦ
 τῶν διατείας ποιόμενος, ἐπὶ τῆς ἡμεῶν
 τῆ παντὸς κεκωλυμῶν. ἀλλὰ γὰ καὶ
 ἐν τῶ τότε κατ' ἐν ἀνθρώπων ἐπὶ
 τῶν τῶν, τὰ πάντα ἐπλήρη, καὶ τῶ τῶν

σωτην. και εν απω γεν, και τω παντων α-
 θεως εν τω τότε, τω γε κατ' ερανον η τω επι
 γης επεμελετ. εδα μως της πανταχουσε πα-
 ρουσιας, ομοιος ημιν δικαιοδωμν, εδ ετα
 θεια παραπεν σωτηρας παραποδι εμν. εδ ετα
 αλλα τα μν δε αυτε παραδιδεσ τω ανθρω-
 πω, τα ελ εκ τε θνητε μη αντιλαμβανων και
 της μν εν θεω δωμαεως τω θνητω χορηγων.
 της ελ εκ τε θνητε μετασιας, μη αντεπα-
 ρουμνος εκαν εμολωετο τικτομν τε σω-
 ματ. εδ ετην ενσταν επαχεν ο απαθης, τε
 θνητε παλιν αυτα διαεμν. επει μη η της
 λυρας ει ετω τυχοι κοπτομν, η τω χορ-
 δων διασωμν, παχεν εικος τον ανακε-
 ομενον εδ γε σοφειν ανδρος λιμωεμν
 σωματ, την εν τω σοφω σοφιαν, η την εν τω
 σωματι ψυχην δικαιοπιας η καεαδ, φαίν-
 μν αν εικτως. ταυτη τε πολυ πλεον, εδ ε
 την τε λογη δωμαμν βλαε. τι εκ τω τε
 σωματ παθων δικαιοπιας, φαναμνλο-
 γον, οτι μηδε το τε φωτος ημιν εσοδεγμα,
 χεινεαδ ως ηλιακας ακτινας επι γης ερα-
 νοθεν εκ πεμπομενας, πληε τε και βοεβερε
 και μιασμα παντος εφαπομενας, σωεχω-
 ρει φωτιεαδ μν γδ και ταυτα εκ τω τε
 φωτος ανγων εδ εν αν κωλυοι λεγειν. το δε γε
 μιν φως, εκ ετι πληεαδ, εδ ε τον ηλιον μολυ-
 κω εκ της τω σωματων επιμιας. και
 μιν ταυτα γε της φυσεως εκ αν ειπαλλοπια.
 εδ γε ζωτης και ασωματ τε θεε λο-
 γω, αυτοζωη τυγχανων και αυτοφως νοερον,
 παντος ε αν εφανατο εν θεω και ασωμα-
 τω δωμαμν, ζην τε το αναγκη και εν λογικω
 διαγειν φωτι. ταυτη τοι και σωματ, ε
 αν εφανατο, ηγιασα τε το και πεφωτισα.
 η αυτικα πασα γε νοσος αυτω η αρρωσια και
 παθος υπεξιαταμ αντιλαμβανη η της δε αυ-
 τε πληεσεως, τα εν σερεση, διο δη τον παντα
 βιον ταυτη πη διετελε. τοτε μν, τε σωματι
 κα ερανασ την παρς ημας ομοιοπαθειαν εσο-
 δεικνυς. τοτε η, τον θεον λογον υποφαινω.
 μεγαλεργων και παραδοξοποιων ως θεος,
 και τω μελλοντων εσεαδ παρναφωων τας
 παρρησιας. και τον μη τοις πολλοις ερωμν
 θεε λογον, τοις ερανοις αυτοις επιδεικνυμν εν

A cum Patre, & in Patre inerat; & omnium
 simul tam quæ in cælo quam quæ in terra
 sunt, tum maximè curam gerebat. Nec
 quidquã illi perinde ac nobis obstabat,
 quo minus præsens ubiq; adesset; nec
 divina opera more solito edere, ullatenus
 prohibebatur. Sed ea quidem quæ à
 seipso erant, naturæ humanæ tradidit:
 quæ verò ex ipsa erant mortali natura,
 ipse vicissim non accepit. Et divinam
 quidem potentiam mortali impertit
 naturæ: ipse tamen ex ejus participatio-
 ne nihil hausit. Itaq; nec ulla labe macu-
 latus est, dū corpus ipsius in lucem ede-
 retur; nec rursus dum dissolveretur, ullū
 ipse utpote impatibilis, detrimentum
 substantiæ passus est. Nam neq; si quo
 casu frangatur lyra, aut chordæ utpote
 fragiles dirumpantur; cum qui lyram
 pulsat, pati aliquid ipsum necesse est.
 Nec si forte sapientis cujuspiam corpus
 supplicio affici contingat, sapientiam
 quæ in eo est, aut animum qui in ipsius
 latet corpore, vel cadi vel uri quisquam
 meritò dixerit. Eodem modo ac multo
 etiam potiori jure, sermonis divini po-
 tentiam nullum ex corporis affectibus
 dispendium accepisse dicendum est:
 quandoquidem nec exemplum illud
 lucis quo jam usi sumus, solares radios
 qui è cælo in terras demissi, cænum ac
 lutum & cujusq; generis sordes contin-
 gunt, ullo modo inquinari permittit.
 Nam tametsi nihil vetat quo minus eas
 res lucis splendore illustrari dicamus, nõ
 idcirco lucem ipsam luto infici dicimus,
 aut Solem ex corporum commixtione
 maculari: quamvis hæc ab ipsa natura
 nõ sunt penitus aliena. At verò Servator
 ille & incorporeus Dei sermo, cum ipsa
 vita ipsaq; lux intellectualis sit: quam-
 cumq; rem divina sua & incorporea vir-
 tute semel attigerit, eã deinceps vivere
 & in rationali luce versari necesse est. Si-
 militer & corpus quodcumq; cõtingerit,
 illico sanctum efficitur & illuminatur:
 omnisq; morbus & aegritudo ac pertur-
 batio ab eo recedit. Et quæ prius vacua
 erant, ex ejus abundantia partè aliquam
 accipiunt. Quocirca totū fere vitæ suæ
 curriculum ita transegit, ut nunc corpus
 suum iisdem quib; nos affectibus obno-
 xium esse ostenderet: nunc verò Deum
 se Verbum esse subindicaret: dum ingē-
 tia quædã & admirabilia tanquam Deus
 edebat opera, & futura multò ante præ-
 dicebat, Deiq; sermonem qui à plerisq;
 minimè videbatur, rebus ipsis declara-
 bat: prodigiosis scilicet operibus, mira-

CAPUT
XV.

culis & signis, stupendisque virtutibus; divinis denique prædicationibus, quibus hominum mentes incitabat, ut se ad superni illius quod ultra cælum est domicilii beatitudinem præpararent. Quid jam restat, nisi ut rei illius quæ omnium caput est, causam & rationem exponamus: Finem dico vitæ illius crebris hominum sermonibus pervulgatum, & passionis modum, & post mortem, resurrectionis grande miraculum. Quibus expositis, horum deinceps omnium demonstrationes certissimis testimoniis adstruemus. Mortalis igitur corporis instrumento, velut simulacro divina Majestate dignissimo, ob eas quas dixi causas usus Dei sermo, ejusque tanquam interpretis ministerio ipse utpote summus Imperator inter homines versatus, prout divinam decebat potentiam cuncta gessit. Quod si post vitam inter homines transactam, alia quadam ratione repente evanescens è medio discessisset, subducto clam interprete, ac proprio simulacro per fugam ex mortis discrimine liberato; postea verò id ipsum mortale corpus morti & corruptioni ipse per sese addixisset, cuncti sine dubio spectrum illum fuisse crederent. Ac neque ipse ea gessisset quæ ipsum decebant; quippe qui cum ipse vita esset, ipse Dei sermo atque potentia; suum tamen interpretem morti & corruptioni tradidisset. Neque illa quæ contra demonem gesserat, illustri cum morte confictu ac certamine fuissent terminata. Non esset exploratè cognitum, quònam ille se recepisset: nec fidem invenisset apud eos qui oculis illum non viderant. Nunquam naturam morte superiore habere illum constitisset: nec humanam naturam conditionis suæ infirmitate liberasset. Nunquam per universum terrarum orbem auditus fuisset; nec Discipulis suis ut mortem contemnerent, persuasisset; nec futura apud Deum vitæ certissimam post obitum spem, doctrinæ suæ sectatoribus præstiuisset. Numquam sermonum suorum pollicitationes implevisset; nec cum his quæ de ipso à Prophetis prædicta fuerant consentientes rerum eventus representasset. Non denique postremum certamè obiisset; hoc est adversus mortem ipsam. His omnibus de causis, quandoquidem omninò necesse erat ut mortale illius corpus, post ministerium quod Deo Verbo cumulatè præstiterat, finem Deo dignum fortiretur; ideo, inquam, illius mors hoc modo dif-

A τερασίας πράξει, θαύμασί τε καὶ σπουδαίᾳ καὶ παραδόξοις δυνάμεσι. ναὶ μὴ καὶ ὁ δόξα σκαλίαις ἐν δόξοις, ἀνο ὡς τὸν ὑπερῶν λόγον τὰς ἑσυχὰς παραδοξάει, ἀποτογασίας. Τί δὴ λειπέται ἀπὸ τῶν αὐτῶν, αὐτὸ δὴ τὸ παντὸς κεφάλαιον ὅποιαν ἔχει τὴν αἰτίαν, ἔξεπείν λέγω δὴ, τὸ πολυτελεύτητον τὸ βίον, τὸ κτὲ πάθος τὸν τρόπον. τῆς μετατιθάνατον ἀιαμνήσεως αὐτὸ μέγα θαύμα μὲν ἵπὸν τῶν θεῶν, τὰς δὲ ποιεῖται παρὰ τῶν δι' ἐναργῶν πιστώμεθα μαρτυροῦν. Ἰάνα μὴ ὄν θνητῶ δι' ἀσπασίμων αἰτίας, οἷα δὴ ἀγαλματι θεωπερεπεί κεχρημῖον τε τῶ αὐτῶ οἷα μέγας βασιλεὺς δι' ἐρμηνείας τῶ ἀνθρώπων διεξελθῶν βίον, πάντ' ἐπὶ τῶν θεϊκῆς δυνάμεως διεπράξατο. εἰ μὴ αὐτῶ ἄλλως πῶς μὲν τὰς ἐν ἀνθρώποις διασφαιρῶν ἀφανῆς γεγονῶς ἔξαιφνης ἀπέστη, ὑποδύψας λάθεα τὸν ἐρμηνέα, καὶ τὸ οὐκ ἔσθαι γαλμα. Φυγῆ τὸν θάνατον διαδραματισθῶν δάσας. καὶ περὶ τὸ θνητὸν αὐτῶς δι' αὐτῶ τῶ φθωρῶ καὶ ἀπωλεία συμληψίσας. Φασματι ἀν' ἐνὸς τοῖς πάσῃ, καὶ ὅταν αὐτῶς αὐτῶ τὰ πρέποντα διεπράξατο. Ἰαὶ μὴ τογχανῶν καὶ θεῶν λόγῳ καὶ θεῶν δυνάμει. Φθωρῶ καὶ ἀπωλεία τὸν αὐτῶν ἀπὸ παραδοξῶν ἐρμηνείας. ἔτ' ἀν' ἀποκρίσεων αὐτῶν πεπερασμένα, διὰ τῆς τῶ θανάτου συμπλοκῆς τῶν ἐξῆς τοῦ ἐκ ἀν' ἐγγνώδη, ὅποιον τῶ ὑπερῶν γρηθήσας. ἔτ' ἀν' ἀπὸ τῶν τοῖς μὴ παρὰ τῶν ὄσων. ἔτ' ἀν' ἀποκρίσεων, τὴν φύσιν ἐφάνη κενῶν. ἔτ' ἀν' τὸ θνητὸν τῆς οἰκειῆς ἡλυθῆς φασίως. ἔτ' ἀν' ἀποκρίσεων τῆς ἀνθρώπων οἰκειῆς ἡλυθῆς. ἔτ' ἀν' ἀποκρίσεων κατὰ φθωρῶν τῶν αὐτῶ μαθητῶν ἐπεισεν. ἔτ' ἀν' τῆς μὲν τὸν θάνατον παρὰ θεῶν ζωῆς τὴν ἐλπίδα, τοῖς τὴν αὐτῶν δασκαλίαν μετιέσι παρεθήσατο. ἔτ' ἀν' αὐτῶ λόγων τὰς ἐπαγγελίας ἐπλήρη. ἔτ' ἀν' αὐτῶ πνευματικαῖς ἀπὸ αὐτῶ πνευματικῶν σύμφωνα παρεῖχε τὰ ἀποτέλεσματα. ἔτ' ἀν' τὸν ὑστατον ἀπάντων ἀγῶνα δι' ἡλθεν. ἔτ' ἀν' ὅτι ἦν ὁ κατὰ τῶ θάνατον. διὸ δὴ τῶν ἐξῆς πάντων, ἐπειγ' ἐξῆς ὅτι ἀπαντῶ τὸ θνητὸν ὄργανων, μὲν τὴν αὐτῶν διακονίαν τὸ τῶ θεῶν λόγῳ διηκονήσατο, τέλος θεωπερεπεί τῶ χεῖν. αὐτῶ πη καὶ αὐτῶ ὁ θάνατος οἰκονομῶν

ται. δυοῖν ἡλειπομένων τῶ τέλει. ἢ φθορᾶ
 καὶ ἀπολεία παρὰ δ' ἔναί τὸ πᾶν, καὶ τὴ παν-
 τος δ' ἰσότητος ἀίχρην ποιήσασθ' τὴν τῆ βίης
 καὶ ἀσροφίῳ ἢ θανάτῳ ἑαυτὸν κρείττονα διπο-
 φῶναι, βίη δὲ τὴν δυνάμει τὸ θνητὸν ἀθάνατον πα-
 ρεσῆσθαι μῆρον. τὸ μὲν πρῶτον ἀνοίκειον τῆς
 ἐπαγγελίας ἡ. ἔγδ' ἡ πυρὸς οἰκείον, τὸ ψυ-
 χεν. ἐδ' ἐ φωτὸς, τὸ σκοτίζειν ἔτως ἐδ' ἐ ζωῆς,
 τὸ θανάτῳ. ἐδ' ἐ θεῶν λόγῳ, τὸ παρὰ λόγῳ
 ἐρεγγεῖν ποῖον ἐν εἰχρῆ λόγον, τὸν ἐτέρος (ζωῆ)
 ἐπαγγελάμῃρον, τὸ οἰκείον ὄργανον φθιέρο-
 μῃρον παρῆδ' ἐν, ἀπώλεια τε παρὰ δ' ἔναί τὸ
 αὐτῶ ἀγαλμα, καὶ τὸν τῆς θεότητος αὐτῶ ἐρ-
 μῶν ἀθανάτων λυμῶν ἀδ' ἰδὸν τοῖς παρὰ φυ-
 ξῆν ἀθανάσιαν παρῆμῶν μῃρον ἔκ' ἐν τὸ δ' ἐν-
 τερῶν ἀναγκαῖον ἡ. λέγω δ' ἡ τὸ θανάτῳ κρεί-
 ττονα ἑαυτὸν φῆναι πῶς ἐν ἐχρῶ τῆτο ποιή-
 σαδ' ἡ λαθραίως ἀρε καὶ κλοπιμαίως, ἢ τοῖς
 πᾶσιν ἀεὶ περὶ πῶς καὶ ἀεὶ δ' ἡλως. ἀλλὰ σκο-
 τερον μῆρ καὶ κρυφαῖον αὐτῶ παρὰ χ' ἐν τὸ κα-
 τὰ φῶμα, μὴ δ' ἐν τε γνωσθῆν, ἐδ' ἔνα ἀν' ὠνῆσε
 βοήθῆν ἢ κ' ἀκροθῆν εἰς ἀπαντας, τοῖς πᾶσιν
 τῶ ἐν τῆ θαύματ' παρῆχεν ὠφέλειαν.
 ἐκὸς ἀρε ἐπειδὴ ἐχρῶ τὸ αὐτῶ ὄργανον
 κρείττον θανάτῳ φῆναι, καὶ τῆτο παρὰ ξ' αὐμῆ
 εἰς τὸ λεληθὸς, ἀλλ' ἐπ' ὄψ' ἐσιν ἀνθρώπων, ἐ
 φ' ἡ μῆρ τὸν θάνατον. ἢ ἡδ' ἀν' δειλὸς καὶ
 θανάτῳ χεῖρον ἐνομιᾶθ' διὰ ἡ τῆς πρὸς τὸν
 θάνατον συμπλοκῆς οἶα πρὸς αἰταγωνισθῆν,
 τὸ θνητὸν ἀθάνατον παρῆσα. τὸν ἀγῶνα τῆ-
 ται, πῶς τῆς ἀπάντων ζωῆς τε καὶ ἀθανασίας
 καὶ σωτηρίας ἀναδεδεγμέν' ὡς περὶ ἡ εἰ τις
 ἀναυσον ἡμῖν καὶ πυρὸς κρείττον σκευὸς τι δ' εἰ-
 ξ' ἡ ἡτέλησεν, ἐκ' ἀν' ἀλλως τὸ θαῦμα παρῆ-
 σῆσατο, ἢ τῶ πρὶ παρὰ δ' ἐς τὸ μῆ χεῖρος,
 καὶ περὶ αὐτὸ σῶον κ' ἀδιάφθορον ἡ ζελῶν ἡ
 πυρὸς, ἢ τῶ αὐτὰ δ' ἡ καὶ ὁ τῶ ὅλων ζωοποιὸς τῆ
 θεῶν λόγ' ὡ, τὸ θνητὸν ὄργανον ὡ πρὸς ἀνθρώ-
 πων κέχρητο σωτηρίαν, κρείττον θανάτῳ δ' εἰ ξ' αὐ
 βαλῆθ' εἰς, κοινῶν τε ἀποφῆναι τῆς οἰκείας
 ζωῆς τε καὶ ἀθανασίας, ἐν μάλα χερσίμως
 ὑπῆει τῶ οἰκονομίαν. τὸ μῆρ σῶμα πρὸς βρα-
 χ' ἡ καταλιπὼν, καὶ τῶ θνητῶ τῶ θανάτῳ πα-
 ραδ' ἐς εἰς ἐλεγχοῦ τῆς οἰκείας φύσεως. εἴτ'
 ἐκ' εἰς μακρὰν αὐτὸ τῆ θανάτῳ πάλιν ὑφαι-
 ρῆμ' ὡ, εἰς παρὰ ἡσιν τῆς ἐν τῆς δ' ἡ αὐ-

A pensata est. nam cum duę res in fine ipsi
 superessent; ut vel totum corpus labi &
 corruptioni addiceret, atq; ita turpissi-
 mo exitu totam vitam suam quasi fabu-
 lam clauderet; vel certe se morte supe-
 riorem ostenderet, & mortale corpus
 ope divinę potentię immortale redde-
 ret: prior quidem ab ipsius pollicitatio-
 ne erat aliena. Neque enim ignis prop-
 riũ est refrigerare; nec lucis, tenebras
 offundere. Ita neq; vitę proprium est
 interimere; nec divinę rationis, quic-
 quam absq; ratione facere. Quomodo
 enim rationi consentaneum foret, ut is
 B qui vitam aliis promississet, instrumen-
 tum suum perire sineret, & simulacrum
 suum corruptioni dederet, & divinita-
 tis suę interpretem morte deleteret, is
 qui cunctis ad se aduentibus immortalita-
 tem spondebat. Posterior itaq; ratio
 necessaria fuit, ut scilicet mortis se vi-
 ctorem ostenderet. At quo tandem mo-
 do id erat agendum? Clamne & quasi
 furtim, an palam & in conspectu om-
 nium? Atqui tam præclarum facinus,
 si in tenebris & clanculo gestum fuisset,
 nec in alicujus notitiã pervenisset, nulli
 profusum utile erat futurum. Pervulgatum
 verò & ab omnibus exauditum, maxi-
 mam universis ex rei miraculo allatu-
 rum erat utilitatem. Proinde quoniam
 necesse erat ut corpus ipsius de morte
 triumpharet, idque non occultè sed in
 conspectu omnium gereretur, meritò
 ille mortem non refugit. Sic enim igna-
 vus, & morte ipsa inferior habitus fuisset.
 Sed per certamen cum morte velut
 cum adversario susceptum, corpus
 quod erat mortale, immortale præsti-
 tit; cum certamen illud pro omnium
 vita & immortalitate ac salute subiisset.
 Et quemadmodum si quis nobis vas
 quoddam incombustum, omniq; supe-
 rius incendio vellet ostendere, non ali-
 ter fidem impetraret miraculi, nisi vas
 ipsum manu arreptum in ignem conjiceret,
 ac deinde integrum & illęsum è
 flammis educeret; sic planè Dei sermo,
 qui vitam omnibus impertit, cum mor-
 tale corpus illud quo velut instrumento
 ad hominum salutem usus fuerat, morte
 ipsa potentius vellet ostendere, vitęq;
 & immortalitatis suę particeps redde-
 re; utilem admodum subiit dispensa-
 tionem: corpus quidem suum ad modi-
 cum tempus deferens, & quod erat mor-
 tale morti tradens, ut ejus natura hoc
 indicio probaretur: ac deinde paulò
 post idem illud morti adimēs, ut divinã

suam potentiam declararet, qua æternam illam vitam, quam ipse cunctis pollicitus fuerat, omni superiorem morte ostendebat. Ejus autem rei manifesta & perspicua causa est. Nam cum prorsus necessarium esset discipulis ipsius, ut futuræ vitæ reparationem oculis suis cernerent, in qua spem suam collocare eos docuerat, cum eos mortis contemptores ac victores efficeret: non sine causa id ipsos oculis suis spectare voluit. Nam quicumque piam ac religiosam vitam initari sunt, eos hanc primam & maximè necessariam præceptionem oculis ipsis evidenter haurire oportet: maximè verò eos qui ipsum per uniuersum orbem terrarum illic erant prædicaturi, Deique notitiam cujus semina jam ipse antea in gentes sparsisset, cunctis hominibus nuntiaturi. Quos quidem certissima persuasione futuræ vitæ nexus esse oportuit, ut sine ullo mortis metu certamen aduersus errorem gentium plures colentium Deos fidenti animo susciperent. Nisi enim mortem contemnere didicissent, nunquam ad subeunda vitæ discrimina prompti paratiq; exstitissent. Quocirca cum eos aduersus mortis potentiam armis instrueret, non verbis ac voce nuda præceptum ipsis tradidit; nec sermonem de animorum immortalitate ex probabilibus ac verisimilibus contexit, cuiusmodi sunt humani sermones: sed reipsa erecta de morte tropæa illis ostendit. Et hæc quidem prima ac potissima fuit causa certaminis illius, quo Servator noster aduersus mortem decertavit. Mortem enim quæ formidabilis est omnibus, nihil omnino esse, discipulis suis demonstravit; & vitam illam quam promiserat, perspicue ipsisante oculos statuit. quam quidem velut primitias spei nostræ & futuræ apud Deum vitæ atque immortalitatis, effecit. Altera verò causa fuit resurgendi, ut divina potentia quæ in corpore ipsius habitauerat, manifestaretur. nam quoniam homines antehac eos qui morti succubissent consecrabant; Deosque & Heroas nominare confuerant eos qui à morte superati fuissent, hanc ob causam humanissimus Dei sermo, etiam hic quifnâ esset ostendit; naturam suam morte superiorem hominibus exhibens. Et corpus quidem quod mortale erat, post interitum ad alteram vitam revocavit: tropæum autem immortalitatis quod victa morte crexerat, cunctis spectandum proposuit; cumque solum verè Deum in ipsa

A
 μεις, δι' ἧς παντός θανάτου κρείττονα τὴν πρὸ αὐτῶν κατὰ θελήσαν ζωὴν αἰδίου ἔφασκεν. ὁ δὲ αἰτία, ὡς ὁδὸν ἔχουσα σαφῆς· ἐπεὶ δὴ ἤρως αὐτῶν φοιτηταῖς, ὁφθαλμοῖς ἰδὲν ἀναγκαῖον ἦν τὴν ζωὴν τῆς μὲν θανάτου ἐναργῆτιν παρὰ τῆς νεσῆαν. ἐφ' ἧς αὐτῶν ἐλπίδας ἀναστῆσαν αὐτῶν ἐδίδασκε. κρείττονας εἶναι θανάτου παρὰ τῆς ἐσκαυδῆσαν. εἰκότως ἔστ' αὐτοῖς ὁρᾶν ὁφθαλμοῖς παρέχει. ἡ δὲ γὰρ μέλλοντας αὐτοῖς μετῆναι βίον, τὸ τοῦ πρώτου πάντων ἀναστῆσαν τῆς μάθημα δι' ἐναργῆς ὁφθαλμοῖς παρέχειν. καὶ πολὺ μᾶλλον ἐκείνας, τὰς εἰς ἀπαρῆσαν τὴν οἰκονομίαν μέλλοντας αὐτῶν ὅσον ἐπιπλεονεξῆσαν, καὶ τὴν ἑαυτῶν αὐτῶν τοῖς ἐννεσιπᾶσι κατὰ καταβληθῆσαν θεογνωσίαν, εἰς πάντας καταβληθῆσαν ἀνθρώπους. ἐς δὴ πείσμα μέγιστον ἀναλαβεῖν ἐξελύξαι τὸν θάνατον ζωῆς, εἰς ἀνὰ ἀδελφῶν καὶ ἀφ' ὅσων θανάτου, τὸν καὶ τῆς ἐλπίδος τῆς πολυθέου πλάνης ἀγῶνα ὡς ἡμῶν ἀνὰ δέξονται μὴ γὰρ θανάτου καταφρονεῖν μετῆσαντες, ἐκ ἀνὰ πώποτε πρὸς τὰ δεῖνα παρεσκαυδῆσαν τοῦ δι' ἡ ἀναγκαῖως, ὅτι τὴν αὐτῶν καὶ τῆς τῆς θανάτου διωσῆς, ἐρηματικῶς φωνᾶς παρεδίδετο τὸ μάθημα. ἐδὲ λόγους ἐμοῖς ἀνθρώποις, τὸν καὶ ψυχῆς ἀθανασίας, πιθανῶς ἔξ' εἰκότων σωτηρίων. αὐτῶν ἐργῶν τῆς τῆς θανάτου ἐπεδείκνυ αὐτοῖς τροπῆαν. πρώτη μὲν ὅσω αὐτῆ καὶ μεγίστη αὐτῆ τῆς τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ τῆς θανάτου ἀναστῆσαν ἔξω· τὸν γοῦν φοβερόν τοῖς πᾶσι θάνατον τοῖς αὐτῶν φοιτηταῖς, τὸ μὴ ἐν ὄντα ἰδῆσαν, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος πρὸς αὐτῶν ζωῆς, τοῖς αὐτῶν ὁφθαλμοῖς δι' ἐναργῆς ὁφθαλμοῖς παρεσκαυδῆσαν. ἀπαρχὴ τῆς κοινῆς ἡμῶν ἐλπίδος, ζωῆς τῆς ἀθάνατος καὶ ἀθανασίας, αὐτῆ ἐκείνου πομπῆς· δευτέρου δὲ αἰτίας εἰς τῆς ἀναστῆσαν ἡμῶν ἐν σώματι καλοικησῆσαν ἐν βίῳ νάμειος ἐνδειξῆς· ἐπεὶ δὴ γὰρ πρὸς τῆς τῆς θανάτου νενικημένους ἀνδρας θητῆς ἐδείκνυ αὐτῶν ἀνθρώποις, ἡρώας τε καὶ θεῶν ἀνόμαστον πρὸ θανάτου κερκατημένους, καὶ καὶ εἰκότως αὐτῶν τὸν ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἐφῆκεν ὁ φησὶν θεῶν τῆς θεῶν λόγους. κρείττονα θανάτου φησὶν ἀνθρώποις δεικνύς, καὶ τὸ μὲν θητῆς τῆς λύσει, ἀπὸ τῆς δευτέρας ζωῆς ἀγῶνα. τῆς ἀθανασίας κατὰ τῆς θανάτου τοῖς πᾶσι παρέχων ὁρᾶν. ὁ μόνον τῆς ἐν θανάτῳ θεῶν

niamus: si tamen harum rerum veritas
 opus habet demonstratione, aut si testi-
 monia manifestis & evidentibus factis
 necesse est adhibere. Accipe igitur eas
 demonstrationes, benignâ prius aure ad
 sermonis audientiam preparata. Cun-
 ctæ olim in terris nationes, & universum
 hominum genus, in provincias, in varias
 cuiusq; gentis ac loci dominationes, in
 tyrannides ac multiplices Principatus
 discussum erat. Atq; hinc pugnae & bella
 continua; hinc vastationes & captivorum
 abductio, tam in agris quam in civitati-
 bus exstiterunt. hinc tot historiarum argu-
 menta; adulteria & mulierum raptus:
 hinc excidium Trojæ; & veterum tra-
 gœdiæ, apud omnes ubiq; homines per-
 vulgate. Quarum quidem rerum causas
 quisquis plurimorum Deorum cultui
 adscripserit, is meo iudicio non errabit.
 Sed postquam salutare Christi instru-
 mentum, sanctissimum scilicet eius cor-
 pus, quod omni demonum fraude atq;
 operatione potentius, & ab omni culpa
 tam in loquendo quam in agendo alicu-
 num fuit; velut tropæum quoddam vi-
 ctoriae, & veterum malorum avtruncam-
 entum adversus demones erectum
 est, statim omnium demonum opera dis-
 sipata sunt: nec amplius locorum domi-
 nationes, multiplices principatus; ty-
 rannides & Republice fuerunt; nec que
 inde oriri consueverant agrorum vastat-
 iones; & obsidiones urbium atq; expu-
 gnationes. Sed unus quidem Deus om-
 nibus predicatus est: simul verò unum
 apud omnes Imperium viguit, romano-
 rum; & inexpiabile illud atq; implaca-
 bile odium, quo gentes ab omni fere æ-
 vo inter se mutuo collisæ erant, subito
 extinctum est. Et sicut unius dei notitia,
 unaq; ratio religionis ac salutis, Christi
 videlicet doctrina, hominibus tradeba-
 tur; ita etiam eodem tempore cum u-
 nus totius orbis Rom. Imperator esset
 constitutus, altissima pax ubiq; terrarum
 obtinuit. Ita unius Dei nutu, duo sum-
 ma inter homines bona quasi duo ger-
 mina, simul eodemq; temporis momen-
 to eruperunt: Romanum scilicet Impe-
 rium, & pietatis Christianæ doctrina. Et
 ante illud quidem, alii Syriæ; alii Asiæ; a-
 lii Macedoniae seorsum quisq; regnum
 tenebant. Egyptum quoque ab aliis
 seunctam quidam possidebant; alii que
 similiter Arabiam. Sed & Palestinam
 Judæi sub ditionem ac potestatem suam
 redegerant. In singulis vicis, urbi-
 bus ac locis, homines velut insania

A εἰ δὲ διὰ τοῦ εἰς εὐαγγελίου δὲ τὰ τέττον ἀλλοδαπῶν
 εἰ δὲ ἀναργῶν πραγμάτων ἀναγκάσει πρὸς
 ψόσασα τὰς μαρτυρίας δὲ καὶ ἵσταται
 ἐγνωμένα πρὸ λόγου τῶ ἀκούσας ἀποστο-
 λῆς. διήθητο μὲν πάντα τὰ πάλαι ὄντα
 ἐξ ἡνικητοῦ πᾶν ἀνθρώπων γένος, εἰς ἐπι-
 χίας καὶ ἐξουσίας καὶ τοπαρχίας, τυραν-
 δας τε καὶ πολυαρχίας κατετέτριπτο ὡς
 μάχαισι συνεχῆς καὶ πόλεμοι, διήσκει τε καὶ
 ἀνδραποδισμοὶ κατ' ἀγέρας καὶ κτ' ἰσχυρο-
 ποτ' αὐτὰς διελίμπανον. ἰσοειῶν τε καὶ
 B σα; μνείαι, μοιχεύαι τε καὶ γυναικῶν ἀπει-
 γαί. ἐνθεν τὰ ἴλια κακά, καὶ αἱ ἀπὸ πάντων
 θρώποις μνημονοῦμεν τῆν παλαιῶν ἡγε-
 γωδία τῆτων δὲ ἐκ ἀναιμάτοις τὰς αἰτίας
 τῆ πολυθῆω πλῆνι ἀποστολῆς ὡς ἡ πο-
 τῆσιον ὄργανον, αὐτὸ δὲ τὸ παναργῶν τε καὶ
 εἰς ὄμα. τὸ κρείττον ἀπάσης δαμονικῆς πῶ-
 νης ἐνεργείας ὄφθεν, κακίας τε τῆς δι' ἐργῶν
 λόγων ἀλλοτῆρον. νικητήσιον τῶ παλαιῶν
 κακῶν ἀπὸ τῶ παλαιῶν κτ' ἀμύνην ἀπο-
 ψέτο, ἐλύετο τε αὐτὰ πάντα δαμονικῶν
 C γὰ καὶ ἐκέτ' ἦσαν τοπαρχίαι καὶ πολυ-
 χίας, τυραννίδες τε καὶ δημοκρατίαι, αἰτεῖται
 ταῦτα σιμισάμεναι κτ' πόλεις καὶ καταχυ-
 ρας διήσκει καὶ πολιορκίαι ἀλλὰ Θεὸς μὲν
 πάντα ἐμπεύθετο, ἐν ταῦτα δὲ καὶ βασιλῆας
 μία ἰσὶς πᾶσιν ἡ Ρωμαίων ἐπιπέσει ἀντιθέσει
 ἀδελφῶς ἡ εἰς αἰὼν ὄπισθ' ἀκατάλλη-
 λος τῆν ἐχθρῶν ἐχθρὰ ὡς ἡ εἰς θεῶν ἡσπῆ-
 σι ἀνθρώποις παρεδίδετο, καὶ τῆσιος εἰς ἐ-
 βείας. Σωτήριος τε ἡ χεῖρ εἰς διδασκαλία, κα-
 τὰ ταῦτα καὶ βασιλεὺς ἐνὸς ὕψ' ἐνα καὶ τῶ
 τῶν χρόνον κατ' ὅλης τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς ἐ-
 D σαντ', εἰς ἡν βασιλεία τὰ σύμπαντα ἐ-
 λαμβανεν. ὁμοίως καὶ ὕψ' ἐν καιρῶ ὡσπερ
 ἐνὸς Θεοῦ νεύματ', ἀνεφύοντο εἰς ἀνθρώποις
 ἀγαθῶν δύο βλαστοί. ἡτε Ρωμαίων ἀρχῆς
 ἡ εὐσεβῆς διδασκαλία. ἀπὸ γε μὴν ἡ-
 τῆς, οἱ μὲν ἀφωρισθῆναι Συρίας ἐπέστη. καὶ
 τῆς Ἀσίας ἐβασίλευσαν ἀλλοὶ ἡ Μακεδονί-
 τῶν ἡ Ἀιγυπτῶν ἀποτεμέντες ἕτεροι, κατὰ
 χον, καὶ χῶσαν τῶν Ἀραβῶν ὡσαύτως ἀλλο-
 ναι μὲν καὶ Παλαιστίνων, τὸ Ἰερουσαλὴμ
 τῆ γέν' κτ' κάμας τε καὶ κατὰ πόλεις καὶ

κατὰ πάληα τόπον, ὡσπερ ὑπὸ τινος ὄρα-
 πησίας κατ' ἀλλήλων φονώντες κ' δαίμονων-
 τες ἀλλήλους πολέμοις κ' μάχαις ἐχολάζον
 ἀλλὰ ἄθροως ἅπαντα ὡσπερ δ' ὑπόστασις
 μίας δυο μεγάλας προελθούσας δυνάμεις,
 ἡμέρωσαν τε καὶ εἰς Φιλίαν συνήγαγον. ἢ τέ
 Ῥωμαίων ἀρχὴ μόναρχος ἐξ ἐκείνης φανθεῖ-
 σα κ' ἡ τέχνη ἐδιδασκαλία, ὁμῆ καὶ τὸ
 αὐτὸ σωμακμάσασαι ἀλλήλους ἢ μὴ γέ τ' ἔ-
 σωτήρης ἢ μὴ δυνάμεις, τῶν δαίμονων πο-
 λυαρχίας τε κ' πολυθείας καθελε, μίαν βα-
 σιλείαν Θεῶ πᾶσιν ἀνθρώποις, Ἑλληνισί τε καὶ
 Βαβυλωνίαις κ' τοῖς μέχειτων ἐρασιῶν τ' γῆς,
 κηρύττουσα ἢ τὴ Ῥωμαίων ἀρχῆως ἀν' ἑσθρα-
 θηρηδύων τῶν τῆς πολυαρχίας αἰτίων, τὰς
 ὁρωμύρας ἐχειρῆτε, εἰς μίαν ἐνωσιν κ' συμφω-
 νίαν τὸ πᾶν γένος σωματικῶν σπύδρασα. καὶ
 τὰ πολλὰ μὲν παντοίων ἐθνῶν σωμαγαγέ-
 σα, μέλλουσα ἢ ὅσον ἔπω, κ' αὐτῶν ἀχειρῶν
 ἀκρων τῆς οἰκουμένης, ἐφάπτετο. τῆς σωτηρίας
 διδασκαλίας σὺν θεῖῃ δυνάμει, ὡσπερ ἐξου-
 μαζέσεως ἀντήτα πάντα, κ' ὁμοῦ καθε-
 σῶσε. τὸ γέ τοι ἀν' αἴτη το μέγα θαῦμα,
 τοῖς φιλαλήθως τὸν νοῦν ἐφισῶσι, κ' μὴ τοῖς
 καλοῖς βασικαίνων ἐτέλεσιν ὁμῆ τε γ' ἡ τῶν
 δαίμονων ἀπηλέγγχετ' πλάνη. ὁμῆ κ' ἢ ἐξ αἰ-
 ῶν ἔχθρα κ' μάχη τῶν ἐθνῶν διελύετ' καὶ
 πάλιν ὁμῆ Θεὸς εἷς, καὶ μία τέτρα γνῶσις εἰς
 πάντας ἐκηρύχθη. ὁμῆ κ' βασιλεία μία ἐν
 ἀνθρώποις ἐκρατύνετο. κ' τὸ πᾶν ὁμῆ τῶν
 ἀνθρώπων γένος, εἰς εἰρηλίω κ' Φιλίαν μεθρη-
 μάζετο. ἀδελφούς τε ὡμολόγου ἀλλήλοις οἱ
 πάντες, κ' τὴν οἰκίαν φύσιν ἐγνώριζον ἀντί-
 να γοῦ ὡσπερ ὄξ' ἐνός φῶτες πρὸς ἐνός τε
 Θεῶ οἱ παῖδες, κ' μητρὸς μίας τῆς ἀληθοῦς
 εὐσεβείας, εἰρημικῶς ἀλλήλοις ἠσπαζοντό τε
 κ' ἀπελάμβανον. ὡς μηδ' ἐν δ' ὑποδ' ἐν ἐξ ἐκείνης
 τῆς συμπάσαν οἰκουμένην, μίας ἐνομο-
 μύτης οἰκίας καὶ συγγενείας, ἐξείναί τε πο-
 ρείας ὅτω φίλον σέλλεαδς, δοποδ' ἡμῶν τε ὅποι
 τῆς θελοισιν πάση ρασώνη καὶ τοὺς μὲν δ' ὑπο
 δυσμῶν ἀκινδύως ἐπὶ τὰ ἑῶα παρῆναί.
 τὸς ἢ ἐπ' ἐνδ' ἐ πάλιν ἐκείσε, ὡς ἐπὶ πατρίδας
 οἰκίας σέλλεσα. πληθεῖσαι τε παλαιῶν
 κηρημῶν λόγια καὶ προφητῶν ἀναφώνησας,
 μυσίας μὲν κ' ἄλλας αἰς ἐννῶν ἑσθραθ' ἑσθραθ'

A correpti & à demone agitati, per con-
 tinua bella & pugnas in caedes mutuas
 ferebantur. Verum duæ maximæ po-
 testates velut ex una transfenna simul e-
 missæ, cuncta repente pacarunt & in
 concordiam reduxerunt: Romanum
 videlicet Imperium, quod ex eo tem-
 pore sub unius Principatu fuit; & Chri-
 sti doctrina: quæ quidem duæ potestates
 uno simul eodemque tempore ef-
 floruerunt. Ac Servatoris quidem ho-
 stri potestas, multiplices illos Princi-
 patus ac divinitates dæmonum evertit;
 unum Dei Regnum cunctis hominibus
 tam Græcis quàm Barbaris, ipsisque ad-
 eo extremas terrarum plagas incolenti-
 bus annuntians. Romanum autem Im-
 perium, utpote sublatis jam antea mul-
 torum Principatuum causis, eos qui ad-
 huc supererant, ditioni suæ adjunxit; id
 maximè studens, ut univèrsam genús
 humanum communi inter se concordie
 vinculo colligaret. Et plerisque quidem
 gentes jam in unum coëgit & concilia-
 vit: brevi verò ad ultimos usque terrarum
 fines profecturum est: quippe cum sa-
 lutaris doctrina cum divina quadã vir-
 tute conjuncta, cuncta ipsi facilia ac pla-
 na præstet. Hoc profecto ingens mira-
 culum esse fatebuntur ii, qui veritatis
 studio adducti rem attentius expendere,
 potius quàm pulcherrimis rebus ob-
 tractare voluerint. Simul enim dæmo-
 niacæ superstitionis error convictus est;
 & inimicitias ac pugnas quæ inter gen-
 tes jam inde à præcis temporibus ferve-
 bant, finis impositus: simul unicus Deus,
 unaque ejus notitia omnibus prædicata
 est; & unum in terris Imperium stabili-
 tum; & univèrsam humanum genús ad
 pacem concordiamque revocatum; cunctis
 vicissim fratres se esse profiten-
 tibus, & propriam agnoscentibus natu-
 ram. Statim igitur velut filii ex eodem
 Patre, uno scilicet Deo; & ex eadem
 matre, vera scilicet pietate geniti, paci-
 ficè seipsos mutuò salutare atque exci-
 pere cœperunt. Adeò ut orbis terrarum
 univèrsus nihil à domo & familia opti-
 mè constituta differre deinceps videretur;
 & iter facere & peregrè quò quisque
 vellet proficisci cum omni securitate
 cuivis liceret: & alii quidem ab Occi-
 dentis partibus ad Orientem absque peri-
 culo comimearent; alii verò hinc ad illas
 partes, velut ad suam ipsorum patriam
 pergerent: complerenturque veterum
 Oraculorum responsa, & cum innume-
 rabiles alia Prophetarum prædictiones,
 O o o o

quas referre in praesentia non vacat; A
 tum illae quae de salutari Dei verbo lo-
 quuntur in hunc modum: Dominabitur
 a mari usque ad mare, & a fluminibus
 usque ad fines orbis terrarum. Et rursus:
 Orietur in diebus ejus justitia & abun-
 dantia pacis. Et alibi: Confringent
 gladios suos in vomeres, & lanceas
 suas in falces; non accingetur gladio
 gens contra gentem, nec amplius
 militaribus exercitationibus vacabunt.
 Haec praedicta, & Hebraico sermone
 multis ante saeculis pronuntiata fue-
 rant; quae nostra demum aetate ope-
 ribus ipsis expleta, veterum Oracu-
 lorum testimoniis fidem adstruunt.
 Quod si aliorum praeterea argumen-
 torum copiam desideras, ea non ver-
 bis jam accipe, sed rebus ipsis. Aperi
 oculos mentis tuae, & cogitationis ja-
 nuas reclude. Diu multumque tacitus
 tecum expende, Interroga temet-
 ipsum; & quasi ab altero sciscitare, re-
 rum naturam perscrutans in hunc mo-
 dum. Quis unquam ab ultima usque
 hominum memoria Rex aut Princeps;
 Philosophus aut Legiflator; Propheta
 denique seu Graecus seu Barbarus, tan-
 tum auctoritatis & potentiae adeptus
 est, non dico post mortem, sed vi-
 vus adhuc & spirans, & multiplici pol-
 lens virtute; ut omnium ubique homi-
 num aures atque linguas nominis sui
 gloria completeret? Nemo certe praeter
 unum Servatorem nostrum post victo-
 riam de morte reportatam istud praes-
 titit, cum & Discipulis suis verbo
 praecipit, & reipsum deinceps confirma-
 vit: Euntes, inquit, docete omnes
 gentes in nomine meo. Cumque ipsis
 praedixisset & affirmasset fore omnino
 ut Evangelium suum per universum
 orbem praedicaretur in testimonium
 cunctis gentibus, verbis eventum con-
 tinuo subjunxit. Statim certe, non
 longo temporis spatio interjecto, do-
 ctrina ejus totum orbem replevit. Quid
 habet ad ea quod respondeat, is qui in
 hujus sermonis exordio nos reprehende-
 bat; praesertim cum omni ratione
 validius sit oculorum testimonium.
 Quis vero pestiferum ab omni aetate &
 exitiale demonum genus, quod jam-
 pridem universas gentes ac nationes
 depauperabat, & motione atque im-
 pulsu simulacrorum multas in terris
 praestigias edebat, invisibili ac poten-
 te dextra, velut immanes belluas ab ho-
 minum grege fugavit? Quis alius quam
 Servator noster, per invocationem

Esai. 71.

Esai. 20.

Mat. 18.

αρχολη. αταρε δη κτας αμφιτε (αυτην εν τω
 ωδ επη βοωσας. κατακυριευση δοτι θηλασ-
 σης εως θαλασσης, και απο ποταμων εν πε-
 ρατων της οικουμηνς. και αυτις, αι αταρε εν
 ταις ημεραις αυτη δικαιοσυνη, και η ειρηνη
 ειρηνης, κ. συκοφροσι τας μαχαίρας αυτων εις
 αροτρα, κ. τας ζικυιας εις δρεπανα. κ. κ. κ.
 ληψεται εν θυμω επ' ενθυμαχων κ. κ. κ.
 μαθωσιν επι πολεμειν ταυτα πεδλεγεσθαι, κ. κ.
 φωναης εβραων εξ αιωνω μακρησιν κ. κ. κ.
 ευπειτο. ταυτα τοις εργοις καθ' ημασ αυτων
 ορωμεθα, των παλαιων φωνων πιστευωσιν
 μαξηρειας σου ελ' αλλ' ει ποθεις ετι ερωσιν αποθε-
 ξων φεικισιας, μη λογοις, αλλ' εργοις ταυτων
 λαμβανε. διανοιξον της σαυτησ διανοιας της
 οφθαλμυς, κ. τ' ελοισμε τας πύλασ ανατι-
 τασον. πολυ τε επραχων παρε αυτω λογον
 αυτος τε σαυτον ερωτα, κ. ως παρ' ετερον πι-
 θανησ ωδ επη λω των πραγματος φουσιν ε-
 ρεδνομεν. τις πρωποτε των εξ αιωνωσ εσσο-
 λευς. η αρχων. η φιλοσοφω. η νομοθετησ,
 κ. κ. κ. φρονητης ελληνικωσ η βαρβαρωσ, τωσπι
 αρετ' απνευγατο, ετι γε μη θανατον αλλ' η-
 τι ζων κ. εμπνεων ε πολλα δυναμεισ, κ. κ. κ.
 παντων των επι της ανθρωπων, ανων κ. ανων
 των εμπνησων αυτησ φροσηοριασ; αλλ' αταρε
 το γε εδεις, η μονω εις ο ημετεσ (αυτην
 μη τιω κ. τ' εθνατε νικωσ διεπραξατε τον
 αυτησ γνωσειμοις λογον ειπων ε εργα ταυτασ
 πορθεθεντεσ του μαθητευσατε παλια κ. κ. κ.
 εν τω ονοματι μου φησασ αυτοις, περτω
 τε κ. απο φησιν αρχων, ως αρχε δε το ονομα κ. κ.
 αυτησ κηρυχθησεν εν ολη τη οικουμηνησ μεσ
 τυρον πασι τοις εθνεσιν, αμα λογωσ τεσ
 επηγαγεν αυτικα ελ' ου κ. εκ εις μαθησ
 συμπασα οικουμηνων αυτησ λογων επηκεσιν
 ουν εχοι αν προς εθνοσ ειπειν ο καταρχασ τωσ
 ημων επιμεμψαμενωσ, οποτε παντες λογον
 κεισθων, η δια της οφθαλμωσ τυχανησ μαθησ
 τωσ εξ αιωνωσ το βλαπτικον κ. οδεθρον κ. κ.
 μονων φυλον, το παλαι πασαν ανθρωπων κ. κ.
 σιν επνεμεθρον, και δια της των εθνων
 κινήσεωσ πολλασ εν ανθρωποισ γαυταισ
 επδεικνυμερον, αρχατω κ. κ. κ. κ. κ.
 ει οια φησασ δεινουσ, της ανθρωπων αυτων
 δωξεν αγελησ; τις ελ' ετεροσ ως ο
 μετεσ σωτηρ, δια της εις αυτον επι κλησιν

καθαρτάταις ἐυχαῖς ταῖς δι' αὐτὸ πρὸς τὸν
 τῷ ὅλων Θεὸν ἀναπεμπούμαι, τὰ λέγεται
 τῷ ποτηρῶν πνιμάτων ἔξ ἀνθρώπων ἀπε-
 λαύειν ἐπεξασίας ἐδώκε, τοῖς καθαρῶς καὶ
 ἀπλάως μετερχομένοις τὸν βίον, τῆς ὑπ' αὐ-
 τὸ παραδοθείσης φιλοσοφίας ἀνάμικτος ἢ ἢ
 λογικῆς θυσίας τὰς δι' ἐυχῶν καὶ δωρητῆ
 θεολογίας τοῖς αὐτῶν θιασώταις, τῆς ἑπιτελεῖν
 παρ' ἑδωκεν ἄλλο, ἢ μόνον ὁ ἡμέτερος. Ὡ-
 τῆς δὲ ἐπὶ τῆς καθ' ὅλης ἀνθρώπων οἰκουμε-
 νικῆς θυσίας ἡμεῖς σιωπῶντες, ἐκκλησιῶν τε ἀφιε-
 ρώματα νοερῶν τε ἔξ λογικῶν θυσιῶν ἱεροπε-
 πείσ λειτεργίαι, μόνον τῷ παμβασιλεῖ Θεῷ
 πρὸς πάντων τῶν ἐθνῶν ἀναπεμπούμαι
 τὰς δι' αἱμάτων καὶ λυθῶν, καπνῶν τε παρ-
 ἐπιτελεσθῆναι θυσίας, τὰς τε ὁμᾶς ἐκείνας
 καὶ μανιώδεις ἀνδροκτασίας τε καὶ ἀνθρωπο-
 θυσίας, τῆς ἀφανῆτε καὶ ἀοράτῳ δυνάμει,
 σθεδύων καὶ μηκέτι ὑπάρχον παρ' ἐσκεύασεν,
 ὡς μαρτυρεῖσθαι πρὸς αὐτῆς γε τῆς ἐλλύων ἰ-
 σορίας. ἐπειδὴ ἐπρότερον, ἀλλ' ἢ μὴ τῶν ἐν-
 θεοῦ τῶ σωτῆρος ἡμῶν διδασκαλίαν, καὶ τῆς
 ἀδελφῶν χρόνος, πᾶσαι αἰ πανταχῆ τῆς κα-
 τεύθησαν ἀνθρωποθυσίαι ἰσοπέτων ἐναρτῶν
 ἀποδείξω, τῶν μὴ τὸν θάνατον ἀρετῆν τε καὶ
 δυνάμειν τῶ σωτῆρος ἡμῶν πεισθῶν, τῆς
 ἐπὶ σιδῆρος τὴν ψυχὴν, ὡς μὴ συμμαρτυ-
 ρεῖν τῆ ἀληθείᾳ, καὶ τὴν ἐν θεοῦ αὐτῶν ὁμο-
 λογίαν ζώντων γὰρ, ἀλλ' ἐνεκρῶν τὰ κατορ-
 θώματα. ὅψαι τε ἀδύλων φασὶν εἶναι τὰ
 φαινόμενα, αὐτὰ γὰρ χεῖρας καὶ πρῶν θεο-
 μάχων γένεσθαι, τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐκκύκα,
 ἢ γε τε καὶ ἀπῆγε, ἐκ πολλὰ ἰσχυρῶν. ἐπεὶ ἔξ ἀν-
 θρώπων ἀπῆλλαγη, καὶ τῶν μὴ ταῦτα ἐπὶ
 γῆς, σκυβάλων ἐκκλητότερον. ἀπνευ. ἀκίνη-
 τον ἀναυδον. καὶ ἐκ ἐτ' αὐτῶν λόγῳ ἐδέει, ἐ-
 μήμη φύσις γὰρ αὐτῆ νεκρῶν καὶ ὁ μηκέτ' ὄν,
 ὅδ' εἰς ἐσιν. ὁ ἔμπεδῆς ὄν πρᾶξαι τι; ὁ δ' ἐνε-
 γῶν καὶ πρᾶξῶν, καὶ πλείονα τῶ ζώντων δυνά-
 μει, πῶς ἀν' ὡσοληφθῆι μὴ ὄν εἰ δ' α-
 φανῆς εἶη Ἰαρκὸς ὄφθαλμοῖς, ἀλλ' ἐκ ἐν αἰ-
 δῆσθ' ὁ κερτήριον. ἐδ' ἐτεχνικῆς λόγος, ἐδ' ἔ-
 πῆς ἡμονικᾶς θεωρίας, αἰδῆσθ' ὡσμάτων κα-
 ταμανθάνομεν. ἐδ' ἐνοῦ τὸν ἐν ἀνθρώποις,
 μη τί γε θεῶ δυνάμειν ἐδέει πῶποτε ὄφ-
 θαλμοῖς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων τὰ τοιαῦτα πέφυ-

A nominis sui, & purissimas preces ipsius
 nomine Deo Optimo Maximo oblatas,
 nequissimorum spirituum reliquias ex
 hominibus abigendi potestatem dedit
 iis, qui traditam ab ipso vivendi nor-
 mam ac disciplinam castè & sincerè se-
 querentur. Jam verò incruenta & ra-
 tionalia sacrificia, quæ precibus & ar-
 canâ quâdam Dei appellatione perfici-
 untur, quis unquam alius sectatores
 suos offerre docuit, quàm Servator nos-
 ter solus? Quam ob causam per univer-
 sum orbem terrarum constituta nunc
 sunt altaria, & Ecclesiæ consecrata; &
 sacrosancta ministeria intellectualium
 ac rationalium sacrificiorum soli om-
 nium moderatori Deo ab omnibus
 gentibus offeruntur. Sacrificia autem
 illa sanguine, cruore ac fumo peragi so-
 lita; crudeles it em illas & furiosas homi-
 num cædes ac victimas, quis occultâ
 quâdam & invisibili potentia aboleri ac
 prorsus extingui fecit; adeo ut hoc ipsū
 etiam Gentilium testentur historiæ?
 Neq; enim nisi post divinam Servatoris
 nostri prædicationem, circa tempora
 Imperatoris Hadriani, omnis ubiq; hu-
 manarum victimarum immolatio subla-
 ta est. Cùm ergo Servatoris nostri post
 mortem virtus atq; potentia, tot tamq;
 evidentibus argumentis comprobetur,
 quis est adeo ferrens animo, ut veritati
 testimonium perhibere cum ceteris no-
 lit, & vitam illius divinam confiteri? nam
 præclara facinora, viventium sunt non
 mortuorum; & ea quæ cernimus, occultarum
 rerum notitiam nobis subministrant.
 Nuper quidem ac nudius tertius, im-
 piorum hominum contra Deum pugnantium
 natio universam mortalium vitam conturbabat,
 & potentia ac viribus pollens fuscq;
 deq; omnia ferebat. Sed posteaquàm
 è medio sublata est, jacuit deinceps
 stercoreibus contemptior: sine spiritu,
 sine motu & sine voce. Nec jam eorum
 habetur ratio, nec ulla fit mentio.
 Quippe ea mortuorum fors est; & is qui
 amplius non est, nihil est. Qui autem
 nihil est, quid tandem agere potest?
 Contrâ is qui agit & operatur, quique
 plus valet quàm si ipsi quibus vita
 suppedit, qua ratione existimabitur
 nõ esse: quòd si corporis oculis non cernitur,
 at judicandi facultas non consistit in
 sefuo: nec artium rationes aut speculationes
 scientiarum, sensib^o corporis percipimus:
 nec mentem quæ in hominib^o est, nedum
 Dei virtutem ullus unquam oculis vidit:
 verùm ejusmodi res ex

ipsis operibus cognosci solent. Quocirca etiam in Servatore nostro, invisibilis ejus vis ac potestas ex operibus perspicienda ac dijudicanda est: utrum scilicet tot illustria facinora quæ ab illo etiam geruntur, viventis esse omnino confitendum sit; an dicendum, ejus qui non sit ea esse; an stulta omnino nec ulla ex parte coherens hæc quaestio. Eum enim qui non est, qua ratione aliquis esse dixerit? Siquidem omnium consensu & suffragiis constat, id quod non est, nec posse quicquam, nec agere, nec operari. Hæc quippe viventium natura est: mortuorum verò contraria. Opportunum nunc tempus est, ut ea quæ a Servatore nostro hac ætate perfecta sunt, inspiciamus: & Dei viventis opera spirantia contemplemur. Quomodo enim tam præclara facinora, non essent viventis, ejusque adeò qui Dei vitam vivat opera spirantia. Quamnam verò illa sunt inquit? audi si placet. Nuper quidam qui Deo bellum indixerant, oratoria ejus cum ingenti pertinacia, nec minori cum militum robore, ab ipsis fundamentis everterunt; & Ecclesias illius penitus abolere studuerunt; omnibus machinis Deum invisibilem oppugnantes, & impiarum vocum tela in eum conjicientes. Sed invisibilis Deus, invisibili eos ultus est modo. Statim igitur illi solo dei nutu è medio sublatis, qui prius in deliciis vitam agebant; qui beatissimi; qui quasi Dii ab omnibus prædicabantur; qui multis annorum spatii Imperium præclarè ac feliciter gesserant, quandiu pacem & amicitiam coluerant cum illo quem postea oppugnaverunt. Verùm ubi mutatâ sententiâ Deo bellum inferre ausi sunt, Diis suis tanquam antesignanis & propugnatoribus in acie adversus Deum nostrum oppositis; illicò momento nutu ac potentia, cuncti scelerum suorum pœnas dederunt: adeò ut terga dantes cedentisque ei cui bellum intulerant, divinitatem ipsius sicut reliqui confiterentur; & planè contraria iis quæ paulò ante tentaverant concedere ac permittere maturarent. Continuò igitur Servator noster victoriæ tropæa ubiq; terrarum crexit, templisque sanctissimis & oratoriis consecratis universum orbem de integro exornavit; & in urbibus ac pagis, in agris ac desertis Barbarorum locis, fana ac delubra in honorem unius omnium Regis ac Domini dedicavit. Unde etiam Domini voca-

CAPUT
XVII

Α κεν ἐπινοεῖσθαι διότι καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας Σατι-
 ρῆς, τὴν ἀφανῆ δυνάμιν αὐτῆς, ὡς οὐκ ἔστιν ἐν
 ζῶντων ἔργων ἐπισκοπεῖν καὶ διακρίνειν, ἀλλ' ἐν
 ζῶντων ὁμολογεῖν τὰ εἰς ἐτι δευρῶς αὐτῆς
 κατορθώματα. εἴτε καὶ μὴ ὄντων εἰναί γε
 ἡμῶν καὶ ἀσύστατον τὸ ἐρώτημα τὸν ἡμῶν
 ὄντα, πῶς ἀντις εὐλόγως εἰναί ποιοῦμεν
 ὄντας πάσας ψήφοις ἀπαπέφανται, καὶ
 δυνάσταται, εἰς ἐνεργεῖν, εἰς ἐπράξιν αὐτῆς
 γὰρ φύσις νεκρῶν. ζῶντων ἢ ἡ ἐναντία. Εἴτα
 δὴ καμῶς ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς ἡμετέρας Σατι-
 ρῆς κατὰ ἡμᾶς ἀποτελέσματα, καὶ ζῶντων
 Θεῶν ἔργα ζῶντων συνδέειν εἰ γὰρ ζῶντων
 καὶ Θεῶν ζῶντων ὡς ἀληθῶς ζῶντων ἔργα ζῶ-
 ντων ταυτοχρῶν τὰ τοιαῦτα κατορθώματα, τίνα
 δὴ ταῦτα ἐρωτᾶς, μαίτανε. θεομαχί-
 νες πρώτω, τῶν αὐτῶν ὡς ἐνεργητικῶν τῶν
 κοδομάς, σὺ πλείονι φιλονεικία, καὶ σὺ
 μίλλονι δυνάμει τε καὶ χειρὶ ἐκ βαδίζων ἀν-
 εῦπῶντες καθήκον, ἀφανείς τε ἀπὸ καθήκον
 τῶν ἐκκλησίας. πάσας τε μηχανάς τῶν
 τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐρώμενον ἐπολεμεν, βαλόν-
 τες καὶ ἀκοντίζοντες μυριάς λόγων βολῆς
 ὁ δὲ ἀφανής, ἀφανῶς ἠμῶν αὐτοῦ. εἴθ' οἱ μὲν
 ἐκείνῃ ἦσαν ἐνὶ Θεῶν νέυματι, οἱ αὖτε
 τευφλοὶ καὶ τεισευδαίμονες. οἱ τινες ἰσθῶν
 ὡς αὖτε τῶν ἡμῶν ἦσαν ἡμῶν. οἱ μακρῶς
 ἐτῶν ἀειόδοις διαπεσπῶς τῶν ἐν χλῶ ἐπι-
 ναντες, ὅτε δὴ τὰ πρὸς τὸν ὕπερον πολέμοιο
 τὰ φίλα τε καὶ αὐτοῖς ἐξελθῶν ὡς ἡμῶν
 βαλόντες θεομαχίνας καὶ προαπισίας ἀντιπῶν
 τῶν ἀπῶντες τῶν ἡμετέρων, αὐτίκα μὲν καμῶν
 πῆ, καὶ Θεῶν νέυματικῶν δυνάμει τῶν
 μῶν, δίκας ὑπέειχον οἱ πάντες τῶν τε
 μῶν ὡς ὡς ἀπῶντες τῶν πολέμοιο καὶ
 νῶντα δῶντες ἀπῶν, τῆς θεότητι σὺν ὡς ὡς
 συγχωρεῖν τε ὡς ἀπῶντες τῶν ἀναντία τοῖς
 τε τοῖς μῶν, ὁλοκαυτῶς ἔσπευδον ὡς ὡς
 πῶν νικητήρια παρὰ χεῖρα πανταχῶς ὡς
 ἀνίστη. ναοῖς τε ἀγίοις καὶ ὡς ἐνεργητικῶν
 νοῖς ἀφιερώμασι, τῶν σύμπεσαν οἰκτιρῶν
 αὐτῶν εἰς ὑπαρχῆς κοσμήσας κατὰ πόλεις
 καὶ κόμας, χώρας τε πάσας καὶ τῶν Βαρ-
 βάρων ἐξήμεις, ἱερῶν καὶ τεμενῶν ἐν τῶν
 βασιλείῃ Θεῶν τῶν δὴ καὶ τῶν ὅλων δεσποτῆ καὶ

εὐδοκίαν κ' τῆς τῆ δεσποτικῆς παρορηγορίας ἡ-
 ξίαται, τὰ καὶ θεωρητικά. ἐκ ἐξ ἀνθρώπων τυ-
 χόντα τῆς ἐπικλησίως, ἐξ αὐτῆς ἡ τῶν ὄλων
 κρείε, παρὸ καὶ κρείε κ' ἡξίωται τῶν ἐπωνυ-
 μίων. παρελθὼν οὖν εἰς μέσον ὁ βελομόρῳ
 διδάσκει, τίς μὲν τὴν τοσαύτην καθαίρεσιν
 τῆς ἐρημίαν, ἰδρύματα δ' ἐδάφους εἰς ὑψῶ
 ἀπ' ἕρεν, τίς τὰ πάσης ἐλπίδ' ἀφ' ἡρημίας,
 δευτέρας ἡξίωσε πολὺ κρείε τ' ἐμπροσθεν
 ἀναεώσεως, κ' ἀνεεώσατο αὐτὰ δὴ, τὸ τῆ λό-
 γε μέγιστον θαῦμα, κ' μὲν τὴν θεομάχον κεί-
 νων ἡελδὶ λ' ἀλλ' ἐτι τῶ βίω φεροντων, αὐτῶν
 δὴ τῶ καθηρηκότων. ὡς δὲ αὐτῶν σῶματ' ἔ-
 δι αὐτῶν γραφῆς τὴν παλινωδίαν τῆς τῆλο-
 μηδίων αὐτοῖς ἀδ' ἡναι. κ' τῆτο πρᾶξι αὐ-
 τας, ἐκ ἐνθυμιας οἴας, Φιλανθρωπίας λο-
 γισμῶτάχα ἀνίς νομήσει. θεπλάτοις ἡ μά-
 σκ' ἐν εὐλαμοδίας, τίς μὲν τοσαύδε τῆ διαγ-
 μῆ χειμῶνας, κ' ἐν αὐτῇ γετῆ τῆ δεινῶν ἀκ-
 μῆ, Φιλοσόφῃ βίς ἡλιάς ἔθεο πευτάς τῆ
 θεῖς μυρίας ἀνδρας, γυμνακῶν τε ἕρείας κ' ἡ
 χορεῖς ἀεπαρθεῖων ἀνεία παντελεῖ ἴον πάν-
 τα τ' ἑαῖς χρονον αὐτῶν ἀναθήσει, τοῖς τῆς ἐν-
 θεῖς διδασκαλίας αὐτῆ μαθήμασι, καὶ ὄλης
 σκίση τῆς εἰκεμῆς τρεφῶν δ' ἀποχαῖς, ἀ-
 σκίαις τε κ' ἀνοῖαις πολυμερεῖς παρ' ἑν-
 μίαια διακαρτερεῖν, ἐγκρατεία τε καὶ ῥώ-
 μηβίς ἐρερε χεῖρα, ἐδίδαξε μὲν σωφροσύ-
 νης γυμνακῆς μυρία πλήθη ἀνδρῶν ἀνα-
 πτεικε, λογικὰς τρεφῆς ψυχαῖς λογικαῖς
 καὶ ἀνῆλες, δι' ἐνθεῶν ἀναγνωσμάτων ἀντι-
 καταλλάξασθ' τῆ τῆ σῶματ' τρεφῶν, τίς
 βαρβάρους κ' ἀγροίκους ἀνδρας, γυμνακῆς κ'
 παιδας ἔοικετῶν γένῃ, πλήθη τε μυρία μυ-
 εῖων ἐθνῶν, θανάτε μὲν καταφρονεῖν ἐδίδα-
 ξεν ἀθανάτον ἡ πεπειθῶς εἶναι τῆ αὐτῶν ψυ-
 χῆν κ' δίκην ὀφθαλμῶν ὑπάρχειν ἕφορον τῆ
 ἀνθρώπων προγμάτων ἐυσεβῶν τε καὶ ἀσε-
 βῶν δικαιοτήρια θεῶ προσηδοκῆν, καὶ τῆτων
 ἐνεκα δικαιοῦς καὶ σοφροῦς ἡν δ' ἡμελείας.
 μὴ γ' ἔτω διατεθέντας, ἀδύνατον ἄλλως
 εἶναι τὸν τῆς ἐυσεβείας ὑποδωμῆς ζυγόν ἀδὴ
 μόνω τῶ ἡμέτερο Σωτῆρι, εἰσέτι κ' νῦν κατορ-
 θῆται ἀλλὰ ταῦτα μὲν παρ' ἡμῶν. φέρε δὴ
 ἄλλως τὸν τῆν διάνοιαν ἡελδὶ μόνον κ' ἐν τῆ
 τοῖων δὲ προσαίωμεν ἐρωτίσεων, ὡς δὲ πῆ αὐτῆ
 πυθάνομενοι ἀεὶ δὴ ἕλος φωνῆν λογικῆν ἀφείς

A bulo honorata sunt; non ab hominibus,
 sed ab ipso omnium Domino cogno-
 mentum sortita. Ab eo quippe Domi-
 nica appellantur. Prodeat igitur in me-
 dium qui volet, doceatque nos quis post
 tantam subversionem ac vastitatem sa-
 cras ædes à fundamentis usque ad sum-
 mum culmen evexerit: quis ea de qui-
 bus nulla jam spes supererat, multò
 quàm antea fuissent illustriora renova-
 verit: & quod maximè mirandum est,
 nò post mortem illorum dei hostium ea
 renovaverit, sed superstitionibus adhuc iis
 ipsis qui illa subverterant: adeò ut ipsi-
 met ore suo suisque literis palinodiam
 canerent: idque agerent, non eo tem-
 pore quo in summa leticia ac voluptate
 debebant (sic enim humanitate ducti id
 egisse, cupiam fortasse viderentur) sed
 tum maximè cum verberibus cælitus
 inflictis agitabantur. Quis post totac
 tantas persecutionis procellas, & in
 ipso discriminum fervore, innumera-
 biles verè Philosophiæ sectatores Dei-
 que cultores viros, sacras etiam mulie-
 res & virginum choros quæ perpetuè
 animi & corporis castitati sese addixe-
 rant, divinæ doctrinæ suæ præceptis at-
 que institutis per universum orbem
 continuerit: cibòque & vino ad mul-
 tos dies libentissimè abstinere, & du-
 ram ac severam vitam agere cum singu-
 lari modestia ac temperantia docuerit?
 Quis immensam virorum ac mulierum
 multitudinem eò impulerit, ut spre-
 tis corporum alimentis, rationalem
 potiùs cibum divinarum lectionum,
 qui animis ratione præditis aptissimus
 est, appeterent? Quis Barbaros &
 rusticos homines, mulierculas item
 & pueros ac servos; infinitam deni-
 que omnium gentium multitudinem
 docuerit, ut mortem contemnerent,
 sibi que ipsis persuaderent animam
 suam esse immortalem, & justitiæ o-
 culum quendam esse qui res humanas
 inspicat; utque futurum Dei judi-
 cium de piis ac de impiis hominibus
 expectarent; atque idcirco vitam ju-
 ste sancteque traducere studerent?
 Nam qui aliter animo affecti sint, eos
 pietatis jugum subire nullo modo pos-
 se. Quæ quidem omnia solus Servator
 noster etiamnum egregiè præstat.
 Verùm hæc nullà faciamus. Nunc
 verò cum ejus animus instar silicis
 obdurtit, hujusmodi interrogationi-
 bus convincere aggrediamur. Dic mi-
 hi heus tu, & tandem aliquando vocem

rationalē ede: non ex bruto pectore sed
 ex anima ratione & intellectu prædita
 fructum proferens. Dic, inquam, re a-
 pud te ipsum diu antè perpensâ. Quis
 ex omni sapientum numero qui antea
 celebres exstiterunt, Prophetarum ora-
 culis perinde ac Servator noster, apud
 Deo carissimam veterum Hebræorum
 gentem tot ante sæculis cognitus est &
 prædicatus? Qui quidem & natale ipsum
 solum, & adventus tempora, & viven-
 di rationem; miracula item, sermones
 & præclara facinora animo animo præ-
 cipientes, sacris Voluminibus com-
 mendarunt. Aut quis scelera in se ad-
 missa, tam præsentī ultione unquam vin-
 dicavit, ut post impium facinus quod in
 ipsum fuerat admissum, statim omnis
 Judæorum natio occultâ quâdam vi ex-
 agitaretur, & regia ipsorum sedes ab ipsis
 fundamentis everteretur: ipsumque adeo
 templum cum omnibus ornamentis ac
 donariis solo æquatum disturbaretur.
 Quis futura, tum de impiis illis homini-
 bus, tum de Ecclesia ab ipso per univer-
 sum orbem conditâ cum multo ante
 prædixisset, singulorum operibus con-
 gruentia vaticinans, prædictionum fide-
 dem rebus ipsis æque ac Servator noster
 confirmavit? Ac de impiorum quidem
 templo dixerat: Relinquitur vobis do-
 mus vestra delerta: & non manebit in
 loco lapis super lapidem qui non distur-
 betur. De Ecclesia autem sua in hunc
 modum: super petram ædificabo Eccle-
 siam meam, & portæ orci non prevale-
 bunt adversus eam. Jam verò imperitos
 homines & rusticos atque abjectos, à pi-
 scatu primum abduxisse; ac deinde le-
 gislatores Doctoresque orbis terrarum
 constituisse, quale & quantum tibi vide-
 tur? Quod verò pollicitus est illis, se fa-
 cturum ipsos piscatores hominum; nec
 id verbis solummodo dixit, sed re ipsa
 cumulatè præstitit; tantamque eis vim
 ac potentiam indidit, ut libros conscri-
 berent atque ederent; utque horum
 librorum tanta esset auctoritas, ut om-
 nium tam Græcorum quàm Barbaro-
 rum linguis conversi, à cunctis ubique
 gentibus studiosè ediscerentur; & ea
 quæ in illis continentur, divina esse
 crederentur oracula, quantum id valet
 ad divinitatem ejus perspicuè declaran-
 dam? Quale illud est, quod ipse futura
 prædixit; & Discipulis suis multo ante
 contestatus est, ipsos Regum ac Principum
 conspectui exhibendos esse, & præ-
 nis extremisque suppliciiis afficiendos;

μη δὲ ἡλιθία καρδίας, ψυχῆς ἢ λογικῆς καὶ
 νοεράς καρπὸν παρὰ ἁλλότῳ, λέγει δὲ ἡ πα-
 ρασαυλὸς πολυάκης Ἰπποκράτους, ἵνα οὐ-
 λος πάποτε τῶν δὲ αἰῶνος βοηθέντων σοφῶν,
 ὁμοίως τῷ ἡμίερω Σωτῆρι παρὰ Φηλικαῖς ἀνα-
 θεν παρὰ μυρίων χρόνων Φωναῖς, ἐργασίῃ τε
 καὶ προεκηρέυθη πᾶσι τοῖς παρὰ τὴν αἰῶνα
 λέσιν ἑβραίων πασι, οἱ καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ
 γενέσεως, καὶ χρόνος τῆς ἀφίξεως, καὶ τὸ πᾶν
 βίαι, καὶ δυνάμεις καὶ λόγους ἐκατοστῶν αἰῶ-
 νῶν παρὰ λαβόντες, εἰς βίβλους ἱερῶν καὶ ἁγίων
 Β κασῶν ἢ τίς αὐτῶν ἀχρὺς ἐκδικῶ τῶν εἰς αὐτὸν
 τετολημμένων ἀποδέεικται, ὡς ἅμα τῷ καὶ
 αὐτῶν δυσεβείᾳ, τὸ πᾶν ἰεραγῶν ἐδνῶν ἀπε-
 τῶ δυνάμει μετελθεῖν, ἀρδύτω τὸν βασι-
 κὸν αὐτῶν τόπον ἐν βαθεῶν ἀβήλων, αὐτὸ τε
 τὸ ἱερὸν ἅμα τοῖς ἐν αὐτῶν σεμνοῖς, εἰς ἐδᾶσαν
 κατενεχθῆναι τίς ἢ προρρήσεις αὐτῶν τετε-
 των παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἀνδρῶν, ἀμφότερα πᾶσι
 αὐτῶν καθ' ὅλης τῆς οἰκουμενικῆς ὑποστάσεως
 σίας, καὶ ἀλλήλους τοῖς πράγμασι δια-
 θεγξάμενοι, πῶς εἰς ἐδᾶσαν ταῦτα τοῖς ἱε-
 ροῖς, ὡς ὁ ἡμέτερος Σωτῆρ. παρὰ τῶν ἐδᾶ-
 C σεβῶν ἱερῶν φησας, ἀφίεται μὲν ὁ οἰκῶν ἡμῶν
 ἕρημος, καὶ ἐμὴ μὲν λίθη Ἰπποκράτους ἐν τῷ
 τόπῳ τῆς ἑδᾶς καὶ ἀλυθῆ παρὰ τῶν αὐτῶν
 ἐκκλησίας, ἵππῳ τῶν πέτρων οἰκοδομησῶμεν
 τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ πύλαι αὐτῶν ἐκάλυψον
 αὐτῆς, τὸ ἢ ἀνδρας εὐτελεῖς καὶ ἀγροῖας, ἐξ
 ἀλείας μεταγαγεῖν τῶν ἀρχῶν, καὶ τῶν
 νομοθέτας καὶ νομοδιδασκάλους ἀποφῶναι
 τῆς ἀνθρώπων οἰκουμενικῆς, οἷον σοὶ εἶναι ὁ
 τὸ ἢ ἐπαγγελία, καὶ λόγῳ ὑφ' ἐπ' αὐτῶν ἕρη-
 ποιῆσαι αὐτῶν ἀλείας ἀνθρώπων. καὶ τι-
 D σαύτω αὐτοῖς ἀρετῶν τε καὶ δυνάμει παρὰ
 χῆν, ὡς καὶ γεγραφὸς σιωτάξει, καὶ βίβλος
 πᾶσα ἔδει. καὶ πάντας εἰς τοσοῦτον κρη-
 ναι, ὡς καθ' ὅλης τῆς οἰκουμενικῆς παντοίας γλω-
 σση βαθεῶν τε καὶ ἑλλῶν μεταδῶναι, καὶ
 πᾶσι τοῖς ἔθνεσι μελετᾶν, καὶ πᾶσι
 εὐεδοῦθαι εἶναι λόγια τὰ ἐν αὐταῖς κατὰ
 ἑλληνικά, ὅσον εἰς διπλῶν ἐναργῆ τῆς αὐτοῦ
 θεότητος, οἷον καὶ τὸ αὐτὸν προφητεύσαι τὸ μέ-
 λον, καὶ τοῖς μαθηταῖς προμαρτυρησάσαι, ὡς ἐ-
 ρα Ἰπποκράτων καὶ ἡγεμόνων μελλόντων αὐ-
 τῶν, τιμωρεῖσθαι τε καὶ ἵας ἐχάτας ὑπομῶν

κολάσεις, & διά τῶν πρᾶξιν ἀποποιῶν, διὰ μό-
 νον ὃ τῶν εἰς τὸν ὁμολογίαν τὸ ἴδιον παρ-
 ἑνὸς αὐτῶν ταύθ' ὑπομένειν παρὰ τὸν ἀσπί-
 εῖς ἐξείας τὸ ὅπλοισ' ἔτι φεράσαι, ὡς ἀδάμαν-
 τος ἰσχυρὰς κραταιότερας ἐν τοῖς πρὸς τοὺς
 ἀντιπάλους ἀγῶσι διαφαινεῖς, ποῖον ἐκ ἀν-
 ὑπερέαλοιο λόγον; τὸ ἴδιον μὴ μόνον ἐκείνους
 τοὺς αὐτὰ παρηκολῶθηκότας, ἀλλ' ἠδὲ καὶ τὰς
 ἐκείνων διαδόχους, καὶ αὐτοὺς τοὺς μετέπειτα
 γεννημένους, καὶ τὰς εἰς ἐτι δεῦρο κατ' ἡμᾶς
 αὐτὰς, ἔτι τῆς ἰσχυρῆς νουθεσίας τὰς δυνά-
 μεις, ὡς μηδὲν ἀξίον θανάτου φεράσαι, παν-
 τοῖας κολάσεις καὶ πᾶν εἶδος φρεσλωτηρίων
 μετ' ἠδονῆς ὑπομένειν, εὐσεβείας χάριν τῆς εἰς
 τὸν τῶν ὅλων Θεόν, ποῖον ἐκ ἀν' ὑπερέαλοιο
 θαύματος; ἀλλὰ βασιλέων εἰς τοσῶτον αἰῶνα,
 τίς πάποτε κρατῶν διετέλεσε; τίς δ' ἔτι
 στρατηγῶν θάνατον καὶ τροπᾶν κατ' ἐχθρῶν
 ἰσχυρὰ πάντα ἵσπον, καὶ χώρον καὶ πόλιν, ἐλλά-
 दा τε & Βάρβαρον ὑποτάξῃ, ἀοράτω καὶ ἀφα-
 νῆ δειξά τας ἀντιπάλους χειρῶν; τὸ γε-
 μνὸν κεφάλαιον τῶν εἰρημῶν, ἢ παλαιὰ χεῖρ
 διατῆς αὐτῆς δυνάμεως περὶ τὰν εἰρή-
 νην, ἀεὶ τῆς αἰὸς ἀεὶ ἀπολαβῆς τας εἰρήκαμην,
 ποῖον ἐκ ἀν' συκοφαντῶν ἀποφράξῃ εἰς ὁμα-
 εῖα μὲν ἔργα σωδραμῶσιν ἢ τῆς ζωτῆρ
 ἡμῶν διδασκαλία καὶ τῶ καταβληθέντι ὑπ'
 αὐτῶ παντὶ κόσμῳ κηρύγματι, τῆς ἰσχυρῆς
 πάντων ὁμοιοῖας τε καὶ συμφωνίας. ἔτι ὃ
 πρόπαλαι ὑπὸ τῶν τῶ Θεῶν προφητῶν παρὰ
 παρὰ Φωνημῶν τῆς κοσμητικῆς τῶν ἐθνῶν εἰρή-
 νης, τῆς τε πρὸς αὐτὰς ἀκαταβληθέντος τοῖς ἐθνε-
 σιν λόγῳ ἐπιτελέσμε βασιλεῦ τὸ πᾶν τῆς ἡ-
 μέρας μῆκος, ἰσχυρῆς ἀποδείξει τῆς ἐν-
 τὸς δυνάμεως τῆς ζωτῆρ ἡμῶν, τὰς ἐκ τῶν
 εἰσέτι νῦν ὀραμῶν, ὑφ' ἐν πειρώμενον συνι-
 εῖν ὅτι μηδὲν εἰς πῶποτε τῶν εἰς αἰῶν, μήτε
 παρ' ἑλλήσιν μήτε παρὰ Βαρβάρους, ἵσχυρῶν
 ἀρετῆς ἐνθεῖς δύναμιν ἐπιδείξει, ὅσον ὁ σω-
 τῆς ὁ ἡμέτερος, τί ἴδιον ἀνθρώπων, ὅποτε μὴ
 ἐκ αὐτῶν τῶν παρὰ πᾶσι τοῖς ἐθνεσιν θεολογῶ-
 μῶν, τοιαύτη τῆς πέφυκεν ἐπὶ γῆς φύσις ἢ,
 δεκνύτω ὁ βελόμην. παρὶ τῶ ἴδιον πᾶς
 φιλόσοφος καὶ ἡμῖν λεγέτω, τίς ἐκ τῶ
 παντός αἰῶν ἦκεν αἰ ὅποτε Θεὸς καὶ ἦρωσ,
 αἰωνίως ζωῆς ἔρανεῖς τε βασιλείας μαθήματα
 παρὰ δ' ἐδ' ὡς αὐτῶ ποῖος, οἷα ὁ ἡμέτερος

A idque non ob facinus ullum, sed ob fo-
 lam nominis ipsius confessionem. Quod
 verò eos ipsos alacri animo hæc perpeti
 fecit; & pictatis armis eos ita muni-
 vit, ut animos omni adamante firmio-
 res in certaminibus contra adversarios
 ostenderent, quæ tanta vis est ut di-
 cendo id adæquare possit? Quod au-
 tem non ii modò qui ipsum sectati fue-
 rant, verùm etiam illorum successores;
 ac deinde hi qui istos proximè in-
 secuti sunt: tandemque illi qui nostra
 ætate vixerunt, aded vires obsirma-
 runt animorum, ut cum nullius crimi-
 nis rei essent, omnia tamen supplicio-
 rum & tormentorum genera ob exi-
 miam in summum omnium Deum pie-
 tatem læto animo perferrent, quam
 quæso admirationem non longissimè
 superat? Enimverò quis unquam Re-
 gum, in tot ætates ac sæcula Imperium
 suum prorogavit? Quis post mortem
 ita bellum gerit: & trophæa de hostibus
 erigit: omnemque locum, regionem
 & civitatem tam Græcorum quàm Bar-
 barorum, sub ditionem redigit: ad-
 versariis occulta quadam & invisibili
 manu superatis. Quòdque omnium
 caput est, pax illa quæ universo terra-
 rum orbi per illius potentiam parta est,
 de qua quæ nobis videbantur jam supe-
 rius differuimus, quibus tandem calu-
 mniatoribus os non obstruat? Quippè
 cum & re ipsa in idem tempus cum præ-
 dicatione Servatoris nostri cumque
 doctrinà ab eo in universum orbem di-
 spersà, pax & concordia omnium gen-
 tium incurrerit: & multo antea à divi-
 nis Prophetis utraque prædicta fuerit:
 terrena scilicet gentium pax, & doctri-
 na à Christo gentibus tradita. Dies me
 deficiet, Imperator, si manifestissima
 divinæ Servatoris nostri potentia argu-
 menta ex iis quas nunc cernimus rebus
 deprompta, in unum velim colligere.
 Siquidem nullus unquam ab omni ævo
 nec apud Græcos nec apud Barbaros,
 tantam divinæ potentia vim, quan-
 tam Servator noster ostendit. Et quid
 homines dico? quando ne ipsi quidem
 quos universæ gentes appellant Deos,
 talem in terris vim ac potentiam exhi-
 buerunt. Aut si aliter se res habet, osten-
 dat nobis qui voluerit. Prodeant verò
 nunc Philosophi, nobisque dicant,
 quis ab omni sæculorum memoria sive
 Deus sive Heros unquam auditus est,
 æternæ vitæ & celestis regni doctrinam
 hominibus tradidisse: sicut à Servatore

nostro factum est, qui innumerabiles homines ad vitam ex caelestis Philosophiae praeceptis instituendam, ubique terrarum incitavit; eisque persuasit, ut ad caelum aspirarent, & sedes quae Deo acceptis mentibus illic preparatae sunt, sibi sperarent. Quis unquam sive Deus, sive heros, sive homo, universum terrarum orbem ab oriente usque ad occidentem Solem, splendidissimis doctrinae suae radiis perfudit atque illustravit; paria fere cum Sole spatia decurrens; adeo ut omnes ubique gentes, uni Deo unum eundemque cultum exhibeant. Quis unquam sive Deus sive heros, omnibus tam Graecorum quam Barbarorum Diis & heroibus sub jugum missis, lege lata interdixit ne quis illorum deus haberetur; utque lata lex ubique valeret obtinuit; ac deinde cum ab omnibus oppugnaretur, unus ipse omnes adversariorum copias profligavit, eosque qui ab omni aevo Dii & heroes habebantur devicit; utque per universum terrarum orbem, ab ultimis usque finibus solus ipse Dei Filius a cunctis omnium gentium hominibus appellaretur, effecit. Quis universis qui vastissimum hunc terrarum orbem incolunt, sive illi in continente, sive in insulis degant, praecepit, ut singulis septimanis in unum convenientes, Dominicum diem festum agerent; nec corpora sua saginarent, sed animos divinis praeceptionibus refocillarent. Quis Deus aut heros, aequè ac Servator noster oppugnatus, tropaea victoriae de hostibus erexit? Nam hi quidem a primis statim temporibus, & doctrinam & populum ipsius oppugnare hactenus non destiterunt. Ipse verò invisibilis, invisibili quadam virtute, famulos suos unà cum aedibus sacris ad summam gloriam evexit. Sed quid opus est divinas Servatoris nostri virtutes quae omnem dicendi vim superant, ambitiosè congerere? quando etiam tacentibus nobis, ipsae res fati loquantur iis, qui aures mentis habuerint. Hoc certè novum atque inauditum, semel duntaxat in terris est visum, ut is qui solus ab omni aeternitate erat Dei Filius, in terris cerneretur, & tot tantaque bona hominibus apportaret. Verum haec quae a me dicuntur, tibi fortasse superflua fuerint Imperator; qui Servatoris nostri divinitatem saepe numero praesentem expertus, non tam verbis quam factis, veritatis praeco cunctis hominibus existitisti. Tu enim ipse cum tibi otium fuerit, narrare nobis

Caput
XVIII.

ἑσπέρη: φιλοσόφοις δόγμασι μὲν ἀπὸ
καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης συνακείδωσι πο-
σας, ἐρανον τε πείσας μετὰ δῶκεν, καὶ τὰς
ἐρανοῦ διαβιβὰς θεοφιλέσι οὐφυγαῖς ἀπο-
μύρας ἐλπίζεν τις πρόποτε Θεὸς ἢ ἡ ἡρώς
ἄρωπθ, τῶ ἀφ' ἡλίας ἀνίσχοντῶ μετὰ
δυσομύρας, μονονεχι τὸν ἴσον ἡλίω δὴ πε-
σας δρόμον, λαῖς λαμπροτάταις τῆς ἀπὸ ἐ-
δασκαλίας αὐγαῖς κατῆγασέ τε, ἐπι-
σεν. ὡς πάντῃ ἔχῃ ἡνί Θεῶ πατὴρ ἐστὶν
μίαν ἢ, τῶ αὐτῶ ἐπιτελεῖν λατρείαν τις π-
B ποτε θεὸς ἢ ἡ ἡρώς, πάντας Θεὸς τε ἡ
Ἑλλημικούς ἑβαρδάεργς παρακωνοαὐμ-
μηδένα μὲν ἐκείνων Θεὸν εἶναι νομίζεν
μοδέτησεν καὶ νομοθετήσας ἐπέσειν. ἐπει-
πολημηθεῖς ὑπὸ πάντων εἰς ὧν αὐτός, π-
πᾶν τῶν ἐνανθῶν στρατόπέδον καθ' αἴετ, τῶ
ἔξ αἰῶν ἄπάνταν θεῶν ἡ ἡρώων κρατῶν
ἀπὸ περάτων ἕως καθ' ὅλης τῆς ἀνθρωπι-
κουμένης, Θεὸς παῖδα, μόνον αὐτὸν ἑστῶς τῶ
ἐθνῶν ἀπάντων ἀναγορεύεσθαι παρεσκευα-
σας τῆς τοῖς τὸ μέγα σοικεῖον τῆς ἡρώς
C τοῖς τε κτ' ἡλῶ καὶ τοῖς κτ' ἑτάλαπιν. ἐξ
ἡρώς ἐξ ἑδομαδ ἡ τῶ κυριακῶν χριματῶ
σαν ἡμέραν, ἐστὶ τῶ ἀγεν ἑπταητῶ σινει-
τας παρεδέδωκε, καὶ αὐτὰ σῶμα πιναι-
τας ἡ ψυχὰς ἐνθεοῖς παιδῶ μαστι ἀνά-
πυρεῖν παρεσκευάσε ἡνί θεὸς ἢ ἡ ἡρώς ἐπι-
λημηθεῖς. ὡς ὁ ἡμέτερος ἡ σωτήρ, ἡ ἑσπαια
πότηρια κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἡ ἡρώς οἱ μὲν ἡ
διέλιπον ἐξ ἀρχῆς ἡ εἰς ἡλῶ, αὐτὰ ταυ
μαλά ἡ ἐτὸν λαὸν πολιορκεῖ ἡ ὁ δὲ ἀφαν-
ἀφανῶς τοὺς οἰκείους, αὐτοῖς ἡ ἡρώς οἰκῶς
μέγα δόξης παρηγήε ἡ τί δει ἡ ἡλώς ἡ
D τὸς λόγος κρείησας ἐνθεὸς δυνάμεις τῶ
ἡ ἡρώς φιλομεισθαι σιωάειν. ὅτε ἡ
πᾶν ἡ ἡρώς, ἀπὸ ἐοῶσι τοῖς ὡτα ψυχῆς
τημῶν ἡ ἡρώς, ἡ πρᾶγμα ἡ τῶ ἡρώς
παρεδόξον ἡ ἐν μόνον ἡ ἡρώς ἡ ἡρώς
ἡ ἡρώς. τὸς ἀνθρώποις ἐνλωχένοι ἡ τῶ
καὶ τὸν ἀληθῶς παῖδα θεὸς μόνον, ἐξ αὐτῶ
ἡ ἡρώς ὡφθαι ἡ ἡρώς ἡ ἡρώς ἡ ἡρώς
παρ' ἡρώς σοι ἀνεόμῆρα, ὅς αὐτῆ τῆ πείρε
σωτηρῆς θεότητος συναίδησῶν πολλοῖς
Φῶς, ἡ ἡλώς, ἀλλ' ἡ ἡρώς αὐτοῖς, ἡ ἡρώς
ἡ ἡρώς ἀληθείας καθέσθικας σὺ ἡ ἡρώς
σιλεύς ἡ ἡλώς δοθεῖσης, εἶποισ ἀν ἡ ἡρώς
μῶν

μυσίας τῆ σὲ σωτήρη Θεοφανείας. μυσίας καὶ ὑπὲρ παρυσίας. ἔ τας ἀπορρή-
 τας ἡμῖν ὑποβολὰς ἀπὸ Φημι. τὰς δὲ ἐν
 ἀπὸ λογισμῶ καὶ ἀβαλλομύρας, καὶ ἀπὸ
 τῆς τῶν ὅλων ἀεθνοίας τὰ κοινωφελῆ καὶ
 τὰ πάντι χεῖσμα ἀδατιθεμύρας ἐπα-
 ξίας δὲ ἂν ἡμῖν τῆ σὲ ἀεθασπῆ γε καὶ
 φύλακῶ Θεῶ, διελεύση τὰς ἐναργείας ἐν
 πολέμοις Ἰπικείας. τὰς ἐχθρῶν καὶ Ἰπ-
 ἐλών φθοράς. τὰς ἐν κινδύοις δεξιώσεις.
 τὰς ἐν ἀπόρησι εὐπορίας. τὰς ἐν ἐρημίαις
 ἀλλήλησι. τὰς ἐν ἀμνηχάνοις εὐρέσεισι. τὰς
 τῶν μεγάλων ἀεθνώσεισι. τὰς ἀπὸ τῶν
 καθόλου ἀεθνωθείας. τὰς ἀπὸ τῶν ἀδήλων
 σκέψης τὰς ἀπὸ τῶν μεγάλων Ἰπικειρή-
 σεις τὰς πολιτικὰς οἰκονομίας τὰς τῶν στρα-
 τῶν διοικήσεις τὰς καθ' ἕκαστον διορθώ-
 σεις τὰς περὶ τῶν κοινῶν διατάξεις τὰς
 βιωφελῆς νομοθεσίας καὶ ἀεθνωθείας δὲ
 ἂν ἀπὸ ἀλαίπῳ ἕκαστα, τῶν ἡμᾶς μὲν λαν-
 θανόντων. ὅτι δὲ ἀπὸ μόνῳ γνωρίζομένων,
 καὶ ταῖς σαῖς βασιλικαῖς μνήμασι, οἷα θη-
 σαυροῖς ἐν ἀπορρήτοις, τεταμιδμύρων ὧν
 δὴ χάριν ἀπάντων, εἰκότως αὐτοῖς δὴ τῆ
 τῶν λαμπροῖς τεκμηρίοις τῆς σωτηρίας δυ-
 ναμῶς χεῖσάμεν, οἷον ἐν κτήθειον, τῶ
 πῶνον τῆς κτ' ἔ θανάτε νίκης αὐτῆ, πᾶσιν
 ἀδρόποισι, πρὸς ἅμα καὶ ἀπὸς ἀνέδει-
 ξας. νεῶν τε ἄγιοι Θεῶ, ζωῆς τε ἀθανάτε
 καὶ βασιλείας ἐν τέει, λαμπρὰ καὶ μεγά-
 λα ἀεθνωθεία ἀφιερῶμα, τὰ πρέπον-
 τὰ γε εὖ μάλα καὶ οἰκεία βασιλεῖ, νίκης
 τῆς τῆ παμβασιλείως σωτήρη ἀναθήμα-
 τὰ. ἀ δὴ τῶ τῆς ἀθανάτε ζωῆς μαρτυρίῳ
 τε καὶ μνήματι ἀεθνωθείας. τὸν ἕρανιον
 τῶ Θεῶ λόγον, νικητῶν καὶ τροπαιῶχον
 βασιλικῶς χαρακτῆρῶν ἐκτυπέμεν.

A poteris, si libet, innumerabiles Serva-
 toris nostri divinitatem suam tibi exhib-
 entis apparitiones; innumerabiles in
 somnis visiones: non dico arcana illa ab
 eo tibi suggesta, quæ nobis occulta sunt
 & inexplicabilia; sed quæ in ipsa mente
 inseruntur Dei suggestiones, & quæ
 fructuosam cunctisque in commune u-
 tilem de rerum humanarum providen-
 tia doctrinâ continent. Expones etiam
 nobis pro rei dignitate, manifesta illa
 Dei propugnatoris & custodis tui in
 bellis auxilia; hostium & insidiatorum
 tuorum internecionem: in periculis al-
 lata subsidia, in rerum difficultatibus
 expeditam facilitatem: in solitudine
 defensionem: in angustiis industriam
 B ac dexteritatem: præscientiam rerum
 futurarum, eorum quæ ad summam re-
 rum pertinent providam dispositio-
 nem: de incertis & obscuris rebus deli-
 berationes: maximarum rerum susce-
 ptionem: administrationem rerum ci-
 vilium; ordinationem militarium co-
 piarum: rectam ubique emendatio-
 nem: Constitutiones de jure publico:
 leges deniq; ad communem hominum
 vitam utilissimas. Recenses etiam
 accuratè & fideliter singula eorum, quæ
 nobis quidem obscura, tibi autem uni
 notissima sunt, & in regalis memoriæ
 tuæ sinu, velut in arcano quodam the-
 sauro recondita. Ob quæ omnia, ut ve-
 risimile est, cum iis ipsis divinæ Serva-
 toris nostri potentiae argumentis usus
 fuisses, Basilicam, velut tropæum quod-
 dam victoriæ ab illo de morte olim re-
 late, cunctis non fidelibus modò, ve-
 rum etiam incredulis spectandam pro-
 posuisti; sanctumque sancti Dei tem-
 plum, & immortalis vitæ regni que cæ-
 lestis splendidissima ac pulcherrima
 monumenta; & Servatoris nostri sum-
 mi omnium Imperatoris victoriæ sacra
 donaria, Imperatori victori aptissime
 convenientia. Quibus tu illud immor-
 talis vitæ martyrium ac monumentum
 C exornasti: tum ut cælestem DEI ser-
 monem victorem ac triumphatorem
 regis apicibus atque elementis expri-
 meres: tum ut apertis ac minime ob-
 scuris vocibus piam ac religiosam Dei
 confessionem cunctis gentibus palam
 re ac verbis prædicares.

FINIS.

Ppp p